

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Krosno Odrzańskie
na lata 2016-2025

Wersja robocza (29.02.2016 r.)

Opracowanie:

Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Gospodarczych DELTA PARTNER

Urząd Miasta w Krośnie Odrzańskim

Zespół redakcyjny: dr Bożena Sikora, Bartosz Tyrna

Gmina Krosno Odrzańskie – Cieszyn, 2016 r.

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	5
2. Diagnoza społeczno-gospodarcza	8
2.1 Przestrzeń i środowisko	8
2.1.1 Położenie administracyjne i geograficzne	8
2.1.2 Położenie komunikacyjne	9
2.1.3 Uwarunkowania przyrodnicze	10
2.2 Społeczeństwo	16
2.2.1 Demografia	16
2.3 Gospodarka.....	21
2.3.1 Rozwój przedsiębiorczości	21
2.3.2 Rolnictwo	29
2.3.3 Rynek pracy i bezrobocie	31
2.4 Infrastruktura techniczna.....	39
2.4.1 Infrastruktura transportowa i budowlana.....	39
2.4.2 Infrastruktura sieciowa	41
2.5 Infrastruktura społeczna	43
2.5.1 Edukacja.....	43
2.5.2 Kultura i sport	48
2.5.3 Ochrona zdrowia.....	56
2.5.4 Opieka społeczna	57
2.6 Turystyka	61
2.7 Samorząd	67
2.7.1 Analiza zdolności inwestycyjnej	73
2.7.2 Współpraca organizacji pozarządowych i samorządu	93
2.7.3 Społeczeństwo obywatelskie	95

3. Ocena i oczekiwania mieszkańców – wyniki badań ankietowych	100
3.1 Zagadnienia metodologiczne	100
3.2 Charakterystyka respondentów	101
3.3 Ocena jakości życia mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie	103
4. Analiza metodą SWOT.....	111
5. Rozwój strategiczny w latach 2016-2025.....	115
5.1 Wizja rozwoju oraz misja	116
5.2 Cele strategii rozwoju oraz zadania	119
5.3 Rewitalizacja	123
6. System wdrażania, komunikacji i finansowania Strategii	126
6.1 Projektowany system wdrażania – zarządzanie Strategią.....	126
6.2 Finansowanie Strategii.....	128
6.2 Komunikacja społeczna Strategii.....	129
6.3 Monitorowanie, ewaluacja i system aktualizacji.....	130
7. Matryca monitorowania Strategii - wskaźniki	133
8. Zintegrowany wymiar Strategii	135
Słownik skrótów.....	152
Spis tabel.....	153
Spis wykresów.....	154
Spis grafik.....	155
Załącznik 1. Zestawienie zadań inwestycyjnych ujętych w Strategii	156
Załącznik 2. Karta zadania	165

1. Wprowadzenie

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016-2025 jest podstawową deklaracją samorządu, w której sformułowane zostały kluczowe kierunki i założenia rozwoju gminy. Wizja rozwoju Gminy Krosno Odrzańskie zawarta w niniejszym opracowaniu stanowi efekt zaangażowania samorządu oraz społeczności i połączenia prac warsztatowych, eksperckich, a także wyników uzyskanych w ramach badań społecznych. Dokument jest spójny z opracowaniami szczebla regionalnego oraz krajowego. Równocześnie w ramach Strategii uwzględniono możliwości wykorzystania zewnętrznego finansowania projektów rozwojowych, w szczególności w ramach perspektywy budżetowej Unii Europejskiej na lata 2014 – 2020.

Podstawą prawną dla opracowania i wdrażania *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016-2025* jest Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r., która w artykule 18 ust. 2, pkt 6 wskazuje na kompetencje Rady Gminy w zakresie uchwalania planów gospodarczych (ustawa pozostawia samorządom dowolność w kwestii metody i formy opracowania tego rodzaju dokumentu), a także Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, która w art. 4.1 mówi, że politykę rozwoju prowadzi się na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych.

Istotą dokumentu strategicznego jest wyznaczenie głównych, najważniejszych kierunków działań krótko i długofalowych oraz opisanie sposobu ich realizacji. Strategia jest zatem kompleksowym dokumentem wspomagającym zarządzanie gminą. Głównym elementem przygotowań niniejszego dokumentu były spotkania warsztatowe, w których udział wzięli Radni, przedstawiciele Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim i instytucji samorządowych, przedstawiciele organizacji społecznych, przedsiębiorcy oraz mieszkańcy. Zawarte w Strategii zapisy wynikają wprost z postulatów i ocen sformułowanych przez liderów społeczności lokalnej Gminy Krosno Odrzańskie, a także stanowią wyraz aspiracji i dążeń samorządu jako wspólnoty mieszkańców.

Elementem istotnym dla budowania całości dokumentu o charakterze strategicznym, jakim jest *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016-2025*, jest sporządzenie opracowania diagnostycznego, w celu zidentyfikowania aktualnej kondycji Gminy oraz zasygnalizowania podstawowych tendencji społeczno-gospodarczych dla niej charakterystycznych.

Część diagnostyczna niniejszego dokumentu zawiera szczegółową charakterystykę Gminy Krosno Odrzańskie, zarówno w wymiarze społecznym, jak i ekonomicznym. W opracowaniu zwrócono szczególną uwagę na demografię obszaru, rynek pracy, dostęp i jakość usług publicznych, szczególnie

w kontekście edukacji i ochrony zdrowia, aktywność i przedsiębiorczość społeczną, potencjał gospodarczy, turystyczny, infrastrukturę techniczną i komunikacyjną.

W kontekście planów samorządu Gminy Krosno Odrzańskie, w zakresie modernizacji, rozbudowy infrastruktury oraz problemów społeczności lokalnej, zdiagnozowanie wyżej wymienionych czynników ma zasadnicze znaczenie dla budowania rozwiązań strategicznych mających przynieść korzyści dla Gminy w aspektach społecznym i gospodarczym. Dla myślenia strategicznego diagnoza jednostki terytorialnej jaką jest gmina stanowi punkt wyjścia w szukaniu długofalowych i skutecznych rozwiązań zmierzających do poprawy jakości życia jej mieszkańców.

Analiza została wykonana w oparciu o najbardziej aktualne dostępne dane statystyczne, głównie te pochodzące z baz Głównego Urzędu Statystycznego. Ponadto posiłkowano się danymi Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim, Powiatowego Urzędu Pracy, Ośrodka Pomocy Społecznej, a także wykorzystane zostały dane udostępniane na stronach internetowych instytucji państwowych (m.in. Instytut Dziedzictwa Narodowego, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim). Diagnoza zawiera również dane pochodzące z badania sondażowego przeprowadzonego wśród mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie.

Główne wnioski z diagnozy społeczno-gospodarczej stanowią punkt wyjścia dla przygotowania całości Strategii. W tym celu sporządzona została analiza SWOT, która jest podstawowym narzędziem umożliwiającym diagnozowanie obecnej sytuacji danego podmiotu, uwzględniającym planowanie jego dalszego rozwoju.

Ogólne określenie aspiracji i kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Krosno Odrzańskie (etap formułowania wizji rozwoju oraz misji) w odniesieniu do przeprowadzonej diagnozy, analizy SWOT i zdefiniowania kluczowych problemów strategicznych umożliwiło przyjęcie ostatecznego kształtu tzw. domen planowania strategicznego, aby w dalszej kolejności w ich obrębie wyznaczyć cele strategiczne oraz operacyjne i opracować zadania służące ich realizacji. Zgodnie z najlepszymi praktykami w dziedzinie planowania strategicznego wyodrębniono 3 obszary planowania (domeny strategiczne): atrakcyjność inwestycyjna, jakość życia i kapitał społeczny, środowisko i turystyka.

Kluczowe założenia rozwojowe, opracowane w ramach prac eksperckich, na podstawie wyników warsztatów strategicznych oraz analizy SWOT, stały się odniesieniem dla zdefiniowania celów strategicznych wskazujących konkretne kierunki działań – ich osiągnięcie stanowi zawsze wyraz realizacji wizji rozwoju. Cele strategiczne wyznaczają też precyzyjne obszary dla formułowania planów operacyjnych i wskazywania działań, które mają być implementowane w ramach planu strategicznego. Ważne jest, że na etapie definiowania celów strategicznych wyodrębnia się szczegółową zawartość domen planowania strategicznego, co ma na celu klarowną demarkację pomiędzy poszczególnymi kierunkami rozwoju.

W obrębie każdego z celów strategicznych zostały wyznaczone cele operacyjne oraz zdefiniowane zakresy zadań planowanych do realizacji. Podstawową treścią dokumentu o charakterze strategicznym jest uszczegółowienie celów strategicznych na poziomie operacyjnym (określenie celów operacyjnych i programów działania przypisanych do każdego z celów operacyjnych). Cele operacyjne wskazują też grupy działań, których podjęcie pozwoli na zwiększenie spójności zadań (zarówno inwestycyjnych, jak i społecznych, promocyjnych, organizacyjnych). Szczegółowe plany działań, które umożliwią skuteczne osiągnięcie celów strategicznych zawierają rekomendacje podjęcia interwencji w konkretnych obszarach i kierunkach. Plany operacyjne zostały wypracowane w ramach pracy zespołów eksperckich, metodą „burzy mózgów” – w ramach warsztatów strategicznych, a następnie usystematyzowane przez ekspertów SWIG DELTA PARTNER. Należy podkreślić, że zestawienie planów operacyjnych obejmuje zarówno działania, które w trakcie procesu planowania strategicznego zostały uznane za priorytetowe z punktu widzenia rozwoju całej Gminy Krosno Odrzańskie, a także te, które są szczególnie istotne z perspektywy poprawy spójności społeczno-gospodarczej tego obszaru. Układ celów strategicznych i operacyjnych, opracowany w ramach domen planowania strategicznego został przedstawiony na przejrzystym schemacie.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016-2025 zawiera także zdefiniowanie założeń procedur implementacji i ewaluacji dokumentu. W procesie tym istotnego znaczenia nabiera określenie zasad obowiązujących na etapie wdrażania Strategii, w tym metod monitoringu skuteczności osiągania celów wypracowanych na etapie planowania. Kluczowe jest zdefiniowanie struktur wdrażania Strategii oraz mechanizmów ewaluacji, a także określenie narzędzi komunikacji społecznej. Na potrzeby projektowanych procedur wykorzystano najlepsze praktyki w zakresie ewaluacji strategicznej.

Niniejszy dokument został przygotowany przy wykorzystaniu klasycznych metod planowania strategicznego. Jako narzędzie wspomagające wykorzystano metody rekomendowane przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju w poradniku „Planowanie strategiczne”¹.

---

¹ *Planowanie strategiczne. Poradnik dla pracowników administracji publicznej*, opracowanie: Wojciech Dziemianowicz, Katarzyna Szmigiel-Rawska, Paulina Nowicka, Anna Dąbrowska, MRR, Warszawa 2012.

2. Diagnoza społeczno-gospodarcza

2.1 Przestrzeń i środowisko

2.1.1 Położenie administracyjne i geograficzne

Gmina miejsko-wiejska Krosno Odrzańskie położona jest w województwie lubuskim, w powiecie krośnieńskim, w odległości 30 km od granicy polsko-niemieckiej, w Dolinie Środkowej Odry, nad Odrą u ujścia Bobru. Gminami sąsiadującymi z Gminą Krosno Odrzańskie są: Bobrowice, Bytnica, Czerwieńsk, Dąbie, Gubin oraz Maszewo.

Grafika 1 Krosno Odrzańskie na tle powiatu krośnieńskiego oraz kraju

Poniżej przedstawiono strukturę administracyjną gminy, na którą składają się miasto Krosno Odrzańskie oraz 19 sołectw: Bielów, Brzózka, Chojna, Chyże, Czarnowo, Czetowice, Gostchorze, Kamień, Łochowice, Marcinowice, Nowy Raduszec, Osiecznica, Radnica, Retno, Sarbia, Strumienno, Szklarka Radnicka, Stary Raduszec, Wężyska. Miejscowości bez statusu sołectwa to: Morsko (należące do Sołectwa Kamień) i Sarnie Łęgi (Sołectwo Brzózka).

Tabela 1 Powierzchnia i liczba ludności sołectw w Gminie Krosno Odrzańskie

Lp.	Sołectwo	Powierzchnia sołectwa [ha]	Liczba ludności [os.]
1	Bielów	473,01	127
2	Brzózka	1 762,77	244
3	Chojna	48,02	46
4	Chyże	265,64	172
5	Czarnowo	1 07,69	466
6	Czetowice	1 876,25	155
7	Gostchorze	2 130,69	334
8	Kamień - Morsko	423,46	238
9	Łochowice	1 163,88	322
10	Marcinowice	362,59	555
11	Nowy Raduszec	775,60	157
12	Osiecznica	2 307,02	915
13	Radnica	2 539,34	596
14	Retno	-	165
15	Sarbia	604,86	152
16	Stary Raduszec	747,56	479
17	Strumiennie/Retno	1 520,27*	194/165
18	Szklarka Radnicka	67,70	338
19	Wężyska	2 187,54	822

* - powierzchnia geodezyjna dwóch sołectw (Strumiennie i Retno)

Źródło: dane Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim, stan na 30.06.2015 r.

Gmina zajmuje powierzchnię 212,4 km² (z czego obszar miejski stanowi 4 km²), a ze względu na typ powierzchni na terenie gminy wyróżniamy:

- tereny rolne: 75,04 km²,
- tereny zurbanizowane: 10,71 km²,
- tereny leśne: 108,22 km²,
- nieużytki: 3,32 km²,
- inne (m.in. akweny, użytki ekologiczne): 15,11 km².

Krosno Odrzańskie, jest siedzibą Nadodrzańskiego Oddziału Straży Granicznej obejmującego swoim zasięgiem województwa: lubuskie, wielkopolskie oraz część dolnośląskiego i zachodniopomorskiego, a także garnizonu Krosno, w skład którego wchodzi 44. Wojskowy Oddział Gospodarczy oraz 5. kresowy batalion Saperów im. płk Konstantego Pierewoza-Markiewicza. Swoje siedziby mają także obiekty użyteczności publicznej tj. Starostwo Powiatowe, Urząd Skarbowy, Powiatowy Urząd Pracy, Zakład Usług Społecznych, Kancelaria Notarialna, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, Komenda Powiatowa Policji, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych, a także gminne szkoły i przedszkola oraz jednostki kultury, itp.

2.1.2 Położenie komunikacyjne

Krosno Odrzańskie jest miastem strategicznie położonym, przez które odbywa się ruch zarówno w kierunku, jak i wzdłuż granicy polsko-niemieckiej. Wynika to z faktu posiadania jedyne go mostu

przez Odrę na 100 kilometrowym odcinku od Słubic do Cigacic (most wybudowany został w 1905 r. i aktualnie objęty jest opieką wojewódzkiego konserwatora zabytków oraz Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, ale nie ma ograniczeń w nośności).

Jednym z kilku mocnych atutów Krosna Odrzańskiego jest dogodne położenie u zbiegu ważnych szlaków komunikacyjnych w kierunku Poznania, Szczecina, Wrocławia i Berlina. Zaledwie 50 km dzieli miasto od portu lotniczego Zielona Góra – Babimost, a 155 km od „ławicy” w Poznaniu i lotnisk międzynarodowych w Berlinie. 45 km od miasta znajduje się wjazd na niemiecką autostradę E30 stanowiącą bramę do Europy Zachodniej, a w odległości 60 km można wjechać również na autostradę E36 łączącą Berlin i Drezno. Na polską autostradę A2 wjechać można po przejechaniu ok. 45 km, w pobliżu Świecka i 55 km w pobliżu węzła Jordanowo, od trasy S3 dzieli Krosno Odrzańskie odległość ok. 45 km, a od autostrady A4 ok. 100 km.

W mieście zlokalizowany jest załadunkowy port rzeczny dla towarów masowych oraz przystań rzeczna. Funkcjonuje także linia kolejowa, która może być wykorzystywana do transportu towarowego.

Drogi dojazdowe do Gminy Krosno Odrzańskie to: ²

- droga krajowa nr 2: granica państwa – Świecko – Rzepin – Poznań – Konin – Łódź – Warszawa – Siedlce – Terespol – granica państwa;
- droga krajowa nr 29: granica państwa – Słubice – Krosno Odrzańskie;
- droga krajowa nr 32: granica państwa – Gubinek – Połupin – Zielona Góra – Sulechów – Wolsztyn – Stęszew;
- droga wojewódzka nr 276 - Krosno Odrzańskie – Świebodzin.

Dla układu komunikacyjnego gminy ogromne znaczenie ma planowana budowa obwodnicy Krosna Odrzańskiego (w ciągu drogi krajowej nr 29), która ujęta jest w *Krajowym Programie Budowy Dróg na lata 2014-23 (z perspektywą do 2025 r.)*. Inwestycja, która infrastrukturalnie obejmuje również przeprawę przez Odrę, będzie oznaczała odciążenie miasta oraz jedyne, mocno eksploatowanego aktualnie mostu (ruch dobowy na moście wynosi ok. 13,5 tys. aut, co oznacza ok. 560 pojazdów na godzinę). Całościowy czas trwania przedsięwzięcia od rozpoczęcia procedury przetargowej do odbioru obwodnicy może wynieść około 7 lat.

2.1.3 Uwarunkowania przyrodnicze

Według danych GUS (stan na 31.12.2014 r.) obszary prawnie chronione w Gminie Krosno Odrzańskie zajmują 5 098,2 ha, co stanowi 24% powierzchni gminy.

---

² Zestawienie dróg na podstawie wykazu dróg zgodnego z Zarządzeniem Nr 73 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 2 grudnia 2008 r. w sprawie nadania numerów drogom krajowym (Dz. Urz. MI Nr 15, poz. 78, z późn. zm.) oraz spisu dróg wojewódzkich (Zarządzenie Nr 74 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 2 grudnia 2008 r. w sprawie nadania numerów drogom wojewódzkim, Dziennik Urzędowy Ministra Infrastruktury z 2008 r., Nr 15, poz. 79.

Obszary chronionego krajobrazu obejmują wyróżniające się krajobrazowo tereny o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspakajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnioną funkcją korytarzy ekologicznych w układzie przestrzennym województwa lubuskiego. Celem ochrony jest zachowanie krajobrazu dolin rzecznych. Poniżej zestawiono występujące na terenie Gminy Krosno Odrzańskie obszary chronionego krajobrazu.

Tabela 2 Obszary chronionego krajobrazu na terenie Gminy Krosno Odrzańskie

Nazwa obszaru	Charakterystyka
25 - Dolina Bobru	Stanowi obszar o powierzchni 13 131 ha położony w gminach: Dąbie (1800 ha), Żagań (2753 ha), Bobrowice (3 320 ha), Krosno Odrzańskie (255 ha), Małomice (715 ha), Nowogród Bobrzański (2248 ha), Szprotawa (1 890 ha), UM Żagań (150 ha). Na terenie Gminy Krosno Odrzańskie obejmuje biegnącą z południa na północ dolinę dolnego biegu Bobru.
18 - Krośnieńska Dolina Odry	Rozciąga się wzdłuż rzeki Odry, zajmując 13 265 ha. To obszar położony w gminach: Czerwieńsk (4 578 ha), Gubin (49 ha), Krosno Odrzańskie (4 225 ha), Sulechów (2 550 ha) i Zielona Góra (1 863 ha).

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Krosno Odrzańskie, Tom I Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego, s.23 (Załącznik nr 1 do uchwały nr XXXII/244/13 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 1 lutego 2013 r.

Na obszarze gminy nie występują parki narodowe ani rezerwy przyrody. Istnieje natomiast Gryżyński Park Krajobrazowy. Pomniki przyrody zlokalizowane na terenie gminy stanowią 15,3% wszystkich tego typu obiektów w powiecie krośnieńskim.

Tabela 3 Obszary objęte prawną ochroną przyrody, 2014 r.

Jednostka terytorialna	Obszary prawnie chronione [ha]	Parki narodowe [ha]	Rezerwy przyrody [ha]	Pomniki przyrody [szt.]
woj. lubuskie	544 932,27	13 642,80	3 907,74	1 339
powiat krośnieński	37 942,63	0,00	115,53	91
Gmina Krosno Odrzańskie	5 098,20	0,00	0,00	14

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Wody powierzchniowe stanowią gęstą sieć hydrograficzną i w całości przynależą do zlewni rzeki Odry. Rzeka ta jest częściowo obwałowana. Większym ciekim tego rejonu jest rzeka Bóbr, której ujście do Odry znajduje się w okolicach miejscowości Stary Raduszec. Gmina posiada również liczne jeziora i stawy hodowlane, których występowanie jest ściśle związane z geomorfologią terenu. W gminie znajduje się 10 jezior i 73 stawy rybne. Stawy zajmują powierzchnię 436 ha i zgrupowane są w okolicach m.in. Czetowic, Brzózki i Bielowa.

Lesistość obszaru gminy przekracza 52% i jest znacznie wyższa od średniej krajowej, która wynosi 28%. Na obszarze gminy swoją działalność prowadzą 3 nadleśnictwa: nadleśnictwo Krosno, nadleśnictwo Bytnica, nadleśnictwo Brzózka. Największe kompleksy leśne zlokalizowane są na południowym zachodzie gminy, w okolicach miejscowości Wężyska i Brzózka, na północ od miejscowości Gostchorze

i Morsko, na zachód od miejscowości Osiecznica oraz w okolicach miejscowości Szklarka Radnicka we wschodniej części gminy. Na terenach lasów Gminy Krosno Odrzańskie znajdują się: obszary Natura 2000 (Dolina Środkowej Odry, Bory Chrobotkowe, Rynna Gryżyny, Dąbrowy Gubińskie), obszary chronionego krajobrazu (Krośnieńska Dolina Odry, Dolina Bobru), Gryżyński Park Krajobrazowy, użytki ekologiczne, pomniki przyrody oraz lasy ochronne.

Różnorodność ukształtowania terenu Gminy Krosno Odrzańskie, duża liczba jezior, lasów oraz innych ekosystemów przyczyniają się do występowania wielu bardzo ciekawych gatunków zwierząt, takich jak: jelonek rogacz, pijawka żółwia, minóg strumieniowy, koza, śliz, piekielnica, pstrąg potokowy, grzebiuszka ziemna, kumak nizinny, rzekotka ziemna, paskówka, gniazdujący bocian czarny, bielik, pliszka górską, zimorodek, błotniak stawowy, dzięcioł zielony, kania ruda, wydra, bóbr. W okolicach Krosna Odrzańskiego regularnie gniazdują tracze, nurogęsi i czajki. Na skraju doliny Odry można spotkać myszołowy, jastrzębie, kanie czarne i rude. W okolicach Czetowic oraz w dolinie Odry pomiędzy Czarnowem i Wężyskami, a także na północ od Morska i Gostchorza zlokalizowane są torfowiska a wraz z nimi świat zwierząt dla nich charakterystyczny: m.in. mięczaki, żaby, pijawki, stułbie, głuszce. W rejonie Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego występuje wiele rzadkich i zagrożonych gatunków zwierząt. Należą do nich bóbr i wydra a spośród ptaków – gągoł.

Gryżyński Park Krajobrazowy położony jest w południowej części Pojezierza Lubuskiego. Obejmuje tereny gmin: Krosno Odrzańskie, Bytnica, Czerwieńsk i Skąpe. Całkowita powierzchnia parku wynosi 3065,9 ha, a otuliny 7929,2 ha. Park zlokalizowany we wschodniej części Gminy Krosno Odrzańskie zajmuje powierzchnię 342,6 ha, a otulina 185,9 ha. Obejmuje ochroną walory krajobrazowe rynny polodowcowej Gryżyńskiego Potoku. Gryżyński Park Krajobrazowy ma na celu ochronę oraz zachowanie walorów krajobrazowych i przyrodniczych rynny polodowcowej, a także znajdujących się w niej stawów, jezior i doliny rzeki Gryżyński Potok. Atrakcyjność tego obszaru wynika ze zróżnicowanej rzeźby terenu, dużego nachylenia zboczy rynny, występowania licznych jezior polodowcowych i stawów, 94 źródeł zboczowych, 17 torfowisk. W granicach parku znajduje się 6 jezior. Największe z nich - Jelito (zlokalizowane na terenie Gminy Krosno Odrzańskie) ma powierzchnię ok. 44 ha, pozostałe to m.in. Kałek (24,3 ha), Jatnik (12 ha), Grabinek (8 ha), Bagienko (2,2 ha). Na terenie parku można również spotkać kilkanaście stawów rybnych. Wody jezior zasilane są przez wody podziemne. Główną rzeką jest Gryżyński Potok. Tereny parku charakteryzują bardzo różnorodne zespoły roślinne: leśne, zaroślowe, łąkowe, bagienne i wodne. Z gatunków chronionych i rzadkich wyróżniamy: cebulicę syberyjską, goździka siniego, śnieżyczkę, przebiśnieg, zawilce, przylaszczki, kłoc wiechowatą, rosiczkę okrągłolistną, bagno zwyczajne, grążela drobnego, grzybień białe. Atrakcją są również starodrzewia dębowe, chronione jako pomniki przyrody. Z ssaków występują

tutaj bobry i wydry, a z gadów gniewosz plamisty. Świat ssaków lądowych reprezentowany jest przez zwierzynę łowną: jelenie, dziki, sarny; drapieżniki: lisy, jenoty, tchórze, kuny.

Wśród owadów najcenniejsze są jelonki rogacze, korowódka sosnowka oraz rusafka żałobnik. Wody obfitują w różne gatunki ryb: płocie, leszcze, liny, okonie, węgorze oraz karpie, sieje i sielawy. Gryżynka w swoim górnym biegu jest miejscem stałego występowania rodzimej populacji pstrąga potokowego. Płazy reprezentowane są tutaj przez traszki zwyczajne, żaby trawne, żaby moczarowe i zielone oraz ropuchy szare. Wśród gadów najcenniejszy jest ginący gatunek z czerwonej księgi – żółw błotny. Ze względu na dużą ilość siedlisk wodnych Gryżyński Park Krajobrazowy jest miejscem pobytu wielu gatunków ptaków zagrożonych w skali europejskiej: bociana czarnego, kani rdzawej, sokoła wędrownego, rybołowa, żurawia i zimorodka. Z innych rzadszych gatunków stwierdzono obecność pliszki górskiej, żurawia, lelki, dudki, dzięcioła czarnego, dzięcioła zielonego i średniego, muchołówki małej i srokoszy. Cała lista ptaków to 162 gatunki, wśród nich zimorodki, perkozy dwuczube, czaple, kormorany, bieliki, rybołowy, kanie rude, błotniaki stawowe i kobuzy.

Część terenów Gminy Krosno Odrzańskie objęta jest przez Obszary Natura 2000. Granice tych obszarów nie pokrywają się z granicami administracyjnymi i zazwyczaj obejmują kilka jednostek samorządu terytorialnego. Natura 2000 jest najmłodszą z form ochrony przyrody, wprowadzoną w 2004 r. w Polsce jako jeden z obowiązków związanych z przystąpieniem naszego kraju do Unii Europejskiej. Obszary Natura 2000 powstają we wszystkich państwach członkowskich tworząc Europejską Sieć Ekologiczną obszarów ochrony Natura 2000. Głównym jej celem jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uważa się za cenne i zagrożone w skali całej Europy. Drugim celem jest ochrona różnorodności biologicznej.

Poniżej zestawiono Obszary Natura 2000, które swoim zasięgiem obejmują tereny będące w granicach administracyjnych Gminy Krosno Odrzańskie.

Tabela 4 Obszary Natura 2000 obejmujące tereny w granicach administracyjnych Gminy Krosno Odrzańskie, 2013 r.

Nazwa	Powierzchnia na terenie gminy	Charakterystyka
Obszar Natura 2000 Dolina Środkowej Odry PLB 080004	4 104 ha	Obejmuje fragment doliny Odry od Nowej Soli do ujścia Nysy Łużyckiej wraz z rejonem ujścia Obrzycy do Odry. Znaczna część tego obszaru zalewana jest podczas wysokich stanów wody w Odrze. Zachowane są tutaj liczne starorzecza, występują duże kompleksy wilgotnych łąk, a także zarośla i lasy łęgowe. Wśród tych ostatnich najcenniejsze są fragmenty łągów jesionowo-wiązowych i łągów wierzbowych. W jej granicach obszar Natura 2000 Dolina Środkowej Odry występują co najmniej 22 gatunki ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej, 3 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi. W okresie łęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: kania czarna, kania ruda, trzmielojad, świerszczak i remiz. W stosunkowo wysokim zagęszczeniu występuje również derkacz i cyranka. W granicach obszaru spotkać można również: bociana

Nazwa	Powierzchnia na terenie gminy	Charakterystyka
		czarnego, bociana białego, bielika, błotniaka stawowego, błotniaka łąkowego, kropiatkę, żurawia, lelka, zimorodka, dzięcioła zielono-siwego, dzięcioła czarnego, dzięcioła średniego, lerka, świergotka polnego, muchołówkę małą, gąsiora, ortolana.
Obszar Natura 2000 Bory Chrobotkowe koło Brzózki PLH 080031	894,16 ha	Obszar ostoi znajduje się w południowo-zachodniej części Borów Zielonogórskich. Dominującymi zbiorowiskami leśnymi są tu: bór świeży i bór chrobotkowy. Podłoże stanowią luźne piaski sandrowe, tworzące na pograniczu Doliny Środkowej Odry i Wzniesień Gubińskich rozległe piaszczyste tarasy, wznoszące się ponad tarasem łąkowym na północy i wyspami morenowymi na zachodzie i południu. Na części obszaru piaski są drobnoziarniste w wyniku eolicznego przesortowania. Występujące tu bardzo ubogie podłoże nie sprzyja rozwojowi roślin zielnych. Jedynie w miejscach otwartych, głównie wzdłuż torowiska przecinającego cały obszar, rozwijają się pionierskie zbiorowiska muraw napiaskowych o bardzo uproszczonym składzie gatunkowym. Zarówno na terenach leśnych, jak i w części muraw dominują porosty ze znacznym udziałem chrobotków z podrodzaju Cladina. W niektórych fragmentach boru chrobotkowego wzrasta udział mszaków, ale udział roślin naczyniowych jest znikomy. Inne zbiorowiska zajmują niewielkie powierzchnie i są wykształcone w obniżeniach na obrzeżach obszaru – nad lokalnymi niewielkimi ciekami i przy brzegach zbiorników wodnych.
Obszar Natura 2000 Dąbrowy Gubińskie PLH 080069	42,25 ha	Całościowo obszar zajmuje powierzchnię 1534,6 ha i zlokalizowany jest w południowo-zachodniej części gminy w okolicy rzeki Raczy i stanowi dobrze zachowany kompleks kwaśnych dąbrów i buczyn, miejscami tylko pofragmentowany młodnikami sosnowymi. Na tym terenie występują 3 rodzaje siedlisk z Załącznika i Dyrektywy Rady 92/43/EWG (torfowiska przejściowe i trzęsawiska z roślinnością, kwaśne buczyny, pomorski kwaśny las brzoźowo-dębowy). Jest to jeden z najważniejszych na ziemi lubuskiej obszarów występowania jelonka rogacza oraz pachnicy dębowej w naturalnym krajobrazie leśnym.
Obszar Natura 2000 Rynna Gryżyny PLH 080067	804,26 ha	Całkowita powierzchnia obszaru wynosi 1336,8 ha, jest zlokalizowany we wschodniej części gminy w okolicach Szklarki Radnickiej i obejmuje najcenniejszą część Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego. Nieocenione walory skupiają się w wąskim pasie na dnie doliny, a na jej zboczach i w bezpośrednim sąsiedztwie rozproszone są stare dęby, zasiedlone przez jelonka rogacza. W dnie rynny płynie niewielka rzeka Gryżyna o charakterze cieku włosienicznikowego, występują jeziora oraz cenne, bardzo dobrze zachowane łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe wraz z fragmentami kwaśnych dąbrów oraz torfowisk przepływowych. Na łąkach i w murawkach napiaskowych stwierdzono występowanie storczyków: kruszczyka rdzawoczerwonego i kukawki. Obszar skupia, regionalnie ważne, stanowiska poczwarówki zwężonej, trzepli zielonej, jelonka rogacza oraz kumaka nizinnego i żółwia błotnego, a także wydry i bobra europejskiego. Dla jelonka jest to jedna z kluczowych ostoi na ziemi lubuskiej – rozmnaża się on w okolicy pojedynczych dębów oraz w alejach dębowych rosnących na zboczach doliny i na wierzchołkach w pobliżu jej krawędzi. Łęgowa awifauna obejmuje ponad 110 gatunków. Rozważana jest też reintrodukcja żubra (w krajowej strategii ochrony gatunku planuje się utworzenie tu stada satelitarnego).

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Krosno Odrzańskie, Tom I Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego, s.23 (Załącznik nr 1 do uchwały nr XXXII/244/13 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 1 lutego 2013 r.

Charakterystyczne dla Gminy Krosno Odrzańskie uwarunkowania przyrodnicze wynikają z geograficznego położenia gminy, którego konsekwencją są określone cechy fizyczno-geograficzne przestrzeni. Do głównych uwarunkowań przyrodniczych zaliczono: położenie w mezoregionach: Dolina Środkowej Odry, Równina Torzymska, Wzniesienia Gubińskie, Dolina Dolnego Bobru, Wysoczyzna Czerwieńska, położenie w strefie obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, zaliczonych do europejskiej sieci obszarów Natura 2000, urozmaicony krajobraz utworzony przez różnorodne formy geologiczne: wysoczyzna morenowa falista, równiny sandrowe, dolina Odry i Bobru, rynny subglacjalne, wysoką lesistość gminy, Odrę, która stanowi naturalną granicę między Starym a Nowym Miastem. Wyraźnie widoczna jest różnica w rzeźbie terenu i formach geologicznych pomiędzy nimi.

Dla oceny przydatności terenów pod różne sposoby zagospodarowania, uwarunkowania przyrodnicze gminy mają ogromne znaczenie. Ograniczenia w użytkowaniu wynikają w dużym stopniu z form ochrony przyrody, jakie tu występują i przepisów je powołujących. Dotyczy to przede wszystkim obszarów Natura 2000, zajmujących ponad 28% obszaru gminy (5 845 ha). Są to obszary o wysokiej randze przyrodniczej i krajobrazowej, uwarunkowanej ochroną ptaków i siedlisk, z predyspozycją do prowadzenia niezbyt intensywnej gospodarki rolnej. Tereny leśne, stanowiące ponad połowę obszaru gminy, powinny pełnić funkcje zgodne z ustawą o lasach. Natomiast naturalną barierą w zagospodarowaniu gminy i powstawaniu nowej zabudowy jest zagrożenie powodzią, występujące w dolinie Odry, po obu jej stronach. W celu zachowania walorów przyrodniczych gminy należy dążyć do utrzymania ładu przestrzennego w zmienianym układzie urbanistycznym, z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju.

Przestrzeń i środowisko

- Dogodne położenie u zbiegu ważnych szlaków komunikacyjnych w kierunku Poznania, Szczecina, Wrocławia i Berlina;
- Dobra lokalizacja w stosunku do portów lotniczych (Zielona Góra, Poznań, Berlin);
- Strategiczne położenie komunikacyjne, gdzie odbywa się ruch zarówno w kierunku, jak i wzdłuż granicy polsko-niemieckiej (dzięki posiadania jedyne go mostu przez Odrę na 100 kilometrowym odcinku od Słubic do Cigacic);
- Dla układu komunikacyjnego gminy ogromne znaczenie ma planowana budowa obwodnicy Krosna Odrzańskiego (w ciągu drogi krajowej nr 29), która ujęta jest w Krajowym Programie Budowy Dróg na lata 2014-23 (z perspektywą do 2025 r.);
- Znaczenie gospodarcze Odry - port rzeczny dla towarów masowych oraz przystań rzeczna;
- Możliwość zaspakajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem - wysoka jakość środowiska przyrodniczego, gęsta sieć hydrograficzna (rzeka Odra, rzeka Bóbr, jeziora i stawy), obszary chronione (24% powierzchni gminy), wysoka lesistość (powyżej 52% powierzchni gminy), walory przyrodniczo-

Przestrzeń i środowisko

krajobrazowe (Gryżyński Park Krajobrazowy, Obszary Natura 2000);

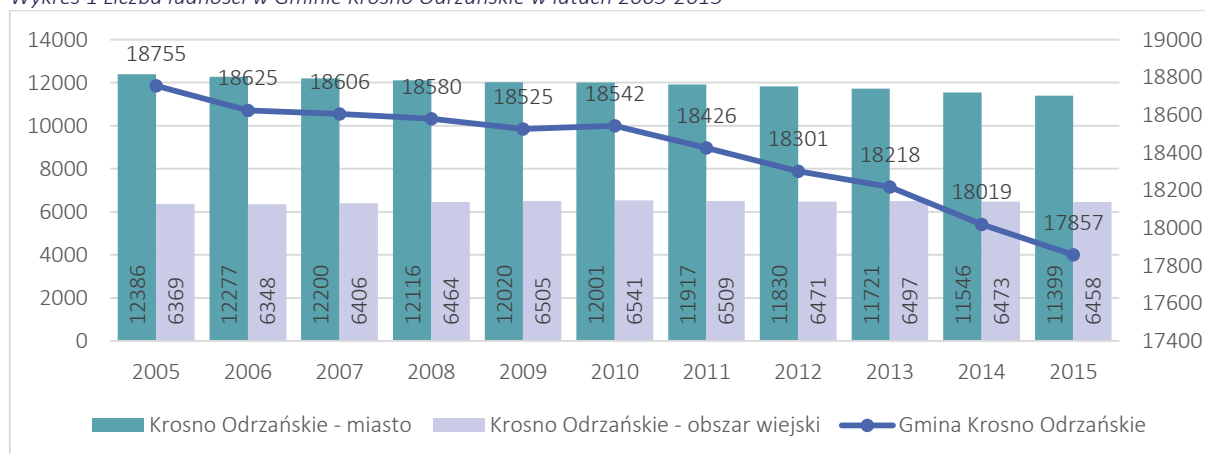
- Ograniczenia w użytkowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym gminy wynikające w dużym stopniu z form ochrony przyrody.

2.2 Społeczeństwo

2.2.1 Demografia

Według danych Wydziału Urzędu Stanu Cywilnego i Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim, w roku 2015 Gminę Krosno Odrzańskie zamieszkiwało 17 857 osób, spośród których 63,8% to ludność zasiedlająca obszar miejski. W ostatniej dekadzie obserwuje się spadek liczby ludności w gminie, poza nieznacznym wzrostem pomiędzy 2009 a 2010 rokiem (o 17 osób). Jednak od roku 2010 liczba ludności obniżyła się o 3,7%, przy czym na obszarze miejskim liczba ludności zmalała o 5,0%, a na obszarze wiejskim o 1,2%. Oznacza to, że ludność miejska częściej decyduje się zmienić miejsce zamieszkania niż ludność wiejska z terenu Gminy Krosno Odrzańskie.

Wykres 1 Liczba ludności w Gminie Krosno Odrzańskie w latach 2005-2015

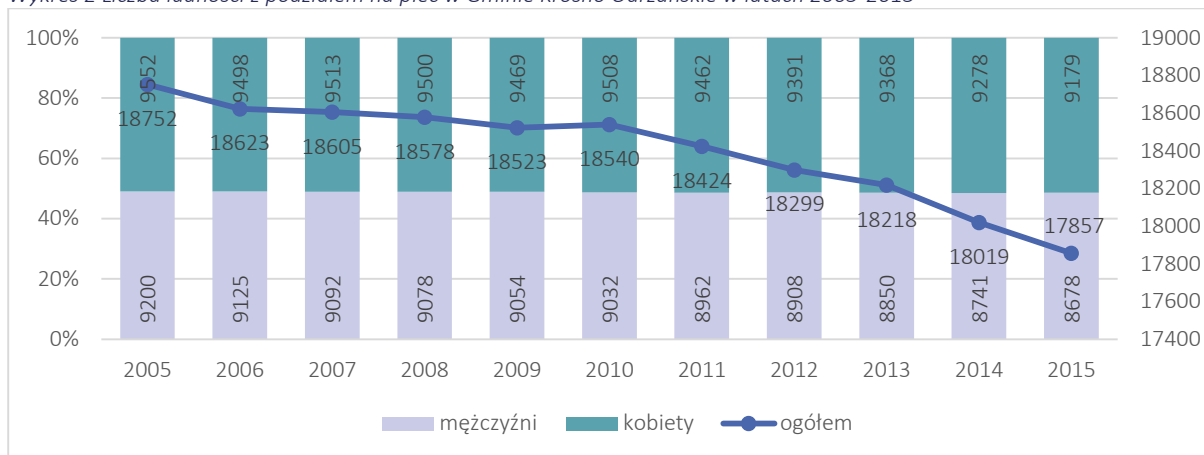

Źródło: dane UM w Krośnie Odrzańskim, Wydział Urzędu Stanu Cywilnego i Spraw Obywatelskich, wygenerowane 27.01.2016 r.

Analizując strukturę ludności pod względem podziału na płeć, należy stwierdzić, że właściwa proporcja w liczbie mężczyzn i kobiet jest zachowana (w roku 2015 kobiety stanowią 51,4 % ludności ogółem). W kontekście spadku liczby ludności, od roku 2010 w Gminie Krosno Odrzańskie liczba kobiet zmniejszyła się o 3,4% natomiast liczba mężczyzn o 3,9%.

Wykres 2 Liczba ludności z podziałem na płeć w Gminie Krosno Odrzańskie w latach 2005-2015

Źródło: dane UM w Krośnie Odrzańskim, Wydział Urzędu Stanu Cywilnego i Spraw Obywatelskich, wygenerowane 05.02.2016 r.

Przyrost naturalny w Gminie Krosno Odrzańskie w latach 2005-2014, analizowany w oparciu o dane GUS, był zróżnicowany. Średnia dla Gminy Krosno Odrzańskie w ostatniej dekadzie wynosi 0,8 (przy czym dla obszaru miejskiego osiąga wartość 1,3, a dla obszaru wiejskiego -0,1). Oznacza to, że sytuacja w tym zakresie przedstawia się bardzo korzystnie w porównaniu do powiatu krośnieńskiego, gdzie średnia wynosi 0,2. W przypadkach, gdy wartości dla Gminy Krosno Odrzańskie były ujemne, nie przekraczały one poziomu -0,4 (2013 r.) Na obszarze miejskim w ostatniej dekadzie przyrost naturalny był bardzo korzystny, natomiast w kontekście zdiagnozowanego ubytku liczby ludności sytuacja ta wymaga działań, które podniosą atrakcyjność osiedleńczą gminy.

Tabela 5 Wskaźnik przyrostu naturalnego na 1 000 ludności w l. 2005-2014

Jednostka terytorialna	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
woj. lubuskie	0,8	1,1	1,3	1,8	1,7	1,4	0,8	0,7	-0,3	0,2
pow. krośnieński	0,1	0,6	1,2	1,2	0,5	0,9	-0,2	-0,5	-1,4	-0,7
Gmina Krosno Odrzańskie	2,0	0,3	2,2	1,9	0,0	2,3	-0,2	0,5	-0,4	-0,3
Krosno O. obszar miejski	1,3	2,0	2,1	2,1	-0,3	3,3	0,3	1,7	0,8	-0,3
Krosno O. obszar wiejski	3,3	-3,0	2,3	1,5	0,6	0,5	-1,1	-1,7	-2,6	-0,3

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Poniżej zestawiono dane Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim dotyczące liczby zgonów i urodzeń odnotowanych w latach 2005-2014.

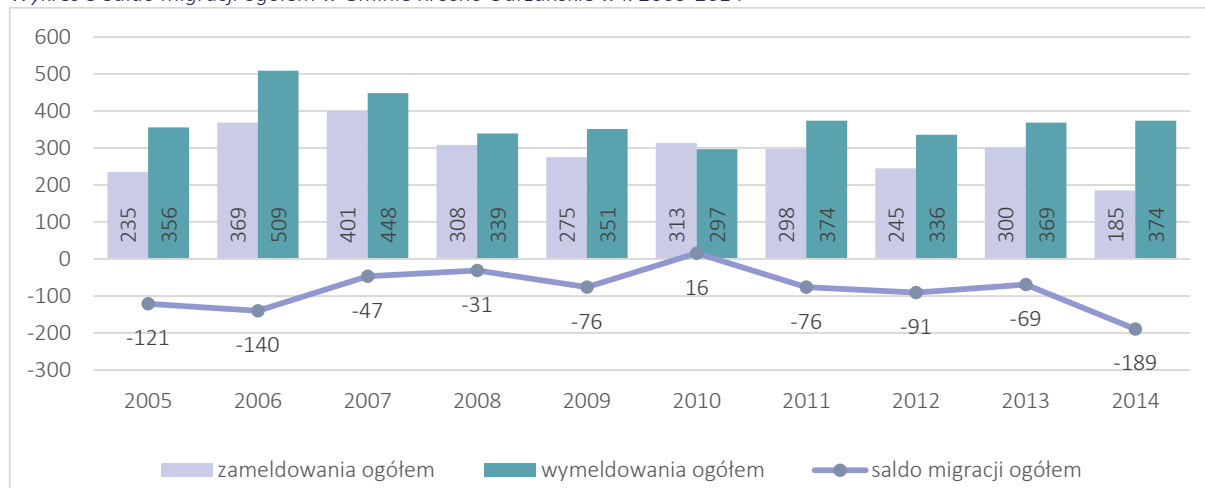
Tabela 6 Saldo zgonów i urodzeń odnotowanych w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2005-2014

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zgony	152	177	150	167	190	169	187	159	176	190
Urodzenia	161	173	181	207	201	199	187	162	163	175
Saldo	9	-4	31	40	11	30	0	3	-13	-15

Źródło: dane UM w Krośnie Odrzańskim, stan na 31.12.2014 r.

Analiza salda migracji w Gminie Krosno Odrzańskie w oparciu o dane GUS ukazuje następującą sytuację. W ostatniej dekadzie tylko w roku 2010 osiągnięta została wartość dodatnia, natomiast zauważalny (o 173,9%) spadek salda migracji nastąpił pomiędzy rokiem 2013 a 2014.

Wykres 3 Saldo migracji ogółem w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2005-2014

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Szacuje się, że na koniec 2014 r. ludność Polski liczyła ok. 38 484 osób, tj. o 12 tys. mniej niż na koniec 2013 r. Miniony rok był trzecim z kolei, w którym odnotowano spadek liczby ludności po notowanym w latach 2008-2011 wzroście. Tempo ubytku ludności w 2014 r. wyniosło -0,03% co oznacza, że na każde 10 tys. mieszkańców Polski ubyły 3 osoby (w 2013 r. było to -0,1%, tj. ubyło – odpowiednio - 10 osób)³.

Poniżej zestawiono dane Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim w zakresie salda migracji za okres 2005-2014.

Tabela 7 Saldo migracji w Gminie Krosno Odrzańskie w latach 2005-2014

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Zameldowania stałe	-	-	-	-	-	99	109	99	146	99
Wymeldowania za granicę	14	14	19	13	18	22	33	13	33	29
Wymeldowania do innych gmin	254	304	228	199	186	181	238	214	219	252
Wymeldowani pozostający bez meldunku	10	14	29	13	20	30	33	45	36	48
Wymeldowania ogółem	278	332	276	225	224	233	304	272	288	329
Saldo	-	-	-	-	-	-134	-195	-173	-142	-230

Źródło: dane UM w Krośnie Odrzańskim, stan na 31.12.2014 r.

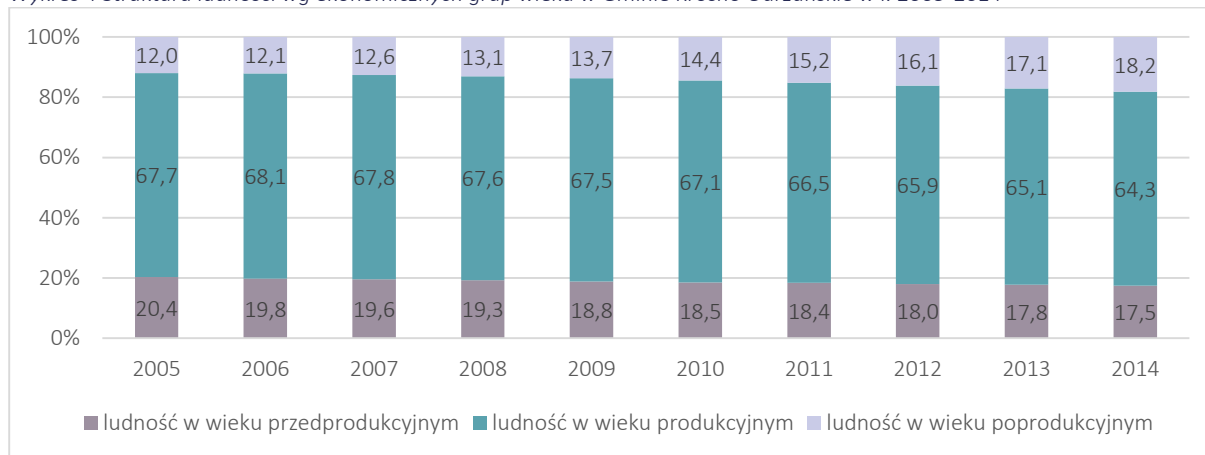
Wiedza dotycząca struktury ludności według ekonomicznych grup wieku pozwala na bardziej szczegółową analizę potencjału demograficznego obszaru. W przypadku danych GUS, w oparciu

³ GUS, Podstawowe informacje o rozwoju demograficznym Polski do 2014 roku, Warszawa, 27.01.2015.

o które powstała niniejsza analiza, grupę dzieci i młodzieży do 17 roku życia klasyfikuje się jako grupę osób w wieku przedprodukcyjnym. Wiek produkcyjny dla mężczyzn przypada na okres między 18 a 64 r. ż. natomiast kobiet między 18 a 59 r. ż. Wiek poprodukcyjny dla populacji mężczyzn określono powyżej 65 r. ż., a kobiet powyżej 60 r. ż. Dookreślenie tego podziału jest istotne ze względu na poprawną interpretację danych w podziale na płeć i przynależność do grupy ekonomicznej.

Poniższy wykres przedstawia strukturę ludności Gminy Krosno Odrzańskie pod względem ekonomicznych grup wieku.

Wykres 4 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2005-2014

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

W ostatnich dziesięciu latach udział osób w wieku przedprodukcyjnym w liczbie ludności ogółem zmalał o 2,9 punktu procentowego. Udział ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Krosno Odrzańskie również systematycznie spada w analizowanym okresie. Od roku 2005 udział osób aktywnych zawodowo zmniejszył się o 3,4 punktu procentowego. Systematycznie wzrasta udział osób w wieku poprodukcyjnym, w analizowanym okresie zwiększył się on o 6,2 punktu procentowego.

Ze względu na malejącą liczbę osób w wieku przedprodukcyjnym i malejącą liczbę osób w wieku produkcyjnym przy zdefiniowanym udziale osób w wieku poprodukcyjnym w ostatniej dekadzie, można spodziewać się utrwalania tzw. „procesu starzenia się społeczeństwa”.

Tabela 8 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku z uwzględnieniem podziału na płeć w Gminie Krosno Odrzańskie

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem w wieku przedprodukcyjnym	3780	3642	3601	3548	3462	3460	3415	3329	3293	3199
Udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ludności ogółem	20,4	19,8	19,6	19,3	18,8	18,5	18,4	18,0	17,8	17,5
Kobiety	1841	1765	1750	1715	1657	1660	1652	1617	1585	1566
Mężczyźni	1939	1877	1851	1833	1805	1800	1763	1712	1708	1633
Ogółem w wieku produkcyjnym	12554	12515	12492	12422	12404	12535	12368	12221	12060	11758
Udział osób w wieku produkcyjnym	67,7	68,1	67,8	67,6	67,5	67,1	66,5	65,9	65,1	64,3

w ludności ogółem										
Kobiety	6041	6037	6010	5952	5916	5903	5791	5694	5631	5480
Mężczyźni	6513	6478	6482	6470	6488	6632	6577	6527	6429	6278
Ogółem w wieku poprodukcyjnym	2217	2219	2324	2417	2510	2688	2821	2986	3170	3336
Udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności ogółem	12,0	12,1	12,6	13,1	13,7	14,4	15,2	16,1	17,1	18,2
Kobiety	1567	1590	1671	1757	1834	1987	2079	2175	2279	2369
Mężczyźni	650	629	653	660	676	701	742	811	891	967

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Wskaźniki obciążenia demograficznego są miarą struktury wiekowej populacji – wskazują na stosunek liczby osób w wieku, gdy są one nieaktywne lub biernie zawodowo, czyli w wieku nieprodukcyjnym (liczba dzieci w wieku 0-14 lat, liczba osób w wieku 60 lub 65 lat i więcej) do liczby osób będących w wieku produkcyjnym (liczba osób w wieku 15 - 59 lub 64 lata).

Wysokie wartości tego wskaźnika, z jednej strony świadczą o zamożności i zdrowotności danego społeczeństwa (wydłużenie średniej długości życia), z drugiej strony są niekorzystne z punktu widzenia finansów publicznych. Wskaźniki odnoszą się do liczby jednostek, które mogą być uzależnione od wsparcia innych w codziennym życiu (młodzież i osoby starsze) w liczbie osób, które są zdolne do zapewniania takiego wsparcia.

Wartości wskaźnika dla Gminy Krosno Odrzańskie w ostatniej dekadzie były zróżnicowane. Przede wszystkim wykazują one tendencje wzrostową, co nie jest korzystne. Dynamicznie podniosła się wartość wskaźnika: ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym (wzrost o 45,7 osób). Można wnioskować, że istnieje zagrożenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy i nasuwa to konieczność podjęcia adekwatnych działań.

Tabela 9 Wskaźniki obciążenia demograficznego w l. 2005-2014

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym										
woj. lubuskie	53,0	52,2	52,0	51,9	52,0	52,1	52,9	54,0	55,4	56,8
powiat krośnieński	52,8	51,6	51,2	51,0	50,6	50,7	51,3	52,0	53,1	54,4
Gmina Krosno Odrzańskie	47,8	46,8	47,4	48,0	48,1	49,0	50,4	51,7	53,6	55,6
Krosno O. obszar miejski	44,5	44,3	45,2	46,4	47,5	48,5	50,4	52,2	55,0	58,3
Krosno O. obszar wiejski	54,3	51,9	51,9	51,2	49,3	50,0	50,4	50,6	51,0	50,9
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym										
woj. lubuskie	64,2	67,3	70,3	73,4	76,5	79,1	83,5	88,3	93,3	98,3
powiat krośnieński	58,4	60,8	63,4	66,8	69,9	73,4	78,1	83,8	89,7	96,2
Gmina Krosno Odrzańskie	58,7	60,9	64,5	68,1	72,5	77,7	82,6	89,7	96,3	104,3
Krosno O. obszar miejski	59,2	62,4	67,5	70,8	78,0	84,1	89,3	97,7	105,0	114,0
Krosno O. obszar wiejski	57,8	58,5	59,8	63,6	63,5	67,1	71,4	76,3	81,4	87,3
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym										
woj. lubuskie	20,7	21,0	21,4	22,0	22,5	23,0	24,1	25,3	26,7	28,2
powiat krośnieński	19,5	19,5	19,8	20,4	20,8	21,5	22,5	23,7	25,1	26,7
Gmina Krosno Odrzańskie	17,7	17,7	18,6	19,5	20,2	21,4	22,8	24,4	26,3	28,4
Krosno O. obszar miejski	16,6	17,0	18,2	19,2	20,8	22,2	23,8	25,8	28,2	31,1
Krosno O. obszar wiejski	19,9	19,2	19,4	19,9	19,1	20,1	21,0	21,9	22,9	23,7

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Analiza demograficzna Gminy Krosno Odrzańskie wskazuje na konieczność podjęcia działań zachęcających do pozostania oraz osiedlania się nowych mieszkańców w mieście i gminie, szczególnie w kontekście potencjału, jakim jest dobry wizerunek miasta w regionie.⁴

Społeczeństwo

- Liczba ludności w 2015 r. - 17 857 osób os. (wg danych UM w Krośnie Odrzańskim Wydział Urzędu Stanu Cywilnego i Spraw Obywatelskich, dane wygenerowane 27.01.2016), spośród których 63,8% to ludność zasiedlająca obszar miejski;
- Spadek liczby ludności w l. 2005-2014 o 4,7% (w mieście o 7,6%);
- Analiza salda migracji w Gminie Krosno Odrzańskie pokazuje, że gmina dotknięta jest problemem demograficznym, a spadek liczby ludności jest zdecydowanie odczuwalny przez lokalny samorząd i społeczność;
- Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku, obserwowana w ostatniej dekadzie, ujawnia tendencję tzw. „procesu starzenia się społeczeństwa”;
- Wskaźniki obciążenia demograficznego wykazują tendencje wzrostową, co nie jest korzystne. Istnieje zagrożenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego gminy i nasuwa to konieczność podjęcia adekwatnych działań zapobiegawczych;
- Analiza demograficzna Gminy Krosno Odrzańskie wskazuje na konieczność podjęcia działań zachęcających do pozostania oraz osiedlania się nowych mieszkańców w mieście i gminie, szczególnie w kontekście potencjału, jakim jest dobry wizerunek miasta w regionie.

2.3 Gospodarka

2.3.1 Rozwój przedsiębiorczości

Gospodarczo Gmina Krosno Odrzańskie opiera się głównie na przemyśle drzewnym, leśnictwie, rolnictwie indywidualnym i wielkoobszarowym, przemyśle metalowym, a także handlu i usługach (ponad 1200 zarejestrowanych podmiotów gospodarczych). W Gminie działają zakłady produkujące na bazie drewna: HOMANIT Krosno Odrzańskie Sp. z o.o., STOLHAUS Sp. z o.o., PHU MEBLOSTYL oraz Zakład Produkcyjny POLSET. Ponadto w Krośnie Odrzańskim swoją siedzibę mają: Fabryka Maszyn i Urządzeń Gastronomicznych KROMET Sp. z o.o. oraz firma KROSNO METAL (Rilling) – liderzy na krajowym rynku urządzeń gastronomicznych. Funkcjonuje także największa na środkowym zachodzie kraju rozlewnia gazu propan-butan (PETROGAZ).

Według raportu Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG) z dnia 10.02.2016 r. w Gminie Krosno Odrzańskie jest zarejestrowanych 1070 przedsiębiorstw. Są to działalności gospodarcze o statusie aktywnym i zawieszonym.

Poniższa tabela, opracowana w oparciu o dane GUS przedstawia liczbę podmiotów gospodarki narodowej⁵ zarejestrowanych w Gminie Krosno Odrzańskie, również w kontekście powiatu krośnieńskiego w latach 2005-2014.

⁴ Dobry wizerunek miasta w regionie potwierdzają wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w ramach prac nad marką Gminy Krosno Odrzańskie (2013 r.).

Tabela 10 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w l. 2005-2014

Jednostka terytorialna	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	2 162	2 159	2 104	1 928	1 818	1 893	1 872	1 914	1 926	1 895
Udział w ogólnej liczbie podmiotów powiatu krośnieńskiego	36,5%	35,6%	36,0%	35,3%	34,8%	34,5%	34,9%	34,9%	34,6%	34,3%
Sektor publiczny	209	214	223	178	182	178	178	186	186	184
Udział w ogólnej liczbie podmiotów gminy	9,7%	9,9%	10,6%	9,2%	10,0%	9,4%	9,5%	9,7%	9,6%	9,7%
Sektor prywatny	1 953	1 945	1 881	1 750	1 636	1 715	1 694	1 728	1 740	1 711
Udział w ogólnej liczbie podmiotów gminy	90,3%	90,1%	89,4%	90,8%	90,0%	90,6%	90,5%	90,3%	90,4%	90,3%

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Liczba podmiotów gospodarki narodowej ogółem w analizowanym okresie obniżyła się o 12,3%, na co składa się spadek podmiotów sektora publicznego o 25 podmiotów oraz sektora prywatnego o 242 podmioty.

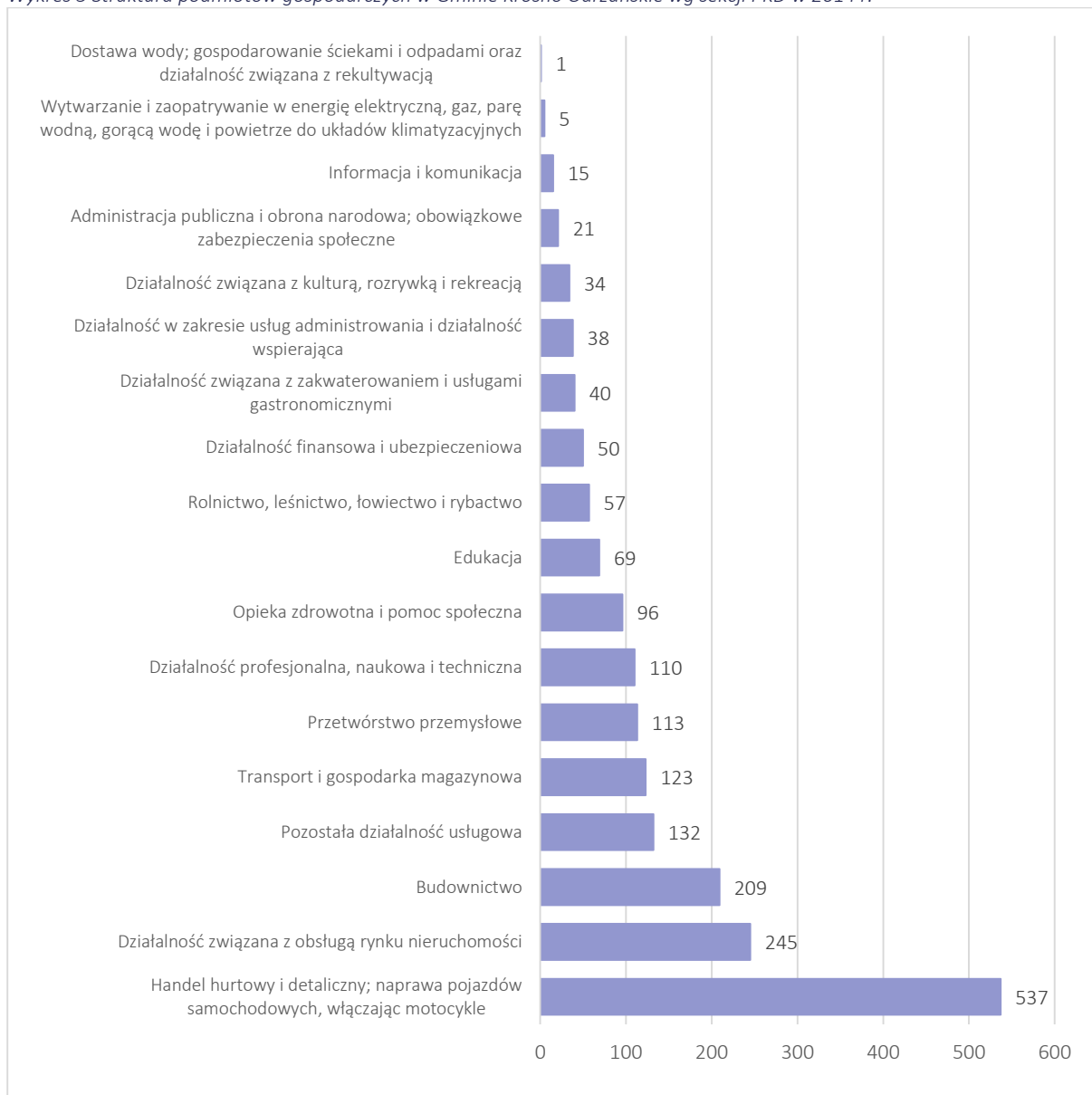
Udział podmiotów sektora publicznego w liczbie podmiotów gospodarczych ogółem utrzymuje się na ustabilizowanym poziomie.

Ponieważ obszar gospodarki zawsze uzależniony jest od dynamicznych zmian ogólnokrajowych, warto przyjrzeć się dynamice w zakresie liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON w ostatnim pięcioleciu. Można uznać, że liczba podmiotów gospodarczych w okresie 2010-2014 mierzona udziałem w liczbie podmiotów gospodarczych powiatu krośnieńskiego utrzymuje się na stabilnym poziomie.

Poniższy wykres przedstawia szczegółowo strukturę sektora gospodarki w Gminie Krosno Odrzańskie, według Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007, która została opracowana na podstawie statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej NACE Rev2, wprowadzonej rozporządzeniem (WE) Nr 1893/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 grudnia 2006 r. w sprawie statystycznej klasyfikacji działalności gospodarczej NACE Rev 2 i zmieniającym rozporządzenie Rady (EWG) Nr 3037/90 oraz niektóre rozporządzenia WE w sprawie określonych dziedzin statystycznych. W związku z powyższym zachowuje pełną spójność i porównywalność metodologiczną, pojęciową, zakresową i kodową z klasyfikacją NACE Rev.2. Klasyfikacja ta jest umownie przyjętym, hierarchicznie usystematyzowanym podziałem zbioru rodzajów działalności społeczno-gospodarczej jakie realizują jednostki (podmioty gospodarcze). PKD jest podstawą systemu klasyfikacji gospodarczych i społecznych, do której nawiązują inne klasyfikacje, a zwłaszcza Polska Klasyfikacja Wyrobów i Usług.

⁵ „Podmioty gospodarki narodowej - wpisowi do rejestru REGON podlegają wszystkie: osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, jednostki lokalne wyżej wymienionych podmiotów. Publikowane dane nie zawierają osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne” – GUS, stat.gov.pl.

Wykres 5 Struktura podmiotów gospodarczych w Gminie Krosno Odrzańskie wg sekcji PKD w 2014 r.

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Na kształt i wielkość lokalnego rynku pracy ma wpływ liczba podmiotów gospodarczych i osób w nich zatrudnionych. Szczególnie ważny dla rozwoju gospodarczego danego obszaru jest rozwój małych i średnich przedsiębiorstw.

Z poniższego zestawienia wynika, że sektor gospodarczy w Gminie Krosno Odrzańskie zdominowany jest przez małe przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób, stanowią one 99,3% wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w Gminie Krosno Odrzańskie. Przedsiębiorstwa zatrudniające od 50 do 249 osób w Gminie Krosno Odrzańskie stanowią 39,3% tego typu przedsiębiorstw w powiecie krośnieńskim, natomiast na 5 przedsiębiorstwach zatrudniających od 250 do 999 osób, 3 zlokalizowane są w mieście Krosno Odrzańskie.

W zakresie małej przedsiębiorczości warto zauważyć, że 27,8% podmiotów gospodarczych zatrudniających do 9 osób zarejestrowanych jest na obszarze wiejskim, a wśród podmiotów zatrudniających od 10 do 49 osób - 28,5% się na terenach wiejskich.

Tabela 11 Podmioty gospodarcze wg klas wielkości w 2014 r.

Jednostka terytorialna	0 - 9	10 - 49	50 - 249	250 - 999
woj. lubuskie	105 404	3 850	740	81
powiat krośnieński	5 319	164	33	5
Gmina Krosno Odrzańskie	1 822	56	13	3
Krosno Odrzańskie – obszar miejski	1 315	40	11	3
Krosno Odrzańskie - obszar wiejski	507	16	2	0

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Poniżej przedstawiono kondycję lokalnej gospodarki w ujęciu wskaźnikowym w odniesieniu do stanu gospodarki w powiecie krośnieńskim i w województwie lubuskim

Tabela 12 Porównanie wskaźników gospodarczych w 2014 r.

UWAGA: Wskaźniki odnoszące się do liczby i struktury ludności od 2010 roku zostały przeliczone zgodnie z bilansem przygotowanym w oparciu o wyniki NSP 2011 (wyjaśnienie przytoczone za BDL GUS)

Wskaźnik	woj. lubuskie	powiat krośnieński	Gmina Krosno Odrzańskie	Krosno O.– obszar miejski	Krosno O. – obszar wiejski
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	1 079	982	1 036	1 161	808
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	93	85	82	87	72
Jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	89	90	94	101	81
Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	108	98	104	116	81
Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	169,2	151,6	161,2	183,8	122,0
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	76	69	74	77	67
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	11,9	10,7	11,5	12,2	10,2
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	3	3	3	3	3
Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	34	32	30	31	29
Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	2	2	2	2	2
Podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	146	132	128	140	109
Udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON	8,2	9,2	9,1	8,8	10,1

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Szczegółowa analiza wskaźników gospodarczych z uwzględnieniem miasta i obszaru wiejskiego Gminy Krosno Odrzańskie pokazuje, że poziom przedsiębiorczości u mieszkańców miasta Krosno Odrzańskie jest wyższy w porównaniu ze wskaźnikami dla powiatu krośnieńskiego i w niektórych przypadkach dla województwa lubuskiego.

Gmina Krosno Odrzańskie dysponuje atutami w kontekście rozwoju przedsiębiorczości.

W odległości ok. 50 km od Krosna Odrzańskiego spótka, której właścicielem jest PGE GiEK S.A. realizuje projekt związany z budową elektrowni i kopalni węgla brunatnego. Kompleks energetyczny Gubin – Brody to jedno z największych przedsięwzięć infrastrukturalnych w regionie (koszt szacowany jest nawet na 20 mld zł, a zakończenie wydobywania węgla nastąpiłoby około roku 2075). Tak duża skala inwestycji może wpłynąć znacząco na "około-kopalniane" inwestycje. Powstałyby nowe drogi, a także nowe transgraniczne połączenia energetyczne z Niemcami, dzięki czemu gubińska elektrownia mogłaby stać się elementem wspólnego unijnego rynku energii. Tego rodzaju inwestycja oznacza także rozwój szkolnictwa zawodowego, średniego i wyższego w regionie i oczywiście wpływa na rynek pracy. Na opłatach eksploatacyjnych wzbogaciłyby się budżety gmin (czego dowodzą przykłady z terenu Bełchatowa i Turowa).

W tym kontekście tereny inwestycyjne Gminy Krosno Odrzańskie już teraz zyskują na atrakcyjności i wkrótce staną się doskonałą bazą do lokalizacji firm, które planują szeroko pojętą współpracę w ramach tego przedsięwzięcia. Ponadto, realizacja takiego projektu wiąże się z napływem ludności, a co za tym idzie Gmina Krosno Odrzańskie może stać się miejscem, gdzie osiedlać się będą pracownicy kompleksu wraz z rodzinami (funkcja tzw. „sypialni”).

Krośnieński samorząd stara się aktywnie promować swoją ofertę gospodarczą mając świadomość, że bez mocnej i skutecznej akcji marketingowej gmina nie może liczyć na przyciąganie inwestorów bądź turystów. Gmina Krosno Odrzańskie w okresie od lipca 2014 r. do czerwca 2015 r. była liderem innowacyjnego w skali województwa lubuskiego projektu z zakresu promocji gospodarczej. Jego geneza sięga grudnia 2011 roku, kiedy to burmistrzowie Krosna Odrzańskiego, Gubina, Kargowej i Skwierzyny postanowili z różnorodności uczynić swój atut i na podstawie podpisanego porozumienia powalczą o dofinansowanie na promocję swoich terenów inwestycyjnych. Środki z UE w wysokości 1,7 mln zł pozyskano w ramach działania 1.2 Tworzenie obszarów aktywności gospodarczej i promocja gospodarcza LRPO na lata 2007-2013.

Celem projektu pn. „Wspólna promocja gospodarcza Gubina, Krosna Odrzańskiego, Kargowej i Skwierzyny” był wzrost konkurencyjności i napływ inwestycji bezpośrednich poprzez promocję terenów inwestycyjnych. W ramach zadania zorganizowano 15 imprez o charakterze gospodarczym (konferencje, misje gospodarcze na rynku francuskim, niemieckim i włoskim oraz szereg spotkań B2B). Ponadto samorządowcy wraz z lokalnymi przedsiębiorcami wzięli udział w 9 wydarzeniach

gospodarczych – w tym krajowych i zagranicznych targach oraz konferencjach branżowych. W ramach projektu wydano także materiały promujące potencjał gospodarczy i turystyczny gmin. Skatalogowane zostały tereny inwestycyjne, na podstawie, których przygotowano spójną ofertę w postaci folderów promujących tereny inwestycyjne w 4 wersjach językowych (polski, angielski, niemiecki, francuski). Wykonane zostały zdjęcia lotnicze terenów inwestycyjnych oraz mapy miast z zaznaczonymi terenami inwestycyjnymi (również na nośniku elektronicznym). Ważnym elementem projektu była również kampania promocyjna. W ramach zewnętrznych i wewnętrznych nośników reklam wykonano tablice przy drogach wjazdowych i wyjazdowych, tablice informacyjne i billboardy reklamowe przy głównych trasach na terenie województwa lubuskiego. Zlecono także reklamę na tablicach świetlnych oraz siatki na budynkach w miastach wojewódzkich. Ponadto zakupiono system wystawienniczy wraz z nośnikami LCD, namioty wystawiennicze i balony promocyjne, wykorzystywane podczas organizowanych imprez gospodarczych. Postawiono także na nowoczesne środki przekazu opracowując aplikację „Asystent Inwestora”, wykonując wirtualne spacerunki po miastach oraz uruchamiając stronę projektu www.investhere.pl. Oferta inwestycyjna była również promowana za pośrednictwem prasy o zasięgu ogólnopolskim, Internetu, a także radia i TV, gdzie emitowano filmy promocyjne zrealizowane w ramach projektu.

Całkowita wartość projektu wyniosła 2.036.455,50 zł, a dofinansowanie z UE 1.700.000,00 zł, co stanowiło blisko 85 %. Projekt odbił się szerokim echem w województwie i kraju, czego dowodem były słowa prof. Rosatiego – „Projekt to unikatowy, bo rzadko zdarza się, aby samorzady łączyły swoje potencjały w działaniach promocyjnych. Niewiele jest samorządów tej wielkości, które mogą sobie pozwolić na taką akcję promocyjną”.

Pozostałe atuty gospodarcze Gminy Krosno Odrzańskie to:

- strategiczne, transgraniczne położenie w odległości 30 km od granicy polsko-niemieckiej i autostrad zarówno polskich i niemieckich,
- walory turystyczne i krajobrazowe (ok. 52% powierzchni gminy zajmują lasy, duża ilość rzek, jezior i stawów hodowlanych, zabytki architektury i przyrody),
- bliska odległość od ośrodków akademickich i dostępność dobrze wykształconej kadry,
- możliwość wykorzystania transportu rzeczno-terenowego – towarowy port rzeczny oraz przystań dla statków pasażerskich na Odrze,
- obecność terenów inwestycyjnych,
- utrwalone więzi gospodarcze i społeczne z sąsiednimi gminami,
- dobrze rozwinięte usługi i handel,
- bliskość lotnisk (Babimost 60 km, Berlin „Schönefeld” 130 km, Berlin „Tegel” 150 km, Poznań „Ławica” 155 km),

- niskie koszty pracy,
- maksymalne ulgi i preferencje dla inwestorów,
- bogactwa naturalne (drewno, żwir, piasek),
- współpraca w zakresie promocji gospodarczej z gminami: Gubin, Kargowa, Skwierzyna
- indywidualny opiekun inwestora.

Gmina Krosno Odrzańskie to miejsce atrakcyjne inwestycyjnie. Potencjalnym inwestorom oferowane są zarówno nieruchomości zabudowane, jak i tereny uzbrojone. Wśród terenów inwestycyjnych szczególnie polecana jest strefa przemysłowa oraz nieruchomości gruntowe położone w Krośnie Odrzańskim przy ul. Słowackiego (strefa mieszkalna, handlowo-usługowa) oraz w miejscowościach Kamień, Gostchorze i Radnica (strefa mieszkalna).

Wśród terenów inwestycyjnych Gminy Krosno Odrzańskie na szczególną uwagę zasługuje 15-hektarowy obszar Strefy Przemysłowej powstały na byłym poligonie wojskowym (przy ul. Edisona i Newtona) objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

Tabela 13 Wykaz terenów inwestycyjnych w Gminie Krosno Odrzańskie

Lp	Nr działki	Powierzchnia [m ²]
1	1232/10	14 097
2	1232/16	3 614
3	1232/17	6 341
4	1232/19	4 428
5	1232/2 - KSSSE	17 565
6	1232/4 - KSSSE	20 348
7	1232/5- KSSSE	17 566
8	1232/11	14 095
9	1232/13	27 704
10	1232/14	24 765

Źródło: dane Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim, stan na 31.08.2015 r.

Jest to scentralizowany obszar infrastruktury, który umożliwi potencjalnym inwestorom zlokalizowanie swojej działalności gospodarczej w Gminie. Strefa jest uzbrojona w media, oświetlenie i drogę. Jej nieruchomości zlokalizowane są w północno-wschodniej części Krosna Odrzańskiego, w strefie peryferyjnej, w odległości około 1600 m od ścisłego centrum miasta. Obszar ten cechuje średni stopień zurbanizowania. Bezpośrednie sąsiedztwo stanowią: od wschodu zabudowa mieszkaniowa, od północy tereny niezagospodarowane porośnięte trawą. Tereny na strefie przemysłowej oferowane są do sprzedaży w bardzo konkurencyjnej cenie, czyniąc je jednymi z najtańszych w województwie lubuskim.

Z racji włączenia części działek do Kostrzyńsko – Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, potencjalni inwestorzy mają możliwość ulokowania swojego biznesu zarówno na terenie objętym statusem SSE,

jak i na gruncie gminnym. Realizacja inwestycji na gruncie należącym do KSSSE umożliwia przedsiębiorcom korzystanie z maksymalnej dopuszczalnej w UE pomocy publicznej, tj.:

- refundację 55% poniesionych nakładów inwestycyjnych lub dwuletnich kosztów pracy w przypadku małych przedsiębiorstw,
- 45% poniesionych nakładów inwestycyjnych lub dwuletnich kosztów pracy w przypadku średnich przedsiębiorstw,
- 35% poniesionych nakładów inwestycyjnych lub dwuletnich kosztów pracy w przypadku dużych przedsiębiorstw

Gmina Krosno Odrzańskie kładzie duży nacisk na rozwój gospodarczy. Działające w Urzędzie Miasta w Krośnie Odrzańskim Centrum Obsługi Inwestora oferuje pomoc merytoryczną i techniczną obejmującą m.in. wsparcie organizacyjne w realizacji procedur inwestycyjnych, pośrednictwo w nawiązywaniu kontaktów gospodarczych z krajowymi i zagranicznymi przedstawicielami biznesu, promocję gospodarczą.

Krośnieński samorząd jest otwarty na potrzeby sektora biznesu i tworzenie klimatu przyjaznego inwestycjom. Lokując swój biznes w strefie przemysłowej potencjalny przedsiębiorca korzysta z udogodnień związanych z uproszczeniem procedury uzyskania pozwolenia na budowę, natychmiastowym wydawaniem wypisów i wyrysów, czy brakiem konieczności ubiegania się o decyzję o warunkach zabudowy pozwalającym na błyskawiczne przejście do etapu projektowania, otrzymując jednocześnie indywidualnego opiekuna w Urzędzie Miasta. Ponadto podmioty tworzące nowe inwestycje i nowe miejsca pracy na terenie Gminy Krosno Odrzańskie w ramach pomocy regionalnej i *de minimis* mogą skorzystać z maksymalnych zwolnień podatkowych.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom przedsiębiorców działających w branży transportowej, 27 października 2015 r. Rada Miejska w Krośnie Odrzańskim podjęła uchwałę XII/89/15 w sprawie określenia stawek podatku od środków transportowych w Gminie Krosno Odrzańskie. Przyjęte rozwiązania prawne wpisują się w politykę podatkową Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016 - 2021 i gwarantują przedsiębiorcom utrzymanie stawek podatkowych, na najniższym ustawowo dopuszczonym poziomie minimum przez okres kolejnych 6 lat podatkowych. Dzięki temu, wysokość stawek podatku od środków transportowych obowiązujących na terenie Gminy Krosno Odrzańskie od 1 stycznia 2016 r., jest konkurencyjna nie tylko na terenie województwa lubuskiego, ale również na terenie kraju.

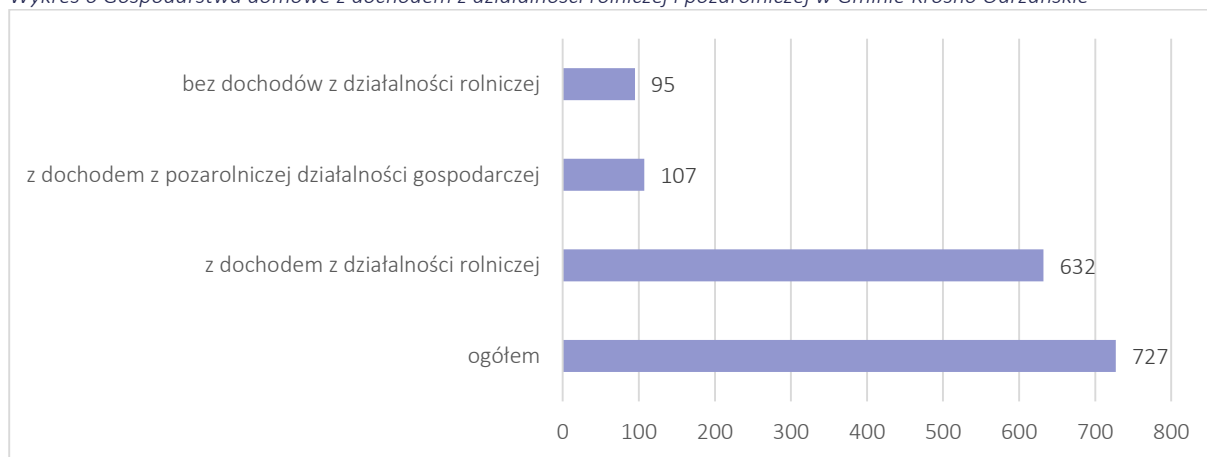
Takie rozwiązanie służy rozwojowi i przyciągnięciu przedsiębiorców branży transportowej na teren Gminy Krosno Odrzańskie. W roku 2014 w strukturze podmiotów gospodarczych wg sekcji PKD zarejestrowanych na terenie gminy odnotowano 123 przedsiębiorstwa w sekcji transport i gospodarka

magazynowa, co stanowi 34,8% tego typu podmiotów w powiecie krośnieńskim, a w całym województwie lubuskim jest ich 7 241.

2.3.2 Rolnictwo

Prawie 1/3 powierzchni Gminy Krosno Odrzańskie to tereny rolne (74,04 km²). Według danych GUS (Powszechny Spis Rolny 2010) na terenie gminy funkcjonują 632 gospodarstwa domowe z dochodem z działalności rolniczej.

Wykres 6 Gospodarstwa domowe z dochodem z działalności rolniczej i pozarolniczej w Gminie Krosno Odrzańskie

Źródło: dane GUS: Powszechny Spis Rolny 2010

W Gminie Krosno Odrzańskie dominują gospodarstwa rolne o powierzchni do 10 ha. Gospodarstwa powyżej 10 ha i powyżej 15 ha łącznie stanowią 19,2% gospodarstw prowadzących działalność rolniczą na terenie gminy.

Tabela 14 Działalność rolnicza w Gminie Krosno Odrzańskie

Wyszczególnienie	1-10 ha	10-15 ha	powyżej 15 ha	razem
Gospodarstwa ogółem	321	30	46	397
Gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą	314	30	45	389

Źródło: dane GUS: Powszechny Spis Rolny 2010

Gmina Krosno Odrzańskie dysponuje wysokim odsetkiem użytków rolnych należących do kategorii określanej jako „dobra kultura rolna”, definiowanej na poziomie krajowym lub regionalnym i określającej wymogi minimalne w zakresie dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska na podstawie ustalonych zasad, uwzględniających szczególnie cechy charakterystyczne obszarów, włączając w to warunki glebowe i klimatyczne, istniejące systemy gospodarowania, wykorzystanie gruntów, zmianowanie upraw, metody uprawy roli oraz struktury gospodarstw. Zasady normują takie kwestie jak ochrona gleby, utrzymywanie poziomu substancji organicznej gleby, utrzymywanie struktury gleby poprzez stosowanie odpowiednich środków. Utrzymywaniem gruntów rolnych w dobrej kulturze rolnej przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska jest m.in.: uprawa roślin lub ugorowanie – w przypadku gruntów ornych; wypasanie zwierząt w okresie wegetacyjnym traw lub

koszenie okrywy roślinnej i jej usuwanie. Produkcja rolna może zatem stanowić dobrą bazę zaopatrzeniową dla przetwórstwa spożywczego. Powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze to 11 892,30 ha, co stanowi 99% użytków rolnych ogółem. Poniżej zestawiono szczegółowo rodzaje gruntów i użytków rolnych w Gminie Krosno Odrzańskie.

Tabela 15 Rodzaje oraz powierzchnia gruntów i użytków rolnych w Gminie Krosno Odrzańskie

Wyszczególnienie	Gospodarstwa rolne ogółem [ha]	Gospodarstwa indywidualne [ha]
Grunty ogółem	19 628,45	4 349,71
Użytki rolne ogółem	12 008,79	3 747,13
Użytki rolne w dobrej kulturze	11 892,30	3 649,31
Pod zasiewami	2 347,97	2 106,83
Grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi	4 647,76	185,45
Uprawy trwałe	169,05	169,05
Sady ogółem	168,75	168,75
Ogrody przydomowe	29,86	29,86
Łąki trwałe	4 259,16	968,08
Pastwiska trwałe	438,51	190,05
Pozostałe użytki rolne	116,49	97,82
Lasy i grunty leśne	6 024,58	75,38
Pozostałe grunty	1 595,07	527,19

Źródło: dane GUS: Powszechny Spis Rolny 2010

W Gminie Krosno Odrzańskie, jak wspomniano wcześniej, dominują indywidualne gospodarstwa rolne. Tabela poniżej przedstawia profil gospodarstw pod względem rodzaju zasiewów i rodzaju prowadzonej hodowli. Największy udział w liczbie gospodarstw prowadzących działalność rolniczą mają gospodarstwa skierowane na produkcję zbóż (zboża podstawowe z mieszankami) oraz prowadzące hodowlę drobiu (w szczególności drobiu kurzego).

Tabela 16 Profil gospodarstw rolnych w Gminie Krosno Odrzańskie

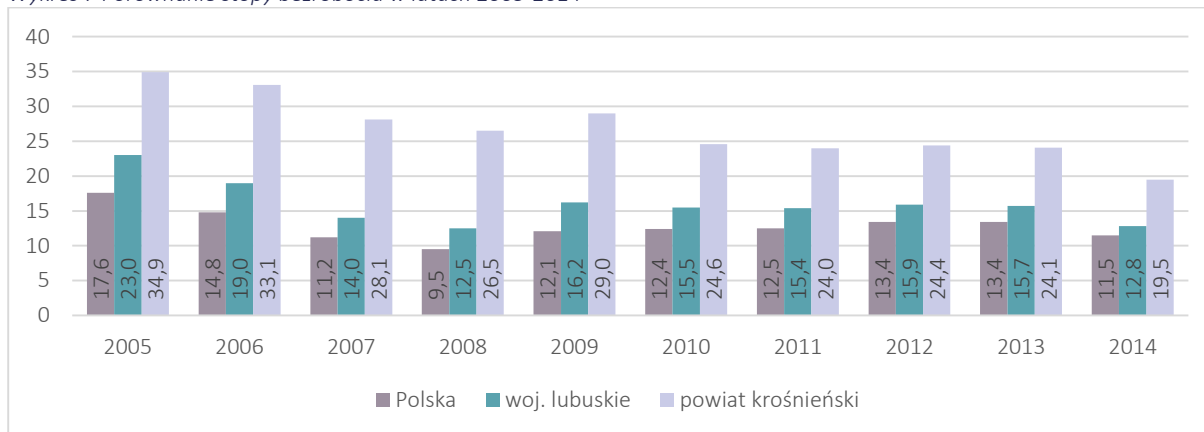
Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw	Udział w liczbie gospodarstw prowadzących działalność rolniczą
Profil zasiewów		
Zboża razem	330	84,8%
Zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	313	80,4%
Ziemniaki	210	53,9%
Uprawy przemysłowe	11	2,8%
Buraki cukrowe	3	0,7%
Rzepak i rzepik razem	8	2,0%
Strączkowe jadalne na ziarno razem	4	1,0%
Warzywa gruntowe	12	3,0%
Profil hodowli		
Bydło razem	38	9,7%
Bydło krowy	23	5,9%
Trzoda chlewna razem	46	11,8%
Trzoda chlewna lochy	24	6,1%
Konie	24	6,1%
Drób ogółem razem	156	40,1%
Drób kurzy	151	38,8%

Źródło: dane GUS: Powszechny Spis Rolny 2010

2.3.3 Rynek pracy i bezrobocie

W powiecie krośnieńskim występuje znacznie większe bezrobocie w porównaniu do krajowego jak i wojewódzkiego. Według danych GUS na koniec 2014 roku stopa bezrobocia wynosiła tam 19,5%, w województwie lubuskim 12,8%, natomiast w kraju 11,5%.

Wykres 7 Porównanie stopy bezrobocia w latach 2005-2014

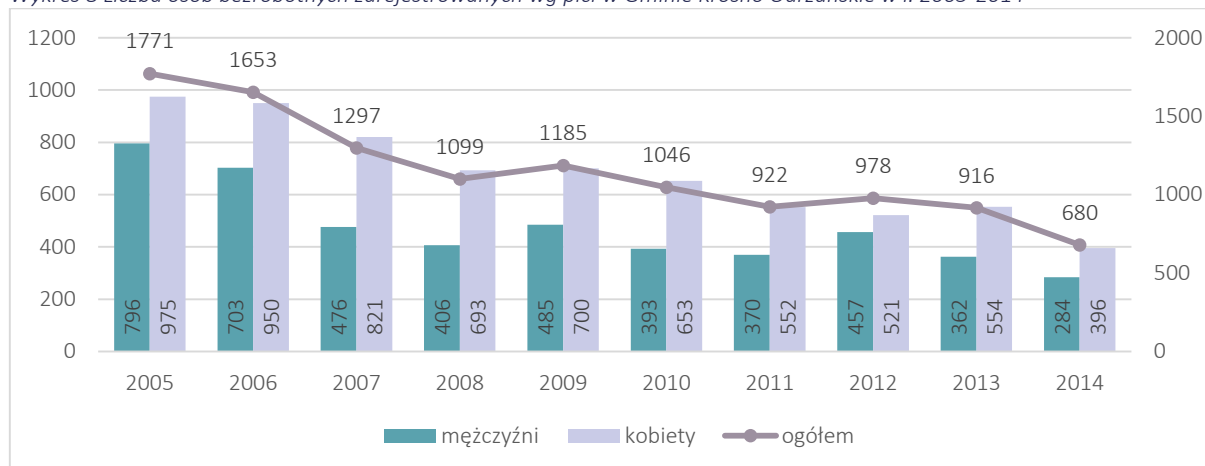
Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Zgodnie z danymi wartości wskaźników wykorzystanych do delimitacji obszarów funkcjonalnych w województwie lubuskim⁶, stopa bezrobocia w Gminie Krosno Odrzańskie w roku 2014 wyniosła tylko 5,8%. W roku 2004 była znacznie wyższa: 15,1%. Dynamika tego wskaźnika obliczona pomiędzy latami granicznymi 2004 i 2014 kształtuje się na poziomie - 9,3.

Poniższy wykres przedstawia dynamikę w liczbie osób bezrobotnych w Gminie Krosno Odrzańskie. Od roku 2005 liczba ta zmniejszyła się o 61,6%. W roku 2014 w Powiatowym Urzędzie Pracy w Krośnie Odrzańskim zarejestrowanych było 680 osób, co stanowi 5,8% liczby osób w wieku produkcyjnym. W przypadku Gminy Krosno Odrzańskie takie dane mogą być efektem specyficznej dla gmin przygranicznych sytuacji na rynku pracy. Niewielka odległość od granicy polsko-niemieckiej powoduje, że w sytuacji braku atrakcyjnych finansowo miejsc pracy w okolicy, ludność zatrudnia się za granicą (najbliższym i atrakcyjnym pod względem wysokości wynagrodzenia jest rynek pracy w Niemczech).

⁶ Obszary funkcjonalne województwa lubuskiego wraz z obszarami strategicznej interwencji – projekt, listopad 2015, Załącznik nr 4 Obszary funkcjonalne wymagające rozwoju nowych funkcji przy użyciu instrumentów właściwych polityce regionalnej – obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych, s. 123.

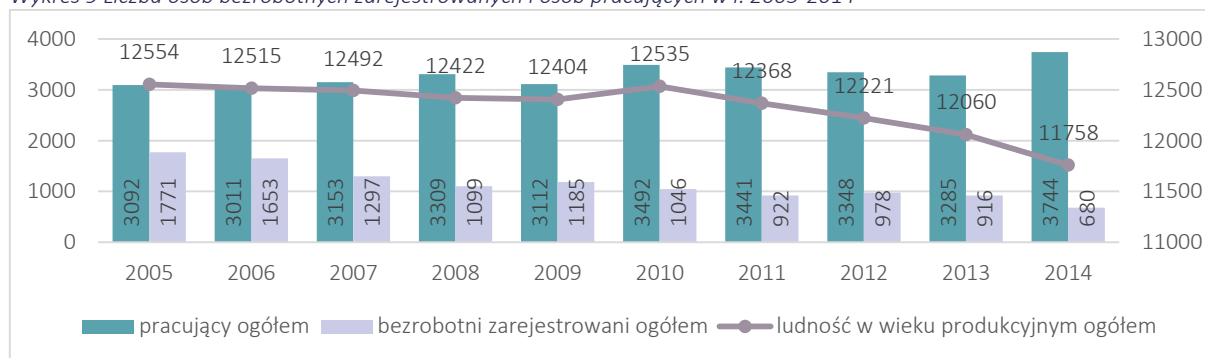
Wykres 8 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych wg płci w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2005-2014

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Poniższy wykres przedstawia proporcje osób bezrobotnych zarejestrowanych oraz osób pracujących w Gminie Krosno Odrzańskie w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym w gminie.

Wykres 9 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych i osób pracujących w l. 2005-2014

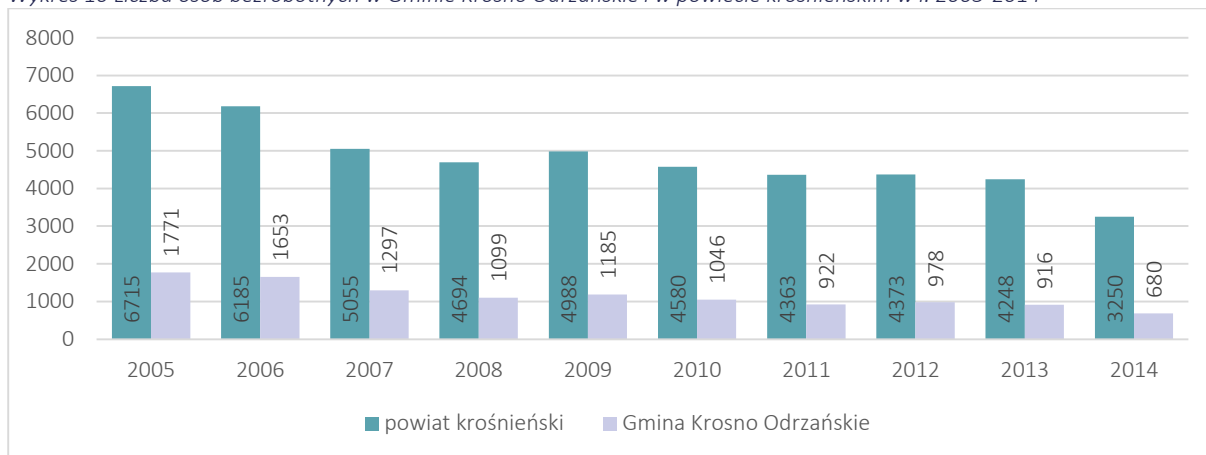
Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Łączna liczba osób obu grup w roku 2014 wynosiła 4 424, co stanowi zaledwie 37,6% osób w wieku produkcyjnym. Wprawdzie pozyskane z GUS dane, dotyczące osób pracujących, nie obejmują pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, to i tak liczba ta jest niekompletna.

Poniżej zaprezentowano dane GUS dotyczące liczby osób bezrobotnych w Gminie Krosno Odrzańskie na tle powiatu krośnieńskiego. W roku 2014 zarejestrowane osoby bezrobotne z Gminy Krosno Odrzańskie stanowiły 20,9% osób bezrobotnych w całym powiecie, rok wcześniej 21,5%, a w roku 2005 – 26,3%. Bezrobotni mieszkańcy Gminy Krosno Odrzańskie stanowią coraz mniejszy udział w liczbie osób bezrobotnych całego powiatu krośnieńskiego.

Wykres 10 Liczba osób bezrobotnych w Gminie Krosno Odrzańskie i w powiecie krośnieńskim w l. 2005-2014

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Istotnym czynnikiem dla analizy rynku pracy i bezrobocia w przypadku Gminy Krosno Odrzańskie jest obecność 5. kresowego batalionu Saperów im. płk Konstantego Pierwoz - Markiewicza. Garnizon wojskowy stanowi miejsce pracy dla mieszkańców gminy, natomiast dane dotyczące wielkości i charakteru zatrudnienia są niedostępne.

Poniżej zestawiono szczegółowe dane dotyczące bezrobocia w Gminie Krosno Odrzańskie z podziałem na obszar miejski i obszar wiejski. Pomiędzy rokiem 2011 a 2014 nastąpił spadek liczby osób bezrobotnych o 26,2%, przy czym w mieście Krosno Odrzańskie liczba bezrobotnych w tym okresie zmniejszyła się o 32,7%, natomiast na obszarze wiejskim gminy o 17,0%. Liczba osób długotrwale bezrobotnych w analizowanym okresie zmniejszyła się o 21,9% na terenie gminy, natomiast w mieście spadek ten wyniósł 29,1%, a na obszarze wiejskim 11,6%. Jak wcześniej wspomniano spadek liczby bezrobotnych może być związany z możliwością zatrudnienia na niemieckim rynku pracy, który dla mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie jest rozwiązaniem na nieatrakcyjne finansowo oferty pracy i możliwością uzyskania wyższych zarobków. Osoby bezrobotne do 25 roku życia w roku 2014 stanowiły 14,2% ogółu bezrobotnych, natomiast osoby bezrobotne po 50 roku życia to 28,8% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych. Wprawdzie od roku 2011 liczba tych osób zmniejszyła się o 16,2%, ale odsetek pozostaje wysoki.

Tabela 17 Bezrobocie rejestrowane w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2011-2014

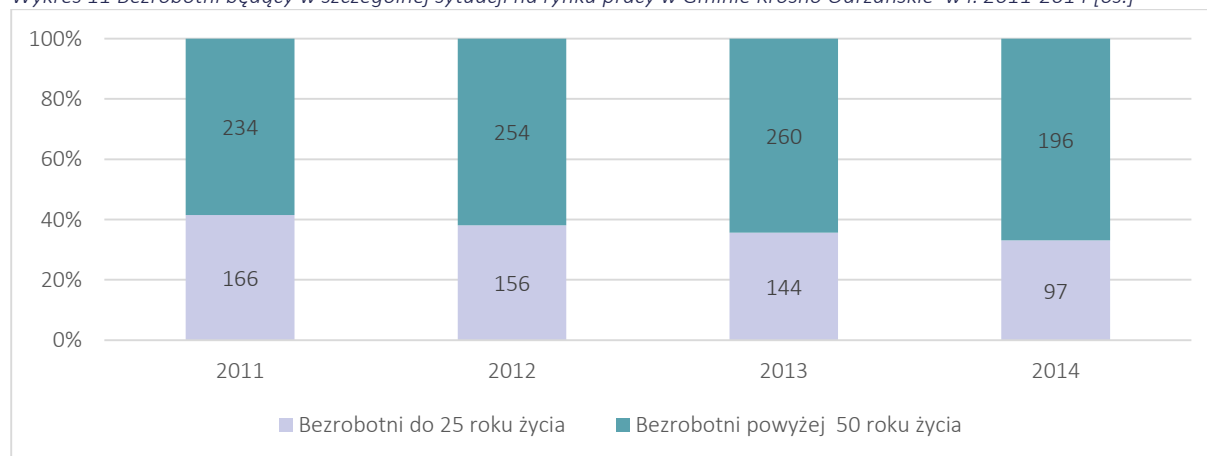
Wyszczególnienie	2011			2012			2013			2014		
	Gmina Krosno O.	Krosno O. – obszar miejski	Krosno O. – obszar wiejski	Gmina Krosno O.	Krosno O. – obszar miejski	Krosno O. – obszar wiejski	Gmina Krosno O.	Krosno O. – obszar miejski	Krosno O. – obszar wiejski	Gmina Krosno O.	Krosno O. – obszar miejski	Krosno O. – obszar wiejski
Bezrobotni ogółem	922	541	381	978	558	420	916	511	405	680	364	316
mężczyźni	400	222	148	457	265	192	362	212	150	284	161	123
kobiety	552	319	233	521	293	228	554	299	255	396	203	193
Bezrobotni z prawem do zasiłku	219	124	95	277	168	109	214	124	90	138	65	73
mężczyźni	100	56	44	147	85	62	96	58	38	54	25	29
kobiety	119	68	51	130	83	47	118	66	52	84	40	44
Bezrobotni bez prawa do zasiłku	703	416	287	701	390	311	702	387	315	542	299	243
mężczyźni	270	166	104	310	180	130	266	154	112	230	136	94
kobiety	433	250	183	391	210	181	436	233	203	312	163	149
Bezrobotni zarejestrowani do 25 roku życia	166	90	76	156	84	72	144	75	69	97	46	51
Bezrobotni zarejestrowani powyżej 50 roku życia	234	133	101	254	147	107	260	148	112	196	103	93
Długotrwale bezrobotni	419	247	172	377	208	169	403	224	179	327	175	152
Bezrobotni niepełnosprawni	76	28	48	89	51	38	103	67	36	95	59	36

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie Odrzańskim, stan na 31.12.2014 r.

Aktualnie pojawiająca się poprawa koniunktury ogólnoświatowej, widoczne ożywienie gospodarcze Polski, sprzyjają pozytywnemu rozwiązaniu tej sytuacji. Dlatego istotne są działania sprzyjające wzrostowi aktywności zawodowej i samozatrudnieniu, szczególnie wśród osób z niskim wykształceniem i kwalifikacjami zawodowymi, a także działania uaktywniające rezerwy rynku pracy (szara strefa, osoby starsze, młodzież) oraz poprawiające integrację zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wsparciem tych inicjatyw mogą być fundusze pochodzące z nowej perspektywy finansowej UE na lata 2014-2020, w tym także wykorzystanie funduszy na rozwój spółdzielczości socjalnej, tworzenie centrów integracji społecznej (CIS) oraz innych podmiotów ekonomii społecznej działających na rzecz inkluzji społecznej. Tworzenie tego typu podmiotów może przyczynić się w szczególności do rozwiązywania problemów bezrobocia wśród osób po 50 roku życia, absolwentów szkół, osób niepełnosprawnych, a także grup osób, które z różnych przyczyn przez długi okres pozostają bez zatrudnienia. W kreowaniu lokalnej polityki społecznej istotne jest aby znaczna część działań nastawiona była przede wszystkim na grupę osób najmłodszych wchodzących na rynek pracy, które jeszcze nie posiadają doświadczenia zawodowego (oferta szkoleń, kursów, staży zawodowych etc.) a także grupę po 50 roku życia, która ze względu na zmieniające się warunki gospodarcze, zmianę stosowanych technologii i pojawiania się nowych branż wymaga zarówno aktualizacji posiadanych umiejętności, a także działań umożliwiających przebranżowienie.

Na poniższym wykresie zobrazowano dynamikę w liczbie osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy.

Wykres 11 Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2011-2014 [os.]

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie Odrzańskim, stan na 31.12.2014 r.

W kontekście lokalnego rynku pracy istotne jest dopasowanie profilu kształcenia zawodowego do aktualnych potrzeb pracodawców. W Krośnie Odrzańskim znajduje się szkoła zawodowa, gotowa dopasować profil kształcenia do zapotrzebowania rynku. We współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy organizowane są staże i praktyki zawodowe. Wsparcie PUP dla przedsiębiorstw zamierzających

tworzyć nowe miejsca pracy dla osób bezrobotnych przyjmuje formę refundacji kosztów doposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego albo organizację szkoleń zawodowych dla osób bezrobotnych pod potrzeby lokalnego rynku pracy.

Wykształcone młode osoby, które stanowią duży udział w liczbie bezrobotnych w Gminie Krosno Odrzańskie nie znajdują zatrudnienia, ponieważ nie dysponują umiejętnościami i wykształceniem adekwatnym do potrzeb pracodawców. Dlatego niezbędnym jest dopasowanie struktury kształcenia do potrzeb rynku pracy. Przepływ informacji między sferą rynku pracy a sferą kształcenia zawodowego umożliwi monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych. Ranking zawodów nadwyżkowych i deficytowych powinien być jednym z argumentów na rzecz rozwoju edukacyjnego i usług edukacyjnych - szkolnych i pozaszkolnych - na obszarze działania Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie Odrzańskim w celu zwiększenia efektywności działań realizowanych na rzecz kreowania pozytywnych i trwałych zmian na lokalnym rynku pracy.

W dalszej części opracowania zestawiono zawody deficytowe i nadwyżkowe w oparciu o raport opracowany przez Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie Odrzańskim. Poprzez zawód nadwyżkowy należy rozumieć zawód, na który występuje na rynku pracy niższe zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie. Poprzez zawód deficytowy należy rozumieć zawód, na który występuje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie⁷.

W monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych zastosowano jako podstawowy miernik, wskaźnik intensywności nadwyżki (deficytu) zawodów. Przyjęto, że:

- zawody o wskaźniku przyjmującym wartość niższą od 0,9 to zawody nadwyżkowe,
- zawody o wskaźniku pomiędzy 0,9 a 1,1 to zawody zrównoważone (wykazujące równowagę na rynku pracy),
- zawody o wskaźniku powyżej 1,1 to zawody deficytowe.

Ranking zawodów został opracowany w oparciu o dane liczbowe dotyczące struktury zarejestrowanych bezrobotnych i wolnych miejsc pracy - sprawozdania MPiPS - 01 o rynku pracy oraz załączniki nr 2 i 3 do tych sprawozdań. Wykorzystano również dane zgromadzone przez Powiatowy Urząd Pracy w Krośnie Odrzańskim m.in. dotyczące osób bezrobotnych oraz zgłoszonych ofert pracy według zawodów i specjalności oraz według Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD). Ranking opracowany został na poziomie powiatu krośnieńskiego.

---

⁷ *Zawody deficytowe i nadwyżkowe w 2014 roku*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Warszawa, kwiecień 2015 r.

Tabela 18 Ranking zawodów w powiecie krośnieńskim w roku 2014.

Zawody nadwyżkowe	Zawody zrównoważone	Zawody deficytowe
Technik mechanik	Inżynier budownictwa - budowie i drogi wodne	Sekretarka
Kucharz	Audytor	Magazynier
Fryzjer	Zarządca nieruchomości	Pilarz
Robotnik gospodarczy	Kontroler jakości wyrobów elektronicznych	Operator urządzeń do końcowej obróbki płyt
Sprzedawca	Technik spedytor	Kierowca operator wózków jezdniowych
Murarz	Recepcjonista hotelowy	Monter wyrobów z drewna
Ślusarz	Rejestratorka medyczna	Monter instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych
Mechanik samochodów osobowych	Pozostali pracownicy obsługi biura gdzie indziej niesklasyfikowani	Pracownik ochrony fizycznej bez licencji
Piekarz	Kosmetyczka	Spawacz metodą MAG
Krawiec	Pracownik solarium	Szlifierz metali
Szwaczka	Sprzedawca w branży spożywczej	Pomocniczy robotnik polowy
Robotnik budowlany	Asystent nauczyciela przedszkola	Robotnik magazynowy
Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	Ogrodnik	Pomoc kuchenna
	Tynkarz	Technik prac biurowych
	Mechanik pojazdów jednośladowych	Robotnik placowy

Źródło: dane Powiatowego Urzędu Pracy w Krośnie Odrzańskim, 2014 r.

Sytuacja osób bezrobotnych wykwalifikowanych w zawodach nadwyżkowych może wynikać z kilku przyczyn m.in.: z kształcenia w określonych zawodach na terenie powiatu, ze zbyt długiego okresu niewykonywania zawodu oraz braku praktyki w zmieniających się technologiach, z braku możliwości i chęci zmiany kwalifikacji oraz braku możliwości wykonywania zawodu ze względu na stan zdrowia. Duża liczba zawodów nadwyżkowych i perspektywa niewielkiej zmiany w tym względzie oznacza konieczność podejmowania działań umożliwiających przekwalifikowanie osób bezrobotnych zgodnie z aktualnymi potrzebami lokalnego rynku pracy. W wielu przypadkach należałoby również przyjrzeć się strukturze systemu edukacyjnego, aby nie nasilało się zjawisko „kształcenia dla bezrobocia”. Częstym zjawiskiem jest podejmowanie pracy nie w zawodzie wyuczonym, ale pokrewnym.

W zawodach zrównoważonych wystąpił popyt na pracowników i jednocześnie podaż siły roboczej. Osoby bezrobotne, które posiadały zawód z w/w listy miały największą szansę na znalezienie zatrudnienia na lokalnym rynku pracy.

Wśród osób bezrobotnych widoczne jest niedostosowanie kwalifikacji zawodowych oraz umiejętności do aktualnego zapotrzebowania, które zgłaszają lokalni pracodawcy. Należy również zauważyć, że wskazane zawody deficytowe mają zróżnicowany charakter prac wykonywanych przez pracowników z wykształceniem zasadniczym zawodowym lub bez szczególnych kwalifikacji. W tych zawodach większe znaczenie ma posiadanie doświadczenia zawodowego, które niejednokrotnie determinuje przychylność pracodawców wobec potencjalnego pracownika. Ponadto widoczne jest

zapotrzebowanie na osoby, które posiadają odpowiednie uprawnienia do wykonywania danego zawodu.

Analizy zawodów deficytowych i nadwyżkowych w oparciu o statystykę rynku pracy nie są w stanie określić rzeczywistej skali zjawiska. Jest to spowodowane tym, że nie wszystkie wolne miejsca pracy zgłaszane są przez pracodawców do urzędów pracy. Ponadto należy brać również pod uwagę fakt, że część populacji bezrobotnych sklasyfikowana jest w zawodzie wyuczonym, a część w zawodzie wykonywanym. Duża grupa bezrobotnych może być sklasyfikowana w wielu zawodach, ale w momencie rejestracji umieszczana jest w systemie komputerowym pod jednym kodem zawodu.

Analiza sytuacji osób bezrobotnych w powiecie krośnieńskim wykazała, że populacja zarejestrowanych klientów jest bardzo zróżnicowana. Nie można bowiem wydzielić jednej konkretnej grupy zawodów, o której można byłoby w jednoznaczny sposób powiedzieć, że generuje na rynku pracy bezrobocie.

Gospodarka: Rozwój przedsiębiorczości

- Gospodarczo Gmina Krosno Odrzańskie opiera się głównie na przemyśle drzewnym, leśnictwie, rolnictwie indywidualnym i wielkoobszarowym, przemyśle metalowym, a także handlu i usługach;
- Liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON ogółem w l. 2005-2014 obniżyła się o 12,3%;
- Sektor gospodarczy w Gminie Krosno Odrzańskie zdominowany jest przez małe przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób, stanowią one 99,3% wszystkich zarejestrowanych podmiotów gospodarczych;
- Szczegółowa analiza wskaźników gospodarczych pokazuje, że poziom przedsiębiorczości u mieszkańców miasta Krosno Odrzańskie jest wyższy w porównaniu ze wskaźnikami dla powiatu krośnieńskiego i w niektórych przypadkach dla województwa lubuskiego (tabela 12);
- Atuty gospodarcze Gminy Krosno Odrzańskie:
  - obecność terenów inwestycyjnych (strefa przemysłowa oraz nieruchomości gruntowe, strefa mieszkalna, handlowo-usługowa, strefa przemysłowo-składowa objęta statusem SSE),
  - działające w UM Centrum Obsługi Inwestora,
  - możliwość wykorzystania transportu rzeczno- – towarowy port rzeczny oraz przystań dla statków pasażerskich na Odrze,
  - realizacja przez PGE GiEK S.A. projektu związanego z budową elektrowni i kopalni węgla brunatnego,
  - położenie transgraniczne oraz walory turystyczne i krajobrazowe,
  - współpraca w zakresie promocji gospodarczej z gminami: Gubin, Kargowa, Skwierzyna.

Gospodarka: Rolnictwo

- Tereny rolne zajmują 1/3 powierzchni Gminy Krosno Odrzańskie - funkcjonują 632 gospodarstwa domowe z dochodem z działalności rolniczej;
- Dominują gospodarstwa rolne o powierzchni do 10 ha (gospodarstwa skierowane na produkcję zbóż);
- Powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze stanowi 99% użytków rolnych ogółem.

Gospodarka: Rynek pracy

- Porównanie wskaźnika stopy bezrobocia w roku 2014: Gmina Krosno Odrzańskie: 5,8%; powiat

Gospodarka: Rynek pracy

- krośnieński: 19,5%; woj. lubuskie 12,8%; Polska: 11,5%;
- Zmniejszająca się liczba osób bezrobotnych (w l. 2005-2014 o 61,6%);
- Osoby bezrobotne do 25 roku życia w roku 2014 w Gminie Krosno Odrzańskie stanowiły 14,2% ogółu bezrobotnych, natomiast osoby bezrobotne po 50 roku życia to 28,8% wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych;
- Konieczne są działania sprzyjające wzrostowi aktywności zawodowej i samozatrudnieniu, szczególnie wśród osób z niskim wykształceniem i kwalifikacjami zawodowymi, a także działania uaktywniające rezerwy rynku pracy (szara strefa, osoby starsze, młodzież) oraz poprawiające integrację zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- W kreowaniu lokalnej polityki społecznej część działań powinna być nastawiona na grupę osób najmłodszych wchodzących na rynek pracy, które jeszcze nie posiadają doświadczenia zawodowego (oferta szkoleń, kursów, staży zawodowych, dopasowanie struktury kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy), a także grupę po 50 roku życia, która ze względu na zmieniające się warunki gospodarcze, zmianę stosowanych technologii i pojawiania się nowych branż wymaga zarówno aktualizacji posiadanych umiejętności, a także działań umożliwiających przebranżowienie.

2.4 Infrastruktura techniczna

2.4.1 Infrastruktura transportowa i budowlana

Krosno Odrzańskie jest miastem strategicznie położonym, przez które odbywa się ruch w kierunku granicy, jak i wzdłuż niej, z powodu lokalizacji jedyne mostu przez Odrę na 100 kilometrowym odcinku od Słubic do Cigacic. Kilometraż dróg przebiegających przez teren Gminy Krosno Odrzańskie (w tym: utwardzone 37,76 km; gruntowe – 19, 34 km):

- drogi krajowe – 18,23 km
- drogi wojewódzkie – 13,2 km
- drogi powiatowe – 51,4 km
- drogi gminne 57,1 km

Stan infrastruktury drogowej nie jest w pełni zadowalający. Potwierdzają to wyniki badania sondażowego przeprowadzonego wśród mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie (szczegółowe omówienie wyników badania sondażowego zawarte jest w rozdziale 3 niniejszego dokumentu). Tereny wiejskie zdecydowanie wymagają budowy i remontów dróg i chodników. Na terenie miasta również konieczna jest rozbudowa i modernizacja w zakresie infrastruktury drogowej, w tym na osiedlach mieszkaniowych (drogi osiedlowe i parkingi). Dla usprawnienia planowania i realizacji zadań w tym zakresie korzystne jest opracowanie programu budowy dróg.

Ważniejsze połączenia drogowe to droga nr 29 (granica państwa - Słubice - do dr. kraj. nr 32) oraz droga nr 32 (Granica Państwa – Gubinek - Zielona Góra). Istnieją również towarowe połączenia kolejowe do: Gubina, Guben, Zielonej Góry, Szczecina, Wrocławia, Krakowa.

Najbliższe lotniska to Port lotniczy Zielona Góra – Babimost (50 km), Poznań (155 km) oraz Berlin (130 km). Najbliższe przejścia graniczne: Gubin, Gubinek, Świecko, Słubice. Położenie Krosna Odrzańskiego nad rzeką Odrą wraz istniejącym załadunkowym portem rzeczonym dla towarów masowych oraz przystań dla statków pasażerskich i łodzi sportowych, umożliwia transport i komunikację wodną.

Ponadto planowana budowa obwodnicy Krosna Odrzańskiego, wyeliminuje ze śródmieścia ruch tranzytowy (wg danych UM w Krośnie Odrzańskim: ok. 13 500 pojazdów na dobę⁸). Komunikacja autobusowa z Krosna Odrzańskiego dociera między innymi do Gubina, Słubic, Zielonej Góry, Gorzowa Wlkp., Poznania, Leszna, Wrocławia.

Poniżej zestawiono dane dotyczące wydanych dla Gminy Krosno Odrzańskie pozwoleń na budowę w podziale na budownictwo mieszkaniowe oraz budownictwo związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Tabela 19 Pozwolenia na budowę dla Gminy Krosno Odrzańskie w l. 2005-2014

Wyszczególnienie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Pozwolenia na budowę w ramach budownictwa mieszkaniowego										
Gmina Krosno Odrzańskie	58	94	145	78	104	102	85	84	84	74
Krosno O. – obszar miejski	25	31	62	42	43	42	34	29	26	14
Krosno O. – obszar wiejski	33	63	83	36	61	60	51	55	58	60
Pozwolenia na budowę w ramach działalności gospodarczej										
Gmina Krosno Odrzańskie	36	31	29	32	39	39	21	41	34	39
Krosno O. – obszar miejski	19	21	20	20	21	28	11	24	23	27
Krosno O. – obszar wiejski	17	10	9	12	18	11	10	17	11	12

Źródło: dane Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim

W ostatniej dekadzie sukcesywnie rozwija się budownictwo mieszkaniowe na terenach wiejskich. W roku 2014 pozwolenia na budowę na tych terenach stanowiły 81% pozwoleń w ramach budownictwa mieszkaniowego na terenie całej gminy. Natomiast w zakresie budownictwa związanego z działalnością gospodarczą dominuje miasto Krosno Odrzańskie, dla którego w roku 2014 wydano 27 pozwoleń, co stanowi 69,2% pozwoleń na budowę w tym zakresie w całej gminie.

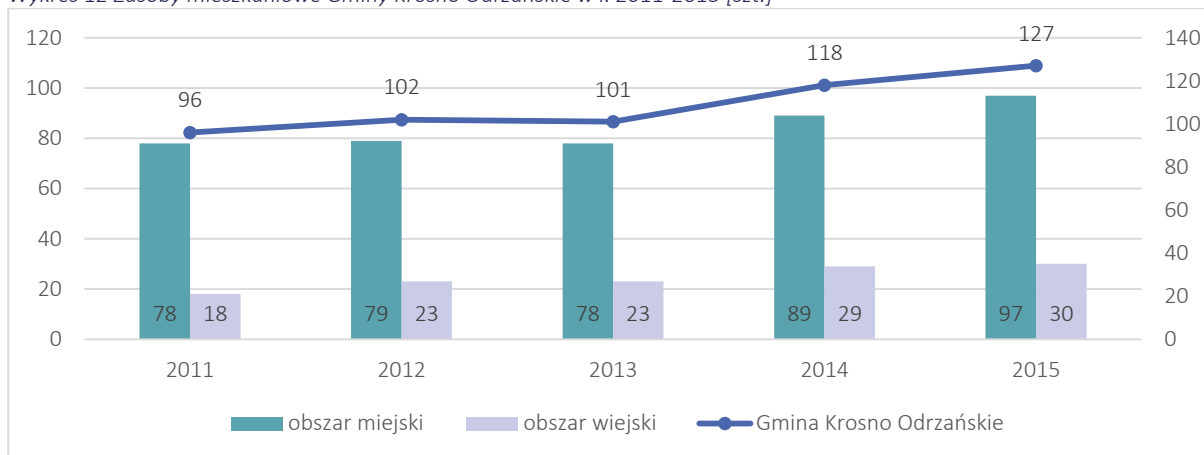
Zgodnie z danymi GUS w zasobach komunalnych Gminy Krosno Odrzańskie w roku 2014 było 118 mieszkań, z czego 89 na terenie miasta i 29 na obszarze wiejskim. W roku 2015, zgodnie z danymi Wydziału Gospodarki Nieruchomościami, Ochrony Środowiska i Rolnictwa UM w Krośnie Odrzańskim (wg stanu na dzień 31 grudnia 2015 r.) gmina posiada 127 lokali socjalnych, w tym: na terenie miasta – 97 lokali socjalnych, na obszarze wiejskim – 30 lokali socjalnych.

Poniżej przedstawiono zasoby mieszkaniowe Gminy Krosno Odrzańskie w ostatnich pięciu latach.

⁸ Dane wskazane zgodnie z pomiarami GDDKiA z 2010 r.

Wykres 12 Zasoby mieszkaniowe Gminy Krosno Odrzańskie w l. 2011-2015 [szt.]

Źródło: dane GUS (2011-2014, stan na 31.12.2014 r.), dane Wydziału Gospodarki Nieruchomościami, Ochrony Środowiska i Rolnictwa UM w Krośnie Odrzańskim (2015, stan na 31.12.2015 r.)

Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Krośnie Odrzańskim wykonuje zadania własne gminy w zakresie m.in. pielęgnacji zieleni gminnej, oczyszczania miasta, gospodarki odpadami komunalnymi, utrzymania dróg gminnych, obsługi budynków komunalnych i wspólnot mieszkaniowych oraz administrowania cmentarzem komunalnym. Prowadzony jest w formie zakładu budżetowego. Samorządowy zakład budżetowy może wykonywać tylko i wyłącznie zadania własne jednostki samorządu terytorialnego określone w ustawie o finansach publicznych. Obecna sytuacja na rynku oraz wzrost konkurencyjności powoduje konieczność polepszenia jakości oraz zakresu świadczonych usług przez jednostkę, co będzie stanowiło bezpośrednie odniesienie na wzrost jej sprawności. Wymaga to jednak doprowadzenia do większej autonomiczności Zakładu, co jest możliwe w przypadku jego przekształcenia w spółkę prawa handlowego. Dzięki takiemu działaniu, dotychczasowy zakład budżetowy (w pewnym sensie będący ułomnym podmiotem gospodarczym) uzyska osobowość prawną, dającą możliwość samodzielnego pozyskiwania kapitału, np. zaciągania kredytów lub wchodzenia w partnerstwo publiczno-prywatne. Będzie też mógł samodzielnie – oczywiście w porozumieniu z właścicielem – aplikować o środki pomocowe. Jednocześnie spółka gospodarując swoim majątkiem będzie zainteresowana redukcją kosztów, co w efekcie winno skutkować oszczędnościami pozostającymi w Zakładzie i szansą na jego rozwój. Przekształcenie stwarza motywację do poszukiwania dodatkowych możliwości na rynku. Pojawiają się szanse rozszerzenia zakresu działalności poza teren gminy oraz poza sferę użyteczności publicznej, co sprawi, że świadczone przez Zakład usługi staną się konkurencyjne na rynku.

2.4.2 Infrastruktura sieciowa

Dostęp mieszkańców do mediów (wodociąg, gaz, kanalizacja) jest jednym z ważniejszych wyznaczników jakości życia na danym obszarze. Oddziałuje z jednej strony na atrakcyjność inwestycyjną oraz osiedleńczą, przyczyniając się do rozwoju budownictwa mieszkaniowego, z drugiej

może wpływać na aktywność potencjalnych inwestorów. Koszty związane z korzystaniem z infrastruktury sieciowej są istotne zarówno z perspektywy przedsiębiorców jak i mieszkańców. Poniżej zestawiono dane w zakresie infrastruktury sieciowej na terenie Gminy Krosno Odrzańskie.

Tabela 20 Dane dotyczące infrastruktury sieciowej na terenie Gminy Krosno Odrzańskie w l. 2006-2015

Wyszczególnienie	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dane dotyczące sieci kanalizacyjnej										
Długość sieci kanalizacyjnej [km]	51,2	52,3	52,3	52,3	52,3	61,6	71,8	71,8	71,9	110,2
Ludność korzystająca z sieci [os]	11005	11020	11023	10998	11217	11185	11239	11514	13180	13827
Ścieki odprowadzone [dam3]	556,1	539,3	532,9	512,6	495,0	457,0	459,0	450,8	463,1	579,8
Dane dotyczące sieci gazowej*										
Długość czynnej sieci [m]	80408	80408	80408	81465	82348	59356	59356	59883	62074	-
Ludność korzystająca z sieci [os]	926	1062	1123	1672	1899	2029	2113	2329	2362	-
Zużycie gazu [tys. m3]	768,8	2218,1	2468,4	1438,6	1845,5	1949,0	1980,4	2340,4	2010,0	-
Dane dotyczące sieci wodociągowej										
Długość sieci wodociągowej [km]	109,1	111,5	111,5	114,9	114,9	117,2	117,2	117,2	117,7	149,7
Ludność korzystająca z sieci [os]	15454	15519	15513	15533	15794	15742	15718	15733	17617	18022
Zużycie wody na 1 mieszkańca [m3]	35,0	34,0	34,0	32,0	31,0	29,0	28,0	27,5	28,0	28,0

Źródło: dane UM w Krośnie Odrzańskim (*dane GUS)

Infrastruktura w zakresie sieci kanalizacyjnej w ostatniej dekadzie została znacząco rozbudowana. Długość czynnej sieci kanalizacyjnej od roku 2006 wzrosła z 51,2 km do 110,2 km (o 115,2%). Nastąpił też wzrost liczby ludności korzystającej z sieci o 25,6%.

Spadek w zakresie długości czynnej sieci gazowej odnotowany w roku 2010 był spowodowany pracami modernizacyjnymi, prowadzonymi na terenie Gminy Krosno Odrzańskie.

Rozbudowana została również sieć wodociągowa, od roku 2006 wydłużyła się ona o 37,2%. Przybyło również osób korzystających z tej sieci – od roku 2006 o 16,6%. Korzystne są też dane dotyczące zużycia wody na 1 mieszkańca, które sukcesywnie się obniża. W roku 2006 przeciętnie mieszkaniec Gminy Krosno Odrzańskie zużywał 35,0 m³ rocznie, natomiast w roku 2015 o 7 m³ mniej.

Zadania w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz zbiorowego odprowadzania ścieków wykonuje Krośnieńskie Przedsiębiorstwo Wodociągowo-Kanalizacyjne Sp. z o.o. W celu zaopatrzenia w wodę eksploatowane są 4 ujęcia wody wraz ze stacjami uzdatniania. Pobór wody dla miasta odbywa się ze stacji zlokalizowanej przy ul. Gubińskiej w Krośnie Odrzańskim. Zgodnie z danymi GUS w całej Gminie w eksploatacji jest 110,2 km sieci kanalizacyjnej oraz 149,7 km sieci wodociągowej. Ponadto funkcjonuje 55 przepompowni ścieków i 3 przepompownie wody. Gmina Krosno Odrzańskie posiada mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków.

Przełomowym przedsięwzięciem umożliwiającym likwidację najważniejszych problemów natury wodociągowo – kanalizacyjnej był projekt realizowany z udziałem środków unijnych przez KPWK pn. „Uporządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracji Krosno Odrzańskie – etap I”. Jego najważniejszymi elementami były: wymiana starej sieci wodociągowo-kanalizacyjnej na nową, skanalizowanie terenów, które do tej pory nie były podłączone do sieci, zmniejszenie strat wody, modernizacja oczyszczalni ścieków oraz zakup sprzętu i nowoczesnego systemu informatycznego. W wyniku realizacji tego przedsięwzięcia dostęp do sieci wodociągowej i dobrej jakości wody pitnej uzyskali już wszyscy mieszkańcy naszej gminy, jednak w zakresie infrastruktury sieciowej (kanalizacja), widoczna jest potrzeba dalszego rozwoju i modernizacji, szczególnie na obszarach wiejskich, podobnie jak konieczna jest rekonstrukcja i poprawa stanu systemów wodno-melioracyjnych.

Infrastruktura techniczna (transportowa, budowlana, sieciowa)

- Kilometraż dróg przebiegających przez teren Gminy Krosno Odrzańskie: drogi krajowe – 18,23 km, drogi wojewódzkie – 13,2 km, drogi powiatowe – 51,4 km, drogi gminne 57,1 km;
- Stan infrastruktury drogowej nie jest w pełni zadowalający. Tereny wiejskie zdecydowanie wymagają budowy i remontów dróg i chodników. Na terenie miasta również konieczna jest rozbudowa i modernizacja w zakresie infrastruktury drogowej, w tym na osiedlach mieszkaniowych (drogi osiedlowe i parkingi). Dla usprawnienia planowania i realizacji zadań w tym zakresie korzystne jest opracowanie programu budowy dróg;
- Połączenia: drogowe, kolejowe, jedyna przeprawa przez Odrę na ok. 100 kilometrowym odcinku od Słubic do Cigacic;
- Planowana budowa obwodnicy Krosna Odrzańskiego będzie miała duży wpływ na odciążenie infrastruktury drogowej i rozwój gospodarczy miasta;
- Rozwój budownictwa mieszkaniowego jest bardziej dynamiczny na terenach wiejskich;
- W zakresie budownictwa związanego z działalnością gospodarczą dominuje miasto Krosno Odrzańskie;
- Infrastruktura wodno-kanalizacyjna oraz systemy wodno-melioracyjne wymagają rozbudowy i modernizacji.

2.5 Infrastruktura społeczna

2.5.1 Edukacja

Na mocy ustawy z 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. z 2011 r. Nr 45, poz.235) żłobki przestały być częścią systemu opieki zdrowotnej i obecnie pieczę nad ich działalnością, podobnie jak nad funkcjonowaniem ośrodków pomocy społecznej, sprawuje Minister Pracy i Polityki Społecznej. Na terenie Gminy Krosno Odrzańskie obecnie nie funkcjonują samodzielne żłobki, natomiast w Przedszkolu nr 1 i Przedszkolu nr 2 funkcjonują oddziały żłobkowe na łączną liczbę 50 dzieci. W gminie istnieje zapotrzebowanie na placówkę specjalizującą się w opiece nad dziećmi do lat 3 (żłobek).

Na terenie Gminy Krosno Odrzańskie znajduje się sześć przedszkoli i dwa oddziały przedszkolne w szkołach (Radnica, Wężyska).

Tabela 21 Placówki przedszkolne w Gminie Krosno Odrzańskie

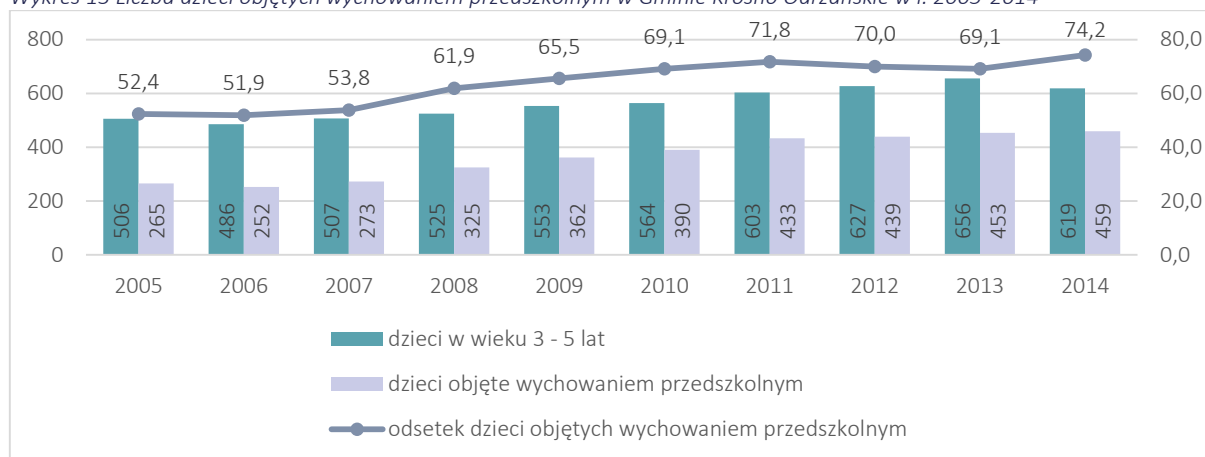
Nazwa placówki	Lokalizacja
Przedszkole Nr 1 im. Przyjaciół Stumilowego Lasu	ul. Srebrna Góra 2, 66-600 Krosno Odrzańskie
Przedszkole Nr 2 w Krośnie Odrzańskim	ul. Bolesława Krzywoustego 2, 66-600 Krosno Odrzańskie*
Przedszkole Nr 3 im. Jana Brzechwy w Krośnie Odrzańskim	ul. Piastów 6 d, 66-600 Krosno Odrzańskie
Przedszkole Nr 4 w Krośnie Odrzańskim	ul. Chrobrego 33, 66-600 Krosno Odrzańskie
Przedszkole w Starym Raduszczu z oddz. w Czarnowie	Stary Raduszc 47
Przedszkole w Zespole Edukacyjnym w Osiecznicy	ul. Szkolna 15, Osiecznica

* Tymczasowa siedziba placówki mieści się w Przedszkolu Nr 4

Źródło: dane Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim, stan na 30.06.2015 r.

W oparciu o dane GUS w latach 2005-2014 liczba dzieci w wieku od 3 do 5 lat, czyli w przedziale wiekowym, dla którego przewidziane jest wychowanie przedszkolne, wzrosła o 29,6%. Liczba dzieci faktycznie objętych wychowaniem przedszkolnym wzrosła o 70,9% w analizowanym okresie, jednak aktualnie odsetek tych dzieci wynosi 69,1%. Natomiast sukcesywnie wzrasta liczba dzieci w wieku przedszkolnym, co oznacza konieczność zadbania o odpowiednią liczbę placówek przedszkolnych lub oddziałów przedszkolnych, z uwzględnieniem obszarów wiejskich. Zgodnie z danymi Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim w roku 2015 liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wyniosła 506 (stan na 30.09.2015 r.).

Wykres 13 Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2005-2014

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Zmiany w zarządzaniu oświatą, dotyczące przywrócenia obowiązku przedszkolnego 6-latkom, przy jednoczesnym pozostawieniu ich w przedszkolu spowodują brak jednego rocznika dzieci w klasach pierwszych w szkole podstawowej. Natomiast prawo skorzystania z opieki przedszkolnej dla 4-latków, a następnie w 2017 r. dla 3-latków, spowoduje brak miejsc w przedszkolach. W 2016 r.,

po pozostawieniu 6-latków w przedszkolach, na 6 funkcjonujących gminnych placówek przedszkolnych, będzie można przyjąć, zgodnie z szacowaniami Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim, zaledwie 14 dzieci. Oznacza to konieczność ograniczenia zatem naboru, z powodu braku miejsc.

W kontekście zaplecza instytucji wychowania przedszkolnego warto przyrzeć się danym demograficznym w zakresie liczby urodzeń w ostatnich latach.

Tabela 22 Liczba urodzeń w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2010-2015

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Liczba urodzeń	199	187	162	163	175	170

Źródło: dane Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim, stan na 31.12.2015 r.

Wszystkie placówki oświatowe, na dzień 30.09.2015 r. dysponują łącznie 550 miejscami. Dane te potwierdzają fakt, że obecna liczba miejsc w przedszkolach nie zaspokoi potrzeb mieszkańców w kontekście opieki przedszkolnej. Zabraknie miejsc w 2016 r. i w 2017 dla dzieci młodszych. Problem będzie rozwiązany, jeśli powstaną nowe przedszkola.

W zakresie szkolnictwa na poziomie podstawowym w Gminie Krosno Odrzańskie działa sześć szkół podstawowych, z czego trzy zlokalizowane są w mieście. Ponadto w Krośnie Odrzańskim znajduje się Szkoła Podstawowa Specjalna, wchodząca w skład Zespołu Szkół Specjalnych, dla której organem prowadzącym jest Powiat Krośnieński

Tabela 23 Szkoły podstawowe w Gminie Krosno Odrzańskie

Nazwa placówki	Lokalizacja	Język obcy
Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Marii Skłodowskiej – Curie	ul. Bohaterów WP 21, 66-600 Krosno Odrzańskie	j. angielski, j. niemiecki
Szkoła Podstawowa Nr 2 im. Jana Kilińskiego	ul. Moniuszki 30, 66-600 Krosno Odrzańskie	j. angielski j. niemiecki
Szkoła Podstawowa Nr 3 im. I. Łukasiewicza	ul. Pułaskiego 3, 66-600 Krosno Odrzańskie	j. angielski i j. niemiecki
Szkoła Podstawowa im. ks. Jerzego Popiełuszki	Radnica 146	j. angielski
Szkoła Podstawowa im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Zespole Edukacyjnym w Osiecznicy	ul. Szkolna 15, Osiecznica	j. angielski
Szkoła Podstawowa w Zespole Szkół im. Świętej Jadwigi Śląskiej	Wężyska 162	j. angielski, j. niemiecki
Szkoła Podstawowa Specjalna nr 4 w Zespole Szkół Specjalnych w Krośnie Odrzańskim	ul. Poznańska 88, 66-600 Krosno Odrzańskie	-

Źródło: dane Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim, stan na 30.06.2015 r.

Edukację na poziomie gimnazjalnym zapewniają dwie placówki: w Krośnie Odrzańskim i w Wężyskach oraz zespolone w ramach Zespołu Szkół Specjalnych w Krośnie Odrzańskim Gimnazjum Specjalne nr 2, a także Gimnazjum dla Dorosłych w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych, zlokalizowanym również na terenie miasta.

Tabela 24 Szkoły gimnazjalne w Gminie Krosno Odrzańskie

Nazwa placówki	Lokalizacja	Język obcy
Gimnazjum im. Henryka Brodatego	ul. Pułaskiego 3, 66-600 Krosno Odrzańskie	j. angielski, j. niemiecki, j. francuski, j. rosyjski)
Gimnazjum w Zespole Szkół im. Świętej Jadwigi Śląskiej	Wężyska 162	j. angielski, j. niemiecki

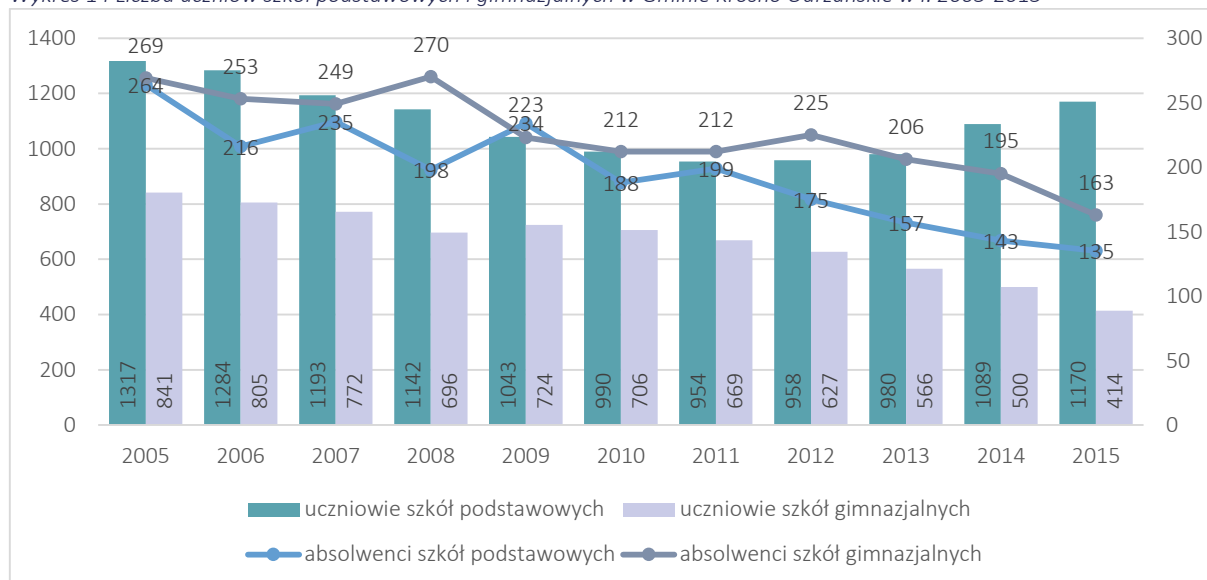
Gimnazjum dla Dorosłych w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Krośnie Odrzańskim	ul. Szkolna 1, 66-600 Krosno Odrzańskie	j. angielski, j. niemiecki
Gimnazjum Specjalne nr 2 w Zespole Szkół Specjalnych w Krośnie Odrzańskim	ul. Poznańska 88, 66-600 Krosno Odrzańskie	-

Źródło: dane Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim, stan na 30.06.2015 r.

Infrastruktura związana z edukacją na terenie Gminy Krosno Odrzańskie wymaga rozbudowy i remontów, szczególnie w zakresie obiektów typu sale sportowe i boiska przyszkolne.

Analizując liczbę uczniów szkół podstawowych w Gminie Krosno Odrzańskie obserwuje się jej spadek w okresie 2005-2011, co może mieć związek z ogólną sytuacją demograficzną. Od roku 2011 liczba ta delikatnie podnosi się, ale i tak w roku 2015 pozostaje niższa w porównaniu do roku 2005 o 11,1%. Natomiast sukcesywnie obniża się liczba uczniów szkół gimnazjalnych, w latach 2005-2015 zmniejszyła się ona o 50,7%.

Wykres 14 Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2005-2015

Źródło: dane GUS (2005-2014, stan na 31.12.2014 r.), dane UM w Krośnie Odrzańskim (2015, stan na 30.06.2015 r.)

Kształcenie na poziomie ponadgimnazjalnym w Gminie Krosno Odrzańskie zapewnia Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych (ul. Szkolna 1, 66-600 Krosno Odrzańskie) w ramach którego funkcjonuje Liceum Ogólnokształcące, Technikum Zawodowe, Zasadnicza Szkoła Zawodowa oraz Gimnazjum dla Dorosłych. Poniżej zestawiono profile kształcenia szkół na poziomie ponadgimnazjalnym zespólnych w ramach ZSP w Krośnie Odrzańskim.

Tabela 25 Szkoły ponadgimnazjalne w ZSP w Krośnie Odrzańskim

Nazwa szkoły	profil	Język obcy
Liceum Ogólnokształcące	klasa ratowniczo – medyczna, klasa turystyczna, klasa politechniczna, klasa artystyczno-dziennikarska, klasa sportowa, klasa akademicka	angielski, niemiecki, francuski, rosyjski
Technikum Zawodowe	klasa biznesowa,	angielski, niemiecki,

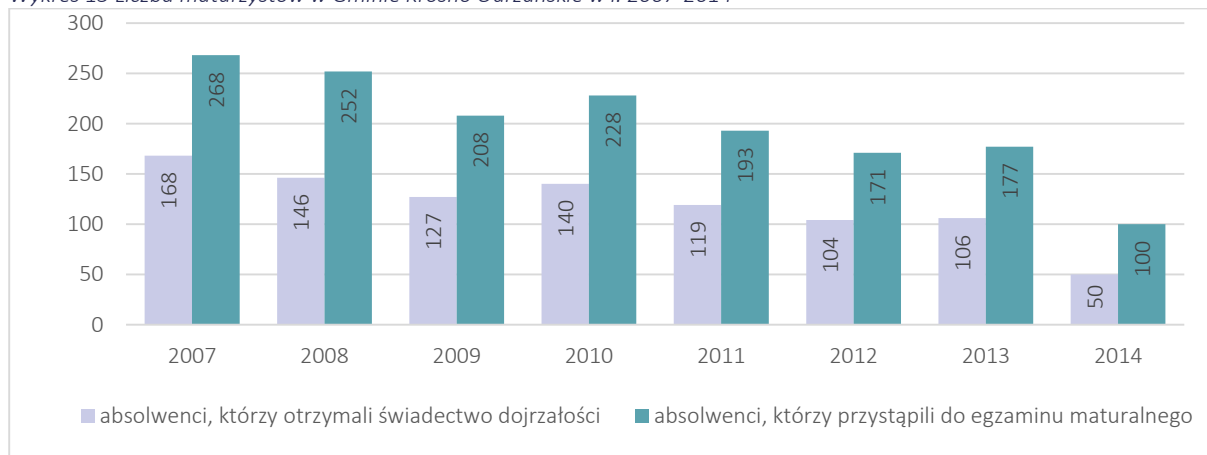
Zasadnicza Szkoła Zawodowa	klasa informatyczna	francuski, rosyjski
	klasa mechaniczna, klasa sprzedawców, klasa wielozawodowa	angielski, niemiecki

Źródło: dane Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim, stan na 30.06.2015 r.

Wybór szkoły na poziomie ponadgimnazjalnym determinuje w określonym stopniu decyzje i możliwości o charakterze zawodowym. W kontekście rynku pracy istotne jest, aby w porozumieniu z powiatem krośnieńskim, w którego kompetencjach są szkoły zawodowe, zadbać o ciągłe podnoszenie jakości kształcenia zawodowego i możliwości edukacyjne placówek kształcenia zawodowego zlokalizowanych na terenie Gminy Krosno Odrzańskie i dostosowanie go do wymagań rynku pracy.

Z danych GUS wynika, że spośród absolwentów szkół ponadgimnazjalnych (liceum ogólnokształcące i technikum) przystępujących do egzaminu maturalnego w 2014 roku zaledwie 50% otrzymało świadectwo dojrzałości, natomiast rok wcześniej 59,8%. Radykalnie zmniejszyła się też liczba absolwentów przystępujących do tego egzaminu, w ostatniej dekadzie nastąpił spadek o 62,6%. Obserwuje się dużą dysproporcję pomiędzy liczbą osób przystępujących do egzaminu maturalnego a liczbą osób faktycznie uzyskujących świadectwo dojrzałości.

Wykres 15 Liczba maturzystów w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2007-2014

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

W pobliżu Gminy Krosno Odrzańskie znajdują się ośrodki akademickie: Gorzów Wielkopolski (Akademia Wychowania Fizycznego im. E. Piaseckiego w Poznaniu Zamiejscowy Wydział Kultury Fizycznej w Gorzowie Wielkopolskim, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Jakuba z Paradyża, Uniwersytet Szczeciński Zamiejscowy Wydział Społeczno-Ekonomiczny w Gorzowie Wielkopolskim, Wyższa Szkoła Biznesu), Zielona Góra (Uniwersytet Zielonogórski, Lubuska Wyższa Szkoła Zdrowia Publicznego, Zachodnia Wyższa Szkoła Handlu i Finansów Międzynarodowych im. Jana Pawła II), Słubice (Collegium Polonicum), Sulechów (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa), Uniwersytet Viadrina we Frankfurcie.

2.5.2 Kultura i sport

Kultura

Dziedzictwo kulturowe to ważny czynnik życia i działalności człowieka stanowiący dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, jak również dorobek naszych czasów. Oznacza wartość – materialną lub niematerialną – przekazaną przez przodków i określającą kulturę danego obszaru. Zawiera w sobie wszystkie skutki środowiskowe wynikające z interakcji pomiędzy ludźmi a otoczeniem.

W procesie budowania społeczeństwa obywatelskiego ważną rolę pełni idea małej ojczyzny. Dla integrowania społeczności lokalnej bardzo ważne staje się dziedzictwo regionalne, na które składają się zabytki o znaczeniu lokalnym związane z tradycją i historią danego miejsca. Na dziedzictwo kulturowe Gminy Krosno Odrzańskie wpłynęło położenie geograficzne przy granicy polsko – niemieckiej, u zbiegu ważnych szlaków komunikacyjnych w kierunku Poznania, Wrocławia i Berlina - na pograniczu narodów i kultur - co przełożyło się na tradycje historyczno-kulturowe, architekturę czy obyczajowość mieszkańców.

Krosno Odrzańskie współcześnie zachowało swoje funkcje ośrodka administracyjnego dla obszaru gminy - z racji aktywności społeczno-gospodarczej, zlokalizowanych instytucji i położenia. Znajduje się tu siedziba powiatu krośnieńskiego.

Bogata historia nie okazała się łaskawa dla Krosna Odrzańskiego. Burzliwe dzieje miasta, groźne powodzie (1306, 1311, 1317 r.) i pożary (1481, 1631, 1641 r.) niszczyły jego zabudowę i pozbawiły wielu pamiątek przeszłości. Dodatkowo w wyniku działań II wojny światowej niemal ostatecznej zagładzie uległo "Stare Miasto".

Odbudowa historycznej części Krosna Odrzańskiego wymaga zbyt dużych nakładów finansowych, w stosunku do możliwości budżetu gminy. Gmina Krosno Odrzańskie prowadzi działania zmierzające do remontów istniejących zabytków architektury, podejmując się między innymi renowacji zabytkowych kamieniczek, remontu ocalałej części Zamku Piastowskiego oraz kościołów. W kontekście tych potrzeb samorząd krośnieński zorganizował w roku 2013 konkurs architektoniczno-urbanistyczny dotyczący odbudowy starego miasta, w efekcie czego powstał Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego (2015 r.). Odbudowa tzw. dolnego miasta jest przedmiotem dążeń władz miejskich i podejmowane są w tym kierunku konkretne działania (udział w konkursie organizowanym przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, a także Lokalny Plan Rewitalizacji dla Gminy Krosno Odrzańskie).

Dzięki swej bogatej historii Gmina Krosno Odrzańskie może poszczycić się zróżnicowanymi zabytkami kultury materialnej. Poniżej scharakteryzowano najważniejsze obiekty zabytkowe Gminy Krosno Odrzańskie.

Tabela 26 Charakterystyka wybranych obiektów zabytkowych w Gminie Krosno Odrzańskie

Obiekt zabytkowy	Charakterystyka
Zamek Piastowski	<p>Początki Zamku Piastowskiego sięgają pierwszej połowy XIII w., kiedy to książę śląski Henryk Brodaty zbudował swoją rezydencję na terenie niezwiązanym z wcześniejszym osadnictwem. Krośnieński zamek przez wiele lat był jedną z głównych rezydencji księcia Henryka i jego żony Jadwigi. Księżna schroniła się w nim podczas Bitwy pod Legnicą w 1241 r., w której zginął ich syn książę Henryk Pobożny. 19.03.1238 r. w krośnieńskim zamku zmarł Henryk Brodaty. XVI w. to okres panowania Katarzyny Brunszwickiej, która dokonała licznych zmian w architekturze zamku. To tej władczyni zamek zawdzięcza najpiękniejszy element architektoniczny, którym bez wątpienia są krużganki. W XVII w. obiekt został zamieniony na twierdzę szwedzką. W XIX w. wojska pruskie przebudowały zabytkową budowlę na koszary wojskowe, upraszczając fasadę i ujednolicając wnętrze.</p> <p>Od 2008 r. zamek konsekwentnie wraca do swojej dawnej świetności, stając się wizytówką Krosna Odrzańskiego. Wspaniałe wnętrza, bogaty zbiór oryginalnych eksponatów z przedwojennego Crossen an der Oder, które znajdują się w piwniczce winiarskiej, komnacie średniowiecznej i renesansowej oraz lapidarium, to tylko niektóre z atrakcji, jakie czekają na zwiedzających. W odrestaurowanej części funkcjonuje Punkt Informacji Turystycznej oraz galeria lokalnych artystów i twórców.</p>
Szańce szwedzkie i bunkier z okresu II wojny światowej	<p>Szańce to pozostałość po systemie umocnień z wojny trzydziestoletniej (1618-1648). W czasie wojny Krosno Odrzańskie zostało ufortyfikowane w nowożytny system obronny – bastiony, zwany w literaturze szaniami szwedzkimi. Krośnieńskie mury miejskie poprzedzały te umocnienia. Obecnie pozostałości szanów okalają tereny wokół zamku. Po zakończeniu I wojny światowej, mimo nadzoru komisji alianckiej, zbudowano system obronny zwany Oderstellung. Był to system bunkrów ciągnący się od Wrocławia do Krosna Odrzańskiego, wyposażony m.in. w śluzę przeciwgazowe. W mieście znajdują się trzy takie bunkry. Jeden z nich wkomponowany jest w szanę szwedzką z wojny trzydziestoletniej w pobliżu Zamku Piastowskiego. Dwa kolejne bunkry znajdują się na terenie krośnieńskiego grodziska. Bunkry składają się z pomieszczeń bojowych, toalet i śluz przeciwgazowych. Zachowana jest również płyta przeciwpancerna ze szczeliną. System obronny został zniszczony przez wojska radzieckie w 1945 r., zaś krośnieńskie bunkry, jako nieliczne, przetrwały i można je oglądać od zewnątrz przy niskim stanie wód gruntowych.</p> <p>Szańce szwedzkie oraz bunkier widoczne są z tarasu widokowego zamku.</p>
Kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej	<p>Dawna Fara Maryjna wybudowana w centrum starego miasta. Powstała na zrębie kościoła ufundowanego przez księżną Jadwigę Śląską – żonę Henryka Brodatego. Przeprowadzone badania architektoniczne w obszarze wieży kościelnej, pozwalają określić, iż najwcześniejsze zachowane fragmenty kościoła pochodzą z pierwszej połowy XIII w.</p> <p>Początkowo był to kościół katolicki dla mieszczan i utrzymywany przez krośnieńskie cechy. Kiedy Krosno Odrzańskie przeszło w ręce Brandenburgii w XV w. i po wystąpieniu Marcina Lutera w Wittenberdze, kościół przejęli protestanci. Pierwszy poważny pożar spopielił świątynię w</p>

Obiekt zabytkowy	Charakterystyka
	1482 r. Przez cały XV w. Rada Miejska starała się wyposażyć kościół w niezbędne dla celów liturgicznych przedmioty i naczynia. W XVI w. pomyślnie zakończono prace przy organach, zawieszono w wieży kościelnej dzwon, a także odnowiono jej kopułę. Przez kolejne lata kościół był wielokrotnie niszczone przez pożary i huragany. Największe zniszczenia spowodował orkan w 1886 r., przez który uległa zniszczeniu drewniana wieża kościoła. Obecna wieża powstała według projektu architekta Hugo Lichta. Kościół stał się ponownie świątynią katolicką dopiero po zakończeniu II wojny światowej. Dzięki biskupowi Wilhelmowi Plucie kościół zyskał patronkę w osobie św. Jadwigi Śląskiej.
Kościół pw. św. Andrzeja Ap.	Klasykystyczna budowla powstała w latach 1825-27 na malowniczym wzgórzu na ruinach poprzedniej świątyni z XIII w. W kościele na uwagę zasługują trzy dzwony z XV i XVII w. Kościół zaprojektował jeden z najwybitniejszych architektów niemieckich Karl Friedrich Schinkel.
Stare Miasto	Stare miasto stanowi południowa część Krosna Odrzańskiego, zwana przez mieszkańców „dolną”. Powstało w okresie panowania księcia Henryka Brodatego, który w latach 1217-1232 nadał prawa miejskie Krosnu. Miasto, poprzez istniejące szlaki handlowe łączące wschód z zachodem, intensywnie się rozwijało. Od XIV w. historia nie była łaskawa dla Krosna Odrzańskiego. Nawiedzały je liczne pożary, rabunki, najazdy, epidemie, huragany, ulewy i susze. Nie zważając na kataklizmy, miasto nie poddawało się i dzielnie walczyło o swoje istnienie. Przez to było nadal atrakcyjnym ośrodkiem, o który bili się sąsiedzi. Krosno słynęło z produkcji wina i wytwórni sukna. Silną wspólnotę stanowili rybacy, którzy posiadali własny kościół, prawa oraz tradycje. Do dziś na ul. Rybaki, ul. Żeromskiego i ul. Bobrowej znajdują się domy z płaskorzeźbami ryb, które wskazują na dawne rybackie mieszkania. Jednakowo ważny dla miasta był fakt posiadania miejskiej mennicy, znajdującej się w obrębie dzisiejszego placu manewrowego autobusów, i praw do bicia własnej monety. Ostatecznego zniszczenia dolnego miasta dokonały wojska radzieckie. Miało to miejsce w 1945 r. Koszty jego odbudowy okazały się zbyt wielkie dla ówczesnych władz. Znaczne zniszczenia, groźby zalewania wysokimi stanami wody Odry, a także lepsza komunikacja spowodowały, że po wojnie centrum miasta przeniosło się do jego północnej „górną” części.
Most na Odrze	Krosno Odrzańskie zyskało zwodzony drewniany most już w XIV w. Most ten był zapewne jednym ze źródeł dochodów mieszczan, ponieważ za przejazd nim pobierano podatki tzw. myto i kopytkowe. Drewniany most, kilkakrotnie niszczone i odbudowywany, był używany do 1905 r. W tym też roku Fabryka Budowy Mostów i Konstrukcji Stalowych Beuchelt & Co. z siedzibą w Zielonej Górze (dzisiejsze zakłady Zastal) wybudowała nową stalową konstrukcję. Mimo wzniesienia nowoczesnej budowli, mieszkańcy nie polubili tej przeprawy. W ramach demonstracji, jako pierwsze po moście przejechały dwie furmanki z gnojem, a mieszkańcy chodzili nadal drewnianym mostem, który został rozebrany w 1906 r. Pod koniec II wojny światowej izbica od strony ul. Bolesława Chrobrego została zniszczona, przez co most pękł. Do momentu jego odbudowy mieszkańcy poruszali się mostem pontonowym i drewnianą kładką. Dziś po starej przeprawie mostowej, przy niskim stanie wody, widoczne są pale drewniane od ul. Grobla. Współcześnie most uważany jest za perłę inżynierii. Łączy płaski południowy brzeg Odry (lewy) z północnym, pagórkowatym (prawym).
Aleja Willowa	W tej części miasta znajdują się wille dawnych przedsiębiorców, mieszkania oficerów, urzędników i rodzin zamożnych z przedwojennego Krosna Odrzańskiego. Posiadłości te powstawały na przełomie wieków XIX i

Obiekt zabytkowy	Charakterystyka
	<p>XX. Budynki prezentują eklektyczny styl w architekturze. Ponadto każda z tych willi reprezentuje inną epokę, określaną jako „neo” – nowe (neobarok, neoklasycyzm, neogotyki). Jednymi z ciekawszych zabudowań są domy urzędników, które zostały wybudowane celem ściągnięcia pracowników odpływających w wyniku Ostflucht – budynek Komendy Powiatowej Policji (ul. Świerczewskiego) i dom z zegarem słonecznym (ul. Bolesława Chrobrego).</p> <p>Uzupełnieniem otoczenia domostw były winnice zakładane w części ogrodowej. Niestety, tradycje winiarskie w mieście zostały zaniedbane i tylko gdzieś na wzgórzach znajdują się jeszcze przedwojenne wyrosnięte winorośle. Dziś nieliczni mieszkańcy starają się przywrócić świetność winnych wzgórz i tradycję wyrobu wina.</p> <p>Przed domami uchroniły się resztki ogrodów przedwojennych z oryginalnymi nasadzeniem, takim jak śliwa japońska, cisy, daglezie, sosny amerykańskie, buki czerwone, glicynie. Jednym z ciekawszych pomników przyrody jest kasztan jadalny znajdujący się przy wjeździe na most od ul. Świerczewskiego. Liczy ponad 100 lat i jest rówieśnikiem krośnieńskiego mostu.</p>
Kamieniczki	<p>W początkowej fazie budownictwa mieszkalnego w Krośnie Odrzańskim wznoszono domy drewniane i szachulcowe, później zastępowano je „budynkami masywnymi”. Mieszczanie budujący kamieniczki murowane spotykali się z poparciem władz miejskich. Niestety przez ostatni pożar miasta, podczas działań zbrojnych w okresie II wojny światowej, zniszczono większość renesansowych i barokowych budowli, w tym kamieniczek.</p> <p>Dzisiejszy Plac Wolności to przedwojenny Plac Lutra, który był zabudowany wokół szeregiem kamienic. Z całej zabudowy mieszkalnej starego miasta przetrwał niewielki zespół XVIII-wiecznej architektury miasta przy ul. Walki Młodych i ul. Pocztowej. Na nich można zaobserwować średniowieczne podziały mieszkalne. Od początku były to budynki z częścią mieszkalną i usługową – sklepiki i warsztaty rzemieślnicze. Róg ul. Pocztowej i Walki Młodych zasługuje na największą uwagę, ponieważ na kamienicy zachował się szczyt zabudowy gotyckiej z niszą na rzeźbę.</p>
Mury obronne	<p>Mury obronne w Krośnie Odrzańskim stanowiły zamkniętą zapórę otaczającą całe miasto. Powstały na przełomie XIII i XIV w. Do dziś pozostały tylko jego nieliczne fragmenty. Najlepiej zachowała się część z basztą przy ul. Słonecznej. Krośnieńskie mury zostały zbudowane z cegły i kamienia. Składały się z trzech bram wjazdowych – Bramy Odrzańskiej (dzisiejsza wysokość Hotelu Odra), Bramy Kamiennej (w okolicy Ośrodka Sportu i Rekreacji) i Bramy Głogowskiej (w pobliżu Szkoły Podstawowej nr 1). W XIX wieku rozebrano mury tworząc promenady widokowe wokół miasta. Był to teren spacerowy, rekreacyjny, wysadzany lipami i kasztanami. W 1982 r. przy murach obronnych zlokalizowano pomnik upamiętniający 750-lecie nadania praw miejskich Krosnu Odrzańskiemu. Obok niego znajduje się obelisk ukazujący poziomy wody Odry w latach powodzi, które nawiedzały miasto.</p>
Cmentarz żołnierzy radzieckich	<p>Jest to cmentarz wojenny żołnierzy radzieckich poległych w II wojnie światowej. Pierwotnie znajdował się on na skwerze przed Zamkiem Piastowskim (obecny parking).</p> <p>W 1948 roku ekshumowano szczątki i przeniesiono je na ówczesne miejsce – ul. Szosa Poznańska. Na cmentarzu znajduje się 50 mogił zbiorowych, w których spoczywa łącznie 314 żołnierzy Armii Radzieckiej. Wszyscy pochowani są zidentyfikowani. Centralnym punktem architektonicznym cmentarza jest pomnik z popiersiem żołnierza radzieckiego. Na obelisku znajduje się tablica memorialna z następującym napisem "Wieczna cześć</p>

Obiekt zabytkowy	Charakterystyka
	i chwała poległym bohaterom o wyzwolenie ziemi krośnieńskiej w latach 1944-1945". W części centralnej cmentarza znajduje się również tablica w kształcie gwiazdy, na której widnieje napis: "Cześć bohaterom niezwykłej Armii Radzieckiej poległym na polu chwały".
Domy krośnieńskich rybaków	<p>Budynki znajdują się na dzisiejszym Placu Prusa (ul. Rybaki, ul. Żeromskiego, ul. Bobrowa). Dawniej miejsce to nazwane było „Rybakami” lub „Placem Klasztornym”. Są to budynki z końca XIX i początku XX w. Do 1945 roku zamieszkiwała w nich ludność trudniąca się rybołówstwem na rzece Odrze. Domy te przy wejściu oznakowane są płaskorzeźbami ryb. Na dziedzińcu Zamku Piastowskiego można zobaczyć oryginalną łódź, którą w tamtym okresie rybacy używali do połowu ryb. Oprócz rybaków mieszkali w tej części miasta właściciele łodzi – szyprowie. Posiadali oni duże jednostki pływające, tzw. Odraki (34 m długości, 3,5 m szerokości, maszt o wysokości 20 m, nośność statku do 50 ton). Łodzie te były wynajmowane do transportu rzeczno. Przewożono nimi m.in. białą ceramikę krośnieńską. Był to towar eksportowy, który początkowo transportowano do Szczecina, a następnie do Skandynawii.</p> <p>W 2003 roku nad brzegiem Odry przy krośnieńskim grodzisku, dzięki niskiemu poziomowi wody w rzece, wyłonił się wrak Odraka z początku XVIII w. Statek został zabezpieczony i nadal spoczywa na dnie rzeki.</p> <p>Ludność związana z rzeką Odrą stanowiła największą część społeczności krośnieńskiej, dlatego też kościół na wzgórzu przy ul. Świerczewskiego został im poświęcony i zyskał patrona w osobie św. Andrzeja Apostoła.</p>
Dawny cmentarz polsko-niemiecki	<p>Przedwojenny cmentarz polsko-niemiecki znajdował się w obecnym Parku Tysiąclecia. Jedynym śladem, który po nim pozostał jest zachowany drzewostan. Cmentarz założony został w XVIII wieku. Było to miejsce, w którym spoczywali mieszkańcy dawnego Krosna Odrzańskiego – Crossen an der Oder. Na nim pochowano m.in. Hermanna Schäde i Alfreda Henschke pseudonim Klabund – pisarza, poetę krośnieńskiego. Po wojnie ostatnia kwatera (od strony ul. Czarnieckiego) funkcjonowała jako część polska. W latach 60. XX wieku, kiedy przygotowywano się do obchodów 1000-lecia Krosna Odrzańskiego, przeniesiono cmentarz na nowe miejsce przy ul. Kościuszki (ostatnie ekshumacje odbyły się w latach 70-tych).</p> <p>W parku znajdują się rzadkie i interesujące nasadzenia roślinne. W maju park obsypuje cebulica syberyjska. Wśród drzew występują takie gatunki, jak lipy, sosny amerykańskie, dąglezje, tuje i klony. Na skraju parku w latach 60. XX wieku powstała promenada, która stanowi punkt widokowy na dolną część Krosna Odrzańskiego i na fragment pradoliny warszawsko-berlińskiej. Widoczna jest delta Bobru z ujściem do Odry. Widok z promenady rozpościera się od Połupina do Dychowa.</p>
Punkt widokowy (baszta)	<p>W XX wieku przy ul. Bolesława Chrobrego zbudowano willę z założeniem ogrodowym w stylu angielskim (obecne Przedszkole nr 4). Park angielski ma charakter nastrojowo-sentymentalny. Przy tego typu założeniach budowano punkty widokowe, które były miejscem spotkań i imprez ogrodowych. Podziemie tego punktu widokowego stanowiła piwnica, gdzie leżakowało i dojrzewało wino z winnicy, która przed wojną otaczała to miejsce. Dawniej widok z tego punktu ukazywał pradolinę warszawsko-berlińską. Dziś przez drzewa porastające skarpe, krajobraz ten jest nieczytelny. Krośnieński punkt widokowy mieści się około 150 m na wprost od tablicy.</p>
Późnogotycki Kościół	<p>Obiekt zlokalizowany jest we wsi Czetowice, przebudowany w XVI wieku w stylu renesansowym. Budynek pochodzi z XVI wieku. Budowę kolistej wieży w 1654 r, która najpierw pokryta była gontem, później cynową kopułą zakończona latarnią z chorągwią wietrzną z napisem, wzniesiona</p>

Obiekt zabytkowy	Charakterystyka
	pod patronatem braci Głogowskich w 1726 r. Na uwagę zasługuje bogata kolekcja epitafiów z lat 1560 – 1590, a także wmurowany w boczną ścianę ołtarz z piaskowca w układzie gotyckiego tryptyku. Większa część wewnętrznego wyposażenia pochodzi z XVI wieku.

Źródło: dane UM w Krośnie Odrzańskim

Wszystkie obiekty zabytkowe Gminy Krosno Odrzańskie określone zostały w Uchwale nr XIV/103/15 z dnia 30 listopada 2015 r. w sprawie przyjęcia „Programu opieki nad zabytkami Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016-2019”. Ponadto szczegółowy wykaz obiektów zabytkowych w Gminie Krosno Odrzańskie zawiera Gminna Ewidencja Zabytków⁹.

Gmina Krosno Odrzańskie może poszczycić się również ofertą kulturalną, która niejednokrotnie nawiązuje do tradycji lub przeszłości. Dla zachowania walorów kulturowych i ochrony dziedzictwa istotne znaczenie ma działalność instytucji o charakterze kulturalnym:

- Centrum Artystyczno-Kulturalne "Zamek", jako samodzielna instytucja kultury rozpoczęło swoją działalność w lutym 2010 r. Siedzibą placówki jest Zamek Piastowski, mieszczący się przy ul. Szkolnej 1 w Krośnie Odrzańskim. Głównym celem CAK „Zamek” jest prowadzenie wielokierunkowej działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby kulturalne mieszkańców oraz upowszechnianie i promocja kultury lokalnej w kraju i za granicą. Swoje cele realizuje poprzez:
  - organizowanie różnorodnych form edukacji kulturalnej i kształtowanie wzorów aktywnego uczestnictwa w kulturze;
  - stwarzanie warunków umożliwiających rozwój amatorskiego ruchu artystycznego, poprzez prowadzenie zespołów artystycznych, organizowanie stacjonarnych i wyjazdowych warsztatów, kół zainteresowań i klubów hobbystów;
  - organizowanie przedsięwzięć zmierzających do upowszechnienia kultury w środowisku lokalnym: np. wystaw, konkursów, koncertów, imprez plenerowych, przeglądów, festiwali oraz innych cyklicznych imprez artystycznych,
  - prowadzenie działalności instruktazowo–metodycznej oraz wydawniczej i promocyjnej tj. koła zainteresowań, warsztaty, promocja literatury itp.,
  - współpraca z placówkami oświatowymi, instytucjami i stowarzyszeniami kulturalnymi oraz organizacjami pozarządowymi w dziedzinie kultury i sztuki,
  - stwarzanie warunków dla podtrzymywania tradycji folklorystycznych, w tym rękodzieła ludowego i artystycznego;

⁹ Zarządzenie Nr 182/15 Burmistrza Krosna Odrzańskiego z dnia 20.11.2015 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków, Zał. Nr 2.

- prowadzenie Izby Muzealnej, organizację wystawy i opiekę nad przedmiotami posiadającymi wartość historyczną oraz estetyczną,
  - upowszechnianie dorobku i osiągnięć instytucji i twórców kultury, itp.
- Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Krośnie Odrzańskim (z filiami w Osiecznicy, Wężyskach i Radnicy) jest placówką, której podstawowym statutowym zadaniem jest gromadzenie zbiorów ze szczególnym uwzględnieniem dokumentów regionalnych, popularyzacja czytelnictwa poprzez udostępnianie i promowanie zbiorów, upowszechnianie szeroko rozumianej kultury, edukacja, prowadzenie działalności informacyjno-bibliograficznej oraz wspieranie rozwoju społeczeństwa informacyjnego i wykluczenia cyfrowego. Placówka organizuje szereg imprez bibliotecznych, m.in. popularne „Wieczory na Parkowej” o charakterze literacko – muzyczno – teatralnym, spotkania autorskie, promocje nowych wydawnictw, zwłaszcza regionalnych i wszelkiego rodzaju kursy komputerowe. Biblioteka – to miejsce przyjazne seniorom i niepełnosprawnym. W ramach akcji „Biblioteka miejscem spotkań” organizowane są dla osób 50+ różnorodne zajęcia: spotkania z pasjami, akcje: e-motywacja, indywidualna nauka z pomocą wolontariuszy korzystania z komputera i Internetu, seanse filmowe i spotkania z literaturą. Niepełnosprawni korzystają z zajęć dostosowanych specjalnie do ich potrzeb.

Corocznie biblioteka włącza się w cykliczne ogólnopolskie i europejskie projekty, a także organizuje wystawy literackie, okolicznościowe oraz tematyczne spotkania autorskie. Od lat prowadzone są „Poranki z bajką” wprowadzające najmłodszych w świat literatury dziecięcej.

Od 25 marca 2008 r., na mocy porozumienia pomiędzy Zarządem Powiatu a Gminą Krosno Odrzańskie BPMiG powierzono zadania biblioteki powiatowej.

Wśród wydarzeń kulturalnych odbywających się w Gminie Krosno Odrzańskie na szczególną uwagę zasługuje Rybobranie - wydarzenie pretendujące do miana jednej z największych imprez plenerowych w województwie lubuskim. Rybobranie zastąpiło dotychczasowe Dni Krosna Odrzańskiego nawiązując w swym zamyśle do dawnych tradycji i nierozzerwalnego związku miasta z rzeką. Elementami imprezy oprócz koncertów gwiazd są także pokazy i konkursy kulinarne, parada rybobraniowa oraz loteria fantowa. W roku 2015 formułę imprezy poszerzono o atrakcje skierowane specjalnie do najmłodszych mieszkańców gminy, organizując w weekend poprzedzający „Rybkobranie”.

Ciekawą imprezą nawiązująca do historycznych tradycji rycerskich jest Turniej Rycerski organizowany w Krośnie Odrzańskim (w roku 2015 – VI Turniej Rycerski o Pierścień Księżnej Jadwigi). Podczas imprezy odbywają się: walki bojowe, turniej łuczniczy, bieg rycerzy, warsztaty tkactwa, garncarstwa, wikliniarstwa, pokazy skryby, kowala, tokarza, jarmark kasztelański.

Festiwal Jadwigensis – jest międzynarodowym przedsięwzięciem artystycznym, o charakterze cyklicznym, które posiada swoją renomę i wierną publiczność. Od wielu lat wysoki poziom imprezy zapewnia współpraca z Fundacją ARS ACTIVA. Głównym punktem przedsięwzięcia jest cykl koncertów muzyki klasycznej z udziałem wysokiej klasy artystów prezentujących utwory największych wirtuozów gatunku. W roku 2015 miała miejsce IX edycja tej imprezy kulturalnej.

Sport

W Krośnie Odrzańskim funkcjonuje Ośrodek Sportu i Rekreacji. Na terenie Ośrodka przy ul. Pocztowej znajduje się stadion - płyta główna oraz dwie płyty treningowe i małe boisko. Obiekt obejmuje 800 miejsc siedzących dla publiczności. Ponadto: bieżnia (400 m), boisko do koszykówki, boisko do siatkówki plażowej, skocznia w dal, rzutnia, pole namiotowe, wypożyczalnia rowerów. Przy stadionie znajduje się Centrum Rekreacyjne z kręgielnią i kortem do squasha. Przy obiekcie zlokalizowana jest także infrastruktura sportowa Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych – hala sportowa z siłownią i ścianą wspinaczkową, boisko wielofunkcyjne o sztucznej nawierzchni oraz kort do tenisa ziemnego.

W Krośnie Odrzańskim funkcjonują również boiska do siatkówki plażowej, zmodernizowane, oświetlone boiska przy Hali Sportowo-Widowiskowej (siatkówka, piłka ręczna, koszykówka, bieżnia 60 m, skocznia w dal, rzutnia), boisko typu Orlik przy Szkole Podstawowej nr 2, bieżnia, boisko do koszykówki. Ponadto Hala Sportowo-Widowiskowa dysponuje siłownią, salą taneczną, sauną.

Na terenach wiejskich zlokalizowane są boiska w: Czarnowie, Wężyskach, Osiecznicy, Radnicy, Starym Raduszu.

W sezonie zimowym przy sprzyjających warunkach atmosferycznych na boisku do koszykówki czynne jest lodowisko. Ponadto w Krośnie Odrzańskim funkcjonuje Skate Park - specjalny tor przeznaczony do uprawiania sportów ekstremalnych (jazda na deskorolce, BMX czy wyczynowa jazda na rolkach) oraz siłownie plenerowe w Parku Tysiąclecia oraz na Bulwarze Jana Pawła II (w porcie rzeczny).

W ramach infrastruktury o charakterze sportowo-rekreacyjnym należy wymienić rzeczny port pasażerski, który pozwala na jednoczesne cumowanie 12 niewielkich łodzi sportowych i jednego dużego statku wycieczkowego. Podstawowe elementy wyposażenia portowego to: oświetlenie portu, przyłącze wody, przyłącze energetyczne, pochylnia umożliwiająca wodowanie małych jednostek.

Gmina Krosno Odrzańskie jako jeden z realizatorów projektu „Odra dla turystów 2014 – rozwój turystyki wodnej na transgranicznym obszarze Doliny Środkowej Odry – etap II” - dofinansowanego w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska (Województwo Lubuskie) - Brandenburgia 2007 – 2013 jest współwłaścicielem dwóch statków pasażerskich pływających po Odrze – Laguny i Zefira. W okresie wiosenno – jesiennym mieszkańcy miejscowości nadodrzańskich położonych na odcinku od Głogowa do niemieckiego Eisenhüttenstadt mogą korzystać z rejsów

turystycznych i poznawać nieznaną dotąd oblicze rzeki. Port rzeczny w Krośnie Odrzańskim jest portem macierzystym dla statku Zefir. Działania na rzecz popularyzacji Odrzańskiej Drogi Wodnej Gmina Krosno Odrzańskie realizuje będąc członkiem Stowarzyszenia na Rzecz Miast i Gmin Nadodrzańskich oraz Stowarzyszenia Odra dla Turystów.

W sezonie letnim można korzystać z Kąpieliska znajdującego się nad jeziorem Glibiel koło Łochowic (obiekt oddalony o 3 km od Krosna Odrzańskiego w kierunku Bytnicy). Na terenie ośrodka znajdują się: plaża (z monitoringiem), pomosty rekreacyjne, wypożyczalnia sprzętu pływającego, punkty gastronomiczne, przebieralnia, wc, parking, zjeżdżalnia dla dzieci, automaty zręcznościowe, pole namiotowe, miejsce przeznaczone do grillowania. Ponadto dostępne miejsca do kąpieli to: Jezioro Moczydło w Osiecznicy oraz Jezioro Cisek w Szklarce Radnickiej.

2.5.3 Ochrona zdrowia

Dostępność do placówek związanych z ochroną zdrowia w Gminie Krosno Odrzańskie jest porównywalna z sytuacją w tym zakresie w całym powiecie krośnieńskim i korzystniejsza niż w województwie lubuskim.

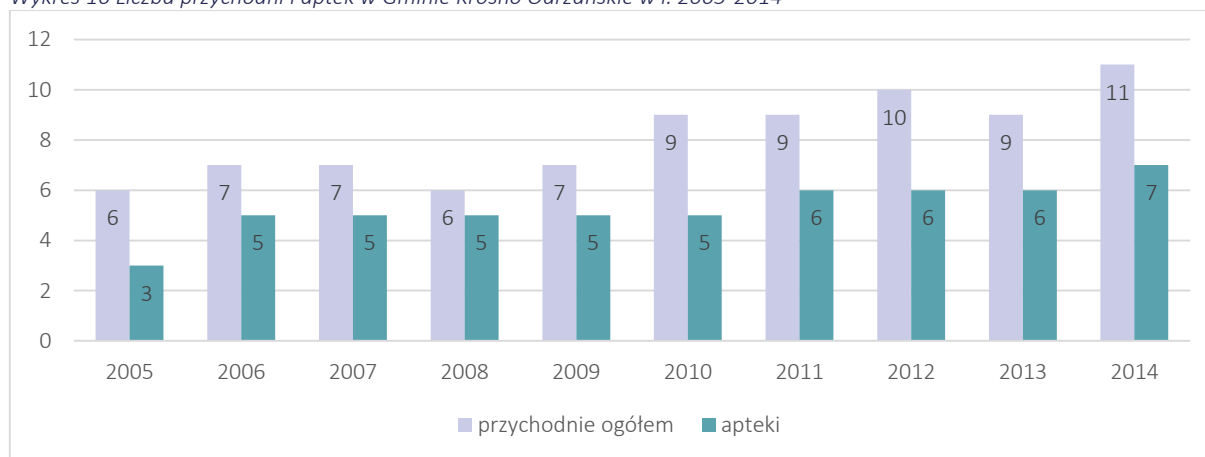
Tabela 27 Liczba przychodni na 10 tys. ludności w l. 2005-2014

Jednostka terytorialna	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
woj. lubuskie	3	4	4	4	5	5	5	5	5	5
pow. krośnieński	3	4	4	3	4	5	4	5	5	6
Gmina Krosno Odrzańskie	3	4	4	3	4	5	5	5	5	6

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Liczba przychodni oraz aptek w ostatniej dekadzie sukcesywnie wzrasta.

Wykres 16 Liczba przychodni i aptek w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2005-2014

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

W zakresie leczenia stacjonarnego mieszkańcy Gminy Krosno Odrzańskie mają dostęp do Nowego Szpitala Powiatu Krośnieńskiego należącego do Grupy Nowy Szpital, która jest największą w Polsce

siecią prywatnych szpitali, świadcząca usługi w ramach powszechnego ubezpieczenia. W ramach szpitala funkcjonują oddziały: Chorób Wewnętrznych, Chirurgii Ogólnej, Ginekologiczno-Położniczy, Pediatriczny, Anestezjologii i Intensywnej Terapii oraz poradnie: Chirurgii Ogólnej, Ginekologiczno-Położnicza, Otolaryngologiczna, Chirurgii Urazowo-Ortopedycznej, Kardiologiczna, Urologiczna, Gastroenterologiczna. Ogólna kondycja placówki jest jednak bardzo słaba. Występują braki kadrowe, a wyposażenie obiektu pozostawia wiele do życzenia. Z tego względu w badaniach sondażowych przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie, dostępność do usług związanych ze służbą zdrowia została oceniona negatywnie (55% respondentów wypowiedziało się, że dostępność jest na poziomie złym i bardzo złym, a 27%, oceniła ją na poziomie średnim). Wynika z tego, że placówka nie spełnia swojej roli w sposób, jakiego oczekivaliby mieszkańcy Gminy Krosno Odrzańskie.

Dla ochrony zdrowia duże znaczenie mają prowadzone przez gminę działania profilaktyczne w zakresie programów zdrowotnych.

W 2015r. Gmina Krosno Odrzańskie wspólnie z powiatem krośnieńskim brała udział w realizacji Powiatowego Programu Polityki Zdrowotnej pn. „Program przeciwdziałania rakowi szyjki macicy w powiecie krośnieńskim na lata 2015-2020”. Była już to już kolejna edycja przedsięwzięcia, w ramach którego zaszczepiono przeciw wirusowi HPV 56 dziewcząt z klasy I gimnazjum. Samorząd krośnieński udostępnia również miejsca do przeprowadzenia różnych badań profilaktycznych, w tym najczęściej mammografii. Realizował również Program „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, w ramach którego zakupiono materiały profilaktyczne dla szkół. Ponadto gmina inwestuje w siłownię na wolnym powietrzu, co korzystnie wpływa na kondycję zdrowotną mieszkańców.

2.5.4 Opieka społeczna

Pomoc społeczna jest zadaniem zarówno samorządu gminnego, jak i powiatowego. Zadania z zakresu opieki społecznej skierowanej do mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie realizuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim.

Zadaniem pomocy społecznej jest wsparcie osób i rodzin w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach życiowych, których przy wykorzystaniu własnych możliwości, uprawnień i środków nie potrafią samodzielnie przezwyciężyć. Do korzystania z usług Ośrodka Pomocy Społecznej skłania przede wszystkim trudna sytuacja życiowa oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, jak i w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Odbiorcami pomocy są głównie rodziny wielodzietne i niepełne, osoby niepełnosprawne, bezrobotne, chorujące i z problemem alkoholowym.

Poniżej zestawiono dane pozyskane z Ośrodka Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim, dotyczące różnych form świadczeń kierowanych do mieszkańców gminy.

Tabela 28 Świadczenia pomocy społecznej w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2010-2014

Rodzaj świadczenia	2010	2011	2012	2013	2014
Zasiłek stały					
liczba osób	111	122	141	152	171
liczba świadczeń	1 057	1 186	1 314	1 545	1 639
Zasiłek okresowy					
liczba osób	298	253	316	345	238
liczba świadczeń	1 136	1 085	1 376	1 440	1 037
Zasiłek celowy					
liczba osób	483	449	523	483	498
liczba świadczeń	892	887	810	852	811
Posiłki					
liczba osób	339	322	331	310	268
liczba świadczeń	56 211	47 507	44 365	41 126	35 366
liczba dzieci	338	321	331	308	267
liczba świadczeń	56 195	47 482	44 365	41 030	35 013
Odpłatność za pobyt w DPS					
liczba osób	8	8	10	14	17
liczba świadczeń	84	79	103	134	165
Usługi opiekuńcze					
liczba osób	17	17	13	16	29
liczba świadczeń	4 483	3 846	3 815	3 882	3 867
Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi					
liczba osób	6	4	5	4	6
liczba świadczeń	2 457	1 738	1 791	1 228	1 006

Źródło: dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim, stan na 31.12.2014 r.

W analizowanym okresie zaobserwować można rosnącą liczbę osób korzystających z formy świadczenia społecznego, jaką jest zasiłek stały. Od roku 2010 do 2014 liczba ta wzrosła o 54%, co przekłada się na wzrost liczby udzielonych tego rodzaju świadczeń o 55%. Z zasiłków celowych w roku 2014 korzystało o 3,1% więcej osób niż w roku 2010. Natomiast o 12,4% zmniejszyła się liczba osób korzystających z zasiłków okresowych.

Mniej osób niż w roku bazowym analizowanego okresu (2010-2014) korzysta też z formy świadczenia jaką są posiłki, co przekłada się na zmniejszającą się liczbę tego rodzaju świadczenia o 37 %. W roku 2015 z tej formy świadczenia korzystało 239 dzieci, którym udzielono 28 540 posiłków. Istotne jest, że z tej formy świadczenia korzystają przede wszystkim dzieci, na co wskazują dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim przytoczone w tabeli powyżej.

Na liczbę udzielanych świadczeń i osób z nich korzystających wpływ mają zmieniające się kryteria dochodowe i regulacje ustawowe.

Powodem wzrastającej liczby osób uprawnionych do zasiłku stałego jest:

- pogarszający się stan zdrowia, posiadanie umiarkowanego lub znacznego stopnia niepełnosprawności,

- niski dochód lub jego brak u osób ubiegających się o przyznanie zasiłku stałego,
- brak uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego.

Osoby znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej, u których stan zdrowia uniemożliwił podjęcie zatrudnienia, ustalały stopień niepełnosprawności (umiarkowany lub znaczny) i tym samym zgodnie z ustawą o pomocy społecznej nabywały uprawnienia do zasiłku stałego.

W ostatnich 5 latach podwoiła się liczba osób korzystających z opieki w Domu Pomocy Społecznej, natomiast o 70% wzrosła liczba osób korzystających z usług opiekuńczych, co nie spowodowało jednak wzrostu liczby świadczeń, a nawet ich liczba zmalała od roku 2010 o 13,7%. Jest to uzależnione od szczegółowego rodzaju świadczenia jakiego takie osoby wymagają.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim w ostatnich latach realizował projekty, których celem było zwiększenie umiejętności prawidłowego funkcjonowania społecznego osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz zmniejszenie izolacji społecznej.

Tabela 29 Projekty realizowane przez OPS w Krośnie Odrzańskim współfinansowane z EFS w ramach POKL w l. 2010-2013

Nazwa projektu	Rok realizacji	Źródło finansowania	Kwota całkowita	Kwota dofinansowania	Opis projektu
Program aktywizacji społeczno-zawodowej bezrobotnych w Gminie Krosno Odrzańskie	2010	- środki budżetu państwa - środki JST - wkład własny	235.627,00 zł.	210.609,25 zł.	projekt systemowy
Program aktywizacji społeczno-zawodowej bezrobotnych w Gminie Krosno Odrzańskie	2011	- środki budżetu państwa - środki JST - wkład własny	170.192,32 zł.	152.329,19 zł.	projekt systemowy
Program aktywizacji społeczno-zawodowej bezrobotnych w Gminie Krosno Odrzańskie	2012	- środki budżetu państwa - środki JST – wkład własny	170.445,17 zł.	152.582,04 zł.	projekt systemowy
Program aktywizacji społeczno-zawodowej bezrobotnych w Gminie Krosno Odrzańskie	2013	- środki budżetu państwa - środki JST -	169.737,69 zł.	151.874,56 zł.	projekt systemowy

Źródło: dane Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim

Dla osób potrzebujących profesjonalnego wsparcia w trudnych sytuacjach życiowych funkcjonują również Warsztaty Terapii Zajęciowej w Krośnie Odrzańskim, będące jednostką budżetową Gminy Krosno Odrzańskie. Warsztaty są placówką pobytu dziennego, czynną od poniedziałku do piątku w godz. od 7.00 do 15.00. Rehabilitacja uczestników prowadzona jest w grupach terapeutycznych. Ich liczebność ustala się w zależności od stopnia i rodzaju niepełnosprawności uczestników. Warsztaty prowadzą kompleksową rehabilitację mającą na celu minimalizację psychofizycznych, zawodowych, funkcjonalnych oraz społecznych skutków niepełnosprawności. Obejmuje ona rehabilitację zawodową i społeczną odbywającą się w 8 pracowniach terapeutycznych oraz ruchową.

Od grudnia 2012 roku z terapii w WTZ w Krośnie Odrzańskim korzysta 41 osób od 21 roku życia.

Jedyną funkcjonującą spółdzielnią socjalną na terenie gminy jest: Odrzańska Spółdzielnia Socjalna (ul. Piastów 10 E, 66-600 Krosno Odrzańskie).

Infrastruktura społeczna - edukacja

- Na terenie Gminy Krosno Odrzańskie obecnie nie funkcjonują samodzielne żłobki, natomiast w Przedszkolu nr 1 i Przedszkolu nr 2 funkcjonują oddziały żłobkowe na łączną liczbę 50 dzieci. Istnieje zatem zapotrzebowanie na placówkę specjalizującą się w opiece nad dziećmi do lat 3;
- Sukcesywny wzrost liczby dzieci w wieku przedszkolnym (o 29,6% w l. 2005-2014) oznacza konieczność zadbania o odpowiednią liczbę placówek przedszkolnych lub oddziałów przedszkolnych, z uwzględnieniem obszarów wiejskich;
- Infrastruktura związana z edukacją na terenie Gminy Krosno Odrzańskie wymaga rozbudowy i remontów, szczególnie w zakresie obiektów typu sale sportowe i boiska przyszkolne;
- W kontekście rynku pracy istotne jest, aby w porozumieniu z powiatem krośnieńskim, w którego kompetencjach są szkoły ponadgimnazjalne, zadbać o podniesienie jakości kształcenia i możliwości edukacyjne placówek zlokalizowanych na terenie Gminy Krosno Odrzańskie;
- Duża dysproporcja pomiędzy liczbą osób przystępujących do egzaminu maturalnego, a liczbą osób faktycznie uzyskujących świadectwo dojrzałości (zdawalność na poziomie 50%) oznacza konieczność podniesienia poziomu kształcenia na wszystkich etapach edukacji.

Infrastruktura społeczna – kultura i sport

- Zróżnicowane zabytki kultury materialnej (Zamek Piastowski, kościół pw. Św. Jadwigi Śląskiej, Kościół Św. Andrzeja, Zespół kamienic, Mury Obronne, późnogotycki kościół z XV w.) wpływają na atrakcyjność gminy;
- Duży potencjał i aktywność instytucji o charakterze kulturalnym: Centrum Artystyczno-Kulturalne "Zamek", Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Krośnie Odrzańskim wpływa na jakość życia mieszkańców gminy i ich poziom kulturalny;
- Popularne cykliczne wydarzenia kulturalne: Rybobranie, Turniej Rycerski, Festiwal Jadwigensis, służą promocji gminy i są wysoko oceniane przez mieszkańców;
- Obiekty sportowe zlokalizowane na terenie Gminy Krosno Odrzańskie umożliwiają uprawianie sportu w formie zorganizowanej i rekreacyjnej o każdej porze roku.

Infrastruktura społeczna – ochrona zdrowia

- Według danych GUS dostępność do placówek związanych z ochroną zdrowia w Gminie Krosno Odrzańskie jest porównywalna z sytuacją w całym powiecie krośnieńskim i korzystniejsza niż w woj. lubuskim (wskaźnik: liczba przychodni na 10 tys. ludności);
- W zakresie leczenia stacjonarnego i ambulatoryjnego usługi świadczy Nowy Szpital Powiatu Krośnieńskiego należący do Grupy Nowy Szpital (sieć szpitali prywatnych). Jednak w badaniach sondażowych przeprowadzonych wśród mieszkańców gminy, dostępność do usług związanych ze służbą zdrowia została oceniona negatywnie (55% respondentów oceniło ją na poziomie złym i bardzo złym, a 27%, oceniło ją na poziomie średnim). Wynika z tego, że placówka pomimo szerokiego spektrum działania, nie spełnia swojej roli w sposób, jakiego oczekivaliby mieszkańcy Gminy Krosno Odrzańskie.

Infrastruktura społeczna – opieka społeczna

- Świadczenia pomocy społecznej w l. 2010-2014: zasiłek stały (wzrost liczby osób korzystających o 54%), zasiłek celowy (wzrost liczby osób korzystających o 3,1%), zasiłek okresowy (o 12,4% zmniejszyła się liczba osób korzystających).

2.6 Turystyka

Turystyka stanowi obecnie o rozwoju gospodarczym regionów. W powiązaniu z innymi celami rozwoju społeczno-gospodarczego, może mieć istotne znaczenie również dla Gminy Krosno Odrzańskie i stać się ważną gałęzią jej gospodarki. Walory przyrodnicze, dziedzictwo historyczne i architektoniczne oraz położenie gminy (w tym zwłaszcza lokalizacja w dorzeczu Odry) dają podstawy do rozwoju na tym terenie turystyki przyjazdowej (w tym sentymentalnej), tworząc jednocześnie niezbędną bazę do pełnienia funkcji rekreacyjno-wypoczynkowej dla jego mieszkańców.

Gmina Krosno Odrzańskie ze względu na bogactwo przyrodniczo-kulturowe posiada możliwości dla rozwoju turystyki całorocznej. Gmina oferuje liczne punkty gastronomiczne, noclegowe (hotele, gospodarstwa agroturystyczne) i usługowe, mogące obsłużyć wzmożony ruch turystyczny. Pełna jest atrakcji turystycznych, które przy odpowiedniej promocji oraz rewitalizacji są w stanie przyciągać turystów.

Walory przyrodnicze, które składają się na atrakcyjność turystyczną gminy to przede wszystkim jej zróżnicowana rzeźba terenu, występowanie licznych akwenów oraz duże zalesienie (52% powierzchni gminy). Część Gminy (275 ha) znajduje się na terenie Gryżyńskiego Parku Krajobrazowego, utworzonego w 1996 roku, który należy do Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Lubuskiego. Jeziora, stawy hodowlane i rzeki stanowią doskonałą bazę dla wędkarzy. Dużym wydarzeniem gminnym, które pretenduje już do miana jednej z największych imprez w województwie lubuskim, jest organizowane w Krośnie Rybobranie (z tzw. Rybkobranem – częścią dedykowaną najmłodszym). Wydarzenie to obejmuje zawody, rozgrywki sportowe, gotowanie potraw z ryb i bogatą oprawę artystyczną.

W kontekście rozwoju turystyki i rekreacji wodnej wskazana byłaby dalsza modernizacja infrastruktury i doposażenie kąpieliska miejskiego nad jeziorem Glibiel w Łochowicach, które stanowi popularne miejsce rekreacji, nie tylko wśród mieszkańców gminy. Na podstawie danych OSiR w Krośnie Odrzańskim stwierdza się wzrost liczby osób korzystających z obiektu (dane pozyskane na podstawie raportów ze sprzedaży biletów).

Ciekawe ukształtowanie powierzchni gminy, charakteryzujące się występowaniem licznych pagórków, dolin, łąk, zbiorników wodnych, lasów i rzeki Odry, zachęca do aktywnego wypoczynku, w szczególności wycieczek pieszych i rowerowych. W stosunku do tych ostatnich istnieją jednakże deficyty w infrastrukturze tras zapewniających możliwość rekreacji rowerowej. Potencjał turystyczny i zapotrzebowanie w tym zakresie jest większe niż dostępna baza ścieżek rowerowych i szlaków pieszych, co przemawia za koniecznością budowy nowych, atrakcyjnych tras rowerowych. Poniżej zestawiono szlaki turystyczne i trasy rekreacyjno-wycieczkowe zlokalizowane na terenie Gminy Krosno Odrzańskie.

Tabela 30 Szlaki i trasy rekreacyjno-wycieczkowe w Gminie Krosno Odrzańskie

Wyszczególnienie	Długość
Szlaki turystyczne wytyczone przez PTTK	
Czarny (Szlak Leśny): Krosno Odrzańskie - Bielów - Czetowice - Budachów - Bytnica - Struga - Łochowice - Krosno Odrzańskie	33,5 km
Czarny (Szlak Odry i Bieli): Krosno Odrzańskie – Marcinowice – Osiecznica – Czetowice – Bielów – Krosno Odrzańskie	18,2 km
Czarny: (Szlak Słowiński): Krosno Odrzańskie – Chyże – Goskar – Gostchorze – Radnica Ustronie – Radnica – Morsko – Kamień – Krosno Odrzańskie	24,5 km
Czerwony (Szlak Przeszłości): Krosno Odrzańskie – Bielów – Jezioro Gnilec – Jezioro Gli Biel – Łochowice – Kamień – Krosno Odrzańskie	15,4 km
Czerwony (Szlak Szklany): Krosno Odrzańskie – Łochowice - Struga – Bytnica – Grabin – szklarka Radnicka – Radnica – Gostchorze – Krosno Odrzańskie	39,5 km
Czerwony: Krosno Odrzańskie – Łochowice – Czetowice – Skórzyn – Radomicko – Rzeczyca – Drzeniów – Sądów - Rzepin	60 km
Fioletowy (Szlak Raduszca): Krosno Odrzańskie – Nowy Zagór – Dychów – Brzózka – Nowy Raduszc – Strumiennie – Stary Raduszc – Karcze – Krosno Odrzańskie	22,8 km
Niebieski (Szlak Białej Energii): Krosno Odrzańskie – Stary Raduszc – Nowy Raduszc – Dychów – Prądocinek – Dąbki – Nowy Zagór – Krosno Odrzańskie	21 km
Niebieski (Szlak Marcina i Guntera): Krosno Odrzańskie – Marcinowice – Osiecznica – Marcinowice – Krosno Odrzańskie	15 km
Niebieski (Szlak Polderów): Krosno Odrzańskie – Połupin – Krosno Odrzańskie	7,2 km
Niebieski: Krosno Odrz. – Bielów – Struga – Bytnica - jezioro Głębokie - Radnica - skrzyżowanie dróg: Szklarka Radnicka - Nietkowice i Radnica - Sycowice	30 km
Zielony: Krosno Odrzańskie – Dychów - Nowogród Bobrzański - Żagań	67 km
Żółty: Krosno Odrz. – Połupin – Ciemnice – Nietków – Czerwieńsk – Stożne – Zabór - Nowa Sól – Siedlisko - Bytom Odrzański	90 km
Trasy wycieczkowe piesze	
Krosno Odrzańskie – Osiecznica – Łochowice - Krosno Odrzańskie	18 km
Krosno Odrzańskie – Gostchorze - Krosno Odrzańskie	14 km
Krosno Odrzańskie – Dąbie – Dychów - Krosno Odrzańskie	35 km
Trasa wokół stawów hodowlanych Struga – Czetowice – Bielów – Łochowice – Struga	-
Trasy rowerowe	
Krosno Odrzańskie – Bytnica – Gryżyna – Grabin – Radnica - Krosno Odrzańskie	65 km
Krosno Odrzańskie – Bytnica – Pliszka – Trzebiechów – Osiecznica - Krosno Odrzańskie	70 km
Krosno Odrzańskie – Łągów – Trzebule – Lubiatów – Kosierz – Tarnawa – Bobrowice - Krosno Odrzańskie	80 km
Krosno Odrzańskie – Łochowice - Krosno Odrzańskie	-
Krosno Odrzańskie – Osiecznica - Krosno Odrzańskie	-
Szlaki kajakowe	
Rzeka Odra: Nietkowice – Radnica - Krosno Odrzańskie – Osiecznica – Połęcko - Szydłowo	60 km
Szlaki nordic-walking	
Czerwony: Krosno Odrzańskie – Zamek Piastowski - Marcinowice - Osiecznica - Krosno Odrzańskie	14 km
Niebieski: Gostchorze - Kamień - Morsko – Gostchorze	
Inne	
Trasa rowerowo-pieszna w Gryżyńskim Parku Krajobrazowym - Szlak Czarny : Szklarka Radnicka (stacja PKP) - jezioro Jelito - jezioro Jatnik - stawy rybne - jezioro Kałek - aleja dębów szypułkowych - Gryżyna,	15 km
Pieszna ścieżka przyrodnicza (oznaczona bukowym zielonym liściem) w Gryżyńskim Parku Krajobrazowym	-

Źródło: www.krosnoodrzańskie.pl

Duży potencjał gminy stanowi przepływająca przez Krosno Odrzańskie rzeka Odra. Jest ona rzeką żeglowną (na odcinku od Raciborza do połączenia z rzeką Odrą Wschodnią) i jednym z głównych ciągów żeglugi śródlądowej w Polsce. Odrzańska Droga Wodna stanowi element ukształtowanego w procesie historycznym Odrzańskiego Korytarza Transportowego, związanego z obsługą wymiany towarowej, łączącego aglomerację szczecińską i morsko-rzeczne porty ujścia Odry z aglomeracją wrocławską i górnośląską, za pośrednictwem drogi wodnej Wisła-Odra z wielkopolskim obszarem gospodarczym, a poprzez kanały Odra-Hawela i Odra-Szprewa z aglomeracją berlińską oraz zachodnią częścią Europy. Dolina Środkowej Odry, której głównym ośrodkiem jest Krosno Odrzańskie, wraz z przyległymi terenami jest obszarem bardzo atrakcyjnym pod względem przyrodniczo-krajobrazowym. Koryto Odry tworzy malownicze meandry, a na jego trasie występują często starorzecza, które urozmaicają ten nizinny krajobraz. Występuje tu sporo cennych pod względem przyrodniczym gatunków fauny i flory. Systematycznie rozwijająca się infrastruktura koncentrująca się przy Odrze powoduje, że cieszy się ona coraz większym zainteresowaniem wśród turystów odwiedzających gminę Krosno Odrzańskie, w tym turystów niemieckich. Rejsy przez Krosno Odrzańskie obsługiwane są statkiem „Zefir”.

Wciąż jednak potencjał tkwiący w Odrze pozostaje niewykorzystany. Najpilniejszym działaniem związanym z uatrakcyjnieniem terenów nadrzecznych jest modernizacja portu rzecznego, który ma obecnie niewielkie znaczenie gospodarcze i nie jest wykorzystywany w celach transportowych (spełnienia usług przeładunkowych towarów), ani turystycznych. Port jest położony w km 514 Odry. Posiada nabrzeże betonowe dla statków pasażerskich oraz 12 stanowisk do cumowania łodzi turystycznych do 12 m długości. Nabrzeże pasażerskie umożliwia cumowanie statku o długości do 80 m i wyporności do 350 t. Przy przystani dla małych jednostek znajduje się slip. Konieczna jest jednakże budowa nowej przystani na rzece Odrze w Krośnie Odrzańskim z odpowiednim zapleczem turystycznym, jak również zagospodarowanie terenu wokół przystani rzecznej w Gostchorzu. W „Koncepcji przystani rzecznych na Odrze zlokalizowanych wzdłuż biegu Odry na odcinku od Bytomia Odrzańskiego do Kostrzyna” zwraca się uwagę, że odległości pomiędzy miejscami, które pełnią funkcję małych przystani oraz jakość tej infrastruktury na znacznym obszarze omawianego odcinka Odry (obejmującego Gminę Krosno Odrzańskie) są niewystarczające w stosunku do potrzeb. Brak jest takich obiektów zwłaszcza w atrakcyjnych lokalizacjach, do których z pewnością można zaliczyć Krosno Odrzańskie, gdzie bezpośrednio przy rzece znajduje się bardzo atrakcyjny turystycznie Zamek Piastowski. Istniejący port rzeczny charakteryzuje się dużym potencjałem dla wykorzystywania go na potrzeby przewozów pasażerskich oraz na potrzeby turystyczno-rekreacyjne. W dalszej perspektywie wskazane byłoby także uwzględnienie w planach rozwoju gminy infrastruktury umożliwiającej aktywny wypoczynek w okolicach nadrzecznych, takich jak przystań dla kajaków czy

przechowalnia sprzętu turystycznego. Dla potrzeb funkcjonowania wodnej turystyki należałoby również rozpatrzyć uruchomienie w tych okolicach miejsc pod udzielanie pierwszej pomocy czy dłuższego postoju i zimowania jednostek pływających, zapewnienie parkingów i dróg dojazdowych do nabrzeży oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych, a także stworzenie możliwości funkcjonowania tam ośrodków szkoleniowych sportów wodnych czy przechowalni i zaplecza do napraw sprzętu pływającego.

Poza walorami środowiskowymi, teren gminy bogaty jest w zabytki kultury materialnej. Wiele z tych zabytków, jak np. kościół pw. św. Jadwigi Śląskiej wymaga prac naprawczych i nadania funkcji turystycznych (modernizacji wymaga wieża kościelna i plac przy kościele). Krosno Odrzańskie jest jednym z najstarszych polskich miast, toteż teren ten, mimo iż liczne powodzie, pożary i działania wojenne (w wyniku których niemal całkowitej zagładzie uległo Stare Miasto) niszczyły na przełomie wieków jego zabudowę i cenne zabytki, pełen jest obiektów o dużym znaczeniu historycznym. Niewykorzystany jednak jest ich potencjał turystyczny, gdyż ich stan techniczny i wizualny jest niezadowalający i brakuje w ich otoczeniu infrastruktury sprzyjającej rozwojowi turystyki.

Wśród zachowanych zabytków architektury szczególne miejsce zajmuje Zamek Piastowski, pochodzący prawdopodobnie z XIII wieku, który jest jednym z najbardziej rozpoznawalnych symboli gminy i jednocześnie najważniejszą pamiątką historyczną województwa lubuskiego. Zbudowany został za czasów księcia Henryka Brodatego, który przebywał tu wraz z królową Jadwigą. Jako że stanowi on główny punkt odwiedzin turystów, w jego murach ulokowano Punkt Informacji Turystycznej. Swoją siedzibę ma tu także Krośnieńskie Stowarzyszenie „Homo Artifex” i swą działalność prowadzi Bractwo Rycerskie „Chorągiew Kasztelanii Krośnieńskiej”.

Zamek wraz z usytuowanym u nabrzeża portem rzeczny i bulwarem spacerowym tworzy kompleks portowo-zamkowy, idealny jako przestrzeń do spacerów. Podobnie jednak jak port, zamek wymaga dalszej rewitalizacji (pod koniec XX w. wyremontowano budynek bramny, uporządkowano dziedziniec, a w 2008 zakończono rewitalizację skrzydła południowego i kaplicy w skrzydle zachodnim), w tym adaptacji części jego przestrzeni pod centrum konferencyjne (dla rozwoju turystyki biznesowej).

W oparciu o zabytki architektoniczne będące świadectwem bogatej historii, gmina może budować swą ofertę kulturalną, rozwijając w ten sposób turystykę kulturową i historyczną na swym terenie. Już obecnie organizowane są tu imprezy cykliczne, nawiązujące zarówno do dawnych zwyczajów, jak i zaspokajające zapotrzebowanie na sztukę współczesną. Do najważniejszych wydarzeń kulturalnych w mieście, mogących stanowić motyw wypraw turystycznych, należą:

- Noc Muzeów,
- Rybobranie,
- Turniej Rycerski o Pierścień Księżnej Jadwigi Śląskiej,

- Festiwal Jadwigensis,
- Lubuskie Zaduszki Jazzowe.

Do organizacji większości wydarzeń służy zamkowy dziedziniec, na którym odbywają się koncerty (na szczególną uwagę zasługuje Festiwal Jadwigensis – przedsięwzięcie artystyczne o randze międzynarodowej, które posiada już swoją renomę i wierną publiczność), przedstawienia teatralne, projekcje filmowe, wystawy, pokazy walk rycerskich i inne działania organizowane przez Centrum Artystyczno-Kulturalne „Zamek”. Dla rozwoju jednej z flagowych imprez gminnych, jaką jest Turniej Rycerski, z pewnością przysłużyłaby się budowa grodu średniowiecznego w Gostchorzu. W okolicach Gostchorza w drugiej połowie VII w. wzniesiono osadę obronną, która zlokalizowana była na niedostępnym cyplu stromej krawędzi pradoliny rzeki Odry i ogrodzona fosą. Badania archeologiczne potwierdziły, iż gród Gostchorza wyprzedzał w czasie założenie grodu krośnieńskiego o około 100 lat. We wsi tej działa również grupa „Goskar”, promująca Gostchorze poprzez inscenizacje przedstawiające życie średniowiecznego grodu. Organizowany jest tu też tradycyjny „Festyn Średniowieczny”.

Poza zamkiem, miejscem sprzyjającym aranżowaniu wydarzeń o większej skali, jest znajdujący się w górnej części Krosna Odrzańskiego Plac 11. Pułku. Jego duża powierzchnia, strefa zieleni, fontanna, staw oraz alejki, stwarzają dobry do organizacji imprez kulturalnych i turystycznych klimat. W celu zwiększenia atrakcyjności tego miejsca planuje się modernizację poprawiającą jego funkcjonalność. Stan techniczny obiektów kulturalno-rozrywkowych w gminie jest niewystarczający. Modernizacji wymaga również amfiteatr wraz z przyległą promenadą. Obecnie niemożliwe jest pełne wykorzystanie potencjału tych obiektów. Planowane jest zagospodarowanie pod winnice tamtejszej skarpy nadodrzańskiej.

Na niewystarczającą atrakcyjność przestrzeni publicznej dla wykorzystania jej w celach turystycznych przekłada się również fakt, że w stolicy gminy brakuje rynku, rozumianego jako centrum miasta. Konieczne jest zrewitalizowanie tzw. „szachownicy” (placu zlokalizowanego przy skrzyżowaniu ulic Kościuszki i Obrońców Stalingradu), a także placu przy BZ WBK – obecny stan ich zagospodarowania nie sprzyja organizacji tam wydarzeń artystycznych, czy chociażby biernemu wypoczynkowi. W ankiecie przeprowadzonej podczas rybobraniowego weekendu w czerwcu 2015 roku mieszkańcy zwracali uwagę na ogólne zaniedbanie placu, nierówną nawierzchnię, niewystarczającą liczbę ławek, małą ilość zieleni, hałas pojazdów poruszających się w pobliżu drogą krajową oraz ogólny brak poczucia bezpieczeństwa.

Ponadto konieczna wydaje się modernizacja Parku Tysiąclecia przez zagospodarowanie terenów zieleni miejskiej. Poprawa jakości i ożywienie przestrzeni publicznej gminy pozwoliłoby na wykorzystanie jej dla uatrakcyjnienia oferty zagospodarowania czasu wolnego nie tylko dla mieszkańców, ale także

turystów (organizacja wydarzeń takich jak kino letnie czy koncerty) i stworzyłoby szansę na rozwój coraz popularniejszej turystyki kulturowej. Kreatywna odnowa oraz aktywizacja przestrzeni publicznej stanowi bowiem czynnik budujący atrakcyjną dla turystów tkankę miejską.

Możliwości rozwoju turystyki na obszarze gminy tkwią także w wykorzystaniu faktu, iż Gmina Krosno Odrzańskie leży na Lubuskim Szlaku Wina i Miodu – szlaku turystycznym położonym na obszarze kilku polskich województw oraz w Niemczech (Schenkendöbern w Brandenburgii), który łączy obiekty związane z produkcją wina i miodu. Inicjatorem i zarządcą szlaku powstałego w 2007 roku jest Zielonogórskie Stowarzyszenie Winiarskie z siedzibą w Zielonej Górze. Na koniec 2014 roku na trasie szlaku znajdowało się już 61 obiektów (winnic, pasiek, gospodarstw agroturystycznych, placówek noclegowych, gastronomicznych i handlowych oraz placówek muzealnych). Udokumentowane początki uprawy winorośli w Krośnie Odrzańskim sięgają 2 połowy XII wieku. Jednym z muzeów należących do Szlaku Wina i Miodu jest zaś Zamek Piastowski w Krośnie Odrzańskim, co stanowi potencjał do zagospodarowania jego otoczenia i budowania turystycznej oferty gminy wokół tradycji winiarskich (rozwój turystyki kulinarnej, zwłaszcza enoturystyki).

Istotną gałęzią turystyki w Gminie Krosno Odrzańskie jest wreszcie turystyka sentymalna. Krosno Odrzańskie położone jest 30 km od granicy polsko-niemieckiej. Teren ten odznaczał się historycznymi zmianami przynależności państwowej, przez co wyróżnia go dziś specyficzne, wielokulturowe dziedzictwo kultury materialnej, społecznej i duchowej mieszkańców, o odrębnym charakterze, niż w regionach mało zróżnicowanych etnicznie. Fakt zamieszkiwania tutaj bezpośrednio przed wojną ludności niemieckiej przekłada się na liczbę turystów zagranicznych, których większa część pochodzi właśnie z Niemiec. Ich podstawowym motywem podróży „do korzeni” jest zainteresowanie kulturą przodków oraz spotkania z krewnymi i znajomymi. Turystyka sentymalna oddziałuje na cały obszar gminy, jest stałym elementem kształtującym ruch turystyczny obszaru. Przyjazdy generowane przez ten rodzaj turystyki mają jednak tendencję do zmniejszania się, co jest naturalną konsekwencją starzenia się grupy osób, która niegdyś opuściła ten teren. Turyści ci są zainteresowani walorami przyrodniczymi obszaru, ale oczekują też dodatkowych możliwości spędzania czasu wolnego, takich jak udział w wydarzeniach kulturalnych i sportowych.

Jednym z zadań własnych samorządów są działania promocyjne wspierające rozwój gminy. Odpowiedni marketing to nie tylko mniejsze bezrobocie w regionie, czy większe wpływy z turystyki, ale przede wszystkim szansa na rozwój i wyższą jakość życia mieszkańców.

Władze Krosna Odrzańskiego starają się kreować nowoczesny wizerunek gminy. Od 2014 roku funkcjonuje nowe logo gminy, zamieszczone poniżej.

Logotyp kolorystyką nawiązuje do herbu Gminy Krosno Odrzańskie, a przez swoją uniwersalność, nowoczesność i dynamikę odzwierciedla atuty Krosna Odrzańskiego i czyni go bardziej rozpoznawalnym.

Elementem kształtowania wizerunku jest również strona internetowa www.krosnoodrzańskie.pl, dedykowana trzem głównym grupom odbiorców: przedsiębiorcom, mieszkańcom i turystom, a także kanał Youtube lokalnej telewizji „Krośnieńskie Wydarzenia” (www.youtube.com/krosno24tv), która dostępna jest również w sieciach kablowych, a od 2015 roku nadaje w jakości HD. Gmina Krosno Odrzańskie obecna jest również na popularnych portalach społecznościowych Facebook (www.facebook.com/krosnoodrzańskie) oraz Instagram (www.instagram.com/krosno_odrzańskie/), które coraz częściej stanowią element bezpośredniej komunikacji z mieszkańcami. Od 2006 roku w Gminie wydawany jest również Informator Samorządowy MOST, kolportowany obecnie raz na kwartał do każdego gospodarstwa domowego.

Turystyka

- Rozwój turystyki w powiązaniu z innymi celami rozwoju społeczno-gospodarczego, może mieć istotne znaczenie dla gminy Krosno Odrzańskie i stać się ważną gałęzią jej gospodarki;
- Konieczność rozbudowy infrastruktury rekreacyjno – wypoczynkowej (ścieżki rowerowe, baza noclegowa, miejsca rekreacji i wypoczynku);
- Niewykorzystany potencjał turystyczno-gospodarczy i przepływającej przez Krosno Odrzańskie rzeki Odry implikuje konieczność podjęcia działań modernizacyjnych przystani rzecznych;
- Odziaływanie turystyki sentymentalnej ma duże znaczenie dla konieczności działań rewitalizacyjnych;
- Potencjał do budowania turystycznej oferty gminy wokół tradycji winiarskich (rozwój turystyki kulinarnej, zwłaszcza enoturystyki) wymaga działań promujących walory Gminy Krosno Odrzańskie;
- Nowoczesny wizerunek Gminy Krosno Odrzańskie kształtowany poprzez: logotyp, stronę internetową www.krosnoodrzańskie.pl, kanał Youtube lokalnej telewizji „Krośnieńskie Wydarzenia” (www.youtube.com/krosno24tv), obecność na portalach społecznościowych Facebook (www.facebook.com/krosnoodrzańskie) oraz Instagram (www.instagram.com/krosno_odrzańskie/), wydawany Informator Samorządowy MOST.

2.7 Samorząd

Organami Gminy Krosno Odrzańskie z mocy ustawy są Burmistrz i Rada Miejska, a siedzibą jest Krosno Odrzańskie. Do jednostek organizacyjnych gminy należą:

- zakład budżetowy: Zakład Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Krośnie Odrzańskim;
- jednostki budżetowe: Ośrodek Pomocy Społecznej, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Ośrodek Sportu i Rekreacji, Przedszkole Nr 1 w Krośnie Odrzańskim, Przedszkole Nr 2 w Krośnie Odrzańskim, Przedszkole Nr 3 w Krośnie Odrzańskim, Przedszkole Nr 4 w Krośnie Odrzańskim, Przedszkole w Starym Raduszczy, Szkoła Podstawowa Nr 1 w Krośnie Odrzańskim, Szkoła Podstawowa Nr 2 w Krośnie Odrzańskim, Szkoła Podstawowa Nr 3 w Krośnie Odrzańskim, Szkoła Podstawowa w Radnicy, Zespół Szkół w Wężyskach, Zespół Edukacyjny w Osiecznicy, Gimnazjum w Krośnie Odrzańskim;
- instytucje kultury: Centrum Artystyczno-Kulturalne "Zamek", Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Krośnie Odrzańskim.

Organami doradczymi są Krośnieńska Rada Przedsiębiorców oraz Krośnieńska Rada Seniorów.

Gmina Krosno Odrzańskie jest członkiem stowarzyszeń i organizacji, tj.:

- Krośnieńsko – Gubińska Grupa Rybacka,
- Lokalna Grupa Działania „Zielone Światło”,
- Lubuska Rybacka Lokalna Grupa Działania,
- Stowarzyszenie „Aglomeracja Zielonogórska”,
- Stowarzyszenie „Odra dla Turystów”,
- Stowarzyszenie Gmin Rzeczpospolitej Polskiej Euroregion Sprewa – Nysa – Bóbr,
- Stowarzyszenie na rzecz Miast i Gmin Nadodrzańskich,
- Zrzeszenie Gmin Województwa Lubuskiego.

Gmina Krosno Odrzańskie jest trzykrotnym laureatem konkursu „Gmina Fair Play”, a także programów „Przejrzysta Gmina” i „Przejrzysta Polska” oraz zdobywcą statuetki „Złota Lokalizacja Biznesu”. Wśród szeregu wyróżnień na uwagę zasługuje zwycięstwo w Rankingu Gmin Województwa Lubuskiego (edycja 2014 r.). Gmina Krosno Odrzańskie zajęła I miejsce w ogólnej kategorii, będącą sumą szeregu wskaźników świadczących o sytuacji gospodarczej jednostek samorządu terytorialnego tj. kapitał ludzki, wysokość zwrotu z podatku PIT i CIT, wpływy z opłat lokalnych, współpraca z biznesem oraz zachęty dla inwestorów itp. Gmina okazała się także najlepsza wśród samorządów o statusie miejsko – wiejskim z terenu województwa lubuskiego w Rankingu Samorządów „Rzeczpospolitej” (edycja 2015 r.), plasując się tym samym na 5 miejscu w Polsce. Rangę konkursu gwarantuje osoba przewodniczącego komisji konkursowej, Jerzego Buzka – byłego Przewodniczącego Parlamentu Europejskiego, Premiera RP. Niewątpliwym sukcesem, będącym efektem współpracy wielu środowisk lokalnych, było II miejsce w Polsce i awans do najlepszej „10” w Europie w międzynarodowej akcji realizowanej w ramach Europejskiego Tygodnia Zrównoważonego Transportu. Dzięki zaangażowaniu

mieszkańców Krosno Odrzańskie pokonało takie metropolie jak Kraków i reprezentowało nasz kraj podczas finału kampanii organizowanego w Brukseli.

Gmina Krosno Odrzańskie od kilku lat rozwija kontakty zagraniczne z miastami partnerskimi – Schwarzheide w Niemczech oraz Karcag na Węgrzech, a także zaprzyjaźnionymi niemieckim Coswig i słowacką Moldavą nad Bodvou. Współpraca ta ma na celu nie tylko integrację różnych środowisk, ale także umożliwia ubieganie się o środki europejskie zarezerwowane na wsparcie działań zmierzających do szerzenia integracji i budowania społeczeństwa europejskiego świadomego dorobku dziejowego różnych państw i narodów. Współpracy zagranicznej prowadzonej przez Gminę Krosno Odrzańskie przyświeca idea stworzenia stałych podstaw dla wielostronnych inicjatyw w różnych obszarach życia społecznego, kulturalnego i gospodarczego. Ponadto celem partnerów jest zainicjowanie spotkań pomiędzy obywatelami obu miast i mającymi w tych miastach swoje siedziby instytucjami, przedsiębiorstwami i stowarzyszeniami, ich wspieranie w miarę swoich sił oraz podejmowanie działań dla uzyskania porozumienia na płaszczyźnie stosunków międzyludzkich i dla dobra swoich obywateli.

Nawiązane partnerstwa owocują wieloma wspólnie zrealizowanymi projektami, stwarzającymi kolejne okazje do wymiany doświadczeń i pozwalającymi na integrację społeczeństw. Wielopłaszczyznowa współpraca zagraniczna prowadzona przez Gminę Krosno Odrzańskie zyskuje często wsparcie finansowe pochodzące ze źródeł zewnętrznych, tj. Euroregionu „Sprewa-Nysa-Bóbr”, Fundacji Współpracy Polsko – Niemieckiej, czy Międzynarodowego Funduszu Wyszehradzkiego.

Poniżej zestawiono projekty, jakie Gmina Krosno Odrzańskie realizowała w ramach współpracy transgranicznej

Tabela 31 Projekty realizowane przez Gminę Krosno Odrzańskie w ramach współpracy międzynarodowej (transgranicznej)

Tytuł	Źródło	Całkowita wartość projektu	Kwota dofinansowania	Opis
Międzynarodowe Święto Plonów	Euroregion Sprewa-Nysa- Bóbr	11 644,50 EURO	8 681,38 EURO	Celem projektu było wspieranie współpracy kulturalnej przez przybliżenie tradycji obyczajów dożynkowych kultywowanych na pograniczu polsko-niemieckim. Ideą przyświecającą realizatorom było stworzenie podstaw do poszerzenia współpracy transgranicznej na płaszczyźnie kultury. Realizacja projektu przyczyniła się także do wspólnej promocji miast i regionów biorących udział w projekcie. Punktem kulminacyjnym projektu były gminno – powiatowe dożynki organizowane 28 sierpnia 2010 r. w Krośnie Odrzańskim z udziałem przedstawicieli niemieckiego partnerskiego miasta Schwarzhede. Termin realizacji - 01.08.2010 – 31.10.2010 r.
Transgraniczny Dzień Plonów	Euroregion Sprewa-Nysa- Bóbr	15 660,00 EURO	13 311,00 EURO	Projekt realizowany w 2013 roku w partnerstwie z miastem Schwarzhede. Realizacja projektu miała na celu wspieranie współpracy kulturalnej poprzez przybliżenie oraz pielęgnowanie tradycji obyczajów dożynkowych kultywowanych na pograniczu polsko – niemieckim.
Transgraniczny Festiwal Kulinaryny - Rybobranie 2014	Euroregion Sprewa-Nysa- Bóbr	10 690,00 EURO	9 086,50 EURO	Projekt realizowany w partnerstwie z miastem Schwarzhede. Przedmiotem projektu była organizacja festiwalu kulinarnego, warsztatów kulinarnych z udziałem 40 osób (20 Polaków i 20 Niemców) zakończonych konkursem oraz rejsu po Odrze w celu integracji przygranicznych środowisk.
Zwyczaje dożynkowe pogranicza polsko - niemieckiego	Euroregion Sprewa-Nysa- Bóbr	8 810,00 EURO	7 488,50 EURO	Projekt realizowany w 2014 roku w partnerstwie z miastem Schwarzhede. Realizacja projektu miała na celu wspieranie współpracy kulturalnej poprzez przybliżenie oraz pielęgnowanie tradycji obyczajów dożynkowych kultywowanych na pograniczu polsko – niemieckim.
Polsko-niemiecka koncepcja zagospodarowania rekreacyjno-turystycznego przystani rzecznych na Odrze.	Euroregion Sprewa-Nysa- Bóbr	15 420,00 EURO	13 107,00 EURO	Projekt dotyczył opracowania koncepcji zagospodarowania rekreacyjno - turystycznego przystani rzecznych na Odrze po polskiej jak i po niemieckiej stronie (Frankfurt nad Odrą).
Odra dla turystów 2014 – rozwój turystyki wodnej na transgranicznym obszarze Doliny Środkowej Odry – etap II	PO EWT	7 337 362,80 EURO	5 657 296,90 EURO	Gmina Krosno Odrzańskie pełniła rolę partnera projektu. Beneficjent Wiodący - Gmina Nowa Sól – Miasto. Rozpoczęcie projektu - marzec 2010. Zakończenie projektu - czerwiec 2014. Odbiorcy projektu - turyści polscy, niemieccy oraz zapaleni wodniacy. Działania infrastrukturalne: przebudowa portów w 4 miejscowościach Bytom Odrzański, Nowa Sól, Cigacice, Frankfurt nad Odrą, dostawa 2 statków turystycznych przeznaczonych do żeglugi na Odrze na odcinku Bytom Odrzański – Kostrzyn nad Odrą; działania promocyjno- marketingowe na rzecz stworzenia spójnego pakietu promującego dorzecze Odry.
Wydanie polsko-niemieckiej publikacji pn. "Krosno nasze	PROW	14 538,00 PLN	11 248,00 PLN	Projekt polegał na wydaniu polsko - niemieckiej publikacji, której treść merytoryczną wykonał Jerzy Szymczak - Lokalny Opiekun Zabytków. Publikacja zawiera widokówki

Tytuł	Źródło	Całkowita wartość projektu	Kwota dofinansowania	Opis
Krosno, Ty piastowski grodzie..."				z przedwojennym Krosnem Odrzańskim oraz fotografie konfrontujące obraz współczesnego miasta z jego starym obliczem, a także odpowiednie opisy. Publikacja została wydana w nakładzie 1000 egzemplarzy
Popularyzacja wiedzy na temat Alfreda Henschke - Klabunda - poety z Krosna Odrzańskiego	FWPN	48 333,33 PLN	29 000,00 PLN	Przedmiotem projektu był cykl działań obejmujący wieczorki poetyckie, polsko – niemieckie spotkania młodzieży, konkursy wiedzy nt. Klabunda, nakręcenie filmu dokumentalnego poświęconego Klabundowi, ustawienie rzeźby pisarza i poety na terenie miasta. W ramach projektu zrealizowano dwa główne działania: a) polsko – niemieckie wieczorki poetyckie, b) wykonanie i odsłonięcie pomnika Klabunda na ulicy Poznańskiej w Krośnie Odrzańskim. W realizację projektu zaangażowane było partnerskie miasto Schwarzhede. Do udziału w punkcie kulminacyjnym zaproszono 30-osobową delegację składającą się z samorządowców, ale także z przedstawicieli lokalnego środowiska kultury i młodzieży uczącej się w klasach o profilach humanistycznym.
Polsko - niemieckie spotkania muzyczne nad Odrą – Festiwal Jadwigensis 2007	FWPN	36 302,32 PLN	20 000,00 PLN	Festiwal Jadwigensis to międzynarodowe przedsięwzięcie artystyczne upowszechniające kulturę wysoką. Składa się na niego cykl koncertów muzyki poważnej z udziałem wysokiej klasy artystów prezentujących utwory największych klasyków gatunku. Projektów miał na celu stworzenie podstaw do poszerzenia współpracy międzynarodowej i integracji na płaszczyźnie kultury. Ich realizacji często towarzyszyły wizyty delegacji zagranicznych, co podkreślało ponadnarodowy wymiar imprezy. Termin realizacji projektu: od 24.08.2007 r. do 26.08.2007 r.
Festiwal Jadwigensis 2008	FWPN	55 205,11 PLN	25 000,00 PLN	Festiwal Jadwigensis to międzynarodowe przedsięwzięcie artystyczne upowszechniające kulturę wysoką. Składa się na niego cykl koncertów muzyki poważnej z udziałem wysokiej klasy artystów prezentujących utwory największych klasyków gatunku. Projektów miał na celu stworzenie podstaw do poszerzenia współpracy międzynarodowej i integracji na płaszczyźnie kultury. Ich realizacji często towarzyszyły wizyty delegacji zagranicznych, co podkreślało ponadnarodowy wymiar imprezy. Termin realizacji projektu: od 11.-14.09.2008 r.
Festiwal Jadwigensis 2009	FWPN oraz Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki	57 137,74 PLN	FWPN: 25 000,00 PLN MFW: 5 087,89 EURO	Festiwal Jadwigensis to międzynarodowe przedsięwzięcie artystyczne upowszechniające kulturę wysoką. Składa się na niego cykl koncertów muzyki poważnej z udziałem wysokiej klasy artystów prezentujących utwory największych klasyków gatunku. Projektów miał na celu stworzenie podstaw do poszerzenia współpracy międzynarodowej i integracji na płaszczyźnie kultury. Ich realizacji często towarzyszyły wizyty delegacji zagranicznych, co podkreślało ponadnarodowy wymiar imprezy.

Tytuł	Źródło	Całkowita wartość projektu	Kwota dofinansowania	Opis
				Partner zagraniczny: Schwarzheide – Niemcy, Karcag – Węgry, Moldava nad Bodvou – Słowacja. Termin realizacji projektu: 10-13.09.2009 r.
Obchody jubileuszu 10-tej rocznicy współpracy partnerskiej pomiędzy Krosnem Odrzańskim a Schwarzheide		25 570,23 PLN	13 196,00 PLN	Projekt stanowił podsumowanie 10-letnich kontaktów partnerskich pomiędzy Krosnem Odrzańskim i Schwarzheide. Uroczystość jubileuszowa była doskonałą okazją do podsumowania dotychczasowej współpracy oraz do wymiany doświadczeń i poglądów dotyczących realizowanych wspólnie projektów. Elementem obchodów jubileuszowych była również polsko-niemiecka publikacja pn. „Krosno Odrzańskie – Schwarzheide – dwa miasta, jeden cel”, która przybliżyła mieszkańcom efekty partnerstwa. Termin realizacji projektu: 27-29 maja 2011 r.

Źródło: dane Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim

2.7.1 Analiza zdolności inwestycyjnej

Dochody budżetu

Dochodami gminy, zgodnie z art. 4 ustawy o dochodach JST, są:

1. Dochody własne tj.:
  - a) wpływy z podatków:
    - od nieruchomości,
    - rolnego,
    - leśnego,
    - od środków transportowych,
    - dochodowego od osób fizycznych, opłacanego w formie karty podatkowej,
    - od spadków i darowizn,
    - od czynności cywilnoprawnych;
  - b) wpływy z opłat:
    - skarbowej,
    - targowej,
    - miejscowej, uzdrowskiej i od posiadania psów,
    - reklamowej,
    - eksploatacyjnej - w części określonej w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. - Prawo geologiczne i górnicze (Dz. U. z 2015 r. poz. 196),
  - c) innych źródeł stanowiących dochody gminy, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów;
  - d) dochody uzyskiwane przez gminne jednostki budżetowe oraz wpłaty od gminnych zakładów budżetowych;
  - e) dochody z majątku gminy;
  - f) spadki, zapisy i darowizny na rzecz gminy;
  - g) dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach;
  - h) 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
  - i) odsetki od pożyczek udzielanych przez gminę, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
  - j) odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody gminy;
  - k) odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych gminy, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
  - l) dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;
  - m) inne dochody należne gminie na podstawie odrębnych przepisów.

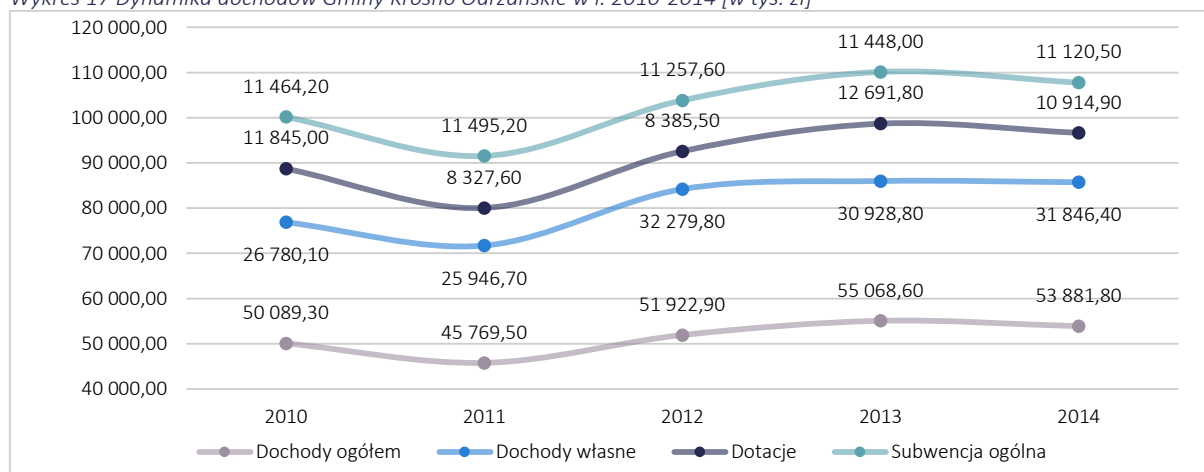
- n) udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) zamieszkałych na obszarze gminy wynoszą 39,34%, z zastrzeżeniem art. 89.
- o) udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych (CIT) posiadających siedzibę na obszarze gminy, wynoszą 6,71%.
2. Subwencja ogólna, w tym:
- oświatowa,
  - wyrównawcza,
  - równoważąca.
3. Dotacje celowe z budżetu państwa, w tym na:
- Zadania z zakresu administracji rządowej oraz na inne zadania zlecone ustawami,
  - Zadania realizowane na mocy porozumień zawartych z organami administracji rządowej,
  - Finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych.
4. Środki z funduszy celowych.
5. Dotacje z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Tabela 32 Dochody Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2014 [w tys. zł]

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	dynamika zmian roku 2014 do 2010
Dochody ogółem	50 089,30	45 769,50	51 922,90	55 068,60	53 881,80	107,6%
subwencja ogólna	11 464,20	11 495,20	11 257,60	11 448,00	11 120,50	97,0%
dotacje	11 845,00	8 327,60	8 385,50	12 691,80	10 914,90	92,1%
dochody własne	26 780,10	25 946,70	32 279,80	30 928,80	31 846,40	118,9%

Źródło: dane GUS

Wykres 17 Dynamika dochodów Gminy Krosno Odrzańskie w l. 2010-2014 [w tys. zł]

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Dochody Gminy w ostatnich latach uległy dynamicznemu wzrostowi. Dochody ogółem w 2014 r. były wyższe o 7,6% względem 2010 r. Wpływ na ten wzrost miały dochody własne Gminy (wzrost

o 18,9%). Progres dochodów własnych pozwolił utrzymać w badanym okresie ich tendencję rosnącą, pomimo zmniejszenia o 3% subwencji, oraz o 8% dotacji.

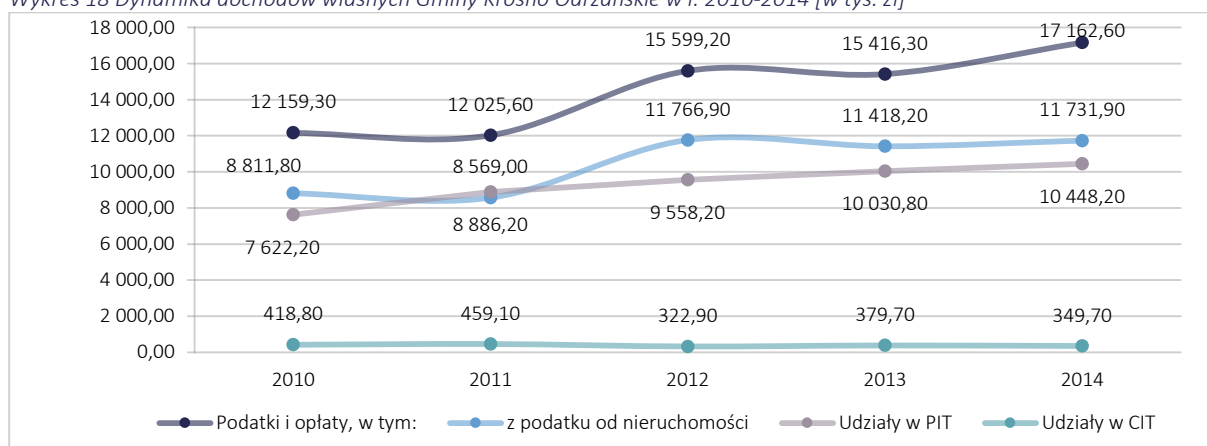
Powyższe zmiany są efektem systematycznego zwiększania wpływów do budżetu z podatku od nieruchomości oraz udziałów w PIT, co prezentuje tabela poniżej.

Tabela 33 Dochody własne Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2014 [w tys. zł]

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	dynamika zmian roku 2014 do 2010
Udziały w PIT	7 622,2	8 886,2	9 558,2	10 030,8	10 448,2	137,1%
Udziały w CIT	418,8	459,1	322,9	379,7	349,7	83,5%
podatki i opłaty, w tym:	12 159,3	12 025,6	15 599,2	15 416,3	17 162,6	141,1%
-z podatku od nieruchomości	8 811,8	8 569,0	11 766,9	11 418,2	11 731,9	133,1%

Źródło: WPF Gminy Krosno Odrzańskie

Wykres 18 Dynamika dochodów własnych Gminy Krosno Odrzańskie w l. 2010-2014 [w tys. zł]

Źródło: WPF Gminy Krosno Odrzańskie, stan na 31.12.2014 r.

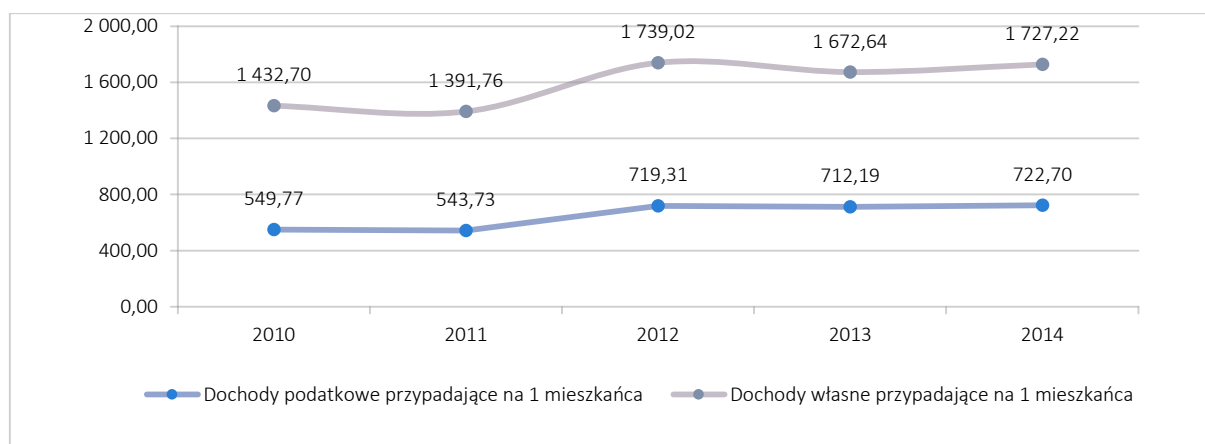
Najwyraźniej zmiany w Gminie Krosno Odrzańskie można zauważyć obserwując zmiany w wielkości dochodów podatkowych oraz dochodów własnych przypadających na 1 mieszkańca Gminy, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela 34 Dochody podatkowe oraz własne przypadające na 1 mieszkańca Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2014 [w zł]

Rok	Dochody podatkowe przypadające na 1 mieszkańca	Dochody własne przypadające na 1 mieszkańca
Rok 2010	549,77	1432,7
Rok 2011	543,73	1391,76
Rok 2012	719,31	1739,02
Rok 2013	712,19	1672,64
Rok 2014	722,70	1727,22

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Wykres 19 Dynamika dochodów podatkowych i własnych na 1 mieszkańca w l. 2010-2014 [zł]

Źródło: WPF Gminy Krosno Odrzańskie, stan na 31.12.2014 r.

Dochody Gminy Krosno Odrzańskie w stosunku do pozostałych gmin powiatu krośnieńskiego.

Na obszarze powiatu krośnieńskiego leżą:

- 1 gmina miejska,
- 1 gmina miejsko – wiejska, którą jest analizowane Krosno Odrzańskie
- oraz 5 gmin wiejskich.

Dochód własny przypadający na 1 mieszkańca w gminach powiatu krośnieńskiego przedstawia się następująco:

Tabela 35 Dochody podatkowe oraz własne przypadające na 1 mieszkańca z terenu Powiatu Krośnieńskiego w latach 2010-2014 [w zł]

Rok	Dochody podatkowe przypadające na 1 mieszkańca z terenu Powiatu Krośnieńskiego	Dochody własne przypadające na 1 mieszkańca z terenu Powiatu Krośnieńskiego
Rok 2010	529,99	1 348,98
Rok 2011	570,85	1 349,30
Rok 2012	724,71	1 665,43
Rok 2013	754,22	1 683,92
Rok 2014	767,50	1 797,07

Źródło: dane GUS, dane na 31.12.2014 r.

Dochody podatkowe na 1 mieszkańca w Gminie Krosno Odrzańskie w porównaniu do dochodu przypadającego na osobę zamieszukającą obszar Powiatu Krośnieńskiego w 2010 r. były niższe o około 3%.

Dochody własne Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2012 były wyższe od średniego dochodu w gminach powiatu krośnieńskiego o ok. 5%, w roku 2013 dochody własne się zrównały, a w 2014 średni dochód własny w powiecie krośnieńskim był wyższy o ok. 4%.

Dochody Gminy Krosno Odrzańskie w stosunku do porównywalnych gmin o charakterze miejsko – wiejskim z terenu województwa lubuskiego.

Tabela 36 Dochody podatkowe na 1 mieszkańca gminy w latach 2010-2014 [w zł]

Rok	Krosno Odrzańskie	Kożuchów	Szprotawa	Lubsko	Wschowa	Witnica
Rok 2010	549,77	483,97	361,13	327,93	305,87	430,07
Rok 2011	543,73	475,47	411,37	301,12	369,26	564,60
Rok 2012	719,31	541,46	510,22	351,13	360,23	630,72
Rok 2013	712,19	581,28	549,51	486,01	439,03	649,10
Rok 2014	722,70	592,33	558,73	494,29	443,52	673,80

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Analiza najbardziej porównywalnych danych, tj. dochodów podatkowych przypadających na 1 mieszkańca gminy prezentującej charakter miejsko – wiejski, ukazuje, iż dochód Gminy Krosno Odrzańskie jest najwyższy (z wyjątkiem roku 2012, gdy najwyższy dochód wykazała Gmina Witnica) pomimo utrzymywania w badanym okresie niezmiennych stawek podatkowych w zakresie podatków i lokalnych.

Wydatki budżetu

W analizowanym okresie wydatki budżetu Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2011-2014 były niższe niż w roku 2010. Równocześnie można zauważyć zdecydowany spadek wydatków majątkowych w 2011 r. w stosunku do 2010 r. z ponad 13 mln zł do niespełna 4,5 mln zł, jak również systematyczny ich wzrost w kolejnych latach.

Dotacje udzielane z budżetu Gminy Krosno Odrzańskie utrzymywały się na podobnym poziomie i wahały się od 1,5 – 2,0 mln zł.

Tabela 37 Wydatki Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2014 [w zł]

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	Dynamika zmian roku 2014 do 2010	Dynamika zmian roku 2014 do 2011
Wydatki ogółem	58 207,4	46 124,9	44 142,0	49 470,7	56 012,1	96,2%	121,44%
Wydatki bieżące	44 800,0	41 685,6	42 223,4	45 912,2	48 129,8	107,4%	115,46%
Wydatki majątkowe	13 407,4	4 439,3	1 918,5	3 558,5	7 882,4	58,8%	177,56%
Dotacje	1 849,3	1 957,2	1 582,0	1 580,3	1 666,2	90,1%	85,13%

Źródło: dane GUS

Analiza przyczyn mniejszych wydatków Gminy Krosno Odrzańskie wykazała, iż głównym powodem ww. zmian była systematyczna spłata zadłużenia Gminy. W badanym okresie czasu ostatni kredyt został zaciągnięty w 2010 r. Od tamtego czasu budżet Gminy zdeterminowany był spłatą wysokiego zadłużenia, co prezentują poniższa tabela.

Tabela 38 Zadłużenie Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2014 [w tys. zł]

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dług Gminy Krosno Odrzańskie	29 239,8	26 848,7	24 262,0	19 210,9	17 520,5	16 411,3

Wielkość spłat rat kredytowych i obligacji	2 150,10	2 657,10	2 512,30	4 954,80	1 676,60	1 649,0
Koszty obsługi długu	935,30	1 462,70	1 440,70	968,80	694,60	497,6
Wskaźnik zadłużenia (dług/dochody ogółem)	58,38%	58,66%	46,73%	34,89%	32,52%	29,74%

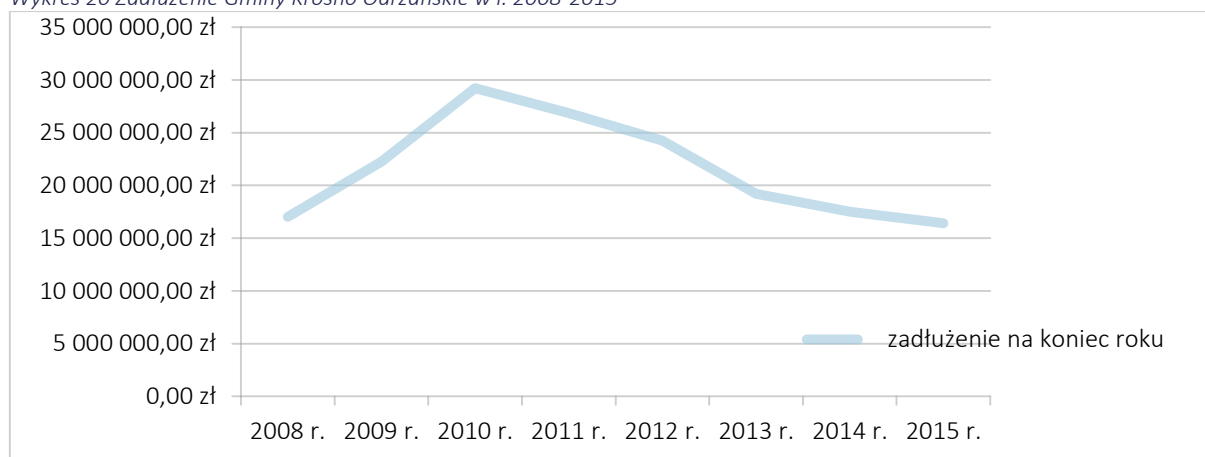
Źródło: oprac. wł. na podstawie WPF Gminy Krosno Odrzańskie, sprawozdań NDS oraz sprawozdania Rb-27S za miesiąc grudzień 2015 r.

Zadłużenie Gminy w latach 2010-2014 zmniejszyło się o 40% wskutek systematycznej wysokiej rocznej spłaty rat kredytowych oraz wykupu obligacji. Najwyższy koszt poniesiono w 2013 r., gdy wielkość spłat kredytowych wyniosła prawie 5 mln zł. Również koszt obsługi długu spłacany wydatkami bieżącymi stanowił wyraźne obciążenie budżetu, szczególnie w latach 2011-2012, gdy stanowił prawie 1,5 mln zł.

Ostatecznie zadłużenie Gminy Krosno Odrzańskie w stosunku do wypracowanych dochodów ogółem zmniejszyło się z 58,38% w 2010 r. do 32,52% w roku 2014.

Zadłużenie Gminy w latach 2008-2015 prezentuje graficznie poniższy wykres:

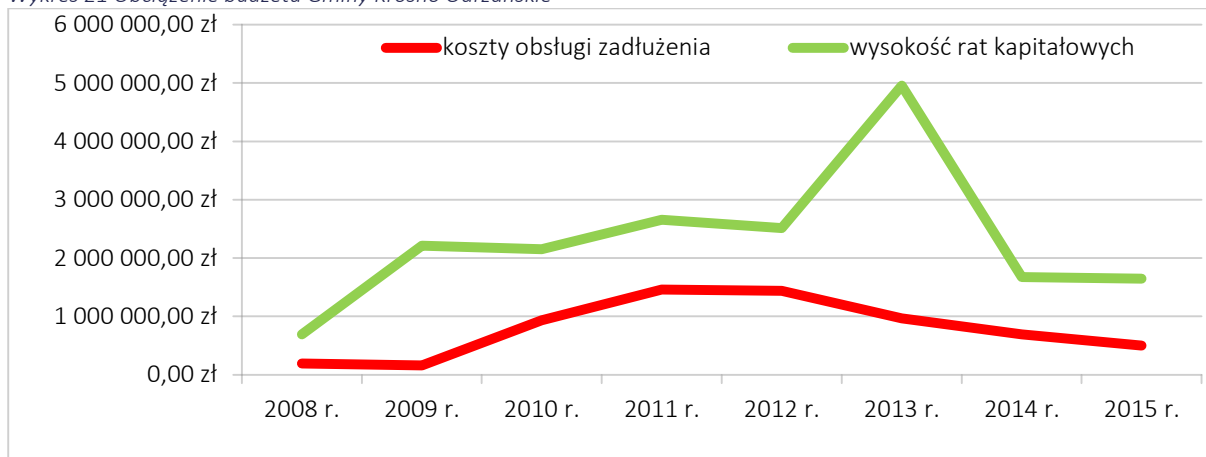
Wykres 20 Zadłużenie Gminy Krosno Odrzańskie w l. 2008-2015

Źródło: WPF Gminy Krosno Odrzańskie, stan na 31.12.2015 r.

Obciążenie budżetu Gminy Krosno Odrzańskie wielkością spłacanych rat kapitałowych od zaciągniętych kredytów i obligacji, a także koszty obsługi tego zadłużenia prezentuje graficznie poniższy wykres:

Wykres 21 Obciążenie budżetu Gminy Krosno Odrzańskie

Źródło: WPF Gminy Krosno Odrzańskie, stan na 31.12.2015 r.

Struktura wydatków Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2014

Tabela 39 Wydatki Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2014 według działów oraz ich struktura

Rok	2010		2011		2012		2013		2014	
	wartość w zł	struktura %	wartość w zł	struktura %	wartość w zł	struktura %	wartość w zł	struktura %	wartość w zł	struktura %
Wydatki ogółem	58 207,4	100,0%	46 124,9	100,0%	44 142,0	100,0%	49 470,7	100,0%	56 012,1	100,00%
Rolnictwo i łowiectwo	2 012,2	3,5%	2 715,8	5,9%	288,9	0,7%	208,8	0,4%	248,4	0,44%
Transport i łączność	1 876,2	3,2%	761,3	1,7%	1 291,3	2,9%	1 562,7	3,2%	3 920,3	7,00%
Turystyka	0,0	0,0%	492,7	1,1%	23,7	0,1%	190,5	0,4%	23,2	0,04%
Gospodarka mieszkaniowa	6 959,4	12,0%	1 434,6	3,1%	897,5	2,0%	3 163,8	6,4%	3 174,1	5,67%
Administracja publiczna	5 342,1	9,2%	5 268,6	11,4%	7 169,0	16,2%	5 423,7	11,0%	7 100,2	12,68%
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona p.poż.	2 768,3	4,8%	812,1	1,8%	965,8	2,2%	1 310,2	2,6%	745,0	1,33%
Oświata i wychowanie	17 058,9	29,3%	16 047,6	34,8%	16 235,5	36,8%	19 326,2	39,1%	17 818,7	31,81%
Ochrona zdrowia	488,1	0,8%	384,4	0,8%	402,4	0,9%	398,7	0,8%	412,6	0,74%
Pomoc społeczna, polityka społeczna	12 590,5	21,6%	10 130,2	22,0%	9 780,8	22,2%	9 891,2	20,0%	10 404,1	18,57%
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	3 090,2	5,3%	2 370,0	5,1%	2 108,4	4,8%	2 489,6	5,0%	6 839,6	12,21%
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	2 478,6	4,3%	1 451,0	3,1%	1 226,5	2,8%	1 729,4	3,5%	1 806,2	3,22%
kultura fizyczna i sport	1 721,4	3,0%	1 959,7	4,2%	1 539,4	3,5%	2 170,4	4,4%	1 919,5	3,43%
pozostałe	1 821,5	3,1%	2 296,9	5,0%	2 212,8	5,0%	1 605,5	3,2%	1 601,1	2,86%

Źródło: dane GUS oraz sprawozdanie RB-28S Gminy Krosno Odrzańskie

Według danych zestawionych w tabeli 39 wynika, iż najwięcej wydatków ponoszono na oświatę i wychowanie, udział tej pozycji w wydatkach ogółem wynosił średnio 34%. Najwyższe wydatki w tym dziale ponoszono w latach 2013-2014.

Drugim z kolei działem, na który Gmina Krosno Odrzańskie wydatkowała najwięcej pieniędzy była pomoc społeczna oraz pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, udział tej pozycji w wydatkach ogółem wynosił średnio 20%. Wydatki na zadania realizowane w tym obszarze mają ponownie tendencję rosnącą, a były najwyższe w roku 2010 oraz 2014.

Duży wzrost wydatków odnotowano w dziale:

- 1) Transport i łączność, gdzie wydatki od roku 2011 systematycznie rosły, a w 2014 r. były o 109% wyższe niż w roku 2010;
- 2) Gospodarka komunalna i ochrona środowiska, gdzie wydatki w 2014 r. były o 120% wyższe niż w 2010 r.;
- 3) Kultura fizyczna i sport, gdzie wydatki w badanym okresie miały wyraźną dynamiką progresywną i ostatecznie w roku 2014 były o 11% wyższe od wydatków poniesionych w 2010 r.

Powyższe wzrosty potwierdzają również wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca Gminy Krosno Odrzańskie i świadczą o poprawie warunków życia na terenie Gminy związanych z rozwojem oświaty, szerokim zakresem usług za zakresu pomocy społecznej, inwestycjami w zakresie transportu, gospodarki komunalnej a także kultury fizycznej i sportu, co prezentuje tabela poniżej.

Tabela 40 Wydatki Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2014 według działów w przeliczeniu na 1 mieszkańca [w tys. zł]

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Wydatki ogółem	3 115,5	2 479,3	2 381,4	2 670,8	3 061,9
Rolnictwo i łowiectwo	107,7	146,0	15,6	11,3	13,6
Transport i łączność	100,4	40,9	69,7	84,4	214,3
Turystyka	0,0	26,5	1,3	10,3	1,3
Gospodarka mieszkaniowa	372,5	76,6	48,4	170,8	173,5
Administracja publiczna	285,9	283,2	386,8	292,8	388,1
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona p.poż.	148,2	43,7	52,1	70,7	40,7
Oświata i wychowanie	913,1	862,6	875,9	1 043,4	974,1
Ochrona zdrowia	26,1	20,7	21,7	21,5	22,6
Pomoc społeczna, polityka społeczna	673,9	544,5	527,7	534,0	568,7
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	165,4	127,4	113,8	134,4	373,9
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	132,7	78,0	66,2	93,4	98,7
kultura fizyczna i sport	92,1	105,3	83,1	117,2	104,9

Źródło: dane GUS oraz sprawozdanie RB-28S Gminy Krosno Odrzańskie

Wydatki Gminy Krosno Odrzańskie w stosunku do pozostałych gmin Powiatu Krośnieńskiego.

Wydatki bieżące Gminy Krosno Odrzańskie w przeliczeniu na 1 mieszkańca Gminy w okresie 2010-2014 można podzielić na 2 okresy: pierwszy, obejmujący lata 2010-2012, gdzie wydatki mają charakter malejący oraz drugi, obejmujący lata 2013-2014, gdzie wydatki mają wyraźną tendencję rosnącą.

W stosunku do średniej gmin z obszaru powiatu krośnieńskiego, wydatki są o średnio 7% niższe. Dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela 41 Wydatki bieżące w latach 2010-2014 w przeliczeniu na 1 mieszkańca Gminy Krosno Odrzańskie oraz gmin powiatu krośnieńskiego [w tys. zł]

Rok	Wydatki bieżące przypadające na 1 mieszkańca Gminy Krosno Odrzańskie	Wydatki bieżące przypadające na 1 mieszkańca z terenu powiatu krośnieńskiego
Rok 2010	2 397,90	2 441,18
Rok 2011	2 240,68	2 451,44
Rok 2012	2 277,92	2 517,88
Rok 2013	2 478,66	2 663,45
Rok 2014	2 631,05	2 809,56

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Wydatki majątkowe podobnie jak bieżące Gminy Krosno Odrzańskie zaczynają rosnąć od 2012 roku, a tendencja ograniczania wydatków majątkowych wystąpiła również w gminach powiatu krośnieńskiego, gdzie wydatki systematycznie malała w okresie 2010-2013.

Wielkość wydatków na 1 mieszkańca Gminy Krosno Odrzańskie w porównaniu do wydatków gmin powiatu krośnieńskiego jest mniejsza. Należy jednak zauważyć, że lata 2013-2014 wskazują na progres, co może wskazywać na kierunek prorozwojowy Gminy.

Dane prezentuje poniższa tabela.

Tabela 42 Wydatki majątkowe w latach 2010-2014 w przeliczeniu na 1 mieszkańca Gminy Krosno Odrzańskie oraz gmin Powiatu Krośnieńskiego [w tys. zł]

Rok	Wydatki majątkowe przypadające na 1 mieszkańca Gminy Krosno Odrzańskie	Wydatki majątkowe przypadające na 1 mieszkańca z terenu powiatu krośnieńskiego
Rok 2010	717,63	697,57
Rok 2011	238,62	403,76
Rok 2012	103,50	255,59
Rok 2013	192,11	233,99
Rok 2014	430,90	492,90

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Wydatki Gminy Krosno Odrzańskie w stosunku do porównywalnych gmin o charakterze miejsko – wiejskim z terenu województwa lubuskiego.

Z analizy danych przedstawionych w tabeli 41 wynika, iż wydatki bieżące w przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy są na bardzo porównywalnym poziomie. Wydatki majątkowe gmin zależą od rodzaju inwestycji prowadzonych na swoim terenie jak również zależne są od źródła zewnętrznego finansowania inwestycji i ich stosunkiem do zadłużenia własnych gmin.

Tabela 43 Wydatki w latach 2010-2014 w przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy [w zł]

	Krosno Odrzańskie	Kożuchów	Szprotawa	Lubsko	Witnica
Rok 2010					
Wydatki ogółem	3 114,03	3 608,13	3 210,32	3 437,80	4 693,98
Wydatki bieżące	2 397,90	2 571,49	2 493,54	2 494,40	2 331,08
Wydatki majątkowe	717,63	1 038,40	717,07	946,94	2 363,26
Rok 2011					
Wydatki ogółem	2 474,11	2 763,83	2 992,92	3 149,79	4 273,98
Wydatki bieżące	2 240,68	2 266,79	2 365,51	2 495,21	2 588,98
Wydatki majątkowe	238,62	493,34	637,54	653,11	1 688,60
Rok 2012					
Wydatki ogółem	2 378,08	2 404,93	3 060,76	3 300,23	2 922,74
Wydatki bieżące	2 277,92	2 308,18	2 644,99	2 710,20	2 578,99
Wydatki majątkowe	103,50	104,71	417,41	594,83	339,96
Rok 2013					
Wydatki ogółem	2 675,39	2 431,80	3 338,82	4 552,71	2 833,81
Wydatki bieżące	2 478,66	2 315,56	2 802,07	2 903,08	2 628,58
Wydatki majątkowe	192,11	114,15	540,75	1 649,87	205,02
Rok 2014					
Wydatki ogółem	3 037,87	3 001,21	4 981,87	3 847,80	3 088,72
Wydatki bieżące	2 631,05	2 436,28	2 876,38	3 118,63	2 881,54
Wydatki majątkowe	430,90	578,97	2 129,29	733,40	201,05

Źródło: dane GUS, stan na 31.12.2014 r.

Wynik Budżetu Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2014

W roku 2010 działalność inwestycyjna Gminy Krosno Odrzańskie przyczyniła się do zamknięcia budżetu deficytem na ponad 8 mln zł. Kolejne lata zdeterminowane spłatą zaciągniętych kredytów mocno ograniczały wielkość inwestycji Gminy wpływając jednak bardzo pozytywnie na uzyskiwany w latach 2011-2013 wynik budżetu, który w roku 2012 był rekordową nadwyżką w kwocie prawie 8 mln zł.

Po roku 2012, gdy stan zadłużenia Gminy poprawił się i ponownie zaczęła rozwijać się działalność inwestycyjna, która przyczyniła się do deficytu w 2014 roku w kwocie ponad 2 mln zł.

Istotnym z punktu widzenia wskaźników zadłużenia określonych w art. 242-243 ustawy o finansach publicznych jest wynik operacyjny stanowiący równicę pomiędzy dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi. Zgodnie z art. 242 ww. ustawy warunkiem prawidłowej realizacji budżetu jest dodatni wynik na działalności bieżącej. Z wyjątkiem roku 2010, średni wynik operacyjny budżetu w latach 2011-2014 wynosił ponad 4 mln zł.

Tabela 44 Wynik Budżetu Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2014 [w zł]

Rok	2010	2011	2012	2013	2014
Wynik budżetu					
Nadwyżka (+)	-	-	7 780 749,45	5 597 775,73	-
Deficyt (-)	-8 118 210,82	-355 527,08	-	-	-2 130 830,46
Wynik operacyjny					
Nadwyżka (+)	479 699,92	2 280 019,42	5 444 743,06	4 204 371,80	4 545 986,01

Źródło: sprawozdanie NDS Gminy Krosno Odrzańskie

Natomiast sposób prognozy realizacji budżetu pod względem postanowień art. 243 ustawy o finansach publicznych przedstawia tabela poniżej.

Tabela 45 Prognozowany wskaźnik spłaty zobowiązań określony w art. 243 ustawy o finansach publicznych.

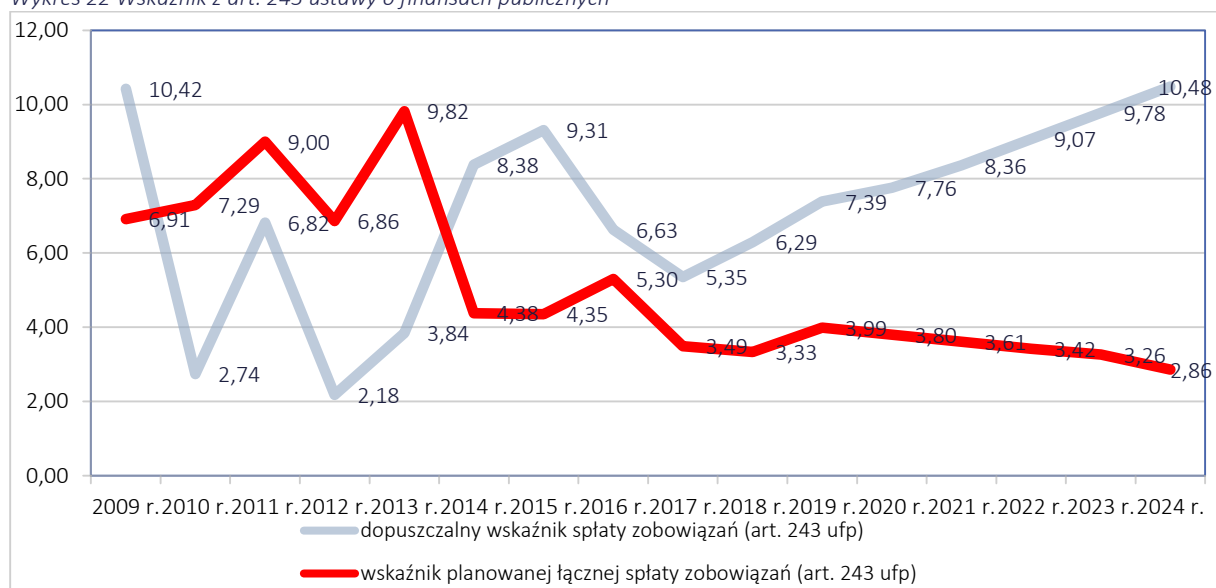
Wyszczególnienie	Wskaźnik planowanej łącznej kwoty spłaty zobowiązań, o której mowa w art. 243 ust. 1 ustawy do dochodów, po uwzględnieniu zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń przypadających na dany rok	Dopuszczalny wskaźnik spłaty zobowiązań określony w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń obliczony w oparciu o plan 3 kwartału roku poprzedzającego pierwszy rok prognozy (wskaźnik ustalony w oparciu o średnią arytmetyczną z 3 poprzednich lat)	Dopuszczalny wskaźnik spłaty zobowiązań określony w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń obliczony w oparciu o wykonanie roku poprzedzającego pierwszy rok prognozy (wskaźnik ustalony w oparciu o średnią arytmetyczną z 3 poprzednich lat)	Informacja o spełnieniu wskaźnika spłaty zobowiązań określonego w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczonego w oparciu o plan 3 kwartałów roku poprzedzającego rok budżetowy	Informacja o spełnieniu wskaźnika spłaty zobowiązań określonego w art. 243 ustawy, po uwzględnieniu zobowiązań związku współtworzonego przez jednostkę samorządu terytorialnego oraz po uwzględnieniu ustawowych wyłączeń, obliczonego w oparciu o wykonanie roku poprzedzającego rok budżetowy
2015	3,92%	9,31%	11,08%	TAK	TAK
2016	5,27%	6,74%	8,52%	TAK	TAK
2017	3,49%	5,67%	7,45%	TAK	TAK
2018	3,33%	6,61%	6,61%	TAK	TAK
2019	3,99%	7,60%	7,60%	TAK	TAK
2020	3,80%	7,76%	7,76%	TAK	TAK
2021	3,61%	8,36%	8,36%	TAK	TAK
2022	3,42%	9,07%	9,07%	TAK	TAK
2023	3,26%	9,78%	9,78%	TAK	TAK
2024	2,86%	10,48%	10,48%	TAK	TAK

Źródło: Załącznik nr 1 do Uchwały nr XIV/98/15 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 30 listopada 2015 r. w sprawie zmiany Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2015-2024

Z powyższego wynika, że różnica pomiędzy dopuszczalnym wskaźnikiem a planowanym jest po wykonaniu budżetu zdecydowanie większa, a na etapie jego planowania już przekracza 3%. Świadczy to o swobodzie realizacji budżetów lat przyszłych. Taka nadwyżka wskaźnika dopuszczalnego nad planowanym stanowi swobodę podejmowania decyzji o sposobie realizacji planów inwestycyjnych Gminy.

Prezentację graficzną wskaźnika z art. 243 ustawy o finansach publicznych prezentuje poniższy wykres według stanu na dzień 31.12.2014 r.

Wykres 22 Wskaźnik z art. 243 ustawy o finansach publicznych

Źródło: opracowanie WPF Gminy Krosno Odrzańskie

Dofinansowanie z UE

Perspektywa finansowa UE na lata 2014-2020 otwiera przed Gminą nowe szanse i wyzwania w zakresie wsparcia środkami zewnętrznymi działań rozwojowych. Priorytetem polityki budżetowej Gminy Krosno Odrzańskie w 2016 r. i w kolejnych latach będzie zwiększenie dynamiki rozwoju Gminy poprzez optymalne wykorzystanie środków UE w ramach nowej perspektywy finansowej na lata 2014-2020.

Zakłada się finansowanie projektów unijnych również przy udziale środków zwrotnych w celu maksymalizacji absorpcji funduszy pochodzących z budżetu UE na lata 2014-2020 przy jednoczesnym respektowaniu ograniczeń wynikających z działania reguł fiskalnych ograniczających zadłużenie, z planowanym terminem spłaty zobowiązań w okresie objętym Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Krosno Odrzańskie. Optymalne wykorzystanie ww. środków wymusi założenie finansowania projektów unijnych przy udziale środków zwrotnych, tj. zaciąganie kredytów na planowane inwestycje, co będzie możliwe wyłącznie przy utrzymaniu możliwie wysokiej zdolności kredytowej Gminy

do 2020 r., na którą kluczowy wpływ ma poziom generowanej nadwyżki operacyjnej. Powyższe będzie stanowić nowe wyzwanie dla samorządu, gdyż podstawowym elementem planowania budżetu będzie zdecydowane ograniczenie wydatków bieżących i dalsze działania racjonalizujące wydatki, oraz działania oszczędnościowe. Wyłącznie takie postępowanie pozwoli Gminie udźwignąć szansę pozyskania dużych środków bezzwrotnej pomocy finansowej z budżetu UE, w ostatnim rozdaniu dla Polski.

W poprzednich latach Gmina Krosno Odrzańskie realizowała projekty, które były dofinansowane ze środków zewnętrznych. W okresie programowania 2007 – 2013 zrealizowane zostały projekty infrastrukturalne oraz o charakterze społecznym, które zestawiono poniżej wraz z krótką charakterystyką.

Tabela 46 Projekty inwestycyjne zrealizowane ze środków UE przez samorząd Gminy Krosno Odrzańskie i jednostki podległe w okresie programowania 2007 – 2013

Tytuł projektu	Źródło finansowania	Całkowita wartość projektu	Kwota dofinansowania	Opis
Przebudowa świetlicy wiejskiej w m. Chyże	PROW	1 096 326,87 PLN	419 706,45 PLN	Cel projektu - adaptacja budynku po byłym przedszkolu na świetlicę wiejską, w celu zaspokojenia potrzeb i aspiracji społeczno - kulturalnych mieszkańców miejscowości Chyże.
Budowa ciągu rowerowo-pieszego Osiecznica Jezioro Moczydło	PROW	490 111,42 PLN	318 771,00 PLN	Celem projektu był wzrost atrakcyjności turystycznej miejscowości Osiecznica poprzez stworzenie odpowiednich warunków do uprawiania turystyki rowerowej. Realizacja przedsięwzięcia przyczyniła się do promowania aktywnego sposobu spędzania czasu wolnego, zapewniając niezależną mobilność dzieci i osób starszych.
Uporządkowanie gospodarki wodno- ściekowej na terenie aglomeracji Krosno Odrz. - budowa kanalizacji sanitarnej w m. Bielów i m. Czetowice	PROW	3 801 062,93 PLN	2 336 719,00 PLN	Celem projektu była poprawa warunków życia, środowiska naturalnego i zmniejszenie zagrożenia zdrowia mieszkańców, jak również pobudzenie wzrostu gospodarczego regionu poprzez poprawę warunków do inwestowania. Przedmiotem inwestycji była budowa sieci kanalizacyjnej w m. Bielów i Czetowice.
Uzbrojenie strefy przemysłowej w Krośnie Odrzańskim	LRPO	6 503 870,49 PLN	3 022 309,95 PLN	Głównym celem inwestycji było stworzenie warunków infrastrukturalnych, poprzez uzbrojenie terenów inwestycyjnych gwarantujących szybki wzrost ekonomiczny oraz podniesienie atrakcyjności regionu. W wyniku realizacji projektu Gmina Krosno Odrzańskie posiada uzbrojone tereny inwestycyjne o powierzchni 12,02 ha.
Budowa remizy wraz z salą szkoleniowo-treningową w Radnicy	LRPO	2 086 554,69 PLN	1 694 569,14 PLN	Przedmiotem projektu była budowa remizy strażackiej wraz z salą szkoleniowo-treningową w miejscowości Radnica w celu usprawnienia systemu zapobiegania skutkom klęsk żywiołowych i katastrof naturalnych.
Zakup samochodu pożarniczego dla OSP w m. Radnica	LRPO	608 910,00 PLN	323 076,50 PLN	Przedmiotem projektu był zakup pożarniczego samochodu średniego z napędem 4x4, w celu zmniejszenia zagrożeń dla życia i zdrowia ludzi a w przypadku wystąpienia zdarzenia udzielenie skuteczniejszej pomocy, podniesienie standardu życia poprzez poprawę jakości i czasu podejmowanych działań ratowniczych przez jednostki ochrony przeciwpożarowej w Radnicy, podniesienie jakości sprzętu specjalistycznego pozostającego w dyspozycji jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej, a także zwiększenie zakresu możliwości podejmowanych działań ratowniczych z wykorzystaniem sprzętu, skrócenie czasu podjęcia natychmiastowej i skutecznej interwencji o ok. 30%, zwiększenie poziomu bezpieczeństwa ratowników wykorzystujących sprzęt w trakcie prowadzonych działań ratowniczych.
Przebudowa przedszkola nr 3 przy ul. Piastów w Krośnie Odrzańskim	PO RYBY	201 668,93 PLN	140 286,57 PLN	W ramach inwestycji przeprowadzony został remont pomieszczeń sanitarnych dla dzieci w zakresie branży budowlanej, sanitarnej oraz elektrycznej. W trakcie realizacji robót wymieniono: – instalację wodociągową, – kanalizację sanitarną, – instalację elektryczną wraz z oprawami oświetleniowymi,

Tytuł projektu	Źródło finansowania	Całkowita wartość projektu	Kwota dofinansowania	Opis
				– kompleksowo wyremontowano łazienki (wymieniono okładziny ścienne i podłogowe, stolarkę drzwiową, zamontowano kabiny oraz cały osprzęt sanitarny tj. miski ustępowe, umywalki itp.)
Poprawa efektywności energetycznej kompleksu edukacyjno-sportowego przy ul. Pułaskiego 3 w Krośnie Odrzańskim poprzez budowę kotłowni gazowej	PO RYBY	468 337,00 PLN	292 861,00 PLN	Przedmiotem operacji była budowa kotłowni gazowej w kompleksie edukacyjno-sportowym przy ul. Pułaskiego 3 w Krośnie Odrzańskim.
Budowa świetlicy wiejskiej w m. Szklarka Radnicka	PROW	609 991,53 PLN	395 669,00 PLN	W wyniku realizacji projektu został wybudowany budynek świetlicy wiejskiej w miejscowości Szklarka Radnicka o powierzchni użytkowej 158,25 m ² oraz wiata na opał o powierzchni zabudowy 13,10 m ² .
Wyposażenie świetlicy wiejskiej w m. Gostchorze	PROW	20 253,98 PLN	13 173,32 PLN	W ramach realizacji projektu została wyposażona świetlica wiejska w miejscowości Gostchorze w następujące sprzęty:- komplet mebli kuchennych, stoły drewniane – 7 szt., krzesła drewniane – 42 szt., lodówkę oraz kuchenkę gazowo-elektryczną, komplet naczyń stołowych na 42 osoby.
Wspólna promocja gospodarcza Gubina, Krosna Odrzańskiego, Kargowej i Skwierzyny	LRPO	2 036 455,50 PLN	1 700 000,00 PLN	Celem głównym projektu był „Wzrost konkurencyjności i napływ inwestycji bezpośrednich do 4 partnerskich gmin: gminy Gubin o statusie miejskim, gminy Krosno Odrzańskie, gminy Kargowa, gminy Skwierzyna poprzez promocje ich terenów inwestycyjnych”. Projekt obejmował organizację: 4 konferencje, 3 misje gospodarcze, 4 spotkania w formule B2B meetings, 4 lokalne imprezy prezentujące walory gmin potencjalnym inwestorom. Udział w imprezach o charakterze gospodarczym: udział w jednym przedsięwzięciu zagranicznym, udział w 2 krajowych imprezach targowych o charakterze inwestycyjnym, udział w 6 dużych konferencjach branżowych, na których promowane były oferty inwestycyjne dedykowane konkretnym branżom (w podziale na 2 imprezy krajowe i 4 zagraniczne). Nośniki reklamy zewnętrznej i wewnętrznej: witacze tablice informacyjne i billboardy, reklama na tablicach świetlnych, siatki na budynkach, system wystawienniczy wraz z nośnikami LCD, namioty wystawiennicze, duże balony promocyjne. Materiały promocyjne: skatalogowanie terenów inwestycyjnych i przygotowanie spójnej oferty. Zostały zaprojektowane oraz wydrukowane i rozkolportowane foldery promujące tereny inwestycyjne w 4 wersjach językowych (polski, angielski, niemiecki, francuski) zdjęcia lotnicze terenów inwestycyjnych, mapy miasta z zaznaczonymi terenami inwestycyjnymi. Reklama medialna i multimedialna: filmy promocyjne wraz z emisją, wirtualny spacer po terenach inwestycyjnych zamieszczony na stronach partnerów projektu oraz zaprzyjaźnionych instytucji, przewodnik po terenach inwestycyjnych w formie aplikacji na smartfony, promocja w Internecie, promocja w prasie branżowej.

Tytuł projektu	Źródło finansowania	Całkowita wartość projektu	Kwota dofinansowania	Opis
Wyposażenie świetlicy wiejskiej w m. Chyże	PROW	22 200,00 PLN	12 634,14 PLN	Wyposażenie świetlicy wiejskiej miało na celu zaspokojenie potrzeb i aspiracji społeczno - kulturalnych mieszkańców miejscowości Chyże. Przedsięwzięcie zakładało wyposażenie świetlicy w: zestaw naczyń na 50 osób, sztucce, szklanki i filiżanki.
Zabezpieczenie, oznakowanie oraz renowacja kąpieliska nad jeziorem Glibiel w Łochowicach.	PO RYBY	103 800,99 PLN	71 732,39 PLN	W wyniku realizacji projektu zostały wykonane następujące prace: <ul style="list-style-type: none"> - oczyszczenie dna jeziora w linii przybrzeżnej, - nawiezenie piasku, poszerzenie plaży, - odnowa pomostu (wymiana części pokrycia oraz odmalowanie barierok i zjeżdżalni), - wykonanie ogrodzenia wraz z furtką i przesuwaną bramą wjazdową, - wykonanie monitoringu kąpieliska, - oznakowanie kąpieliska zgodnie z Ustawą Prawo Wodne, - wyposażenie kąpieliska poprzez zakup: boi czerwonych i żółtych (łącznie 14 sztuk), siatek brodzikowych z pływającymi bojkami (2x 25m), lin kąpieliskowych żółtych (1x25m) i czerwonych (2x25m), wieżyczki obserwacyjnej (demontowanej po sezonie).
Budowa budynku higieniczno - sanitarnego dla świetlicy wiejskiej w miejscowości Kamień	PROW	86 822,04 PLN	56 469,00 PLN	W wyniku realizacji operacji został oddany do użytku budynek higieniczno–sanitarny dla świetlicy wiejskiej w miejscowości Kamień.
Internet w szkole, internet w domu szansą na rozwój wykluczonych cyfrowo mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie	POIG	2 238 583,40 PLN	2 238 583,40 PLN	Projekt miał na celu podjęcie działań o charakterze gospodarczym i społecznym wspierające osoby zagrożone wykluczeniem cyfrowym znajdujących się w trudnej sytuacji ekonomicznej i/lub niepełnosprawności. Projekt polegał na wyposażeniu w sprzęt komputerowy i dostarczeniu Internetu w okresie realizacji projektu i wymaganej trwałości rezultatów projektu 120 GD z Gminy Krosno Odrzańskie [KRO] i 9 JP oraz zakupie właściwego oprogramowania. W wyniku realizacji projektu do użytku zostało przekazanych 422 komputerów.
KPWK - „Uporządkowanie gospodarki ściekowej w aglomeracji Krosno Odrzańskie – etap I”	POiŚ	60 107 378,72	35 122 545,82	Projekt realizowany przez Krośnieńskie Przedsiębiorstwo Wodociągowe – Kanalizacyjne Sp. o.o. Zakres: - budowa sieci kanalizacji sanitarnej w m. Krosno Odrzańskie ul. Dąbrowskiego, ul. Konopnickiej, ul. Kilińskiego, ul. Armii Ludowej, ul. Armii Czerwonej oraz m. Kamień i m. Morsko; - budowa kanalizacji sanitarnej dla miejscowości Osiecznica, Gostchorze, Radnica, Szklarka Radnicka i Łochowice nad jeziorem Glibiel; - modernizacja systemu sterowania i wizualizacji na oczyszczalni ścieków w Krośnie Odrzańskim; - projektowanie i budowa obwodowej sieci wodociągowej wraz z infrastrukturą techniczną (SUW) obejmującej miejscowości: Chojna, Wężyska, Brzózka, Nowy Ratuszec, Strumiennie, Retno, Sarbia, Czarnowo i Sarnie Łęgi; - Infrastruktura wodociągowa prawobrzeżnej części Gminy Krosno Odrzańskie, celem rozwiązania dostawy wody pitnej do miejscowości Łochowice, Bielów, Czetowice, Kamień

Tytuł projektu	Źródło finansowania	Całkowita wartość projektu	Kwota dofinansowania	Opis
				<p>oraz Krosno Odrzańskie ul. Szosa Poznańska;</p> <ul style="list-style-type: none"> - zakup pojazdu asenizacyjnego – specjalistycznego do obsługi wybudowanej sieci kanalizacyjnej w ramach projektu; - zakup pojazdu pogotowia wod – kan typu „mini-van” do obsługi sieci wodociągowej wybudowanej w ramach projektu; - modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Krośnie Odrzańskim w zakresie gospodarki ściekowej, osadowej i odpadowej; - dostosowanie obiektów i systemu monitoringu Hydroforni Parkowa do potrzeb rozbudowanego systemu zaopatrzenia w wodę prawobrzeżnej części Gminy Krosno Odrzańskie, - zakup koparko-ładowarki dla potrzeb gospodarki osadowej na oczyszczalni ścieków w Krośnie Odrzańskim.

Źródło: dane Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim

Tabela 47 Projekty „miękkie” zrealizowane ze środków UE przez samorząd Gminy Krosno Odrzańskie i jednostki podległe w okresie programowania 2007 – 2013

Tytuł projektu	Źródło finansowania	Całkowita wartość projektu	Kwota dofinansowania	Opis
Wydanie albumu z grafikami przedwojennego Krosna Odrzańskiego	PROW	15 000,00 PLN	9 060,00 PLN	W ramach operacji zostały wykonane następujące zadania: krośnieńska artystka Małgorzata Lutycz - Opara wykonała grafiki (akwarele) przedwojennego Krosna Odrzańskiego, które następnie zostały wydrukowane w albumie „Krosno Odrzańskie – gdzie Bóbr do Odry, a czas do wieczności wpływa..”, wydanym w nakładzie 1000 egzemplarzy. Dystrybucja była nieodpłatna.
PAKT.com.org	POKL	1 645 930,00 PLN	1 645 930,00 PLN	Projekt realizowany przez Fundację na rzecz Collegium Polonikum w partnerstwie z Gminą Krosno Odrzańskie celem usprawnienia współpracy samorządu z organizacjami pozarządowymi i wdrożenia rozwiązań systemowych w obszarze współpracy międzysektorowej.
Internauta to ja	POKL	46 396,37 PLN	46 396,37 PLN	Projekt realizowany w okresie wrzesień 2008 - marzec 2009. Projekt dotyczył organizacji szkoleń z zakresu podstawowej obsługi komputera. Wsparcie skierowane było do 50 osób w wieku 25-64 lat, zamieszkujących obszary wiejskie i wykluczonych społecznie.
Internauta to ja II	POKL	49 587,19 PLN	49 587,19 PLN	Projekt skierowany do mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie chcących podnieść swoje kwalifikacje w zakresie obsługi komputera i wykorzystania internetu. Projekt realizowany w okresie 01.09.2009-31.03.2010. Wsparcie skierowane było do 50 osób, zamieszkujących obszary wiejskie.
Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Krosno Odrzańskie	PO IIŚ	41 820,00 PLN	35 547,00 PLN	Zakres projektu obejmował: <ul style="list-style-type: none"> - sporządzenie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej wraz z opracowaniem bazy danych zawierającej wyselekcjonowane informacje pozwalające na ocenę gospodarki energią, - przeprowadzenie szkolenia dla pracowników Gminy nt. problematyki związanej

Tytuł projektu	Źródło finansowania	Całkowita wartość projektu	Kwota dofinansowania	Opis
				z tworzeniem, realizacją i monitorowaniem planów gospodarki niskoemisyjnej, - działania promocyjne dotyczące udziału dofinansowania Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko, upublicznienie informacji o opracowaniu planu.

Źródło: dane Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim

Tylko w latach 2011 – 2014 Gmina Krosno Odrzańskie zrealizowała projekty unijne za kwotę blisko 85 mln zł, pozyskując na ten cel ponad 50 mln. zł dofinansowania. To wszystko przy jednoczesnej spłacie 14 mln zł zadłużenia.

2.7.2 Współpraca organizacji pozarządowych i samorządu

Najważniejszym aktem prawnym dotyczącym wzajemnej współpracy sektora pozarządowego z samorządowym jest Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r. Uregulowana ustawowo współpraca pomiędzy samorządami a sektorem NGO przewiduje szeroki zakres działań budujących określoną relację.

Sektor NGO dla pracowników samorządowych może być często źródłem wiedzy o potrzebach mieszkańców, jest także obszarem dopełniającym działania administracji i pomagającym jej w realizacji zadań publicznych. Należy tutaj podkreślić, że za jakość współpracy pomiędzy sektorami odpowiadają zawsze dwie strony: zarówno urzędnicy i przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego jak i działający w sektorze NGO. Dla jakości współpracy istotne znaczenie mają również takie czynniki, jak kultura relacji między stronami, a także uwarunkowania prawne. Na jakość współpracy w największym stopniu wpływa stan współpracy finansowej i pozafinansowej oraz dostępność infrastruktury współpracy, ze szczególnym uwzględnieniem tych jej elementów, które przekładają się na proces komunikacji pomiędzy sektorami. Współpraca samorządów i organizacji pozarządowych jest pochodną roli jaką oba sektory pełnią w życiu publicznym. Samorzady mogą stać się strategicznym partnerem dla sektora NGO, ponieważ obie strony mają wspólny cel, jakim jest działanie na rzecz otoczenia i społeczności oraz dobra jakość życia ludzi. Dlatego niebagatelne znaczenie ma poziom aktywności organizacji pozarządowych na danym terenie.

Poniżej zestawiono organizacje pozarządowe funkcjonujące na terenie Gminy Krosno Odrzańskie.

Tabela 48 Organizacje pozarządowe w Gminie Krosno Odrzańskie w 2015 r.

Lp.	Nazwa organizacji
1	Fundacja Football Academy Group oddział Krosno Odrzańskie
2	Fundacja Promocji Zdrowia Psychicznego FENIKS w Krośnie Odrzańskim
3	Gminne Koło Stowarzyszenia Sołtysów w Krośnie Odrzańskim
4	Gminne Stowarzyszenie Sołtysów
5	Jeździecki Klub Sportowy GOSTCHORZE
6	Klub Piłki Nożnej TRAMP-KARP Osiecznica
7	Klub Sportowy CALIPSO
8	Klub Sportowy JAGUAR
9	Klub Sportowy Ju Jitsu SATORI Krosno Odrzańskie
10	Klub Sportowy KRUSZYWO
11	Klub Sportowy ODRA Doramex
12	Klub Sportowy POGOŃ
13	Krośnieński Uniwersytet Trzeciego Wieku
14	Krośnieńskie Koło PTTK „WĘDROWIEC”
15	Krośnieńskie Stowarzyszenie Gier Umysłowych “Tęcza”
16	Krośnieńskie Stowarzyszenie HOMO ARTIFEX
17	Krośnieńskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży
18	Lokalna Grupa Działania „Zielone Światło”
19	Ludowy Klub Sportowy CZARNI Czarnowo
20	Miejski Klub Sportowy TĘCZA Krosno Odrzańskie
21	Oddział Wojskowy Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Krośnie Odrzańskim
22	Parafialny Oddział Akcji Katolickiej przy Parafii Świętej Jadwigi Śląskiej w Krośnie Odrzańskim

Lp.	Nazwa organizacji
23	Parafialny Zespół CARITAS
24	Polski Czerwony Krzyż Oddział Rejonowy w Krośnie Odrzańskim
25	Polski Związek Działkowców Rodzinny Ogród Działkowy im. 100-lecia Ogrodnictwa Działkowego
26	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów
27	Polski Związek Niewidomych Zarząd Koła w Krośnie Odrzańskim
28	Polski Związek Wędkarski w Zielonej Górze - Rejon IV Krosno Odrzańskie
29	Polskie Stowarzyszenie Diabetyków Zarząd Koła w Krośnie Odrzańskim
30	Polskie Towarzystwo Walki z Kalectwem Koło Rejonowe
31	Siatkarski Klub Sportowy "Tęcza"
32	Stowarzyszenie "PRZYSTAŃ" w Krośnie Odrzańskim
33	Stowarzyszenie „Wzgórze nadziei”
34	Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych SKARPA
35	Stowarzyszenie Kilińszczaków
36	Stowarzyszenie Kombatantów Misji Pokojowych ONZ Zarząd Koła Nr 13
37	Stowarzyszenie Młode Krosno
38	Stowarzyszenie Pracowników i Przyjaciół Warsztatów Terapii Zajęciowej „SYNERGIA”
39	Stowarzyszenie Przyjaciół Stumilowego Lasu
40	Stowarzyszenie Rodzin Katolickich przy parafii p.w. Św. Jadwigi w Krośnie Odrzańskim
41	Stowarzyszenie Saperów Polskich Koło Nr 16
42	Stowarzyszenie Skarpa Gostchorze
43	Stowarzyszenie SUBSIDIUM
44	Stowarzyszenie „Raduszcanka”
45	Towarzystwo Miłośników Ziemi Krośnieńskiej Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne
46	Towarzystwo Pamięci Powstania Wielkopolskiego 1918-1919
47	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zarząd Miejsko –Gminny
48	Związek Harcerstwa Polskiego Krośnieńska Drużyna Harcererek „PORT” im. Olgi Małkowskiej
49	Związek Harcerstwa Polskiego Krośnieńska Drużyna Harcerska „TROP” im. Andrzeja Małkowskiego w Krośnie Odrzańskim
50	Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych
51	Związek Ochotniczych Straży Pożarnych RP Zarząd Miejsko Gminny w Krośnie Odrz. (Ochotnicze Straże Pożarne Radnica, Gostchorze, Osiecznica, Czarnowo,Wężyska)
52	Związek Sybiraków
53	Związek Żołnierzy Wojska Polskiego – Koło Nr 6
54	Związek Żołnierzy Wojska Polskiego – Koło Nr 9

Źródło: www.krosnoodrzańskie.pl, stan na 30.06.2015 r.

Poniżej zestawiono dane dotyczące liczby i wartości udzielonych dotacji na realizację zadań publicznych na rzecz organizacji pozarządowych.

Tabela 49 Liczba i wartość udzielonych dotacji na realizację zadań publicznych na rzecz organizacji pozarządowych

	2010	2011	2012	2013	2014
Wartość udzielonych dotacji z budżetu Gminy Krosno Odrzańskie [zł]	474 928,96	542 818,00	438 598,20	419 371,11	451 841,20
Liczba udzielonych dotacji	21	27	32	35	31

Źródło: dane Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim

Sektor NGO w Gminie Krosno Odrzańskie charakteryzuje duża aktywność, co pozytywnie wpływa na jakość współpracy z samorządem. Sztandarowym przykładem jest realizacja Projektu PAKT.com.org będącego wspólnym pomysłem Fundacji na rzecz Collegium Polonicum i Gminy Krosno Odrzańskie, który zrodził się na bazie wieloletnich doświadczeń w obszarze współpracy 2 sektorów: samorządowego i pozarządowego. Dzięki wsparciu Gminy Krosno Odrzańskie i przy jej dużym

zaangażowaniu pojawiła się idea wdrożenia rozwiązań systemowych (np. wieloletnie programy współpracy samorządów z organizacjami pozarządowymi, czy szeroko zakrojone zlecenie zadań publicznych), przy zastosowaniu zewnętrznych źródeł finansowania. Pomysł na projekt „PAKT.com.org” znalazł uznanie w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej, gdzie został pozytywnie oceniony w konkursie.

Celem projektu była poprawa jakości realizacji usług społecznych w partnerskiej gminie poprzez opracowanie i wdrożenie procedury tworzenia wieloletniego programu współpracy pomiędzy NGO a samorządem. Pakt.com.org był projektem finansowanym z Europejskiego Funduszu Społecznego. Fundacja na rzecz Collegium Polonicum realizowała ten projekt w partnerstwie z Gminą Krosno Odrzańskie. Realizacja rozpoczęła się w lipcu 2012 r. a zakończyła we wrześniu 2015 r. i w tym czasie obejmowała 3 etapy:

1. Pogłębiona diagnoza - służąca zapoznaniu się z wszystkimi dotychczasowymi osiągnięciami gminy w dziedzinie współpracy z III sektorem. Przebadane zostały środowiska zainteresowane tematyką, jak i organy i osoby decyzyjne. Diagnoza miała służyć tylko i wyłącznie dopasowaniu koncepcji projektu do warunków, w których miał być realizowany.
2. Testowanie - polegające na powołaniu i realizacji wieloletniego programu współpracy. Równoległe były realizowane szkolenia i debaty, przygotowujące społeczność do nowych warunków współpracy.
3. Podsumowania i upowszechnianie wypracowanych rozwiązań - na tym etapie realizatorzy skupili się na szerokiej reklamie i zachęcaniu innych społeczności lokalnych do realizowania podobnych przedsięwzięć.

Projekt innowacyjny ma sens, o ile jego rezultaty zostaną wykorzystane w praktyce i przyczyniają się do zwiększenia skuteczności i efektywności realizowanej polityki. Dlatego Gmina Krosno Odrzańskie, w celu właściwie pojmowanej polityki współpracy z sektorem NGO, uchwaliła Wieloletni Program Współpracy Gminy Krosno Odrzańskie z Organizacjami Pozarządowymi na lata 2015–2017.

2.7.3 Społeczeństwo obywatelskie

Budżet Obywatelski

Krosno Odrzańskie, jako jedna z nielicznych gmin w Polsce realizuje w formie konsultacji społecznych budżet obywatelski. Do dyspozycji mieszkańców oddawana jest kwota 350 tys. zł z przeznaczeniem na realizację 5 inwestycji cieszących się największym poparciem, których jednostkowy koszt nie przekracza 70 tys. zł. Realizacja tego przedsięwzięcia stanowi doskonałą formę dialogu społecznego, rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i realizacji potrzeb mieszkańców w ścisłej współpracy z organami Gminy.

Pierwsza edycja miała miejsce w 2013 roku. Wówczas mieszkańcy zgłosili 134 pomysły, jednak weryfikację formalną przeszło 47 z nich i to one zostały poddane pod głosowanie. Szacunkowy koszt realizacji pojedynczego projektu nie mógł przekroczyć 70 tys. zł.

W głosowaniu udział wzięło 4 426 osób, a frekwencja wyniosła blisko 30 %. Idea budżetu obywatelskiego przyjęła się wśród mieszkańców Gminy, co potwierdza fakt udziału blisko 42 % mieszkańców w głosowaniu podczas drugiej edycji i ponad 50 % w kolejnej.

Krośnieński Uniwersytet Trzeciego Wieku

Krośnieński Uniwersytet Trzeciego Wieku powstał w 2010 roku. Inspiracją do podjęcia działań stała się zyskująca na popularności idea budowy społeczeństwa obywatelskiego, w którym każdy z mieszkańców zyskuje możliwość wpływu na kształt i wizerunek społeczności, w której funkcjonuje. W skład grupy założycielskiej weszli przedstawiciele różnych profesji i zainteresowań, najczęściej już nieaktywni zawodowo. Byli to między innymi przedstawiciele środowisk oświatowych, artystycznych i innych, którzy czuli nieodpartą potrzebę służenia innym swoją wiedzą, zaangażowaniem i pasją życia. Oferta UTW obejmuje różnorodne formy aktywności takie jak nauka języków obcych, informatyka, spotkania literackie, teatralne, zajęcia sportowo-rekreacyjne, itp. UTW kieruje swoją działalność nie tylko do środowisk z tak zwanej późnej dorosłości, ale również do dzieci i młodzieży. W tym celu współpracuje ze świetlicami terapeutycznymi, oferując pomoc ludziom, którzy z różnych przyczyn zagubili swoją drogę i szukają celu, dającego im szansę samorealizacji, odzyskania poczucia własnej wartości oraz świadomości, że mogą być potrzebni, docenieni i szanowani.

Poprzez swoją działalność UTW wysyła do społeczeństwa ważny sygnał: aktywność w życiu nie kończy się wraz z odejściem na emeryturę. Słuchacze Uniwersytetu udowadniają, że złota jesień życia jest wspaniałym okresem do czerpania radości płynącej ze służby dla innych, ale także do rozwoju swoich pasji i zdobywania nowych umiejętności. Ich aktywność została doceniona w 2012 roku, kiedy w Krośnie Odrzańskim zorganizowano uroczystą Regionalną Inaugurację Obchodów Roku UTW 2012, ogłoszonego Rokiem Uniwersytetów Trzeciego Wieku w Polsce.

Krośnieńska Rada Seniorów

Celem działania Rady jest integracja i wspieranie środowiska seniorów oraz reprezentowanie zbiorowych interesów tych osób na zewnątrz. Kadencja Rady trwa 2 lata. W jej skład wchodzi członkowie powoływani przez Burmistrza Krosna Odrzańskiego, spośród przedstawicieli organizacji pozarządowych zrzeszających osoby starsze i działających na ich rzecz, a także przedstawiciel Gminy i Ośrodka Pomocy Społecznej w Krośnie Odrzańskim. Członkowie Rady pełnią funkcje społecznie.

Do zadań Rady należy w szczególności:

- inicjowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji społecznej seniorów oraz

- do pełnego zaspokajania potrzeb tej grupy społecznej,
- podejmowanie działań zmierzających do wykorzystania potencjału i czasu ludzi starszych na rzecz inicjatyw środowiskowych, w tym w zakresie kultury i edukacji,
- wydawanie opinii, formułowanie wniosków służących rozwojowi działalności na rzecz seniorów,
- przedstawienie propozycji w zakresie ustalania priorytetów zadań w perspektywie krótko i długoterminowych działań na rzecz seniorów,
- doradztwo w zakresie zabezpieczenia społecznego, opieki zdrowotnej, pomocy socjalnej i usług opiekuńczych,
- współpraca z organizacjami i instytucjami, które zajmują się problemami osób starszych.

Członkowie Rady pełnią dyżury w Urzędzie Miasta w Krośnie Odrzańskim w każdy czwartek od 12.00 do 14.00.

Krośnieńska Rada Przedsiębiorców

Chcąc wykorzystać potencjał tkwiący w lokalnym rynku i zapewnić mu odpowiednie warunki funkcjonowania, Zarządzeniem nr 8/13 z dnia 17 stycznia 2013 r. powołana została Krośnieńska Rada Przedsiębiorców – organ opiniodawczo – doradczy Burmistrza Krosna Odrzańskiego.

W skład Rady Przedsiębiorców wchodzi 9 przedstawicieli podmiotów funkcjonujących na lokalnym rynku, których doświadczenie zdobyte w dotychczasowej działalności stało się gwarantem sukcesu. Efektem funkcjonowania tego gremium ma być realny wpływ na kształtowanie strategii rozwoju gospodarczego Gminy, z uwzględnieniem potrzeb usprawniających procesy inwestycyjne.

Celem działania Rady jest integracja i wspieranie środowiska przedsiębiorców oraz reprezentowanie zbiorowych interesów tych osób na zewnątrz, a do jej zadań należy w szczególności:

- wspólna aktywizacja gospodarcza Gminy;
- udział w spotkaniach i misjach gospodarczych krajowych i zagranicznych;
- podejmowanie wspólnych działań w zakresie promocji Gminy;
- opiniowanie przedsięwzięć strategicznych z punktu widzenia rozwoju Gminy oraz innych spraw zgłoszonych przez Burmistrza, członków Rady lub inne środowiska gospodarcze;
- konsultowanie planowanych i realizowanych działań Gminy w zakresie rozbudowy infrastruktury, w tym spraw dotyczących inwestycji komunalnych i ich lokalizacji;
- przedstawienie propozycji w zakresie ustalania priorytetów zadań w perspektywie krótko i długoterminowych działań na rzecz przedsiębiorców;
- wyrażanie opinii dotyczących potrzeb i sposobów rozwiązywania problemów gospodarczych Gminy;
- przedstawianie Burmistrzowi Krosna Odrzańskiego wniosków i sprawozdań z działalności Rady.

Młodzieżowa Rada Miejska

Młodzieżowa Rada Miejska w Krośnie Odrzańskim została powołana do życia na mocy uchwały Nr XXI/142/08 Rady Miejskiej w Krośnie Odrzańskim z dnia 27 czerwca 2008 r.

Głównym celem działania organu jest reprezentowanie interesów młodzieży wobec instytucji rządowych, samorządowych i pozarządowych, współpraca z samorządami uczniowskimi, działanie na rzecz ochrony praw i godności ucznia a także promocja kultury, w szczególności tworzonej przez ludzi młodych i do niej adresowanej, kształtowanie i utrwalanie postaw demokratycznych oraz wyrabianie umiejętności podejmowania decyzji w określonych obszarach zagadnień. Ponadto działania na rzecz integracji i współpracy środowisk młodzieżowych i twórczych, stworzenie młodzieży możliwości wyrażania swych poglądów, umożliwienie władzom lokalnym dialogu i konsultacji z młodzieżą, działania na rzecz eliminowania negatywnych zjawisk społecznych oraz patologicznych w środowiskach młodzieżowych oraz działanie na rzecz integracji środowisk osób niepełnosprawnych.

Radnych Młodzieżowej Rady Miejskiej wyłania się drogą demokratycznych wyborów, a w jej skład wchodzi przedstawiciele uczniów szkół gimnazjalnych i zespołu szkół ponadgimnazjalnych z terenu Gminy Krosno Odrzańskie. Aktualnie mandat sprawują Radni trzeciej kadencji Młodzieżowej Rady Miejskiej, która trwa zgodnie ze statutem do 16.12.2016 r.

Biuro Porad Obywatelskich

Dzięki współpracy Stowarzyszenia CIVIS SUM z Zielonej Góry z Gminą Krosno Odrzańskie mieszkańcy raz w tygodniu mogą korzystać z bezpłatnych porad prawnych i obywatelskich. W ramach współpracy zapewniona jest także pomoc asystenta obywatelskiego, który może towarzyszyć w załatwianiu spraw w urzędzie lub sądzie, jak również wsparcie psychologa oraz mediatora, który pomaga w polubownym rozwiązaniu konfliktów.

Samorząd – Analiza zdolności inwestycyjnej

- Dochody budżetu Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2014 uległy dynamicznemu wzrostowi o 7,6% w stosunku do roku 2010 pomimo utrzymywania w tym okresie tych samych stawek podatków i opłat lokalnych. Dochody Gminy w 2014 wyniosły 53 881,80 tys. zł;
- Do wzrostu dochodów w głównej mierze przyczynił się wzrost dochodów z tytułu udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych (PIT) oraz zwiększenie wpływów z tytułu podatku od nieruchomości, przy utrzymaniu stawek podatkowych na tym samym poziomie w całym badanym okresie;
- W strukturze wydatków Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2014, a szczególnie z wyróżnieniem trendów okresu 2011-2014, następował zrównoważony wzrost wydatków bieżących przy jednoczesnym dynamicznym wzroście wydatków majątkowych;
- Średnio w analizowanym okresie najwięcej wydatków ponoszono na oświatę i wychowanie, udział tej pozycji w wydatkach ogółem wynosił średnio 34%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy wydatki z tego tytułu wzrosły z 913,1 zł rocznie do 974,1 zł rocznie, a najwyższe poniesione zostały w 2013 roku i stanowiły wartość 1 043,4 zł rocznie;
- W latach 2011-2014 Gmina spłacała kredyty długoterminowe oraz obligacje zaciągnięte do 2010 r.

Samorząd – Analiza zdolności inwestycyjnej

- Jak wynika z analizy budżetu, Gmina Krosno Odrzańskie stwarza bardzo dobre warunki do rozwoju mieszkańcom i przedsiębiorcom, dzięki czemu może stać się atrakcyjnym miejscem do osiedlenia się i prowadzenia działalności gospodarczej, co spowoduje, że poziom i warunki życia na jej terenie będą ulegały sukcesywnej poprawie, tak aby docelowo osiągnąć standardy panujące w Unii Europejskiej;
- Tylko w latach 2011 – 2014 Gmina Krosno Odrzańskie zrealizowała projekty unijne za kwotę blisko 85 mln zł, pozyskując na ten cel ponad 50 mln. zł dofinansowania. To wszystko przy jednoczesnej spłacie 14 mln zł zadłużenia.

Samorząd – współpraca organizacji pozarządowych i samorządu

- Duża liczba aktywnych organizacji pozarządowych;
- Wysoki poziom współpracy samorządu i organizacji pozarządowych;
- Realizacja innowacyjnego projektu Pakt.com.org, którego celem jest poprawa jakości realizacji usług społecznych w partnerskiej gminie poprzez opracowanie i wdrożenie procedury tworzenia wieloletniego programu współpracy pomiędzy NGO a samorządem.

Samorząd – Społeczeństwo obywatelskie

- Krosno Odrzańskie, jako jedna z nielicznych gmin w Polsce realizuje budżet obywatelski. Do dyspozycji mieszkańców oddawana jest kwota 350 tys. zł z przeznaczeniem na realizację 5 inwestycji cieszących się największym poparciem, których jednostkowy koszt nie przekracza 70 tys. zł. Idea budżetu obywatelskiego przyjęła się wśród mieszkańców Gminy, co potwierdza fakt udziału blisko 42 % mieszkańców w głosowaniu podczas drugiej edycji i ponad 50 % w kolejnej;
- Krośnieński Uniwersytet Trzeciego Wieku - powstał w 2010 roku, inspiracją do podjęcia działań stała się zyskująca na popularności idea budowy społeczeństwa obywatelskiego, w którym każdy z mieszkańców zyskuje możliwość wpływu na kształt i wizerunek społeczności, w której funkcjonuje;
- Krośnieńska Rada Seniorów - celem jej działania jest integracja i wspieranie środowiska seniorów oraz reprezentowanie zbiorowych interesów tych osób na zewnątrz;
- Krośnieńska Rada Przedsiębiorców - celem jej działania Rady jest integracja i wspieranie środowiska przedsiębiorców oraz reprezentowanie zbiorowych interesów tych osób na zewnątrz;
- Młodzieżowa Rada Miejska - głównym celem działania organu jest reprezentowanie interesów młodzieży wobec instytucji rządowych, samorządowych i pozarządowych, współpraca z samorządami uczniowskimi, działanie na rzecz ochrony praw i godności ucznia a także promocja kultury, w szczególności tworzonej przez ludzi młodych i do niej adresowanej, kształtowanie i utrwalanie postaw demokratycznych oraz wyrabianie umiejętności podejmowania decyzji w określonych obszarach zagadnień;
- Biuro Porad Obywatelskich - mieszkańcy mogą korzystać z bezpłatnych porad prawnych obywatelskich. W ramach współpracy zapewniona jest także pomoc asystenta obywatelskiego, który może towarzyszyć w załatwianiu spraw w urzędzie lub sądzie, jak również wsparcie psychologa oraz mediatora, który pomaga w polubownym rozwiązaniu konfliktów.

3. Ocena i oczekiwania mieszkańców – wyniki badań ankietowych

3.1 Zagadnienia metodologiczne

W ramach prac diagnostycznych nad opracowaniem *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016-2025*, przeprowadzone zostało badanie sondażowe wśród mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie służące pozyskaniu ich opinii na temat warunków życia i potencjału rozwojowego gminy.

Badanie zostało przeprowadzone pomiędzy 27 sierpnia a 11 września 2015 roku. Narzędziem przeprowadzenia badania była ankieta. Poprzez wybór sposobu uczestniczenia w badaniu (ankieta on-line oraz swobodny dostęp do ankiet dystrybuowanych przez Urząd Miasta w Krośnie Odrzańskim), miało ono charakter anonimowy i losowy. Pytania dotyczyły przede wszystkim obecnej kondycji Gminy Krosno Odrzańskie, warunków życia oraz oczekiwań, co do kierunków jej rozwoju. Ponadto respondenci odpowiadali na pytania związane z przywiązaniem do miejsca zamieszkania oraz możliwościami i barierami rozwojowymi Gminy Krosno Odrzańskie, a także mieli możliwość zgłaszania propozycji konkretnych projektów/programów skierowanych do mieszkańców.

Badanie przeprowadzone było:

- w formie elektronicznej (on-line), za pośrednictwem interaktywnego formularza ankietowego,
- tradycyjną metodą (PAPI), w ramach której formularze ankiet w wersji papierowej były umieszczone w miejscach ogólnodostępnych,
- ponadto ankietę kolportowano za pośrednictwem Poczty Polskiej, dzięki czemu dotarła do każdego gospodarstwa domowego w Gminie Krosno Odrzańskie.

W badaniu ankietowym wzięło udział łącznie 261 respondentów (74 osoby wypełniły ankietę w wersji papierowej i 187 osób wykorzystało narzędzie on-line).

Formularz ankiety zawierał następujące elementy:

- metryczkę – podstawowe dane respondenta (płeć, wiek, status, wykształcenie),
- ocenę warunków życia w Gminie Krosno Odrzańskie (ocenie podlegało 30 elementów będących miernikiem jakości życia),
- wskazanie mocnych i słabych stron Gminy Krosno Odrzańskie (pytanie otwarte),
- wskazanie stosunku do swojego miejsca zamieszkania (4 wskazania) oraz preferencji, co do przyszłego miejsca zamieszkania (6 wskazań z możliwością jednej odpowiedzi),
- wskazanie najważniejszego przedsięwzięcia, które warto zrealizować w Gminie Krosno Odrzańskie (pytanie otwarte),

- wybór i ocenę ważności kierunków rozwoju i działań samorządu na rzecz harmonijnego rozwoju Gminy Krosno Odrzańskie (ocenie podlegało 10 propozycji działań).

Ponieważ nie wszystkie formularze ankietowe były wypełnione kompletnie, dla poprawności prezentowania danych, w opisach wykresów i tabel wskazano liczbę respondentów (N), którzy faktycznie udzielili odpowiedzi na określone pytanie.

3.2 Charakterystyka respondentów

Podstawowe dane respondenta zawarte w formularzu ankietowym umożliwiają opracowanie charakterystyki uczestniczących w badaniu.

Podział grupy respondentów ze względu na płeć przedstawia poniższa tabela.

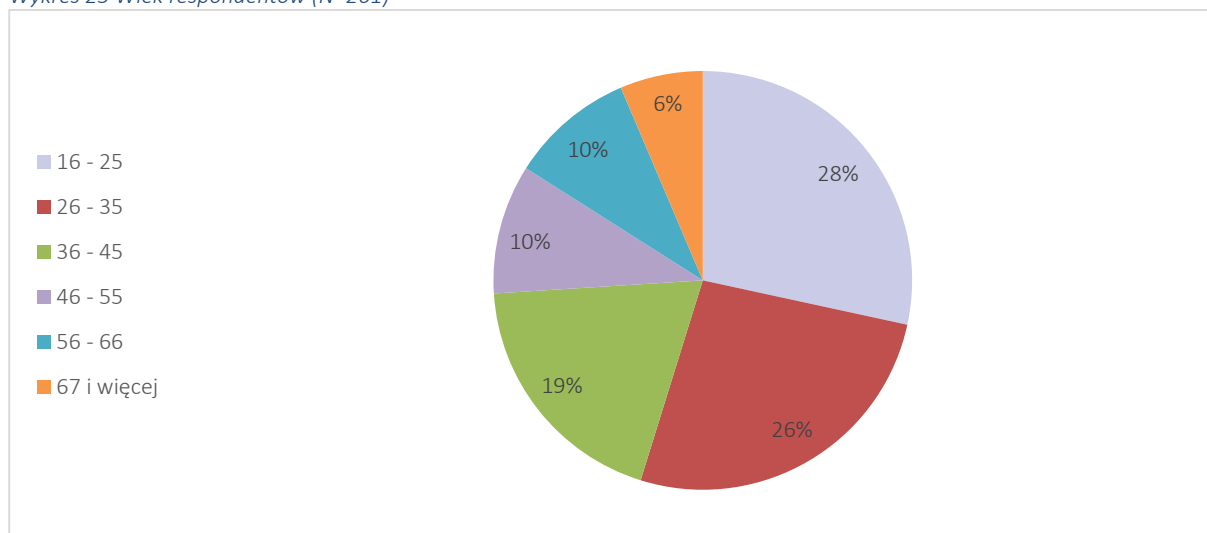
Tabela 50 Podział respondentów ze względu na płeć (N=261)

Płeć	Liczba respondentów	%
Kobieta	134	49
Mężczyzna	127	51
Razem	261	100

Źródło: opracowanie własne

W badaniu sondażowym reprezentowane były wszystkie grupy wiekowe. Najliczniej reprezentowane były grupy w przedziałach wiekowych 16-25 lat oraz 26-35.

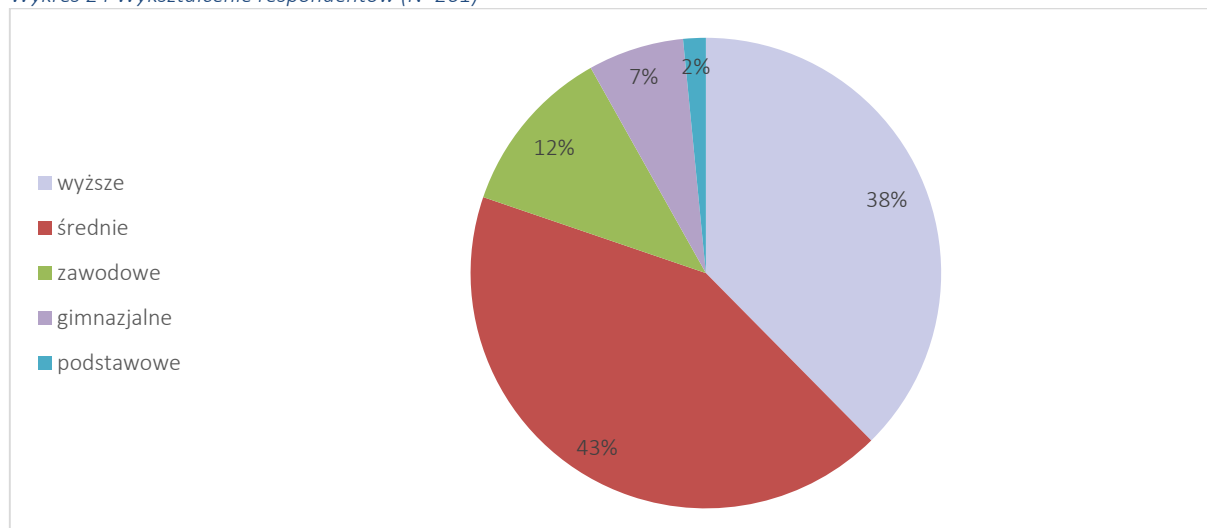
Wykres 23 Wiek respondentów (N=261)

Źródło: opracowanie własne

W strukturze wykształcenia badanych najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem średnim (43%) oraz wyższym (38%). Taka struktura wykształcenia jest adekwatna z założeniem, iż osoby bardziej aktywne społecznie (podejmujące głos, działacze organizacji pozarządowych czy osoby aktywnie biorące udział w wyborach) to reprezentacja grup z wyższym i średnim wykształceniem.

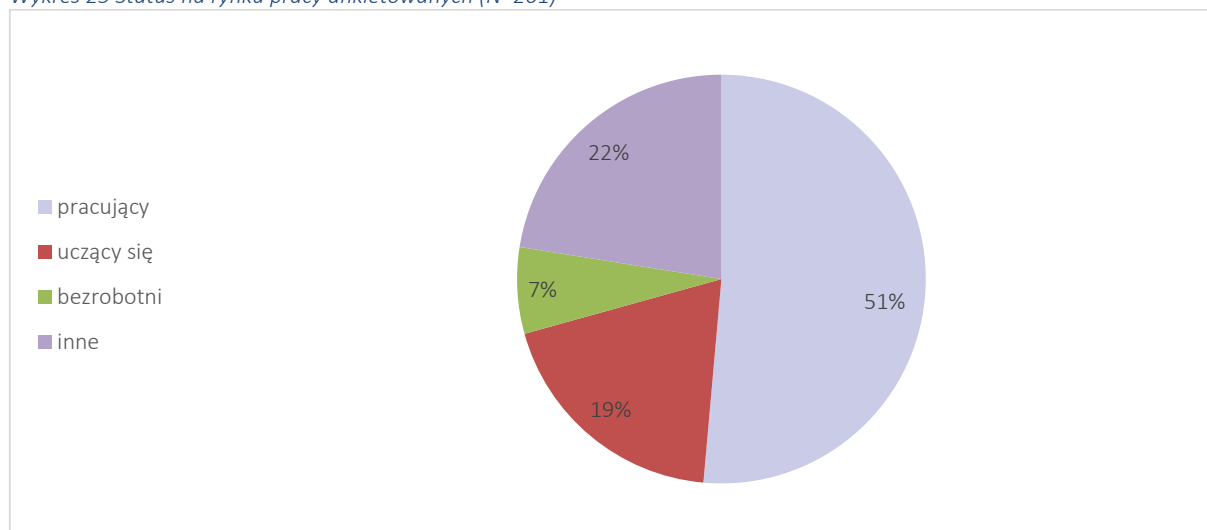
Wykres 24 Wykształcenie respondentów (N=261)

Źródło: opracowanie własne

Ankietowani reprezentowali różne grupy statusu zawodowego. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby pracujące. Poniższy wykres prezentuje strukturę ankietowanych w kontekście ich statusu na rynku pracy.

Wykres 25 Status na rynku pracy ankietowanych (N=261)

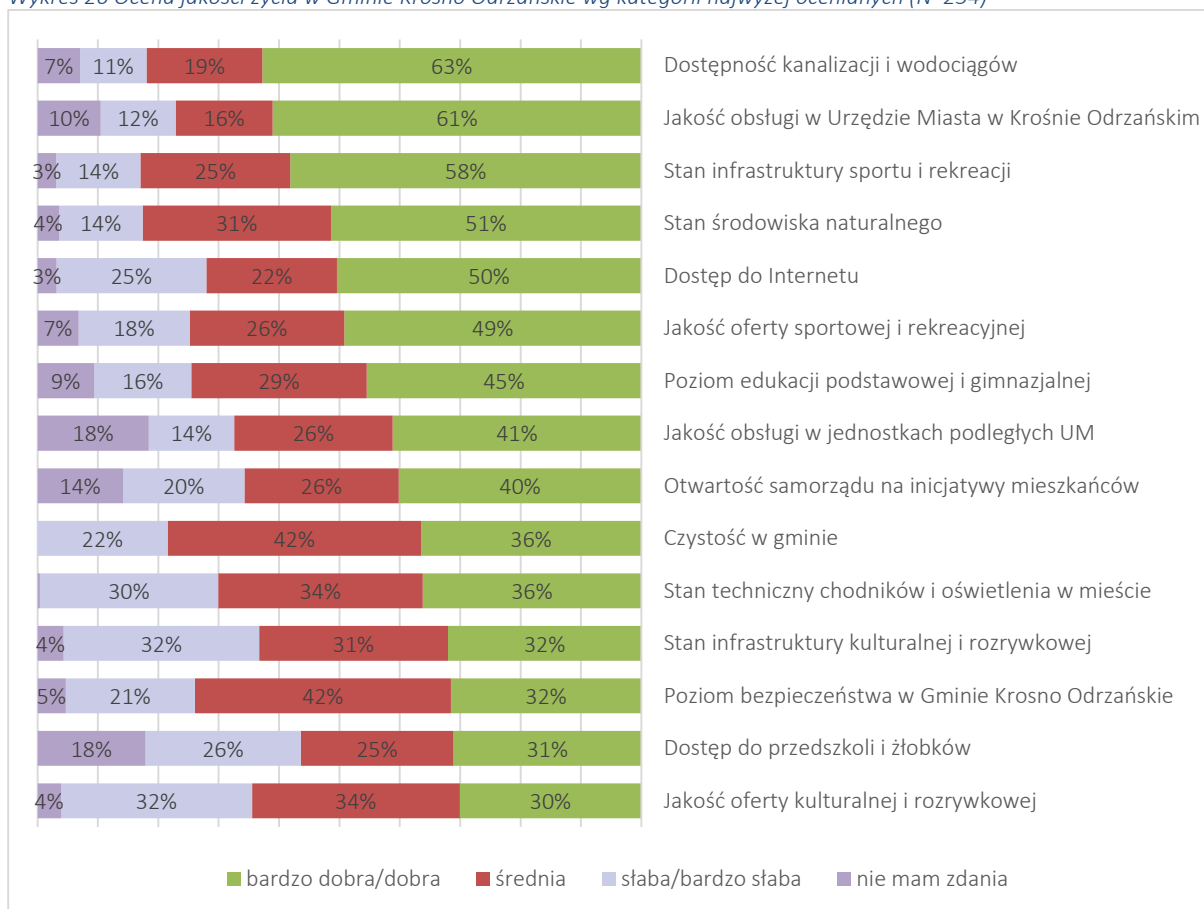

Źródło: opracowanie własne

3.3 Ocena jakości życia mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie

W badaniu sondażowym poruszono ważną kwestię dotyczącą oceny poszczególnych aspektów jakości życia w Gminie Krosno Odrzańskie. Pierwsze pytanie zawierało listę czynników wpływających na jakość życia w gminie oraz oceny każdego z czynników. Na poniższych dwóch wykresach zaprezentowano 15 aspektów jakości życia w gminie spośród 30 ujętych w ankiecie, według kategorii najwyżej ocenianych oraz najniżej ocenianych. Wybór 15 kategorii podyktowany jest liczbą wskazań (co najmniej 30%).

Wykres 26 Ocena jakości życia w Gminie Krosno Odrzańskie wg kategorii najwyżej ocenianych (N=254)

Źródło: opracowanie własne

Wśród zaproponowanych w ankiecie aspektów charakteryzujących poziom życia w gminie, aż 61% respondentów bardzo dobrze oceniło jakość obsługi w Urzędzie Miasta w Krośnie Odrzańskim, 41% bardzo dobrze zaopiniowało jakość obsługi w jednostkach podległych UM, a 40% pozytywnie oceniło otwartość samorządu na inicjatywy mieszkańców. Ponad połowa ankietowanych bardzo dobrze oceniła również dostępność infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, stan infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, stan środowiska naturalnego oraz dostęp do Internetu.

Wykres 27 Ocena jakości życia w Gminie Krosno Odrzańskie wg kategorii najniżej ocenianych (N=254)

Źródło: opracowanie własne

Wśród aspektów jakości życia negatywnie ocenionych przez mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie znalazły się: możliwość znalezienia zatrudnienia w gminie (67% respondentów oceniło ten aspekt bardzo źle) oraz warunki na rynku pracy (odpowiednio 65% respondentów). O ile aspekty te wpływają na postrzeganie jakości życia na danym terenie to nie są one wprost zależne od samorządu. Wśród kategorii świadczących o jakości życia w Gminie Krosno Odrzańskie, będących już w kompetencjach samorządu, respondenci negatywnie ocenili stan infrastruktury drogowej oraz stan techniczny oświetlenia na obszarze wiejskim gminy, poziom rozwoju budownictwa mieszkaniowego, dostępność i jakość komunikacji publicznej, dostępność usług świadczonych przez służbę zdrowia. Oczekiwania mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie w zakresie poprawy jakości życia koncentrują się również wokół stanu infrastruktury drogowej w mieście oraz jakości oferty czasu wolnego kierowanej do osób młodych.

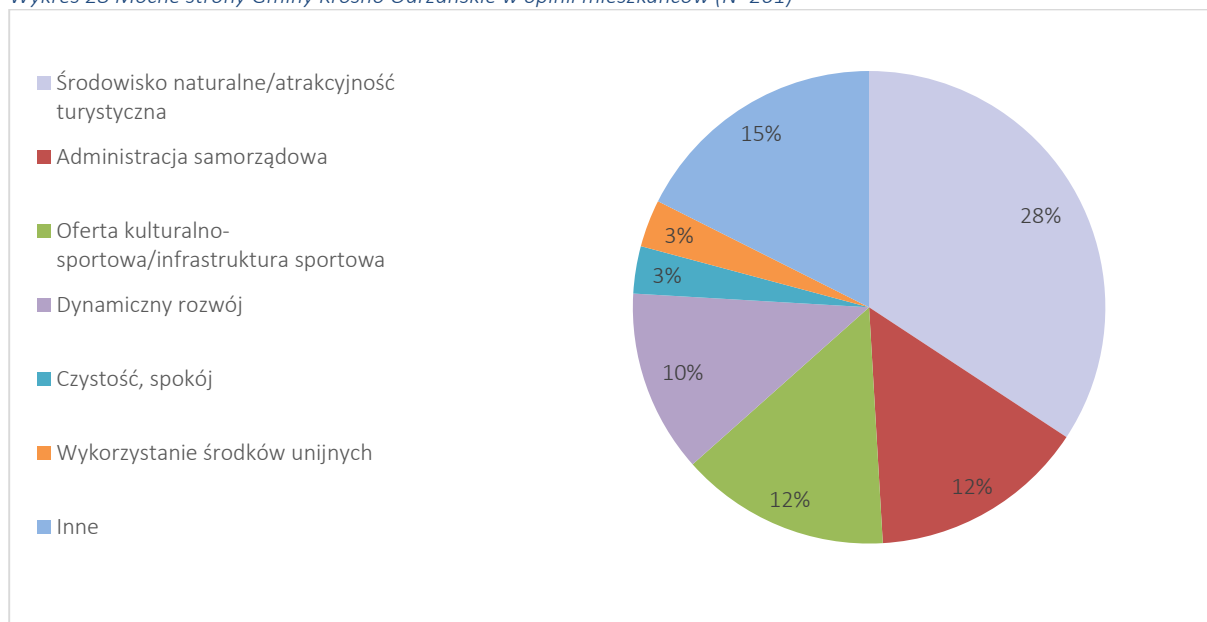
Zagadnieniem analizowanym w dalszej kolejności była opinia mieszkańców na temat mocnych i słabych stron Gminy Krosno Odrzańskie. Pytanie miało formę otwartą. Aby skodyfikować odpowiedzi pytania otwartego użyto najczęściej powtarzających się stwierdzeń, jako haseł kluczowych.

Wśród wymienionych elementów pozytywnych wygenerowano następujące kategorie:

- środowisko naturalne/atrakcyjność turystyczna,
- administracja samorządowa,
- czystość i spokój,
- dynamiczny rozwój,
- oferta kulturalno-sportowa /infrastruktura sportowa,
- wykorzystanie środków unijnych,
- inne.

Poniższy wykres zestawia odpowiedzi respondentów.

Wykres 28 Mocne strony Gminy Krosno Odrzańskie w opinii mieszkańców (N=261)

Źródło: opracowanie własne

Według respondentów najbardziej pozytywnym elementem Gminy Krosno Odrzańskie jest jej usytuowanie w atrakcyjnym przyrodniczo regionie oraz atrakcyjność turystyczna, pozytywnie została oceniona administracja samorządowa, oferta kulturalno-sportowa oraz infrastruktura z nią związana. Tylko 10% respondentów zauważyło dynamiczny rozwój gminy, a zaledwie 3% zwróciło uwagę na wykorzystanie środków Unii Europejskiej, a także odbiór gminy jako czystej i spokojnej. W kategorii „inne” zgrupowano pojedyncze swobodne wypowiedzi mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie, wśród których warto zaznaczyć: „widoczne zmiany wizerunkowe”, „aktywność medialna”, „młodzi mają duże pole do popisu jeśli chodzi o własne inicjatywy, gmina fajnie pomaga młodzieży w organizacji

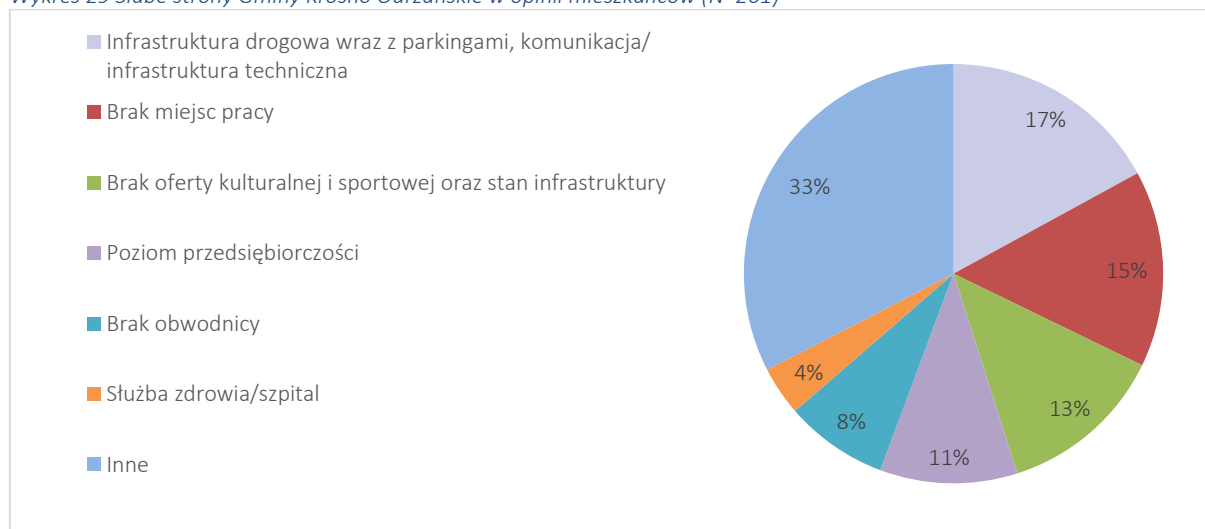
ciekawych przedsięwzięć”, „inwestycje infrastrukturalne Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim (chodniki, oświetlenie, ścieżki rowerowe, kanalizacja)”.

Na pytanie o słabe strony Gminy Krosno Odrzańskie respondenci udzielili swobodnych wypowiedzi, które zgrupowano w kilku kategoriach, w oparciu o najczęściej powtarzające się:

- infrastruktura drogowa wraz z parkingami/komunikacja/infrastruktura techniczna,
- brak miejsc pracy,
- brak oferty kulturalnej i sportowej oraz stan infrastruktury z nią związanej,
- poziom przedsiębiorczości,
- brak obwodnicy,
- służba zdrowia/szpital,
- inne.

Poniżej zestawiono procentowo wypowiedzi mieszkańców we wskazanych kategoriach.

Wykres 29 Słabe strony Gminy Krosno Odrzańskie w opinii mieszkańców (N=261)

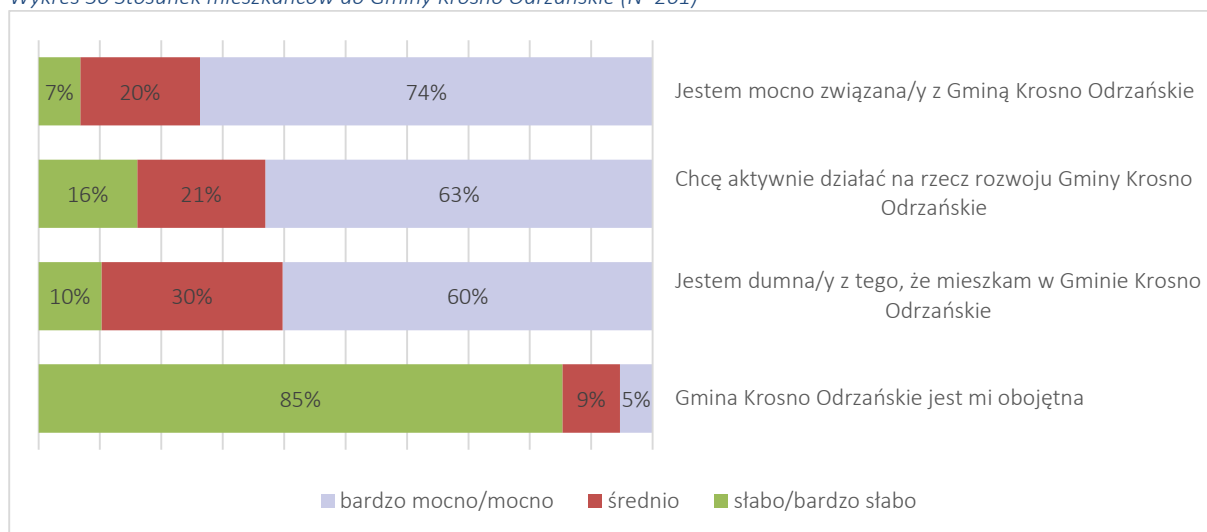
Źródło: opracowanie własne

Najsłabiej oceniana według respondentów jest infrastruktura drogowa, w tym parkingi oraz komunikacja. Kolejną kategorią wyszczególnioną przez badanych jest brak miejsc pracy. Jako słaby element Gminy Krosno Odrzańskie 15% respondentów wskazało dostęp do oferty kulturalno-sportowej oraz stan infrastruktury z nią związanej, co jest o tyle istotne, że jak wskazano powyżej, 12% oceniło ten aspekt pozytywnie. Może to oznaczać, że oferta w tym zakresie jest obecna, ale nie zaspokaja potrzeb wszystkich grup mieszkańców, dlatego niektórzy wyrażają z niej zadowolenie, a inni oceniają ją negatywnie. 11% mieszkańców wskazuje na poziom przedsiębiorczości jako istotny czynnik o charakterze negatywnym, a 8% zauważa, że słabą stroną Gminy Krosno Odrzańskie jest brak obwodnicy.

Wśród pojedynczych swobodnych wypowiedzi zgrupowanych w kategorii „inne” należy zwrócić uwagę na takie jak: „brak nowych lokali mieszkalnych”, „ucieczka młodzieży”, „brak zainteresowania społeczeństwa problemami gminy”, „wieczny korek w Krośnie Odrzańskim, architektoniczny chaos w mieście”, „zaniedbana dolna część miasta”, „brak żłobka i przedszkoli”, „niski poziom edukacji”.

Wyniki przeprowadzonego badania zaprezentowane na poniższym wykresie wskazują, że mieszkańcy Gminy Krosno Odrzańskie czują się z nią mocno związani - taką opinię wyraziło 74% respondentów, a 63% badanych wyraża gotowość aktywnego działania dla dobra gminy. Wyniki wskazują, że pomimo obserwowanych niedogodności, społeczność Gminy Krosno Odrzańskie, determinowana mocno ugruntowanym przywiązaniem do miejsca zamieszkania, nie jest obojętna na to, co dzieje się w gminie i jest gotowa wpływać aktywnie na jej rozwój.

Wykres 30 Stosunek mieszkańców do Gminy Krosno Odrzańskie (N=261)

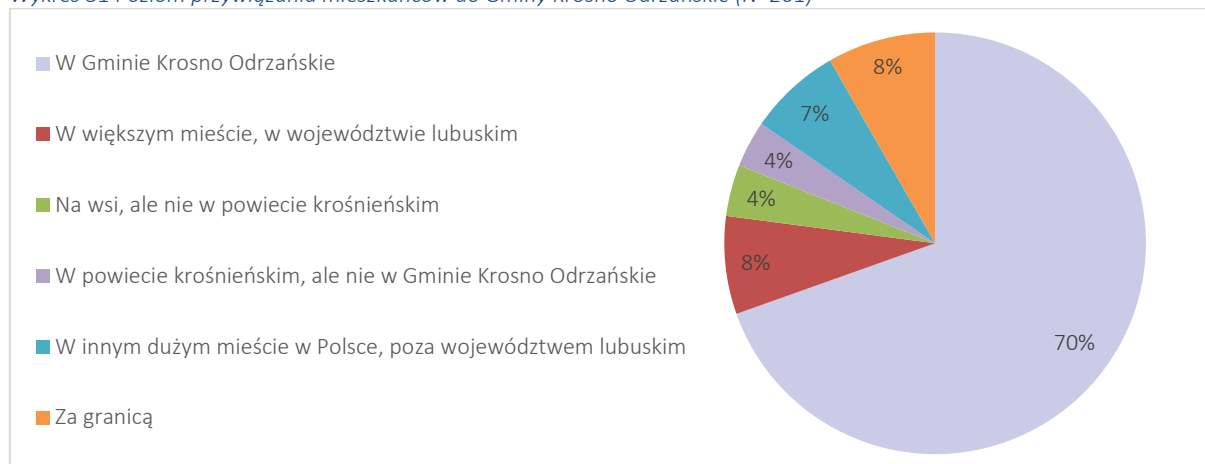

Źródło: opracowanie własne

Kolejne pytanie dotyczyło preferencji respondentów co do miejsca zamieszkania. Mieszkańcy zostali zapytani o to, gdzie chcieliby mieszkać w perspektywie 5-ciu lat. Pomimo wielu wyrażanych w badaniu zastrzeżeń, co do jakości życia w Gminie Krosno Odrzańskie, aż 70 % mieszkańców nie wyraża chęci opuszczenia swego miejsca zamieszkania w ciągu najbliższych 5-ciu lat. O wyjeździe do większego miasta lub za granicę myśli 8% respondentów, natomiast 4% badanych wyraża chęć pozostania w granicach powiatu krośnieńskiego, jednak poza Gminą Krosno Odrzańskie.

Poniższy wykres zestawia preferencje respondentów w tym temacie.

Wykres 31 Poziom przywiązania mieszkańców do Gminy Krosno Odrzańskie (N=261)

Źródło: opracowanie własne

Biorący udział w badaniu zostali również poproszeni o wskazanie jednego, najważniejszego w ich opinii przedsięwzięcia/projektu/zadania, które jest konieczne do zrealizowania w Gminie Krosno Odrzańskie. Pytanie miało charakter otwarty, a swobodne wypowiedzi pogrupowane zostały w następujące kategorie:

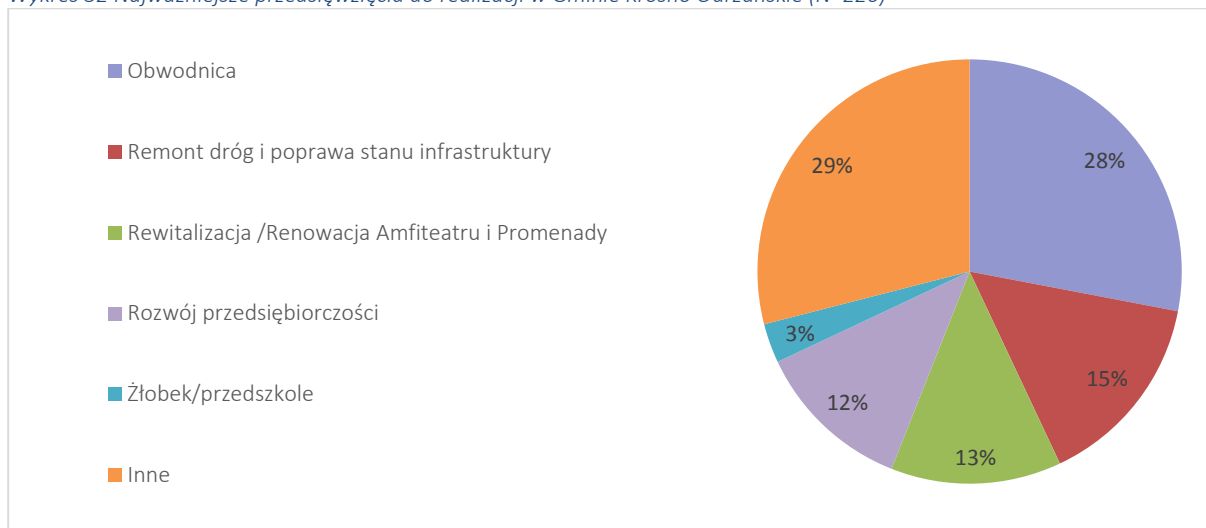
- budowa obwodnicy,
- remont dróg i poprawa stanu infrastruktury,
- rewitalizacja/renowacja Amfiteatru i Promenady,
- rozwój przedsiębiorczości,
- powstanie żłobka i zwiększenie liczby przedszkoli,
- inne.

Najczęściej wskazywano na konieczność budowy obwodnicy miasta, następnie, jako najważniejsze do realizacji w gminie wskazano przedsięwzięcia mające na celu remont dróg i poprawę infrastruktury komunikacyjnej. Równie istotna jak infrastruktura drogowa jest dla mieszkańców rewitalizacja Amfiteatru i Promenady w Krośnie Odrzańskim oraz działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości. Wskazano również na konieczność funkcjonowania żłobka i zwiększenia liczby przedszkoli.

Ponieważ wybór najważniejszych zdaniem respondentów przedsięwzięć był bardzo zróżnicowany, pojedyncze wypowiedzi zgrupowano w kategorii inne i stanowią one 29% udzielonych wypowiedzi. Warto zwrócić uwagę na takie z nich, jak: „poprawa jakości szkolnictwa” „przywrócenie tradycji winiarskich”, „działania na rzecz terenów wiejskich”, „budowa schroniska dla zwierząt”.

Poniższy wykres prezentuje udział procentowy respondentów w odpowiedziach włączonych w poszczególne kategorie.

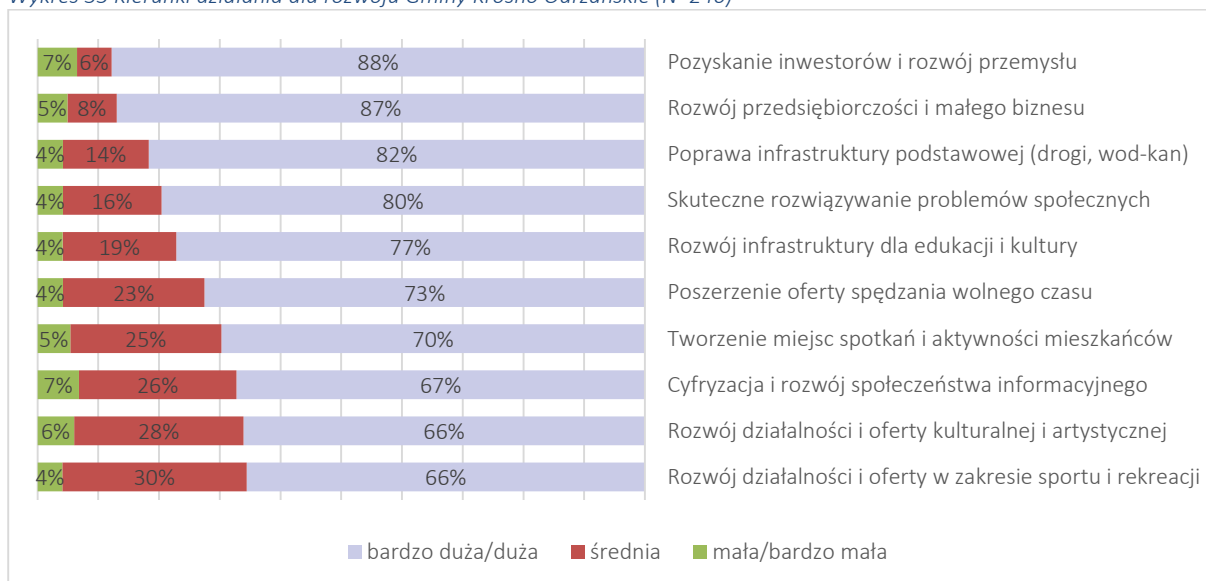
Wykres 32 Najważniejsze przedsięwzięcia do realizacji w Gminie Krosno Odrzańskie (N=226)

Źródło: opracowanie własne

Ostatnim elementem ankiety było wskazanie przez respondentów, które kierunki interwencji mają największe znaczenie dla harmonijnego rozwoju Gminy Krosno Odrzańskie. Duży odsetek respondentów, wskazał na takie działania jak: pozyskanie inwestorów i rozwój przemysłu oraz rozwój przedsiębiorczości i małego biznesu, jako czynniki kluczowe dla rozwoju gminy. Niebagatelne znaczenie w opinii respondentów mają też działania z zakresu poprawy infrastruktury sieciowej oraz rozwiązywania problemów społecznych. Wszystkie 10 kategorii prezentujących kierunki interwencji, w ocenie respondentów posiada bardzo duży wpływ na rozwój gminy. Natomiast niewielkie znaczenie rozwojowe wszystkim kierunkom interwencji przypisało zaledwie od 4% do 7% respondentów.

Wykres 33 Kierunki działania dla rozwoju Gminy Krosno Odrzańskie (N=240)

Źródło: opracowanie własne

Przedstawione wyniki badania sondażowego ujawniają, że mieszkańcy Gminy Krosno Odrzańskie przede wszystkim interesują się kondycją gminy w jej wymiarze społeczno-gospodarczym, czego wyrazem jest udział w badaniu sondażowym. Niemałe znaczenie miał również intensywny kolportaż ankiet, co było przejawem chęci samorządu do dotarcia do jak największej liczby potencjalnych respondentów.

Uczestniczący w badaniu sondażowym to przede wszystkim te osoby, które silnie związane są z Gminą Krosno Odrzańskie i działania na rzecz jej rozwoju mają dla nich ogromne znaczenie. Mieszkańcy dostrzegają słabe strony Gminy Krosno Odrzańskie związane z infrastrukturą drogową i komunikacyjną zarówno na obszarze miejskim jak i wiejskim, ze słabym wykorzystaniem terenów inwestycyjnych (co przekłada się na atrakcyjność, czy też konkurencyjność lokalnego rynku pracy), z niskim poziomem edukacji i słabym zabezpieczeniem opieki dla dzieci w wieku przedszkolnym i młodszych (brak żłobków). Jednak dostrzegają również potencjał jakim dysponuje Gmina Krosno Odrzańskie, a jest nim środowisko naturalne, które determinuje możliwości rozwoju turystyki, poziom działań administracji samorządowej oraz jej współpracy z mieszkańcami oraz ogólnie poprawiający się wizerunek gminy, co wyrażone zostało w swobodnych wypowiedziach i jest uwagą cenną.

Czynniki związane z rozwojem gospodarczym, pozyskiwaniem inwestorów i skuteczne rozwiązania w zakresie pomocy społecznej oraz poziomu edukacji, to zadania rekomendowane przez badanych jako kluczowe dla rozwoju Gminy Krosno Odrzańskie. Wyrażone preferencje co do miejsca zamieszkania w perspektywie najbliższych lat pokazują, że mieszkańcy Gminy Krosno Odrzańskie mocno przywiązani są do miejsca w którym żyją i z perspektywy samorządu stanowić to może cenny czynnik motywujący i determinujący działania na rzecz społeczności tej gminy.

4. Analiza metodą SWOT

Analiza SWOT jest podstawowym narzędziem umożliwiającym diagnozowanie obecnej sytuacji danego podmiotu w kontekście planowania jego dalszego rozwoju. Jako główne zalety tej metody należy wskazać:

- generowanie z otoczenia szans rozwoju oraz zagrożeń hamujących rozwój gminy szczególnie w kontekście efektywnego wykorzystania lokalnego potencjału,
- diagnoza bliższego oraz dalszego otoczenia gminy,
- określenie mocnych punktów oraz wskazania jej słabych stron pod kątem zasobów,
- poznanie otoczenia konkurencyjnego (szczególnie ważne w kontekście samorządów upatrujących swojej szansy rozwojowej w wykorzystaniu zasobów środowiska naturalnego).

Przeprowadzona w ramach procesu planowania strategicznego analiza SWOT opiera się na następujących kluczowych źródłach:

- wyniki prac zespołów eksperckich (tzw. „warsztaty strategiczne”),
- wyniki sondażowych badań ankietowych przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie,
- syntetycznym ujęciu analizy danych pochodzących ze źródeł wtórnych.

Poniżej zaprezentowano analizę metodą SWOT dla Gminy Krosno Odrzańskie w podziale na obszary tematyczne:

- gospodarka,
- jakość życia i sprawy społeczne,
- turystyka i środowisko przyrodnicze.

Analiza SWOT – obszar tematyczny: Gospodarka	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – Korzystne położenie geograficzne i komunikacyjne przy głównym szlaku transportowym o znaczeniu międzynarodowym, krajowym i regionalnym; <ul style="list-style-type: none"> • dogodne położenie u zbiegu ważnych szlaków komunikacyjnych w kierunku Poznania, Szczecina, Wrocławia, Zielonej Góry i Berlina, • bliska odległość do granicy polsko-niemieckiej (30 km); • port rzeczny na Odrze; – Lokalizacja części uzbrojonych terenów inwestycyjnych w kostrzyńsko - słubickiej 	<ul style="list-style-type: none"> – Słabo skomunikowana strefa przemysłowa; – Brak zasilania strefy przemysłowej w gaz ziemny i energię elektryczną; – Niski stopień dywersyfikacji lokalnego rynku; – Brak atrakcyjnych ofert pracy.

Analiza SWOT – obszar tematyczny: Gospodarka

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> strefie ekonomicznej; – Grunty przygotowane pod rozwój mieszkalnictwa i inwestycje; – Możliwość poszerzenia obszarów przemysłowych; – System zachęt podatkowych dla inwestorów; – Mniejsze koszty pracy niż w innych krajach UE; – Doświadczenie pracowników Urzędu Miasta w realizacji dużych inwestycji; – Możliwość wykorzystania transportu rzeczno i kolejowego; – Posiadanie studium i kierunków zagospodarowania gminy; – Obecność inwestora strategicznego. 	

Analiza SWOT – obszar tematyczny: Jakość życia i sprawy społeczne

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – Stolica i centrum administracyjne powiatu (siedziba wojska, straży granicznej, policji, straży pożarnej); – Pozytywny wizerunek w regionie; – Rozwinięta infrastruktura rekreacyjna i sportowa (obiekty OSiR, kręgielnia, squash) – Aktywni mieszkańcy i sektor NGO; – Wysoka jakość obsługi świadczonej przez Urząd Miasta oraz jego jednostki (wg przeprowadzonej ankiety blisko 70% respondentów oceniła ją jako dobrą lub bardzo dobrą); – Przygotowany miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla dolnego miasta; – Korzystne ceny mieszkań na lokalnym rynku (w porównaniu z pobliską Zieloną Górą); – Silne przywiązanie mieszkańców do Gminy (wg przeprowadzonej ankiety blisko 70% respondentów deklaruje chęć dalszego zamieszkiwania na tym terenie, a 94% czuje się z nią mocno związanych); – Efektywnie funkcjonująca sieć Ochotniczych Straży Pożarnych które na bazie posiadanej 	<ul style="list-style-type: none"> – Brak polityki zachęcającej do osiedlania się w mieście Krosno Odrzańskie; – Wysoki odsetek osób bezrobotnych po 50 r. życia (28,8%); – Brak zdefiniowanego centrum miasta; – Zniszczona promenada i amfiteatr uniemożliwiający wykorzystanie potencjału tych obiektów; – Niedostateczny poziom nauczania w szkołach ponadgimnazjalnych – ok. 50% udział otrzymujących świadectwo dojrzałości wśród przystępujących do egzaminu maturalnego; – Przestrzenny, wyraźny podział miasta na dolne i górne; – Niezadawalający stan techniczny infrastruktury drogowej; – Niedobór lokali komunalnych i socjalnych; – Wysokie ceny wynajmu mieszkań; – Brak żłobka; – Wymagające modernizacji budynki niektórych szkół i przedszkoli; – Brak oferty integrującej seniorów;

Analiza SWOT – obszar tematyczny: Jakość życia i sprawy społeczne	
Mocne strony	Słabe strony
<p>infrastruktury (remizy, świetlice) pełnią rolę ośrodków integracji i miejsc spotkań w poszczególnych miejscowościach;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Wysoki poziom bezpieczeństwa przeciwpożarowego; – Dobra oferta kulturalna dzięki Centrum Artystyczno-Kulturalnemu "Zamek"; – Sprawnie funkcjonująca Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy wraz z filiami w Sołectwach; – Dostęp do sieci szerokopasmowej na większości obszaru Gminy; – Bardzo dobra infrastruktura internetowa w gminnych szkołach. 	<ul style="list-style-type: none"> – Niewystarczająca sieć komunikacji publicznej; – Niezrewitalizowane obiekty powojkowe na Placu 11.Pułku; – Wymagająca rewitalizacji zielen miejska; – Wymagające termomodernizacji budynki gminne; – Niewystarczająca ilość miejsc parkingowych w centrum miasta; – Brak własnego wysypiska śmieci; – Brak kina oraz sali konferencyjno – koncertowej; – Zbyt duży stopień dofinansowania oświaty (z budżetu gminy finansowanych jest ok. 50 % kosztów); – Mała dostępność wyspecjalizowanych usług medycznych; – Słaba znajomość języków obcych wśród urzędników i mieszkańców.

Analiza SWOT – obszar tematyczny: Turystyka i środowisko przyrodnicze	
Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – Położenie nad rzeką Odrą, – Obecność jezior w okolicy, – Zasoby kulturowe (1000 letnia tradycja, Zamek Piastowski, itp.), – Port rzeczny i statek pasażerski; 	<ul style="list-style-type: none"> – Brak wystarczającej bazy noclegowej; – Brak środków na dalszą odbudowę Zamku Piastowskiego; – Brak rozwiązań w sprawie melioracji pól;

Analiza SWOT	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> – Budowa kompleksu energetycznego Gubin-Brody; – Budowa obwodnicy; – Bliskość granicy polsko-niemieckiej w kontekście gospodarczym i turystycznym; – Potencjał rzeki Odry w kontekście gospodarczym i turystycznym; – Bliskość ośrodków akademickich (Zielona Góra, Sulechów, Słubice); – Promocja terenów inwestycyjnych i systemu 	<ul style="list-style-type: none"> – Proces starzenia się społeczeństwa; – Duży wpływ konserwatora zabytków na politykę inwestycyjną w dolnym mieście; – Narastanie zjawiska migracji zarobkowej; – Brak wykwalifikowanych pracowników dla obecnych i potencjalnych inwestorów; – Rosnące koszty pracy; – Spadek liczby mieszkańców i niekorzystne wskaźniki obciążenia demograficznego; – Malejąca liczba uczniów szkół

Analiza SWOT	
Szanse	Zagrożenia
<p>zachęt dla inwestorów;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dostępność środków z UE na poprawę jakości funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego oraz działania szkoleniowe i doradcze; – Możliwości rozwojowe branży turystycznej, która w perspektywie długoterminowej może stać się istotnym elementem gminnej gospodarki; – Tradycje winiarskie; – Rozwój bazy gastronomiczno - hotelarskiej, ukierunkowanie oferty do strategicznych grup odbiorców: rodzin z dziećmi i amatorów turystyki kwalifikowanej; – Promocja agroturystyki i ekoturystyki; – Realizacja planowanych inwestycji z zakresu infrastruktury turystycznej; – Integrowanie obecnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (szlaki piesze, rowerowe, łowiska wędkarskie) oraz podejmowanie działań w kierunku jej rozbudowy jako czynniki sprzyjające; – Organizacja miejsc opieki dla osób starszych; – Powstanie Inkubatora Przedsiębiorczości; – Rosnąca popularność „turystyki heimatowskiej”; – Bezpośrednie skomunikowane wodne z Brandenburgią, gdzie zarejestrowanych jest blisko 160 tys. łodzi motorowych; – Rozwój budownictwa w oparciu o PPP i TBS. 	<p>podstawowych i gimnazjalnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> – Niski poziom wynagrodzeń; – Blokada komunikacyjna przy potencjalnym remoncie mostu na Odrze i głównych dróg krajowych; – Zmieniające się przepisy prawne i administracyjne; – Wzrastająca liczba zadań delegowanych gminom bez zapewnienia środków na ich realizację; – Duża konkurencja na rynku usług turystycznych; – Ograniczone środki własne na finansowanie i współfinansowanie inwestycji; – Ryzyko powodzi.

5. Rozwój strategiczny w latach 2016-2025

Powyższa analiza SWOT, a także diagnoza społeczno-gospodarcza przeprowadzona metodą *desk research* oraz badanie sondażowe mieszkańców pozwoliły na zidentyfikowanie kluczowych problemów strategicznych (KPS) w odniesieniu do obecnej sytuacji w Gminie Krosno Odrzańskie. Wyodrębnienie zjawisk negatywnych na bazie analizy sytuacji zastanej umożliwia budowanie potencjalnych scenariuszy zmian w formie przedsięwzięć i projektów, które zostaną wyspecyfikowane w części postulatywnej opracowania. Określenie kluczowych problemów strategicznych ułatwia w dalszej kolejności definiowanie celów rozwojowych.

1. Problemem strategicznym jest niedostateczny poziom skomunikowania Gminy Krosno Odrzańskie, co determinuje wpływ na jej atrakcyjność inwestycyjną i rozwój gospodarczy. Biorąc pod uwagę perspektywy rozwojowe i zidentyfikowane potencjały należy jednocześnie zwrócić uwagę na niski stopień dywersyfikacji lokalnego biznesu i występujące nisze (np. słabo rozwinięta baza noclegowa i konferencyjna, czy też niewielka liczba przedsiębiorstw definiowanych jako innowacyjne). Rozwój gospodarczy wymaga również działań na rzecz poprawy dostępu do stref przemysłowych, dalszej promocji oferty inwestycyjnej oraz wspierania instytucji o charakterze okołobiznesowym. Konieczne wydaje się pozyskanie i uzbrojenie kolejnych terenów inwestycyjnych na obszarach dobrze skomunikowanych, bądź budowa hal produkcyjnych, pozwalająca na stworzenie przewagi konkurencyjnej nad innymi samorządami. Istotna jest również współpraca z inwestorami w procesie pozyskiwania wykwalifikowanych pracowników, z wykorzystaniem funduszy unijnych oraz środków pochodzących z budżetu państwa. Powzięcie działań interwencyjnych będzie miało zasadniczy wpływ na poprawę sytuacji demograficznej gminy, a powstałe nowe miejsca pracy wpłyną na ograniczenie migracji w celach zarobkowych oraz na poprawę atrakcyjności osiedleńczej, co skutkować będzie pozyskaniem nowych mieszkańców oraz decyzjami o powrocie w rodzinne strony tych osób, które z powodów związanych z brakiem atrakcyjnych ofert pracy opuściły Gminę Krosno Odrzańskie.
2. Problemem o znaczeniu strategicznym jest również niewystarczająca atrakcyjność osiedleńcza Gminy Krosno Odrzańskie, co implikuje niekorzystną sytuację demograficzną. Spadek liczby mieszkańców w ostatnich latach jest konsekwencją głównie braku atrakcyjnych ofert pracy oraz możliwości zarobkowania za granicą. W tym kontekście istotne jest, aby dla podniesienia atrakcyjności osiedleńczej podjąć działania skupione wokół polepszenia jakości usług społecznych w gminie, w tym podjęcia działań, które wyeliminują problem niewystarczającej liczby mieszkań w zasobach komunalnych gminy, budowy żłobka, podniesienia jakości

kształcenia w gminnych placówkach oświatowych na każdym poziomie, wsparcia młodych, rozwoju usług dla seniorów, czy też szerokiej oferty prorodzinnej. Dla atrakcyjności osiedleńczej Gminy Krosno Odrzańskie ważne są również działania zmierzające do zrewitalizowania funkcjonalnych obszarów miasta, a także rozwój projektów w których produkcja energii jest oparta na źródłach odnawialnych.

3. Bariera, która wpływa na ograniczenia rozwojowe w kontekście społeczno-gospodarczym Gminy Krosno Odrzańskie jest brak środków na wykorzystanie potencjału przyrodniczego i kulturowego, który może sprzyjać osadnictwu oraz rozkwitowi turystyki na tym terenie. Naturalnym potencjałem gminy jest przyroda, zróżnicowane położenie geograficzne i walory ekologiczne. Deficyty w zakresie stworzenia przyjaznych warunków do rozwoju ruchu turystycznego (np. brak miejsc noclegowych) skutkują brakiem spójnego produktu nawiązującego do tradycji Krosna Odrzańskiego oraz wykorzystującego jego potencjał, w tym nadodrzańskie położenie. Dlatego istotne jest uwzględnianie w koncepcjach zagospodarowania przestrzennego terenów pod infrastrukturę hotelową i rekreacyjną (ścieżki piesze i rowerowe, promenady nad rzeką, oznakowanie szlaków, reorganizacja zieleni miejskiej, itp.), a także promocja walorów turystycznych i osadnictwa w Gminie Krosno Odrzańskie.

5.1 Wizja rozwoju oraz misja

Wizja Gminy Krosno Odrzańskie w perspektywie lat 2016-2025 opisuje poziom rozwoju, który docelowo pragnie osiągnąć wspólnota mieszkańców gminy dążąc do realizacji wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych. Podstawą skutecznego przeobrażenia Gminy Krosno Odrzańskie i podniesienia jakości życia wszystkich osób ją zamieszkujących, a także poziomu gospodarczego jest wykorzystanie mocnych stron – zasobów własnych (czynniki endogeniczne) oraz szans – potencjałów rozwojowych (czynniki egzogeniczne), tak by zwiększyć jej atrakcyjność osiedleńczą i inwestycyjną. Osią, wokół której zbudowana jest wizja rozwoju Gminy Krosno Odrzańskie jest podejście zintegrowane, które umożliwi w perspektywie wieloletniej zachowanie lokalnej specyfiki przyrodniczo-kulturowej i budowanie wokół niej dynamicznie rozwijającej się gospodarki z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju, a także umożliwi podniesienie atrakcyjności osiedleńczej z dostosowaniem infrastruktury oraz usług świadczonych przez gminę do potrzeb mieszkańców. Kompleksowa realizacja poszczególnych komponentów wizji implikować ma atrakcyjność inwestycyjną i osiedleńczą Gminy Krosno Odrzańskie jako obszaru przyjaznego inwestorom, o wysokich wskaźnikach jakości życia z wykorzystaniem potencjału przyrodniczego.

Wizja rozwoju Gminy Krosno Odrzańskie

Gmina Krosno Odrzańskie, jako centrum administracyjne powiatu, atrakcyjnym i nowoczesnym miejscem do życia, pracy, wypoczynku i inwestycji, przyciągającym nowych mieszkańców. Miejscem, z którym utożsamia się lokalna społeczność, w którym powstają nowe miejsca pracy i które dzięki historii, tradycjom winiarskim i walorom przyrodniczym odwiedzają turyści z Polski i zagranicy.

Zdefiniowanie wizji rozwoju Gminy Krosno Odrzańskie pozwala na sformułowanie misji. O ile wizja to kierunek, za którego realizację powinni czuć się odpowiedzialni wszyscy mieszkańcy miasta, o tyle misja wskazuje na narzędzie, które lokalny samorząd będzie wykorzystywał do skutecznej realizacji założonej wizji.

Misja Gminy Krosno Odrzańskie

Świadczenie usług na najwyższym poziomie sprzyjające podniesieniu jakości życia mieszkańców, rozwojowi gospodarczemu oraz zwiększeniu potencjału turystycznego.

Ogólne określenie aspiracji i kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Krosno Odrzańskie w kontekście przeprowadzonej diagnozy, analizy SWOT i zdefiniowania kluczowych problemów strategicznych prowadzi do wyznaczenia tzw. domen strategicznych, aby w dalszej kolejności w ich obrębie wyznaczyć cele strategiczne i opracować zadania służące ich realizacji. W ramach przyjętych domen (obszarów) planowania strategicznego określa się długoterminowe aspiracje oraz (w ich obrębie) plany operacyjne i konkretne zadania służące ich osiągnięciu.

Grafika 2 Domeny planowania strategicznego

Źródło: opracowanie własne

Atrakcyjność inwestycyjna

Zasadniczym kierunkiem rozwoju Gminy Krosno Odrzańskie jest tworzenie otoczenia dla budowy nowoczesnej gospodarki. Gmina potrzebuje poprawy dostępności komunikacyjnej, co jest kluczową sprawą dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i inwestycji. Koniecznym jest także tworzenie przyjaznych warunków dla powstawania nowych inwestycji, co wiąże się z właściwym zabezpieczeniem terenów inwestycyjnych, stworzeniem korzystnej oferty inwestycyjnej i jej skuteczną promocją. Bardzo istotnym czynnikiem w kontekście pozyskiwania nowych inwestorów jest zastosowanie nowoczesnych form rozwoju i wzmacniania zasobów pracowniczych.

Jakość życia i kapitał społeczny

Kompleksowe podejście zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju pozwala realizować zadania najbliższe mieszkańcom – wszak to oni ostatecznie stanowią podstawowy lokalny kapitał oraz budują wizerunek Gminy. Dobrze zagospodarowana przestrzeń publiczna i dobry dostęp do usług publicznych jest głównym czynnikiem wpływającym na postrzeganie jakości życia i wpływa na atrakcyjność osiedleńczą terenu.

Dogodne warunki życia mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie to podstawowa wartość, która może zachęcać młodych ludzi do zamieszkania w gminie na stałe lub do powrotu z emigracji zarobkowej. Istotnym aspektem dla rozwoju gminy jest dbałość o poziom życia społecznego. Oznacza to tworzenie szans i pól działania dla aktywnych mieszkańców, stwarzanie warunków efektywnej edukacji, a także

dbałość i troskę o najłabszych – zagrożonych wykluczeniem. W tej ostatniej dziedzinie ważne jest łączenie sił organizacji społecznych (często nieformalnych) oraz instytucji, a w pierwszej kolejności samorządu lokalnego.

Środowisko i turystyka

Zachowanie czystego środowiska przy jednoczesnym rozwoju sektora produkcji i usług stanowi podstawę dla zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Krosno Odrzańskie, a w konsekwencji do wzrostu poziomu życia jej mieszkańców. Wszelkie działania infrastrukturalne podejmowane na terenie gminy o znaczących walorach środowiskowych wymagają podnoszenia efektywności energetycznej i szeroko rozumianych rozwiązań ekologicznych.

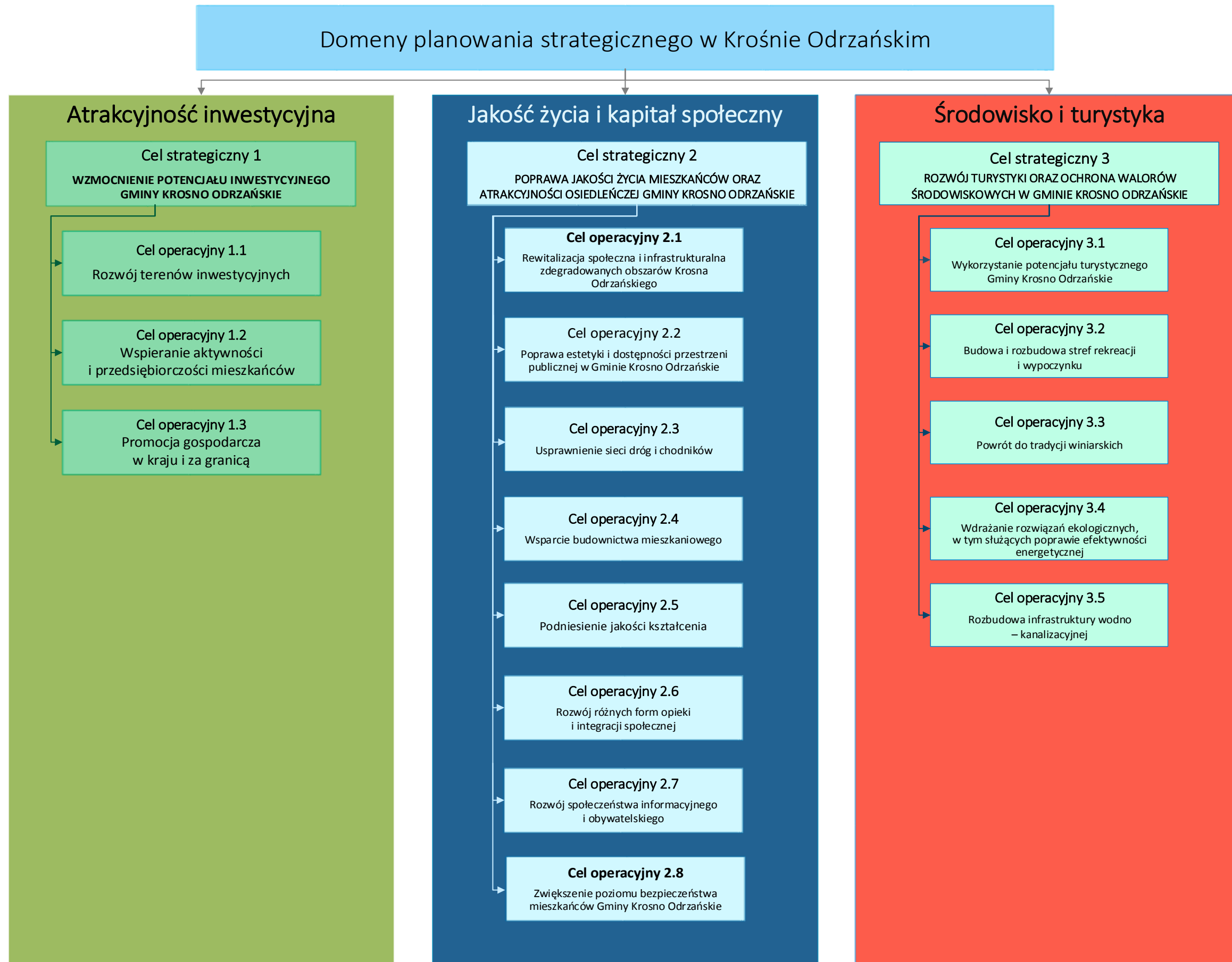
Zróznicowane położenie geograficzne oraz walory przyrodnicze i kulturowe determinują konieczność ich wydajnego i efektywnego wykorzystania. Możliwości aktywnego spędzania czasu w bezpośrednim kontakcie z naturą oraz odpoczynku od tłoku i wielkomiejskiego zgiełku to jeden z atutów Gminy Krosno Odrzańskie, w tym w szczególności terenów wiejskich. Wykorzystanie tego potencjału w kierunku rozwoju turystyki wymaga również uzupełnienia zaplecza w zakresie obsługi odwiedzających.

5.2 Cele strategii rozwoju oraz zadania

Wyznaczone i omówione powyżej domeny planowania strategicznego stanowią bazę dla opracowania celów strategicznych w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Krosno Odrzańskie.

Zaprezentowane powyżej podejście zakłada harmonijny, zrównoważony rozwój. Z jednej strony wyraźnie wskazuje, że przyciąganie inwestycji będzie stanowić determinantę rozwoju społeczno-gospodarczego, z drugiej strony zapewnia dbałość o jakość życia i atrakcyjność osiedleńczą a także wykorzystanie potencjału środowiska naturalnego i kulturowego.

Dla poszczególnych obszarów planowania opracowano odpowiadające im cele strategiczne, definiujące pożądany kierunek rozwoju oraz przypisano konkretne zadania, których realizacja umożliwi osiągnięcie zamierzonych celów. Strukturę powiązania domen planowania strategicznego oraz celów strategicznych i operacyjnych przedstawia poniższy schemat.

Wymienione cele strategiczne wskazują kierunki rozwojowe Gminy Krosno Odrzańskie. Realizacja celów strategicznych wyprowadzonych w ramach domen odbywa się poprzez przyporządkowanie każdemu z nich skonkretyzowanych działań (zadania).

Tabela 51 Układ celów strategicznych, operacyjnych i przypisanie zadań

Cele strategiczne i operacyjne	Zadania
Cel strategiczny 1 WZMOCNIENIE POTENCJAŁU INWESTYCYJNEGO GMINY KROSNO ODRZAŃSKIE.	
Cel operacyjny 1.1 Rozwój terenów inwestycyjnych.	<ul style="list-style-type: none"> – Wydzielenie nowych terenów inwestycyjnych. – Uzbrojenie terenów przy ul. Gubińskiej. – Budowa hal przemysłowych. – Sprzedaż terenów inwestycyjnych. – Współpraca z KSSSE i PALiZ. – Działania na rzecz budowy obwodnicy Krosna Odrzańskiego wraz z przeprawą na rzece Odrze.
Cel operacyjny 1.2 Wspieranie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców.	<ul style="list-style-type: none"> – Powołanie Inkubatora Przedsiębiorczości. – Kształtowanie warunków dla działalności Instytucji Otoczenia Biznesu. – Wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu i szkoleniu pracowników. – Wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu dotacji z UE (m.in. na innowacje).
Cel operacyjny 1.3 Promocja gospodarcza w kraju i za granicą.	<ul style="list-style-type: none"> – Prowadzenie polityki podatkowej przyjaznej przedsiębiorcom. – Przyciąganie firm z branży transportowej. – Udział w targach i misjach branżowych
Cel strategiczny 2 POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW ORAZ ATRAKCYJNOŚCI OSIEDLEŃCZEJ GMINY KROSNO ODRZAŃSKIE.	
Cel operacyjny 2.1 Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna zdegradowanych obszarów Krosna Odrzańskiego.	<ul style="list-style-type: none"> – Realizacja działań wynikających z Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2016-2025 (w tym m.in. odbudowa kwartałów mieszkaniowych przy Placu Św. Jadwigi, budowa przystani rzecznej na kanale Odry, remonty kamienic i podwórek w dolnej części Krosna Odrzańskiego, powołanie świetlicy środowiskowej).
Cel operacyjny 2.2 Poprawa estetyki i dostępności przestrzeni publicznej w Gminie Krosno Odrzańskie.	<ul style="list-style-type: none"> – Reorganizacja zieleni miejskiej, w tym parku i promenady. – Modernizacja skweru przy ul. Kościuszki (tzw. „Szachownica”). – Modernizacja placu przy ul. Poznańskiej 19. – Poprawa funkcjonalności Placu 11. Pułku. – Modernizacja amfiteatru. – Doposażenie skate parku, placów zabaw i siłowni zewnętrznych. – Budowa świetlicy wiejskiej w Starym Raduszczu wraz z oddziałem przedszkolnym. – Remonty i doposażenie świetlic wiejskich.
Cel operacyjny 2.3 Usprawnienie sieci dróg i chodników.	<ul style="list-style-type: none"> – Budowa drogi do Komendy Powiatowej Policji w Krośnie Odrzańskim. – Budowa nowych miejsc parkingowych. – Dokończenie budowy infrastruktury drogowej na osiedlu Chrobry II. – Dokończenie modernizacji infrastruktury drogowej na ul. Mickiewicza. – Remont dróg na osiedlach Piastów i Kopernika. – Budowa drogi na odcinku Chyże – Gostchorze. – Poprawa infrastruktury drogowej w miejscowości Bielów. – Realizacja inwestycji ujętych w „Programie budowy i remontów infrastruktury drogowej”.

<p>Cel operacyjny 2.4 Wsparcie budownictwa mieszkaniowego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Opracowanie „Gminnego programu dla młodych”. – Adaptacja budynku przy ul. Pocztowej 9 na mieszkania komunalne i socjalne. – Przygotowanie i sprzedaż terenów pod budownictwo wielorodzinne.
<p>Cel operacyjny 2.5 Podniesienie jakości kształcenia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Doposażenie gminnych placówek oświatowych. – Budowa nowej siedziby Przedszkola nr 2. – Remont sali sportowej w Szkole Podstawowej nr 3. – Modernizacja Przedszkola nr 1. – Współpraca na rzecz dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy.
<p>Cel operacyjny 2.6 Rozwój różnych form opieki i integracji społecznej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Uruchomienie żłobka. – Modernizacja budynków przy ul. Piastów 2 lub Placu 11. Pułku na Centrum Usług Społecznych, w tym m.in. przedszkole, Dom Seniora, Centrum NGO, mediatekę, itp. – Promocja i realizacja przedsięwzięć z zakresu ekonomii społecznej.
<p>Cel operacyjny 2.7 Rozwój społeczeństwa informacyjnego i obywatelskiego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Zwiększenie dostępu mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie do szerokopasmowej sieci internetowej. – Rozbudowa sieci światłowodów. – Cyfryzacja placówek oświatowych. – Rozwój platformy e-usług. – Doposażenie Urzędu Miasta i gminnych jednostek organizacyjnych w nowoczesne technologie. – Zwiększenie kompetencji informatycznych wśród mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie, w tym osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym. – Zacieśnienie współpracy z NGO. – Rozwój współpracy zagranicznej. – Opracowanie „Miejskiego Kodeksu Dialogu”.
<p>Cel operacyjny 2.8 Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Modernizacja i rozbudowa monitoringu miejskiego. – Zabezpieczenie dolnej części Krosna Odrzańskiego przed powodzią. – Działania na rzecz rozbudowy infrastruktury przeciwpowodziowej na terenach wiejskich. – Doposażenie służb odpowiedzialnych za utrzymanie bezpieczeństwa na terenie gminy. – Realizacja programów informacyjnych, edukacyjnych i profilaktycznych z zakresu bezpieczeństwa.
<p>Cel strategiczny 3 ROZWÓJ TURYSTYKI ORAZ OCHRONA WALORÓW ŚRODOWISKOWYCH W GMINIE KROSNO ODRZAŃSKIE.</p>	
<p>Cel operacyjny 3.1 Wykorzystanie potencjału turystycznego Gminy Krosno Odrzańskie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Odbudowa Zamku Piastowskiego. – Budowa Grodu Średniowiecznego w Gostchorzu. – Działania na rzecz udostępnienia dla turystów wieży widokowej kościoła św. Jadwigi Śląskiej. – Iluminacja budynków. – Promocja turystyczna w oparciu o Zamek Piastowski, rzekę Odrę oraz Lubuski Szlak Wina i Miodu. – Kontynuacja organizacji imprez gminnych o zasięgu regionalnym – Rybobranie, Turniej Rycerski, Festiwal Jadwigensis, Krośnieńska „10”.
<p>Cel operacyjny 3.2 Budowa i rozbudowa stref rekreacji i wypoczynku.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Zagospodarowanie terenów wokół jeziora Glibiel w Łochowicach i Moczydło w Osiecznicy. – Budowa ścieżek i szlaków pieszych i rowerowych. – Modernizacja portu rzecznej w Krośnie Odrzańskim. – Zagospodarowanie terenów wokół przystani rzecznej w Gostchorzu. – Budowa przystani na kanale Odry.
<p>Cel operacyjny 3.3 Powrót do tradycji winiarskich.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Budowa winnicy miejskiej na skarpie nadodrzańskej. – Kreowanie i wspieranie inicjatyw związanych z uprawą

	<ul style="list-style-type: none"> winorośli i produkcją wina. – Integracja środowisk związanych z uprawą winorośli i produkcją wina. – Opracowanie bazy nieruchomości przeznaczonych pod uprawę winorośli.
<p>Cel operacyjny 3.4 Wdrażanie rozwiązań ekologicznych, w tym służących poprawie efektywności energetycznej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem energooszczędnych źródeł światła. – Termomodernizacja budynków: Urzędu Miasta, Zespołu Szkół w Wężyskach, Szkoły Podstawowej nr 1, Hali Sportowo – Widowiskowej OSiR oraz Centrum Rekreacyjnego przy ul. Pocztovej 27. – Realizacja zadań ujętych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej. – Działania edukacyjne dotyczące OZE i selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.
<p>Cel operacyjny 3.5 Rozbudowa infrastruktury wodno – kanalizacyjnej.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – Rozwój i modernizacja systemu kanalizacji sanitarnej. – Rozwój i modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę. – Rekonstrukcja i poprawa stanu systemów wodno – melioracyjnych. – Rozwój systemu zagospodarowania odpadów sanitarnych i komunalnych.

Źródło: opracowanie własne

5.3 Rewitalizacja

Planowanie działań rewitalizacyjnych odbywa się w oparciu o Ustawę z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 1777). Istotnym dokumentem są także „Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020”, wydane przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju (Warszawa, 3 lipca 2015 r.).

Dla samorządu Gminy Krosno Odrzańskie duże znaczenie ma podjęcie działań rewitalizacyjnych, które w sposób szczegółowy zostaną opracowane w adekwatnym dla nich dokumencie, jakim jest Gminny Program Rewitalizacji.

Gmina Krosno Odrzańskie jest uczestnikiem konkursu organizowanym przez Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Departament Programów Pomocowych pn. „Modelowa rewitalizacja miast”. Celem konkursu jest wsparcie jednostek samorządu terytorialnego w procesie opracowywania programów rewitalizacji i modelowych działań w zakresie rewitalizacji na obszarach miejskich. Powstałe lub zaktualizowane w ramach konkursu dokumenty będą traktować rewitalizację jako proces kompleksowy, uwzględniający elementy zarówno infrastrukturalne i gospodarcze, jak również społeczne. Efekty dofinansowanych projektów będą mogły stanowić wzór dla innych miast, realizujących własne projekty rewitalizacyjne.

Planowane działania w Krośnie Odrzańskim dotyczą zdegradowanego obszaru „dolnego miasta”. Aktualnie jest to najbardziej zaniedbana część miasta. Głównym problemem tego rejonu jest występująca bariera strukturalna, wynikająca z całkowitego zaniku dawnych funkcji obszaru, co wpływa na degradację tkanki społecznej, objawiającej się w postaci dużego odsetka osób dotkniętych ubóstwem, długotrwałym bezrobociem oraz zagrożeniem wykluczeniem społecznym.

Z tego względu rewitalizacja stanowi jedno z ważniejszych zadań administracji samorządowej. Działania rewitalizacyjne dla terenu „dolnego miasta” pozwolą bowiem na przywrócenie funkcji miastotwórczych dawnemu, historycznemu centrum Krosna Odrzańskiego.

Były tu m.in. ratusz miejski i przystań oraz szereg instytucji świadczących usługi z zakresu administracyjno-kulturalno-rekreacyjnego. W wyniku działań wojennych dolna część Krosna Odrzańskiego została w znacznej części spalona i zburzona. Zachowała się szczątkowa historyczna zabudowa jednak teren ten stracił całkowicie swoje znaczenie i funkcje miastotwórcze, generujące ruch i życie społeczności lokalnej. Obecna na tym obszarze tkanka mieszkaniowa jest wyeksploatowana technologicznie, a infrastruktura mieszkaniowa i usługowa jest niedopasowana do funkcji, jakie ten teren powinien pełnić, ze względu na historyczne, środowiskowe oraz społeczne uwarunkowania.

Dolne Krosno Odrzańskie zamieszkałe jest w głównej mierze przez grupy społeczności lokalnej ekonomicznie słabej, co obciąża tę część miasta trudną problematyką socjalną. Ponadto w niewystarczający sposób wykorzystywany jest potencjał turystyczno-rekreacyjno-usługowy. Bliskość rzeki i kanału starej Odry, daje znakomitą możliwość rozwoju i ożywienia gospodarczo-społecznego obszaru i przywrócenia jego dawnych funkcji miastotwórczych w tym zakresie.

Ponadto, w związku z faktem, że Gmina Krosno Odrzańskie przystępuje do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji, którego elementem będzie kompleksowa diagnoza społeczno - gospodarcza, przewiduje się zdefiniowanie innych obszarów, które również zostaną objęte w przyszłości programem rewitalizacji.

Działania rewitalizacyjne jakie przewiduje się do realizacji to:

- zagęszczanie zabudowy mieszkaniowej wraz z powierzchnią pod wynajem na biura dla firm i organizacji społecznych – Gmina planuje na tym obszarze budowę budynków mieszkalnych, w których znajdą się mieszkania komunalne (w ramach TBS, jak też lofty przeznaczone do sprzedaży);
- odbudowa zniszczonego po wojnie ratusza o architekturze i wyglądzie historycznego obiektu, w którym znajdą się pomieszczenia biurowe dla firm i organizacji pozarządowych oraz podmiotów ekonomii społecznej;
- rewitalizacja zabytkowych budynków i ciągów komunikacyjnych – inwestycja w tkankę urbanistyczną miasta, przywracająca dawną świetność istniejącym budynkom i porządkującą przyległy teren;
- budowa przystani i przyległych terenów z przeznaczeniem rekreacyjnym;

- aktywizacja społeczności lokalnej, w tym zwiększanie poziomu przedsiębiorczości i tworzenie spółdzielni socjalnych – działania podejmowane wspólnie z Ośrodkiem Pomocy Społecznej i organizacjami pozarządowymi;
- współpraca mieszkańców z sektorem NGO w zakresie realizacji niewielkich projektów rewitalizacyjnych skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem w celu ich na aktywizacji społeczno-kulturowej.

Wybór wyżej wskazanych działań jest podyktowany m.in. chęcią wypracowania efektów nadających się do upowszechniania, mających szansę stać się rozwiązaniami o charakterze modelowym.

Istotną sprawą w trakcie realizacji programu rewitalizacji jest pozyskanie partnerów społecznych. Działania rewitalizacyjne nie mogą być odseparowane od użytkowników przekształcanego terenu, którzy świadomi zmian zachodzących w ich otoczeniu muszą być włączani w ciąg przemian, których celem jest nie tylko zagospodarowanie obszaru będącego polem działań, ale również aktywizacja społeczności lokalnych, dzięki której następuje poprawa jakości korzystania z przestrzeni.

Rewitalizacja współcześnie, czego dowodzą liczne przykłady miast na zachodzie Europy, to potężne narzędzie stymulowania rozwoju poprzez poprawę jakości przestrzeni i nadanie jej nowych funkcji, które byłoby niemożliwe bez odpowiedniej i odpowiedzialnej skali myślenia o zmianach, które mogą w dużym stopniu wpływać na dynamikę społeczno-gospodarczą.

6. System wdrażania, komunikacji i finansowania Strategii

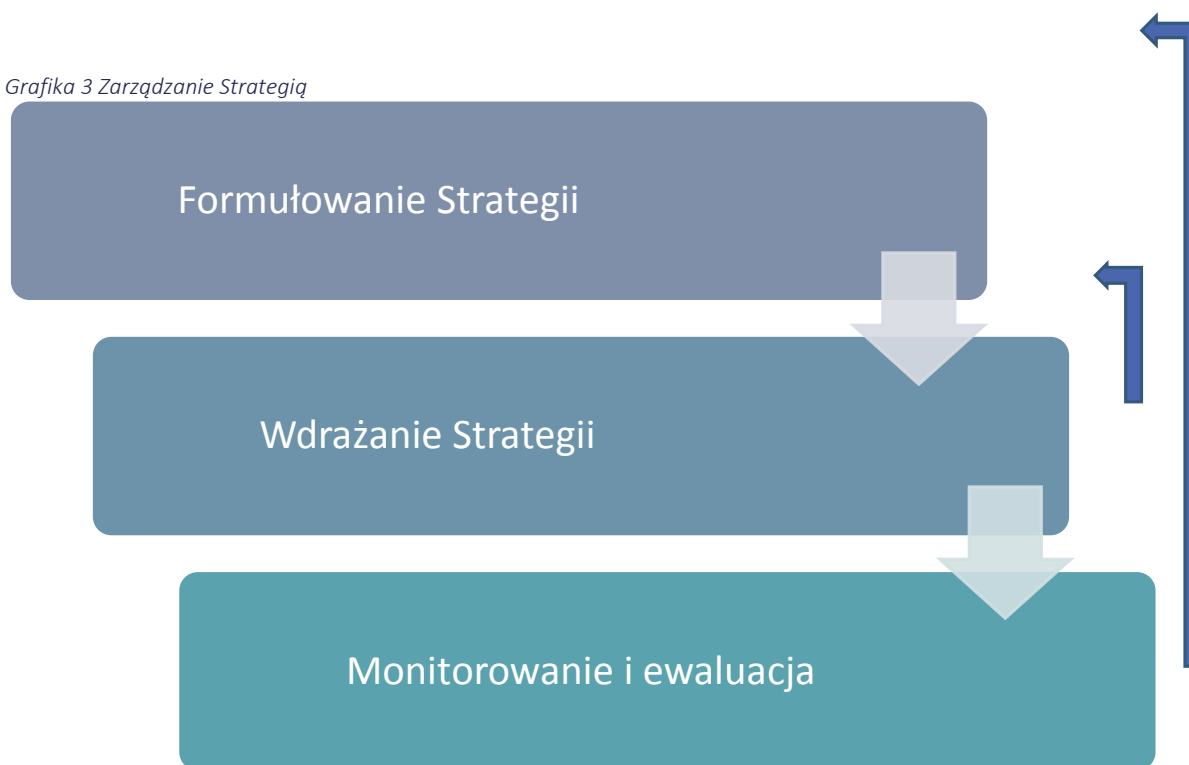
6.1 Projektowany system wdrażania – zarządzanie Strategią

System wdrażania *Strategii Rozwoju Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016-2025* obejmuje szereg procesów, które wymagają zaangażowania różnych instytucji i struktur organizacyjnych. System zarządzania Strategią opiera się w wymiarze ogólnym na trzech głównych elementach:

- formułowanie Strategii,
- wdrażanie Strategii,
- monitoring rezultatów i warunków wdrażania Strategii.

Poniższy rysunek przedstawia zależności pomiędzy głównymi wymiarami zarządzania Strategią Rozwoju.

Grafika 3 Zarządzanie Strategią

Źródło: opracowanie własne

W zarządzanie procesem tworzenia, realizacji założeń Strategii i oceny jej wykonania, zaangażowana zostanie lokalna administracja – pracownicy Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim na czele z Burmistrzem, koordynującym wzajemne działania. Do pomocy we właściwym wdrożeniu zadań będzie on dysponować aparatem wykonawczym, w postaci merytorycznych pracowników Urzędu

Miasta oraz jednostek organizacyjnych Gminy, a także jednostek zależnych, zgodnie z ich właściwością i zakresem odpowiedzialności.

Kluczowe procesy jakie wiążą się z procesem wdrażania Strategii oraz wytyczne odnoszące się do odpowiedzialności za ich uruchamianie i realizację, zaprezentowano poniżej:

Tabela 52 Proces wdrażania Strategii i podmioty odpowiedzialne

Lp.	Elementy wdrażania Strategii	Podmioty odpowiedzialne
1	Przygotowanie projektu Strategii oraz projektów zmian w dokumencie (propozycje zapisów Strategii poddane zostaną konsultacjom społecznym).	Burmistrz Krosna Odrzańskiego przy współpracy struktur Urzędu Miasta w uzgodnieniu z Radą Miejską (zmiany zapisów w dokumencie także w oparciu o uzasadnione wnioski organizacji społecznych, mieszkańców).
2	Wybór zadań do realizacji w ramach Strategii.	Burmistrz oraz Rada Miejska przy współpracy struktur Urzędu Miasta i instytucji samorządowych
3	Nawiązywanie współpracy z partnerami dla realizacji działań i projektów wymagających zaangażowania innych organizacji i instytucji (administracji różnego szczebla, organizacji społecznych, sektora biznesu itp.) oraz działania lobbingsowe na rzecz strategicznych kierunków rozwoju w wymiarze ponadlokalnym.	Burmistrz Krosna Odrzańskiego
4	Opracowanie rocznych i wieloletnich programów branżowych, w ramach których będą realizowane cele strategiczne i operacyjne Strategii.	Wyspecjalizowane komórki Urzędu Miasta, inne instytucje samorządowe (jednostki organizacyjne).
5	Zatwierdzanie i zapewnienie finansowania dla rocznych oraz wieloletnich programów branżowych, w ramach których będą realizowane cele strategiczne.	Merytoryczne komórki Urzędu Miasta, Rada Miejska
6	Zabezpieczenie środków w budżecie na realizację zadań wynikających z celów operacyjnych poprzez umieszczenie konkretnych zadań w budżecie oraz w Wieloletniej Prognozie Finansowej	Skarbnik, Burmistrz Krosna Odrzańskiego, Rada Miejska
7	Przygotowanie wniosków o uzyskanie finansowania zewnętrznego dla projektów wynikających z założeń Strategii	Burmistrz Krosna Odrzańskiego przy zaangażowaniu struktur Urzędu Miasta, jednostki organizacyjne
8	Monitoring realizacji Strategii w systemie rocznym	Wydział Promocji i Rozwoju Gospodarczego Urzędu Miasta przy współpracy innych komórek organizacyjnych
9	Realizacja przeglądu strategicznego	Burmistrz przy zaangażowaniu struktur Urzędu Miasta (Wydział Promocji i Rozwoju Gospodarczego przy współpracy innych komórek organizacyjnych).
10	Nadzór nad realizacją projektów, rozliczenia, raporty	Merytoryczne komórki Urzędu Miasta, w tym Wydział Finansowy.
11	Ewaluacja osiągania poszczególnych celów operacyjnych	Burmistrz Krosna Odrzańskiego przy zaangażowaniu struktur Urzędu Miasta, Rada Miejska, kierująca jednostkami podległymi w ramach struktury samorządu

Źródło: opracowanie własne

Należy przyjąć, że w procesy na poziomie wdrażania Strategii w sensie operacyjnym (tj. zadań, projektów lub programów, które wynikają z celów strategicznych), w zależności od specyfiki przedsięwzięć, będą zaangażowane różne organy, jednostki i instytucje samorządowe Gminy Krosno Odrzańskie. Dzięki wszechstronnej specjalizacji pracowników, zatrudnionych w poszczególnych wydziałach i jednostkach Urząd Miasta dysponuje personelem z odpowiednimi kwalifikacjami do wykonania tego zadania. Biorąc pod uwagę fakt, iż działania przewidziane w niniejszej Strategii dotyczą różnych obszarów, a co za tym idzie składa się na nie bardzo wiele odmiennych procesów, skupienie aż tylu kompetencji u jednej osoby nie byłoby możliwe. Lokalna władza, dzięki swej rozbudowanej strukturze (w tym podlegających jej jednostek organizacyjnych) będzie miała możliwość skorzystania z odpowiedniego wsparcia przy realizacji rozległych tematycznie zadań. Urząd Miasta nie będzie zastępował właściwych kompetencyjnie jednostek w ich obowiązkach – odpowiedzialne jednostki będą jednak współpracować z Urzędem, a ten będzie koordynować wzajemne działania.

6.2 Finansowanie Strategii

System wdrażania strategii będzie realizowany w oparciu o finansowanie celów, a tym samym wynikających z nich zadań ze środków zewnętrznych, które wsparte zostaną budżetem Gminy Krosno Odrzańskie.

Głównym źródłem finansowania będą środki Unii Europejskiej. Perspektywa finansowa 2014-2020 daje szerokie możliwości. Mianowicie, pula środków jaką przyznano Polsce w ramach Funduszy Strukturalnych na dofinansowanie projektów wynosi 82,5 mld EURO. W ramach obecnej perspektywy finansowej wyróżnia się 5 programów operacyjnych wdrażanych na szczeblu centralnym oraz 16 regionalnych programów operacyjnych i jednego programu ponadregionalnego. Programy operacyjne oraz Regionalny Program Operacyjny – Lubuskie 2020 stanowią będą główne źródło finansowania zadań wynikających z dokumentu. Dofinansowanie w ramach w/w środków może stanowić maksymalnie 85% kosztów kwalifikowanych.

Dodatkowym finansowaniem zewnętrznym realizowanych zadań będą programy krajowe (ministerialne). W system wdrażania strategii zaangażowane zostaną również środki własne pochodzące z budżetu Gminy Krosno Odrzańskie.

Tabela 53 Finansowanie Strategii

Cel strategiczny		Szacunkowe nakłady	Finansowanie
1.	Wzmocnienie potencjału inwestycyjnego Gminy Krosno Odrzańskie;	1 536 000,00	<ul style="list-style-type: none"> • środki Unii Europejskiej, • środki krajowe, • wkład własny Gminy Krosno Odrzańskie.
2.	Poprawa jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjności osiedleńczej Gminy Krosno Odrzańskie;	39 290 000,00	<ul style="list-style-type: none"> • środki Unii Europejskiej, • środki krajowe, • wkład własny Gminy Krosno

			Odrzańskie.
3.	Rozwój turystyki oraz ochrona walorów środowiskowych w Gminie Krosno Odrzańskie.	24 675 000,00	<ul style="list-style-type: none"> • środki Unii Europejskiej, • środki krajowe, • wkład własny Gminy Krosno Odrzańskie.

Źródło: dane UM w Krośnie Odrzańskim

6.2 Komunikacja społeczna Strategii

Skuteczność realizacji *Strategii Rozwoju Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016-2025* zostanie zapewniona dzięki szerokiej partycypacji społecznej w jej wdrażaniu. Urząd Miasta w Krośnie Odrzańskim zabiega o zaangażowanie społeczności lokalnej w ten proces, jej aktywny udział w programowaniu, decyzjach oraz odpowiedzialności i finansowaniu, poprzez dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów działań podejmowanych w ramach Strategii.

W ramach upowszechniania dokumentu podjęte zostaną następujące działania:

Umieszczenie Strategii na stronie internetowej Urzędu Miasta oraz w Biuletynie Informacji Publicznej

Zamieszczenie na tablicy ogłoszeń w Urzędzie Miasta informacji o przyjęciu Strategii oraz warunkach jej dostępności

Informowanie o zawartych w dokumencie planach inwestycyjnych na spotkaniach z mieszkańcami Gminy Krosno Odrzańskie, w mediach społecznościowych, lokalnej TV samorządowej, prasie (*Most, Gazeta Lubuska, Tygodniowa*)

Zapewnienie możliwości zapoznania się przez mieszkańców z treścią dokumentu poprzez udostępnienie go w Biurze Rady Miejskiej

Podjęcie przez Radę Miejską uchwały o konsultacjach społecznych projektu Strategii

Przed uchwaleniem Strategii przez Radę Miejską zostaną przeprowadzone otwarte konsultacje społeczne projektu uchwały w formie *on-line*

Wszystkie zmiany Strategii będą publikowane w Biuletynie Informacji Publicznej.

Samorząd Gminy Krosno Odrzańskie planuje w sposób otwarty podchodzić do projektów zgłaszanych przez mieszkańców, podmioty prywatne oraz organizacje pozarządowe, fundacje, stowarzyszenia,

kościóły i związki wyznaniowe, mogące pozytywnie wpłynąć na osiągnięcie celów sprzyjających harmonijnemu rozwojowi gminy.

Propozycje wspólnej realizacji przedsięwzięć mogą być kierowane do samorządu w trybie ciągłym, zarówno poprzez zwrócenie się na piśmie, jak i w czasie spotkań z władzami gminy. Władza samorządowa chce zaangażować w proces rozwoju instytucje mogące być partnerami w realizacji przedsięwzięć zapisanych w Strategii, ale także zachęcić mieszkańców do podejmowania inicjatyw służących realizacji celów zawartych w dokumencie. Będzie się to odbywało głównie poprzez bezpośrednie spotkania, które stanowią niezbędny element dialogu społecznego, prowadząc do wymiany opinii, czasem nawet do weryfikacji planów lub ich uzupełniania.

Warunkiem skutecznego wdrażania Strategii jest informowanie na bieżąco wszystkich lokalnie działających grup oraz mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie o zawartości opracowanego dokumentu, a także o sposobach realizacji poszczególnych projektów (prowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych) oraz zaproszenie do aktywnego udziału w pracach na rzecz realizacji zamierzonych celów.

6.3 Monitorowanie, ewaluacja i system aktualizacji

Procedura monitorowania i ewaluacji *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016-2025* obejmuje następujące elementy:

1. Monitoring bieżący w okresach rocznych – informacja roczna

Celem tej procedury jest uzyskanie kompletnej informacji nt. zadań, które zostały przyjęte do realizacji (zarówno na poziomie przygotowania koncepcyjnego i projektowego, jak i na poziomie wdrożeniowym). Koncepcja zarządzania strategicznego zakłada, że działania rozwojowe podejmowane przez Gminę Krosno Odrzańskie w latach 2016 – 2025 będą każdorazowo przyporządkowane do zdefiniowanych celów strategicznych. Stąd wynikiem monitoringu prowadzonego w systemie rocznym będzie zestawienie zadań (zarówno infrastrukturalnych, jak i nie inwestycyjnych), których realizacja została podjęta w ramach każdego z celów strategicznych. Wymagane jest zatem, aby na etapie podejmowania przez samorząd konkretnych zadań, były one przyporządkowane do celów strategicznych. Najprostszą formą jest opatrzenie każdorazowo danego zadania symbolem wiążącym zadanie z danym celem strategicznym.

Tabela 54 System przyporządkowania zadań do celów strategicznych

Cel strategiczny		Symbol
1	Wzmocnienie potencjału inwestycyjnego Gminy Krosno Odrzańskie.	CS 1
2	Poprawa jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjności osiedleńczej Gminy Krosno Odrzańskie.	CS 2
3	Rozwój turystyki oraz ochrona walorów środowiskowych w Gminie Krosno Odrzańskie.	CS 3

Źródło: opracowanie własne

Zestawienie zadań oznaczonych odpowiednim symbolem sporządzone zostanie przez stanowiska merytoryczne Urzędu Miasta, przy czym obejmować ono będzie również zadania realizowane przez jednostki organizacyjne nadzorowane przez te wydziały. Zestawienie będzie przedkładane do Wydziału Promocji i Rozwoju Gospodarczego w terminie do końca pierwszego kwartału każdego kolejnego roku. Kompetentny pracownik Urzędu będzie sporządzał zbiorcze zestawienia związane z monitorowaniem Strategii.

Burmistrz Krosna Odrzańskiego będzie przedkładał Radzie Miejskiej informację roczną w zakresie monitoringu w systemie rocznym.

2. Informacje roczne – przegląd strategiczny - ewaluacja.

Rekomenduje się przeprowadzenie jednego przeglądu strategicznego w okresie obowiązywania Strategii – w połowie 2021 roku. Wynikiem przeprowadzenia przeglądu będzie szczegółowe sprawozdanie zawierające podsumowanie zestawień wyników uzyskanych w ramach monitoringu (informacje roczne) wraz z oceną poziomu realizacji poszczególnych celów strategicznych. Przegląd strategiczny spełni *de facto* warunki tzw. ewaluacji *mid-term*, której celem jest obiektywna krytyka pierwszych wyników wdrażania Strategii, co pozwala ocenić również jakość samego systemu wdrażania i monitorowania. Informacje roczne i przegląd strategiczny mają na celu uzyskanie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób założenia i cele przekładane są na działania oraz wskazanie konieczności dokonania korekt (aktualizacji). W ramach informacji rocznych i przeglądu strategicznego dokonywana będzie także aktualizacja danych zawartych w analizie źródeł wtórnych.

Raporty z przeglądów strategicznych będą prezentowane Radzie Miejskiej przez Burmistrza Krosna Odrzańskiego wraz z rekomendacjami korekt, aktualizacji oraz uzupełnieniami zawartości dokumentu.

Zmiany w Strategii dokonywane będą uchwałą Rady Miejskiej na wniosek Burmistrza Krosna Odrzańskiego. Przed podjęciem uchwały wymagane będzie wydanie stosownej opinii przez właściwe komisje.

Ocena realizacji *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016 - 2025* zostanie dokonana w połowie 2021 r. na podstawie danych zawartych w informacjach rocznych

i przeglądzie strategicznym. Jej celem będzie porównanie założonych w dokumencie oddziaływań i efektów jego wdrażania z faktycznie osiągniętymi rezultatami. Na tej podstawie formułowane będą zalecenia na kolejne lata wdrażania Strategii. Ocena dokonywana będzie przez Burmistrza Krosna Odrzańskiego we współpracy z właściwymi komórkami organizacyjnymi Urzędu Miasta, które przedstawią ją do przyjęcia Radzie Miejskiej.

Ocena końcowa zostanie przeprowadzona po zakończeniu całego okresu, w jakim realizowane mają być zadania ujęte w Strategii. Wnioski z oceny posłużą jako rekomendacje dla planowania rozwoju w następnych okresach planowania strategicznego.

System wdrażania Strategii jest procesem, który wymaga czasu oraz wyboru metody wprowadzania kontekstowych korekt. W przypadku niniejszego dokumentu system wdrażania będzie można uznać za właściwy, jeżeli:

- kolejne projekty strategiczne będą realizowane z właściwą konsekwencją,
- w każdym momencie wdrażania będzie dostępna pełna informacja zarówno o działaniach strategicznych, jak i o zmianach w uwarunkowaniach rozwoju gminy,
- zaangażowanie podmiotów oraz ich aktywność skoncentrowana wokół celów strategicznych będzie rosła,
- dokument będzie stanowił oś zarządzania gminą, a równocześnie będzie narzędziem pozyskiwania środków zewnętrznych.

Poniżej zaprezentowano tabelę uprawnień i odpowiedzialności w zakresie wdrażania, monitorowania i ewaluacji Strategii:

Tabela 55 Tabela uprawnień i odpowiedzialności w zakresie wdrażania, monitorowania i ewaluacji Strategii

Stanowisko	Uprawnienie	Odpowiedzialność
Burmistrz Krosna Odrzańskiego	Wskazanie terminów i sposobów wykonania zadań, zatwierdzenie raportu zbiorczego.	Za zrealizowanie zadań przewidzianych na dany rok budżetowy, terminowe przekazanie raportu zbiorczego Radzie Miejskiej.
Naczelnik Wydziału Promocji i Rozwoju Gospodarczego	Sprawdzenie raportu zbiorczego.	Rzetelność raportu zbiorczego, terminowe przekazanie raportu zbiorczego do zatwierdzenia Burmistrzowi Krosna Odrzańskiego.
Pracownik Wydziału Promocji i Rozwoju Gospodarczego	Sprawdzenie poprawności wypełnienia kart, sporządzenie raportu zbiorczego z realizacji zadań ujętych w strategii.	Skompletowanie kart zadań, przygotowanie raportu zbiorczego na podstawie informacji zawartych w kartach zadań.
Naczelnik wydziału merytorycznego lub kierownik jednostki organizacyjnej	Realizacja zadań ujętych w strategii, sporządzenie sprawozdania z realizacji tych zadań.	Efektywne (sprawne i skuteczne) wykonanie zadań, terminowe przekazanie kart zadań do Wydziału Promocji i Rozwoju Gospodarczego.

Źródło: opracowanie własne

7. Matryca monitorowania Strategii - wskaźniki

Proces monitorowania realizacji Strategii będzie odbywać się w oparciu o zestaw wskaźników. Przyjęto zasadę monitorowania całości Strategii w oparciu o ograniczoną do trzech liczbę wskaźników strategicznych. Prezentację proponuje się w liczbach bezwzględnych lub procentowo, a zakres czasowy obejmie zmiany w stosunku do roku bazowego i roku ostatniego badania (dynamika).

Poniżej przedstawiono zestawienie wskaźników strategicznych monitorowania realizacji całości Strategii:

Tabela 56 Wskaźniki strategiczne monitorowania realizacji całości Strategii

Wskaźniki monitorowania Strategii	Jednostka	Źródło danych
Liczba ludności (wzrost o 892 os./5%)	os. lub %	ewidencja ludności (dane UM w Krośnie Odrzańskim)
Liczba podmiotów gospodarczych (wzrost o 94 szt./5%)	szt. lub %	podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON (dane GUS)
Liczba turystów odwiedzających gminę (wzrost o 600 os./20%)	os. lub %	turyści korzystający z noclegów ogółem (dane GUS)

Źródło: opracowanie własne

Na poziomie celów strategicznych i operacyjnych wyznaczonych w ramach niniejszej Strategii proponuje się zestaw wskaźników pozwalający na monitorowanie ich realizacji również zgodnie z zasadą ograniczonej liczby, jednak przy zachowaniu adekwatności. Prezentację wskaźników proponuje się w liczbach bezwzględnych.

Poniżej przedstawiono zestawienie wskaźników monitorowania Strategii na poziomie celów strategicznych i operacyjnych:

Tabela 55 Wskaźniki monitorowania Strategii na poziomie celów strategicznych i operacyjnych

Cele strategiczne i operacyjne	Wskaźniki monitorowania na poziomie celów strategicznych i operacyjnych
Cel strategiczny 1 WZMOCNIENIE POTENCJAŁU INWESTYCYJNEGO GMINY KROSNO ODRZAŃSKIE	– nakłady poniesione na realizację działań strategicznych [zł]
Cel operacyjny 1.1 Rozwój terenów inwestycyjnych	– powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych [ha] – liczba wybudowanych hal przemysłowych [szt.] – powierzchnia sprzedanych terenów inwestycyjnych [ha]
Cel operacyjny 1.2 Wspieranie aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców	– liczba projektów służących wspieraniu aktywności i przedsiębiorczości mieszkańców [szt.] – liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w pozyskiwaniu i szkoleniu pracowników [szt.] – liczba nowych miejsc pracy [szt.]
Cel operacyjny 1.3 Promocja gospodarcza w kraju i za granicą	– liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych [szt.] – liczba wydarzeń branżowych (targi, misje), w których wzięła udział Gmina Krosno Odrzańskie [szt.] – wzrost wpływów z podatku od środków transportowych [zł] – liczba unikalnych wejść na stronę internetową dot. promocji gospodarczej [liczba unikalnych wejść]
Cel strategiczny 2 POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW ORAZ	– nakłady poniesione na realizację działań strategicznych [zł]

Cele strategiczne i operacyjne	Wskaźniki monitorowania na poziomie celów strategicznych i operacyjnych
ATRAKCYJNOŚCI OSIEDLEŃCZEJ GMINY KROSNO ODRZAŃSKIE	
Cel operacyjny 2.1 Rewitalizacja społeczna i infrastrukturalna zdegradowanych obszarów Krosna Odrzańskiego	<ul style="list-style-type: none"> – powierzchnia terenów zrewitalizowanych [ha] – liczba osób i rodzin objęta pomocą społeczną [szt.]
Cel operacyjny 2.2 Poprawa estetyki i dostępności przestrzeni publicznej w Gminie Krosno Odrzańskie.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba projektów służących poprawie estetyki i dostępności przestrzeni publicznej [szt.] – powierzchnia terenów objętych modernizacją [m²]
Cel operacyjny 2.3 Usprawnienie sieci dróg i chodników	<ul style="list-style-type: none"> – obszar nowo wybudowanych/wyremontowanych dróg [m²] – obszar nowo wybudowanych/wyremontowanych chodników [m²] – ilość ogólnodostępnych miejsc parkingowych [szt.]
Cel operacyjny 2.4 Wsparcie budownictwa mieszkaniowego	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób korzystających z „Gminnego programu dla młodych” [os.] – wzrost liczby mieszkań komunalnych i socjalnych [%] – liczba nowych mieszkań oddanych do użytku na 1000 mieszkańców [szt.]
Cel operacyjny 2.5 Podniesienie jakości kształcenia	<ul style="list-style-type: none"> – relacja ilości miejsc w przedszkolu do liczby dzieci w wieku przedszkolnym [%] – wyniki testów gimnazjalnych [matemat-przyrod] [średnia liczba pkt]
Cel operacyjny 2.6 Rozwój różnych form opieki i integracji społecznej.	<ul style="list-style-type: none"> – wzrost liczby dzieci do lat 3 objętych opieką przez placówki gminne [%] – liczba osób uzyskujących zatrudnienie dzięki podmiotom ekonomii społecznej [os.]
Cel operacyjny 2.7 Rozwój społeczeństwa informacyjnego i obywatelskiego	<ul style="list-style-type: none"> – długość sieci światłowodów [m] – liczba osób korzystających z platformy e-usług [os.] – liczba umów zawartych z NGO [szt.] – liczba przedsięwzięć miejskich konsultowanych z mieszkańcami [szt.]
Cel operacyjny 2.8 Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie.	<ul style="list-style-type: none"> – wzrost ilości kamer monitoringu miejskiego [szt.] – nakładcy na zakup sprzętu dla służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo [zł.] – liczba przestępstw i wykroczeń na 1000 mieszkańców [szt.]
Cel strategiczny 3 ROZWÓJ TURYSTYKI ORAZ OCHRONA WALORÓW ŚRODOWISKOWYCH W GMINIE KROSNO ODRZAŃSKIE	
Cel operacyjny 3.1 Wykorzystanie potencjału turystycznego Gminy Krosno Odrzańskie	<ul style="list-style-type: none"> – liczba turystów odwiedzających Zamek Piastowski i Gród w Gostchorzu [szt.]
Cel operacyjny 3.2 Budowa i rozbudowa stref rekreacji i wypoczynku	<ul style="list-style-type: none"> – długość nowych ścieżek oraz szlaków pieszych i rowerowych [km]
Cel operacyjny 3.3 Powrót do tradycji winiarskich	<ul style="list-style-type: none"> – powierzchnia terenów przeznaczonych pod winnice [ha]
Cel operacyjny 3.4 Wdrażanie rozwiązań ekologicznych, w tym służących poprawie efektywności energetycznej	<ul style="list-style-type: none"> – ilość zaoszczędzonej energii w wyniku realizacji projektu termomodernizacyjnego [MWh/rok] – liczba zainstalowanych energooszczędnych punktów świetlnych [szt.] – poziom segregacji odpadów komunalnych
Cel operacyjny 3.5 Rozbudowa infrastruktury wodno – kanalizacyjnej	<ul style="list-style-type: none"> – wzrost długości sieci kanalizacyjnej [%] – wzrost długości sieci wodociągowej [%]

Źródło: opracowanie własne

8. Zintegrowany wymiar Strategii

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016-2025 została poddana weryfikacji w zestawieniu z kluczowymi dokumentami strategicznymi i operacyjnymi o wymiarze ogólnoeuropejskim, krajowym, regionalnym oraz lokalnym. Strategię można uznać za zintegrowaną, gdy jest zgodna z innymi wieloletnimi planami rozwoju dla danego kraju, regionu, a także uprzednio zatwierdzonymi przez samorząd dokumentami planistycznymi. Strategia rozwoju musi wyrażać główne założenia rozwojowe tych dokumentów poprzez konkretne propozycje projektów i rozwiązań, uwzględniając jednocześnie specyfikę, przewagi i ograniczenia gminy, której ma służyć. Przedmiotowe opracowanie jest w pełni komplementarne w odniesieniu do następujących dokumentów o charakterze programowym i strategicznym obowiązujących na poziomie wspólnotowym, krajowym i regionalnym:

- Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu;
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030;
- Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo;
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności;
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie;
- Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”;
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020;
- Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku);
- Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko. Perspektywa 2020;
- Strategia Sprawne Państwo 2020;
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020;
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012-2020;
- Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020;
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych w gminie Krosno Odrzańskie na lata 2013 – 2020;
- Strategia Rozwoju Oświaty w Gminie Krosno Odrzańskie na lata 2013 – 2018.

W poniższej tabeli zestawiono adekwatność zadań planowanych do realizacji w ramach *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy Krosno Odrzańskie na lata 2016-2025* w stosunku do dokumentów nadrzędnych o charakterze strategicznym.

Tabela 57 Zgodność zadań Strategii z zapisami dokumentów nadrzędnych

Wytyczne dokumentu nadrzędnego	Zadania Strategii zgodne z celami strategicznymi zawartymi w dokumencie nadrzędnym
Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu	
Priorytet 1 - rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;	<p>Wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu dotacji z UE (m.in. na innowacje). Współpraca z KSSSE i PAIiZ. Udział w targach i misjach branżowych.</p>
Priorytet 2 - rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;	<p>Prowadzenie polityki podatkowej przyjaznej przedsiębiorcom. Wydzielenie nowych terenów inwestycyjnych. Uzbrojenie terenów przy ul. Gubińskiej. Budowa hal przemysłowych. Sprzedaż terenów inwestycyjnych. Współpraca na rzecz dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy. Modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem energooszczędnych źródeł światła. Termomodernizacja budynków: Urzędu Miasta, Zespołu Szkół w Wężyskach, Szkoły Podstawowej nr 1, Hali Sportowo – Widowskiej OSiR oraz Centrum Rekreacyjnego przy ul. Pocztowej 27. Realizacja zadań ujętych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej. Działania edukacyjne dotyczące OZE i selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Rozwój i modernizacja systemu kanalizacji sanitarnej. Rozwój i modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę. Rekonstrukcja i poprawa stanu systemów wodno – melioracyjnych. Rozwój systemu zagospodarowania odpadów sanitarnych i komunalnych.</p>
Priorytet 3 – rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną;	<p>Powołanie Inkubatora Przedsiębiorczości. Kształtowanie warunków dla działalności Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB). Wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu i szkoleniu pracowników. Przyciąganie firm z branży transportowej. Działania na rzecz budowy obwodnicy Krosna Odrzańskiego wraz z przeprawą na rzece Odrze. Doposażenie gminnych placówek oświatowych. Budowa nowej siedziby Przedszkola nr 2. Remont sali sportowej w Szkole Podstawowej nr 3. Modernizacja Przedszkola nr 1. Współpraca na rzecz dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy. Uruchomienie żłobka. Modernizacja budynków przy ul. Piastów 2 lub Placu 11. Pułku na Centrum Usług Społecznych, w tym m.in. przedszkole, Dom Seniora, Centrum NGO, mediatekę, itp.</p>

Wytyczne dokumentu nadrzędnego	Zadania Strategii zgodne z celami strategicznymi zawartymi w dokumencie nadrzędnym
Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	Promocja i realizacja przedsięwzięć z zakresu ekonomii społecznej.
Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów;	<p>Realizacja działań wynikających z Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2016-2025 (w tym m.in. odbudowa kwartałów mieszkaniowych przy Placu Św. Jadwigi, budowa przystani rzecznej na kanale Odry, remonty kamienic i podwórek w dolnej części Krosna Odrzańskiego, powołanie świetlicy środowiskowej).</p> <p>Modernizacja amfiteatru.</p> <p>Doposażenie skate parku, placów zabaw i siłowni zewnętrznych.</p> <p>Budowa świetlicy wiejskiej w Starym Raduszczu wraz z oddziałem przedszkolnym.</p> <p>Remonty i doposażenie świetlic wiejskich.</p> <p>Opracowanie „Gminnego programu dla młodych”.</p> <p>Adaptacja budynku przy ul. Pocztowej 9 na mieszkania komunalne i socjalne.</p> <p>Sprzedaż terenów pod budownictwo wielorodzinne.</p> <p>Doposażenie gminnych placówek oświatowych.</p> <p>Budowa nowej siedziby Przedszkola nr 2.</p> <p>Remont sali sportowej w Szkole Podstawowej nr 3.</p> <p>Modernizacja Przedszkola nr 1.</p> <p>Współpraca na rzecz dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy.</p> <p>Uruchomienie żłobka.</p> <p>Modernizacja budynków przy ul. Piastów 2 lub Placu 11. Pułku na Centrum Usług Społecznych, w tym m.in. przedszkole, Dom Seniora, Centrum NGO, mediatekę, itp.</p>
Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej;	<p>Budowa drogi do Komendy Powiatowej Policji w Krośnie Odrzańskim.</p> <p>Budowa nowych miejsc parkingowych.</p> <p>Dokończenie budowy infrastruktury drogowej na osiedlu Chrobry II.</p> <p>Dokończenie modernizacji infrastruktury drogowej na ul. Mickiewicza.</p> <p>Remont dróg na osiedlach Piastów i Kopernika.</p> <p>Budowa drogi na odcinku Chyże – Gostchorze.</p> <p>Poprawa infrastruktury drogowej w miejscowości Bielów.</p> <p>Realizacja inwestycji ujętych w „Programie budowy i remontów infrastruktury drogowej”.</p>
Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski;	<p>Reorganizacja zieleni miejskiej, w tym parku i promenady.</p> <p>Realizacja zadań ujętych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej.</p> <p>Działania edukacyjne dotyczące OZE i selektywnej zbiórki odpadów komunalnych.</p> <p>Rozwój i modernizacja systemu kanalizacji sanitarnej.</p> <p>Rozwój i modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę.</p> <p>Rekonstrukcja i poprawa stanu systemów wodno – melioracyjnych.</p>

Wytyczne dokumentu nadrzędnego	Zadania Strategii zgodne z celami strategicznymi zawartymi w dokumencie nadrzędnym
Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego;	<p>Rozwój systemu zagospodarowania odpadów sanitarnych i komunalnych.</p> <p>Realizacja działań wynikających z Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2016-2025 (w tym m.in. odbudowa kwartałów mieszkaniowych przy Placu Św. Jadwigi, budowa przystani rzecznej na kanale Odry, remonty kamienic i podwórek w dolnej części Krosna Odrzańskiego, powołanie świetlicy środowiskowej).</p> <p>Modernizacja skweru przy ul. Kościuszki (tzw. „Szachownica”).</p> <p>Modernizacja placu przy ul. Poznańskiej 19.</p> <p>Poprawa funkcjonalności Placu 11. Pułku.</p>
Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo	
Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo; Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela (I.3.2. Rozwój kapitału społecznego, I.3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa obywatela);	<p>Zwiększenie dostępu mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie do szerokopasmowej sieci internetowej.</p> <p>Rozbudowa sieci światłowodów.</p> <p>Cyfryzacja placówek oświatowych.</p> <p>Rozwój platformy e-usług.</p> <p>Doposażenie Urzędu Miasta i gminnych jednostek organizacyjnych w nowoczesne technologie.</p> <p>Zwiększenie kompetencji informatycznych wśród mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie, w tym osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym.</p> <p>Zacieśnienie współpracy z NGO.</p> <p>Rozwój współpracy zagranicznej.</p> <p>Opracowanie „Miejskiego Kodeksu Dialogu”.</p> <p>Modernizacja budynków przy ul. Piastów 2 lub Placu 11. Pułku na Centrum Usług Społecznych, w tym m.in. przedszkole, Dom Seniora, Centrum NGO, mediatekę, itp.</p> <p>Modernizacja amfiteatru.</p> <p>Doposażenie skate parku, placów zabaw i siłowni zewnętrznych.</p> <p>Budowa świetlicy wiejskiej w Starym Raduszczu wraz z oddziałem przedszkolnym.</p> <p>Remonty i doposażenie świetlic wiejskich.</p> <p>Opracowanie „Gminnego programu dla młodych”.</p> <p>Modernizacja i rozbudowa monitoringu miejskiego.</p> <p>Zabezpieczenie dolnej części Krosna Odrzańskiego przed powodzią.</p> <p>Działania na rzecz rozbudowy infrastruktury przeciwpowodziowej na terenach wiejskich.</p> <p>Doposażenie służb odpowiedzialnych za utrzymanie bezpieczeństwa na terenie gminy.</p> <p>Realizacja programów informacyjnych, edukacyjnych i profilaktycznych z zakresu bezpieczeństwa.</p>
Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka; Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki (II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności	<p>Wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu dotacji z UE (m.in. na innowacje).</p> <p>Współpraca z KSSSE i PAliZ.</p> <p>Udział w targach i misjach branżowych.</p>

Wytyczne dokumentu nadrzędnego	Zadania Strategii zgodne z celami strategicznymi zawartymi w dokumencie nadrzędnym
<p>gospodarczej); Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko (II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej, II.6.3, Zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii, II.6.4. Poprawa stanu środowiska);</p>	<p>Prowadzenie polityki podatkowej przyjaznej przedsiębiorcom. Wydzielenie nowych terenów inwestycyjnych. Uzbrojenie terenów przy ul. Gubińskiej. Budowa hal przemysłowych. Sprzedaż terenów inwestycyjnych. Współpraca na rzecz dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy. Powołanie Inkubatora Przedsiębiorczości. Kształtowanie warunków dla działalności Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB). Wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu i szkoleniu pracowników. Przyciąganie firm z branży transportowej Działania na rzecz budowy obwodnicy Krosna Odrzańskiego wraz z przeprawą na rzece Odrze. Modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem energooszczędnych źródeł światła. Termomodernizacja budynków: Urzędu Miasta, Zespołu Szkół w Wężyskach, Szkoły Podstawowej nr 1, Hali Sportowo – Widowiskowej OSiR oraz Centrum Rekreacyjnego przy ul. Pocztovej 27. Realizacja zadań ujętych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej. Działania edukacyjne dotyczące OZE i selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Rozwój i modernizacja systemu kanalizacji sanitarnej. Rozwój i modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę. Rekonstrukcja i poprawa stanu systemów wodno – melioracyjnych. Rozwój systemu zagospodarowania odpadów sanitarnych i komunalnych.</p>
<p>Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna; Cel III.1. Integracja społeczna (III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym); Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych (III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych); Cel III.3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych (III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmocnienia potencjału obszarów wiejskich,</p>	<p>Realizacja działań wynikających z Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2016-2025 (w tym m.in. odbudowa kwartałów mieszkaniowych przy Placu Św. Jadwigi, budowa przystani rzecznej na kanale Odry, remonty kamienic i podwórek w dolnej części Krosna Odrzańskiego, powołanie świetlicy środowiskowej). Modernizacja skweru przy ul. Kościuszki (tzw. „Szachownica”). Modernizacja placu przy ul. Poznańskiej 19. Poprawa funkcjonalności Placu 11. Pułku. Modernizacja budynków przy ul. Piastów 2 lub Placu 11. Pułku na Centrum Usług Społecznych, w tym m.in. przedszkole, Dom Seniora, Centrum NGO, mediatekę, itp. Modernizacja amfiteatru. Dopuszczenie skate parku, placów zabaw i siłowni zewnętrznych. Budowa świetlicy wiejskiej w Starym Raduszczu wraz z oddziałem przedszkolnym. Remonty i doposażenie świetlic wiejskich. Opracowanie „Gminnego programu dla młodych”. Zwiększenie kompetencji informatycznych wśród mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie, w tym osób zagrożonych</p>

Wytyczne dokumentu nadrzędnego	Zadania Strategii zgodne z celami strategicznymi zawartymi w dokumencie nadrzędnym
III.3.4. Zwiększenie spójności terytorialnej);	<p>wykluczeniem cyfrowym. Zacieśnienie współpracy z NGO. Doposażenie gminnych placówek oświatowych. Budowa nowej siedziby Przedszkola nr 2. Remont sali sportowej w Szkole Podstawowej nr 3. Modernizacja Przedszkola nr 1. Współpraca na rzecz dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy. Uruchomienie żłobka. Odbudowa Zamku Piastowskiego. Budowa Grodu Średniowiecznego w Gostchorzu. Działania na rzecz udostępnienia dla turystów wieży widokowej kościoła św. Jadwigi Śląskiej. Iluminacja budynków. Promocja turystyczna w oparciu o Zamek Piastowski, rzekę Odrę oraz Lubuski Szlak Wina i Miodu. Kontynuacja organizacji imprez gminnych o zasięgu regionalnym – Rybobranie, Turniej Rycerski, Festiwal Jadwigensis, Krośnieńska „10”. Zagospodarowanie terenów wokół jeziora Glibiel w Łochowicach i Moczydło w Osiecznicy. Budowa ścieżek i szlaków pieszych i rowerowych. Modernizacja portu rzecznoego w Krośnie Odrzańskim. Zagospodarowanie terenów wokół przystani rzecznej w Gostchorzu. Budowa winnicy miejskiej na skarpie nadodrzańskiej. Kreowanie i wspieranie inicjatyw związanych z uprawą winorośli i produkcją wina. Integracja środowisk związanych z uprawą winorośli i produkcją wina. Opracowanie bazy nieruchomości przeznaczonych pod uprawę winorośli.</p>
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności	
Obszar konkurencyjności i innowacyjnej gospodarki;	<p>Wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu dotacji z UE (m.in. na innowacje). Współpraca z KSSSE i PAIiZ Udział w targach i misjach branżowych Prowadzenie polityki podatkowej przyjaznej przedsiębiorcom. Wydzielenie nowych terenów inwestycyjnych. Uzbrojenie terenów przy ul. Gubińskiej. Budowa hal przemysłowych. Sprzedaż terenów inwestycyjnych. Współpraca na rzecz dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy.</p>

Wytyczne dokumentu nadrzędnego	Zadania Strategii zgodne z celami strategicznymi zawartymi w dokumencie nadrzędnym
	<p>Powołanie Inkubatora Przedsiębiorczości. Kształtowanie warunków dla działalności Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB). Wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu i szkoleniu pracowników. Przyciąganie firm z branży transportowej</p>
Obszar równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski;	<p>Działania na rzecz budowy obwodnicy Krosna Odrzańskiego wraz z przeprawą na rzece Odrze. Odbudowa Zamku Piastowskiego. Budowa Grodu Średniowiecznego w Gostchorzu. Działania na rzecz udostępnienia dla turystów wieży widokowej kościoła św. Jadwigi Śląskiej. Iluminacja budynków. Promocja turystyczna w oparciu o Zamek Piastowski, rzekę Odrę oraz Lubuski Szlak Wina i Miodu. Kontynuacja organizacji imprez gminnych o zasięgu regionalnym – Rybobranie, Turniej Rycerski, Festiwal Jadwigensis, Krośnieńska „10”. Zagospodarowanie terenów wokół jeziora Glibiel w Łochowicach i Moczydło w Osiecznicy. Budowa ścieżek i szlaków pieszych i rowerowych. Modernizacja portu rzecznoego w Krośnie Odrzańskim. Zagospodarowanie terenów wokół przystani rzecznej w Gostchorzu. Budowa winnicy miejskiej na skarpie nadodrzańskiej. Kreowanie i wspieranie inicjatyw związanych z uprawą winorośli i produkcją wina. Integracja środowisk związanych z uprawą winorośli i produkcją wina. Opracowanie bazy nieruchomości przeznaczonych pod uprawę winorośli.</p>
Obszar efektywności i sprawności państwa;	<p>Zwiększenie dostępu mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie do szerokopasmowej sieci internetowej. Rozbudowa sieci światłowodów. Cyfryzacja placówek oświatowych. Rozwój platformy e-usług. Dopuszczenie Urzędu Miasta i gminnych jednostek organizacyjnych w nowoczesne technologie. Zwiększenie kompetencji informatycznych wśród mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie, w tym osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym. Zacieśnienie współpracy z NGO. Rozwój współpracy zagranicznej. Opracowanie „Miejskiego Kodeksu Dialogu”. Modernizacja i rozbudowa monitoringu miejskiego. Zabezpieczenie dolnej części Krosna Odrzańskiego przed powodzią. Działania na rzecz rozbudowy infrastruktury przeciwpowodziowej na terenach wiejskich. Dopuszczenie służb odpowiedzialnych za utrzymanie bezpieczeństwa na terenie gminy.</p>

Wytyczne dokumentu nadrzędnego	Zadania Strategii zgodne z celami strategicznymi zawartymi w dokumencie nadrzędnym
	Realizacja programów informacyjnych, edukacyjnych i profilaktycznych z zakresu bezpieczeństwa.
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie	
Cel 1.2 Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza miastami wojewódzkimi;	<p>Wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu dotacji z UE (m.in. na innowacje).</p> <p>Współpraca z KSSSE i PAIiZ.</p> <p>Udział w targach i misjach branżowych.</p> <p>Prowadzenie polityki podatkowej przyjaznej przedsiębiorcom.</p> <p>Wydzielenie nowych terenów inwestycyjnych.</p> <p>Uzbrojenie terenów przy ul. Gubińskiej.</p> <p>Budowa hal przemysłowych.</p> <p>Sprzedaż terenów inwestycyjnych.</p> <p>Współpraca na rzecz dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy.</p>
Cel 1.3 Budowa podstaw konkurencyjności województw;	<p>Działania na rzecz budowy obwodnicy Krosna Odrzańskiego wraz z przeprawą na rzece Odrze.</p> <p>Odbudowa Zamku Piastowskiego.</p> <p>Budowa Grodu Średniowiecznego w Gostchorzu.</p> <p>Działania na rzecz udostępnienia dla turystów wieży widokowej kościoła św. Jadwigi Śląskiej.</p> <p>Iluminacja budynków.</p> <p>Promocja turystyczna w oparciu o Zamek Piastowski, rzekę Odrę oraz Lubuski Szlak Wina i Miodu.</p> <p>Kontynuacja organizacji imprez gminnych o zasięgu regionalnym – Rybobranie, Turniej Rycerski, Festiwal Jadwigensis, Krośnieńska „10”.</p> <p>Zagospodarowanie terenów wokół jeziora Glibiel w Łochowicach i Moczydło w Osiecznicy.</p> <p>Budowa ścieżek i szlaków pieszych i rowerowych.</p> <p>Modernizacja portu rzeczno-jeziornego w Krośnie Odrzańskim.</p> <p>Zagospodarowanie terenów wokół przystani rzecznej w Gostchorzu.</p> <p>Budowa winnicy miejskiej na skarpie nadodrzańskiej.</p> <p>Kreowanie i wspieranie inicjatyw związanych z uprawą winorośli i produkcją wina.</p> <p>Integracja środowisk związanych z uprawą winorośli i produkcją wina.</p> <p>Opracowanie bazy nieruchomości przeznaczonych pod uprawę winorośli.</p>
Cel 2.3 Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze;	<p>Realizacja działań wynikających z Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2016-2025 (w tym m.in. odbudowa kwartałów mieszkaniowych przy Placu Św. Jadwigi, budowa przystani rzecznej na kanale Odry, remonty kamienic i podwórek w dolnej części Krosna Odrzańskiego, powołanie świetlicy środowiskowej).</p> <p>Reorganizacja zieleni miejskiej, w tym parku i promenady.</p> <p>Modernizacja skweru przy ul. Kościuszki (tzw. „Szachownica”).</p> <p>Modernizacja placu przy ul. Poznańskiej 19.</p>

Wytyczne dokumentu nadrzędnego	Zadania Strategii zgodne z celami strategicznymi zawartymi w dokumencie nadrzędnym
	<p>Poprawa funkcjonalności Placu 11. Pułku. Modernizacja amfiteatru. Doposażenie skate parku, placów zabaw i siłowni zewnętrznych. Budowa świetlicy wiejskiej w Starym Raduszczu wraz z oddziałem przedszkolnym. Remonty i doposażenie świetlic wiejskich.</p>
<p>Cel 3.4. Budowanie kapitału społecznego dla rozwoju regionalnego w oparciu o sieci współpracy między różnymi aktorami polityki regionalnej;</p>	<p>Współpraca na rzecz dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy. Promocja i realizacja przedsięwzięć z zakresu ekonomii społecznej Zacieśnienie współpracy z NGO. Kształtowanie warunków dla działalności Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB). Współpraca na rzecz dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy.</p>
<p>Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020”</p>	
<p>Cel 2: Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy;</p>	<p>Wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu dotacji z UE (m.in. na innowacje). Współpraca z KSSSE i PALiZ Udział w targach i misjach branżowych Powołanie Inkubatora Przedsiębiorczości. Kształtowanie warunków dla działalności Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB). Wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu i szkoleniu pracowników. Zwiększenie dostępu mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie do szerokopasmowej sieci internetowej. Rozbudowa sieci światłowodów. Cyfryzacja placówek oświatowych. Rozwój platformy e-usług. Doposażenie Urzędu Miasta i gminnych jednostek organizacyjnych w nowoczesne technologie. Zwiększenie kompetencji informatycznych wśród mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie, w tym osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym</p>
<p>Cel 3: Wzrost efektywności wykorzystania zasobów naturalnych i surowców;</p>	<p>Zagospodarowanie terenów wokół jeziora Glibiel w Łochowicach i Moczydło w Osiecznicy. Budowa ścieżek i szlaków pieszych i rowerowych. Modernizacja portu rzecznoego w Krośnie Odrzańskim. Zagospodarowanie terenów wokół przystani rzecznej w Gostchorzu. Promocja turystyczna w oparciu o Zamek Piastowski, rzekę Odrę oraz Lubuski Szlak Wina i Miodu. Realizacja zadań ujętych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej. Działania edukacyjne dotyczące OZE i selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Rozwój i modernizacja systemu kanalizacji sanitarnej. Rozwój i modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę. Rekonstrukcja i poprawa stanu systemów wodno – melioracyjnych.</p>

Wytyczne dokumentu nadrzędnego	Zadania Strategii zgodne z celami strategicznymi zawartymi w dokumencie nadrzędnym
	Rozwój systemu zagospodarowania odpadów sanitarnych i komunalnych.
Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020	
<p>Cel szczegółowy 1: Wzrost zatrudnienia; Cel szczegółowy 2: Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych; Cel szczegółowy 3: Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym; Cel szczegółowy 5: Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli;</p>	<p>Prowadzenie polityki podatkowej przyjaznej przedsiębiorcom. Wydzielenie nowych terenów inwestycyjnych. Uzbrojenie terenów przy ul. Gubińskiej. Budowa hal przemysłowych. Sprzedaż terenów inwestycyjnych. Współpraca na rzecz dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy. Powołanie Inkubatora Przedsiębiorczości. Kształtowanie warunków dla działalności Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB). Wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu i szkoleniu pracowników. Przyciąganie firm z branży transportowej Modernizacja budynków przy ul. Piastów 2 lub Placu 11. Pułku na Centrum Usług Społecznych, w tym m.in. przedszkole, Dom Seniora, Centrum NGO, mediatekę, itp. Promocja i realizacja przedsięwzięć z zakresu ekonomii społecznej. Realizacja działań wynikających z Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2016-2025 (w tym m.in. odbudowa kwartałów mieszkaniowych przy Placu Św. Jadwigi, budowa przystani rzecznej na kanale Odry, remonty kamienic i podwórek w dolnej części Krosna Odrzańskiego, powołanie świetlicy środowiskowej). Budowa świetlicy wiejskiej w Starym Raduszczu wraz z oddziałem przedszkolnym. Remonty i doposażenie świetlic wiejskich. Zwiększenie dostępu mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie do szerokopasmowej sieci internetowej. Rozbudowa sieci światłowodów. Cyfryzacja placówek oświatowych. Rozwój platformy e-usług. Doposażenie Urzędu Miasta i gminnych jednostek organizacyjnych w nowoczesne technologie. Zwiększenie kompetencji informatycznych wśród mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie, w tym osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym</p>
Strategia Rozwoju Transportu do 2020 roku (z perspektywą do 2030 roku)	
<p>Cele szczegółowe: - Stworzenie nowoczesnej, spójnej sieci infrastruktury transportowej; - Poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym;</p>	<p>Budowa drogi do Komendy Powiatowej Policji w Krośnie Odrzańskim. Budowa nowych miejsc parkingowych. Dokończenie budowy infrastruktury drogowej na osiedlu Chrobry II. Dokończenie modernizacji infrastruktury drogowej na ul. Mickiewicza. Remont dróg na osiedlach Piastów i Kopernika.</p>

Wytyczne dokumentu nadrzędnego	Zadania Strategii zgodne z celami strategicznymi zawartymi w dokumencie nadrzędnym
<ul style="list-style-type: none"> - Bezpieczeństwo i niezawodność; - Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko; - Zbudowanie racjonalnego modelu finansowania inwestycji infrastrukturalnych. 	<p>Budowa drogi na odcinku Chyże – Gostchorze. Poprawa infrastruktury drogowej w miejscowości Bielów. Realizacja inwestycji ujętych w „Programie budowy i remontów infrastruktury drogowej”.</p>
Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko. Perspektywa 2020	
<p>Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (1.3. Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna; 1.4. Uporządkowanie zarządzania przestrzenią);</p>	<p>Zagospodarowanie terenów wokół jeziora Glibiel w Łochowicach i Moczydło w Osiecznicy. Budowa ścieżek i szlaków pieszych i rowerowych. Modernizacja portu rzecznej w Krośnie Odrzańskim. Zagospodarowanie terenów wokół przystani rzecznej w Gostchorzu. Budowa winnicy miejskiej na skarpie nadodrzańskiej. Opracowanie bazy nieruchomości przeznaczonych pod uprawę winorośli.</p>
<p>Cel 3. Poprawa stanu środowiska (3.1. Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki; 3.2. Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne; 3.3. Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki; 3.4. Wspieranie nowych i promocja polskich technologii energetycznych i środowiskowych; 3.5. Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy);</p>	<p>Zabezpieczenie dolnej części Krosna Odrzańskiego przed powodzią. Działania na rzecz rozbudowy infrastruktury przeciwpowodziowej na terenach wiejskich. Reorganizacja zieleni miejskiej, w tym parku i promenady. Zagospodarowanie terenów wokół jeziora Glibiel w Łochowicach i Moczydło w Osiecznicy. Budowa ścieżek i szlaków pieszych i rowerowych. Modernizacja portu rzecznej w Krośnie Odrzańskim. Zagospodarowanie terenów wokół przystani rzecznej w Gostchorzu. Modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem energooszczędnych źródeł światła. Termomodernizacja budynków: Urzędu Miasta, Zespołu Szkół w Wężyskach, Szkoły Podstawowej nr 1, Hali Sportowo – Widowiskowej OSiR oraz Centrum Rekreacyjnego przy ul. Pocztovej 27. Realizacja zadań ujętych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej. Działania edukacyjne dotyczące OZE i selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Rozwój i modernizacja systemu kanalizacji sanitarnej. Rozwój i modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę. Rekonstrukcja i poprawa stanu systemów wodno – melioracyjnych. Rozwój systemu zagospodarowania odpadów sanitarnych i komunalnych.</p>
Strategia Sprawne Państwo 2020	
<p>Cel 1. Otwarty Rząd (1.1 Otwarcie zasobów sektora publicznego; 1.2 Usprawnienie procesu konsultacji społecznych oraz inne formy zaangażowania obywateli w rządzenie);</p>	<p>Rozbudowa sieci światłowodów. Rozwój platformy e-usług. Zwiększenie kompetencji informatycznych wśród mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie, w tym osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym.</p>
<p>Cel 2. Zwiększenie sprawności instytucjonalnej państwa</p>	<p>Cyfryzacja placówek oświatowych.</p>

Wytyczne dokumentu nadrzędnego	Zadania Strategii zgodne z celami strategicznymi zawartymi w dokumencie nadrzędnym
(2.1. Doskonalenie funkcjonowania samorządu terytorialnego; 2.3. Efektywne i funkcjonalne urzędy administracji publicznej;	Zacieśnienie współpracy z NGO. Rozwój współpracy zagranicznej.
Cel 3. Skuteczne zarządzanie i koordynacja działań rozwojowych (3.1. Poprawa skuteczności planowania strategicznego i zarządzania finansowego; 3.2. Skuteczny system zarządzania rozwojem kraju);	Działania na rzecz budowy obwodnicy Krosna Odrzańskiego wraz z przeprawą na rzece Odrze. Prowadzenie polityki podatkowej przyjaznej przedsiębiorcom. Realizacja działań wynikających z Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2016-2025 (w tym m.in. odbudowa kwartałów mieszkaniowych przy Placu Św. Jadwigi, budowa przystani rzecznej na kanale Odry, remonty kamienic i podwórek w dolnej części Krosna Odrzańskiego, powołanie świetlicy środowiskowej). Realizacja inwestycji ujętych w „Programie budowy i remontów infrastruktury drogowej”.
Cel 5. Efektywne świadczenie usług publicznych (5.5 Standaryzacja i zarządzanie usługami publicznymi, ze szczególnym uwzględnieniem technologii cyfrowych; 5.6. Powszechny dostęp do szerokopasmowego Internetu	Zwiększenie dostępu mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie do szerokopasmowej sieci internetowej. Doposażenie Urzędu Miasta i gminnych jednostek organizacyjnych w nowoczesne technologie.
Cel 7. Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego (7.1. Podnoszenie sprawności, poprawa wizerunku i wzrost poziomu zaufania do instytucji i służb zapewniających bezpieczeństwo i porządek publiczny; 7.2. Przeciwdziałanie i zwalczanie przestępstw oraz zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego; 7.4. Ratownictwo i ochrona ludności; 7.5 Doskonalenie systemu zarządzania kryzysowego);	Realizacja działań wynikających z Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2016-2025 (w tym m.in. odbudowa kwartałów mieszkaniowych przy Placu Św. Jadwigi, budowa przystani rzecznej na kanale Odry, remonty kamienic i podwórek w dolnej części Krosna Odrzańskiego, powołanie świetlicy środowiskowej). Modernizacja i rozbudowa monitoringu miejskiego. Zabezpieczenie dolnej części Krosna Odrzańskiego przed powodzią. Działania na rzecz rozbudowy infrastruktury przeciwpowodziowej na terenach wiejskich. Doposażenie służb odpowiedzialnych za utrzymanie bezpieczeństwa na terenie gminy. Realizacja programów informacyjnych, edukacyjnych i profilaktycznych z zakresu bezpieczeństwa.
Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020	
Cel szczegółowy 1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperatywności, kreatywności oraz komunikacji (Priorytet 1.1. Wspieranie edukacji formalnej w zakresie metod nauczania sprzyjających kooperacji, kreatywności i komunikacji oraz rozwijanie demokratycznej kultury szkoły; Priorytet 1.2. Wspieranie edukacji innej niż formalna ukierunkowanej na kooperację, kreatywność i komunikację społeczną;	Realizacja działań wynikających z Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2016-2025 (w tym m.in. odbudowa kwartałów mieszkaniowych przy Placu Św. Jadwigi, budowa przystani rzecznej na kanale Odry, remonty kamienic i podwórek w dolnej części Krosna Odrzańskiego, powołanie świetlicy środowiskowej). Współpraca na rzecz dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy. Modernizacja amfiteatru. Doposażenie skate parku, placów zabaw i siłowni zewnętrznych. Budowa świetlicy wiejskiej w Starym Raduszczu wraz z oddziałem przedszkolnym. Remonty i doposażenie świetlic wiejskich. Doposażenie gminnych placówek oświatowych.

Wytyczne dokumentu nadrzędnego	Zadania Strategii zgodne z celami strategicznymi zawartymi w dokumencie nadrzędnym
	<p>Budowa nowej siedziby Przedszkola nr 2. Remont sali sportowej w Szkole Podstawowej nr 3. Modernizacja Przedszkola nr 1. Uruchomienie żłobka. Modernizacja budynków przy ul. Piastów 2 lub Placu 11. Pułku na Centrum Usług Społecznych, w tym m.in. przedszkole, Dom Seniora, Centrum NGO, mediatekę, itp. Promocja i realizacja przedsięwzięć z zakresu ekonomii społecznej.</p>
<p>Cel szczegółowy 2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne (Priorytet Strategii 2.1. Wspieranie mechanizmów współpracy instytucji publicznych z obywatelami; Priorytet Strategii 2.2. Rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej; Priorytet Strategii 2.3. Wzmocnienie integracji i solidarności społecznej);</p>	<p>Zwiększenie dostępu mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie do szerokopasmowej sieci internetowej. Rozbudowa sieci światłowodów. Cyfryzacja placówek oświatowych. Rozwój platformy e-usług. Doposażenie Urzędu Miasta i gminnych jednostek organizacyjnych w nowoczesne technologie. Zwiększenie kompetencji informatycznych wśród mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie, w tym osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym. Zacieśnienie współpracy z NGO. Rozwój współpracy zagranicznej. Opracowanie „Miejskiego Kodeksu Dialogu”.</p>
<p>Cel szczegółowy 3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy (Priorytet 3.1. Zwiększanie dostępności informacji i poprawa jakości komunikacji w sferze publicznej).</p>	<p>Realizacja programów informacyjnych, edukacyjnych i profilaktycznych z zakresu bezpieczeństwa. Kształtowanie warunków dla działalności Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB). Współpraca z KSSSE i PAliZ. Udział w targach i misjach branżowych</p>
<p>Cel szczegółowy 4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego (Priorytet 4.1. Wzmocnienie roli kultury w budowaniu spójności społecznej; Priorytet 4.2. Wzmocnienie znaczenia kultury w rozwoju społeczno-gospodarczym);</p>	<p>Kontynuacja organizacji imprez gminnych o zasięgu regionalnym – Rybobranie, Turniej Rycerski, Festiwal Jadwigensis, Krośnieńska „10”. Odbudowa Zamku Piastowskiego. Działania na rzecz udostępnienia dla turystów wieży widokowej kościoła św. Jadwigi Śląskiej. Iluminacja budynków. Promocja turystyczna w oparciu o Zamek Piastowski, rzekę Odrę oraz Lubuski Szlak Wina i Miodu. Budowa winnicy miejskiej na skarpie nadodrzańskiej. Kreowanie i wspieranie inicjatyw związanych z uprawą winorośli i produkcją wina. Integracja środowisk związanych z uprawą winorośli i produkcją wina. Opracowanie bazy nieruchomości przeznaczonych pod uprawę winorośli.</p>
<p>Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012-2020</p>	
<p>Cel 1. Wzrost jakości kapitału ludzkiego, społecznego, zatrudnienia i przedsiębiorczości na obszarach;</p>	<p>Poprawa infrastruktury drogowej w miejscowości Bielów. Realizacja inwestycji ujętych w „Programie budowy i remontów infrastruktury drogowej”.</p>

Wytyczne dokumentu nadrzędnego	Zadania Strategii zgodne z celami strategicznymi zawartymi w dokumencie nadrzędnym
<p>wiejskich. Cel 2. Poprawa warunków życia na obszarach wiejskich oraz poprawa ich dostępności przestrzennej; Cel 5. Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich;</p>	<p>Przyciąganie firm z branży transportowej. Budowa świetlicy wiejskiej w Starym Raduszczu wraz z oddziałem przedszkolnym. Remonty i doposażenie świetlic wiejskich. Zwiększenie dostępu mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie do szerokopasmowej sieci internetowej. Rozbudowa sieci światłowodów. Cyfryzacja placówek oświatowych. Zwiększenie kompetencji informatycznych wśród mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie, w tym osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym. Działania na rzecz rozbudowy infrastruktury przeciwpowodziowej na terenach wiejskich. Doposażenie służb odpowiedzialnych za utrzymanie bezpieczeństwa na terenie gminy. Realizacja programów informacyjnych, edukacyjnych i profilaktycznych z zakresu bezpieczeństwa. Zagospodarowanie terenów wokół jeziora Glibiel w Łochowicach i Moczydło w Osiecznicy. Budowa ścieżek i szlaków pieszych i rowerowych. Modernizacja portu rzecznego w Krośnie Odrzańskim. Zagospodarowanie terenów wokół przystani rzecznej w Gostchorzu. Realizacja zadań ujętych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej. Działania edukacyjne dotyczące OZE i selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Rozwój i modernizacja systemu kanalizacji sanitarnej. Rozwój i modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę. Rekonstrukcja i poprawa stanu systemów wodno – melioracyjnych. Rozwój systemu zagospodarowania odpadów sanitarnych i komunalnych.</p>
<p>Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2020</p>	
<p>Cel strategiczny 1. Konkurencyjna i innowacyjna gospodarka regionalna (Cel 1.1 Rozwój sektora B+R oraz usprawnienie mechanizmów transferu innowacji; Cel 1.2 Rozwój przedsiębiorczości i zwiększenie aktywności zawodowej; Cel 1.3 Podniesienie jakości kształcenia i dostosowanie go do potrzeb regionalnego rynku pracy; Cel 1.5 Rozwój subregionalnych i lokalnych ośrodków miejskich; Cel 1.6 Udoskonalenie oraz rozbudowa infrastruktury energetycznej i ochrony środowiska; Cel 1.7 Rozwój potencjału turystycznego województwa);</p>	<p>Wydzielenie nowych terenów inwestycyjnych. Uzbrojenie terenów przy ul. Gubińskiej. Budowa hal przemysłowych. Sprzedaż terenów inwestycyjnych. Współpraca z KSSSE i PAIiZ. Działania na rzecz budowy obwodnicy Krosna Odrzańskiego wraz z przeprawą na rzece Odrze. Powołanie Inkubatora Przedsiębiorczości. Kształtowanie warunków dla działalności Instytucji Otoczenia Biznesu (IOB). Wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu i szkoleniu pracowników. Wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu dotacji z UE (m.in. na innowacje). Prowadzenie polityki podatkowej przyjaznej przedsiębiorcom.</p>

Wytyczne dokumentu nadrzędnego	Zadania Strategii zgodne z celami strategicznymi zawartymi w dokumencie nadrzędnym
	<p>Przyciąganie firm z branży transportowej. Udział w targach i misjach branżowych. Współpraca na rzecz dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy. Promocja i realizacja przedsięwzięć z zakresu ekonomii społecznej. Odbudowa Zamku Piastowskiego. Budowa Grodu Średniowiecznego w Gostchorzu. Działania na rzecz udostępnienia dla turystów wieży widokowej kościoła św. Jadwigi Śląskiej. Iluminacja budynków. Promocja turystyczna w oparciu o Zamek Piastowski, rzekę Odrę oraz Lubuski Szlak Wina i Miodu. Kontynuacja organizacji imprez gminnych o zasięgu regionalnym – Rybobranie, Turniej Rycerski, Festiwal Jadwigensis, Krośnieńska „10”. Realizacja zadań ujętych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej. Działania edukacyjne dotyczące OZE i selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Rozwój i modernizacja systemu kanalizacji sanitarnej. Rozwój i modernizacja systemu zaopatrzenia w wodę. Rekonstrukcja i poprawa stanu systemów wodno – melioracyjnych. Rozwój systemu zagospodarowania odpadów sanitarnych i komunalnych. Realizacja działań wynikających z Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2016-2025 (w tym m.in. odbudowa kwartałów mieszkaniowych przy Placu Św. Jadwigi, budowa przystani rzecznej na kanale Odry, remonty kamienic i podwórek w dolnej części Krosna Odrzańskiego, powołanie świetlicy środowiskowej).</p>
<p>Cel strategiczny 2. Wysoka dostępność transportowa i teleinformatyczna (Cel 2.1 Budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury komunikacyjnej; Cel 2.3 Rozwój społeczeństwa informacyjnego;</p>	<p>Działania na rzecz budowy obwodnicy Krosna Odrzańskiego wraz z przeprawą na rzece Odrze. Budowa drogi do Komendy Powiatowej Policji w Krośnie Odrzańskim. Budowa nowych miejsc parkingowych. Dokończenie budowy infrastruktury drogowej na osiedlu Chrobry II. Dokończenie modernizacji infrastruktury drogowej na ul. Mickiewicza. Remont dróg na osiedlach Piastów i Kopernika. Budowa drogi na odcinku Czyże – Gostchorze. Poprawa infrastruktury drogowej w miejscowości Bielów. Zwiększenie dostępu mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie do szerokopasmowej sieci internetowej. Rozbudowa sieci światłowodów. Cyfryzacja placówek oświatowych. Rozwój platformy e-usług. Dopuszczenie Urzędu Miasta i gminnych jednostek organizacyjnych w nowoczesne technologie. Realizacja inwestycji ujętych w „Programie budowy i remontów infrastruktury drogowej”.</p>

Wytyczne dokumentu nadrzędnego	Zadania Strategii zgodne z celami strategicznymi zawartymi w dokumencie nadrzędnym
<p>Cel strategiczny 3. Społeczna i terytorialna spójność regionu (Cel 3.1 Wzrost dostępności i atrakcyjności kształcenia w placówkach edukacyjnych; Cel 3.3 Zapewnienie różnorodnej oferty kulturalnej i sportowej; Cel 3.4 Promocja włączenia zawodowego i społecznego; Cel 3.5 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich; Cel 3.6 Wsparcie budowy oraz modernizacji systemów i infrastruktury zapobiegania zagrożeniom);</p>	<p>Doposażenie gminnych placówek oświatowych. Budowa nowej siedziby Przedszkola nr 2. Remont sali sportowej w Szkole Podstawowej nr 3. Modernizacja Przedszkola nr 1. Współpraca na rzecz dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy. Modernizacja budynków przy ul. Piastów 2 lub Placu 11. Pułku na Centrum Usług Społecznych, w tym m.in. przedszkole, Dom Seniora, Centrum NGO, mediatekę, itp. Modernizacja i rozbudowa monitoringu miejskiego. Zabezpieczenie dolnej części Krosna Odrzańskiego przed powodzią. Działania na rzecz rozbudowy infrastruktury przeciwpowodziowej na terenach wiejskich. Doposażenie służb odpowiedzialnych za utrzymanie bezpieczeństwa na terenie gminy. Realizacja programów informacyjnych, edukacyjnych i profilaktycznych z zakresu bezpieczeństwa. Odbudowa Zamku Piastowskiego. Budowa Grodu Średniowiecznego w Gostchorzu. Działania na rzecz udostępnienia dla turystów wieży widokowej kościoła św. Jadwigi Śląskiej. Iluminacja budynków. Kontynuacja organizacji imprez gminnych o zasięgu regionalnym – Rybobranie, Turniej Rycerski, Festiwal Jadwigensis, Krośnieńska „10”. Zagospodarowanie terenów wokół jeziora Glibiel w Łochowicach i Moczydło w Osiecznicy. Budowa ścieżek i szlaków pieszych i rowerowych. Modernizacja portu rzecznego w Krośnie Odrzańskim. Zagospodarowanie terenów wokół przystani rzecznej w Gostchorzu.</p>
<p>Cel strategiczny 4. Region efektywnie zarządzany (Cel 4.1 Tworzenie atrakcyjnego wizerunku województwa i promocja marki Lubuskie; Cel 4.3 Wzmocnienie potencjału kapitału społecznego oraz kształtowanie tożsamości regionalnej; Cel 4.4 Wzmocnienie integralności systemów zarządzania strategicznego i planowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym; Cel 4.5 Podwyższenie sprawności działania administracji samorządowej i instytucji Regionalnych);</p>	<p>Realizacja działań wynikających z Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2016-2025 (w tym m.in. odbudowa kwartałów mieszkaniowych przy Placu Św. Jadwigi, budowa przystani rzecznej na kanale Odry, remonty kamienic i podwórek w dolnej części Krosna Odrzańskiego, powołanie świetlicy środowiskowej). Promocja turystyczna w oparciu o Zamek Piastowski, rzekę Odrę oraz Lubuski Szlak Wina i Miodu. Realizacja zadań ujętych w Planie Gospodarki Niskoemisyjnej. Realizacja inwestycji ujętych w „Programie budowy i remontów infrastruktury drogowej”. Cyfryzacja placówek oświatowych. Rozwój platformy e-usług. Doposażenie Urzędu Miasta i gminnych jednostek organizacyjnych w nowoczesne technologie.</p>

Wytyczne dokumentu nadrzędnego	Zadania Strategii zgodne z celami strategicznymi zawartymi w dokumencie nadrzędnym
Strategia rozwiązywania problemów społecznych w Gminie Krosno Odrzańskie na lata 2013 – 2020	
Cel strategiczny - Przeciwdziałanie bezrobociu (Cel operacyjny 1. Aktywizacja zawodowa oraz łagodzenie skutków bezrobocia wśród kobiet, osób młodych oraz długotrwale bezrobotnych; Cel operacyjny 2. Minimalizowanie bezrobocia poprzez organizowanie robót publicznych, prac społeczno-użytecznych oraz rozpowszechnianie ofert pracy;	Prowadzenie polityki podatkowej przyjaznej przedsiębiorcom. Współpraca na rzecz dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy. Przyciąganie firm z branży transportowej. Wsparcie przedsiębiorców w pozyskiwaniu i szkoleniu pracowników. Promocja i realizacja przedsięwzięć z zakresu ekonomii społecznej. Uruchomienie żłobka
Cel strategiczny - Wyrównanie szans życiowych osób niepełnosprawnych (Cel operacyjny 1: Rozwój lokalnego wsparcia);	Realizacja działań wynikających z Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2016-2025 (w tym m.in. odbudowa kwartałów mieszkaniowych przy Placu Św. Jadwigi, budowa przystani rzecznej na kanale Odry, remonty kamienic i podwórek w dolnej części Krosna Odrzańskiego, powołanie świetlicy środowiskowej). Zwiększenie dostępu mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie do szerokopasmowej sieci internetowej.
Cel strategiczny - Poprawa jakości życia i podnoszenie aktywności ludzi starszych w życiu społecznym i kulturalnym (Cel operacyjny 1. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu; Cel operacyjny 2. Tworzenie sieci wsparcia dla osób starszych);	Realizacja działań wynikających z Gminnego Programu Rewitalizacji na lata 2016-2025 (w tym m.in. odbudowa kwartałów mieszkaniowych przy Placu Św. Jadwigi, budowa przystani rzecznej na kanale Odry, remonty kamienic i podwórek w dolnej części Krosna Odrzańskiego, powołanie świetlicy środowiskowej). Budowa świetlicy wiejskiej w Starym Raduszczu wraz z oddziałem przedszkolnym. Remonty i doposażenie świetlic wiejskich. Modernizacja budynków przy ul. Piastów 2 lub Placu 11. Pułku na Centrum Usług Społecznych, w tym m.in. przedszkole, Dom Seniora, Centrum NGO, mediatekę, itp.
Strategia Rozwoju Oświaty w Gminie Krosno Odrzańskie na lata 2013 – 2018	
Cel strategiczny: Podnoszenie jakości kształcenia; Cel strategiczny: Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów; Cel strategiczny: Reorganizacja sieci i modernizacja bazy placówek oświatowych; Cel strategiczny: Poprawa jakości i efektywności zarządzania oświatą; Udział w realizacji programów UE, MEN oraz programów innych instytucji działających na rzecz rozwoju edukacji.	Uruchomienie żłobka Doposażenie gminnych placówek oświatowych. Budowa nowej siedziby Przedszkola nr 2. Remont sali sportowej w Szkole Podstawowej nr 3. Modernizacja Przedszkola nr 1. Współpraca na rzecz dostosowania oferty edukacyjnej do potrzeb lokalnego rynku pracy. Budowa świetlicy wiejskiej w Starym Raduszczu wraz z oddziałem przedszkolnym. Cyfryzacja placówek oświatowych Zwiększenie kompetencji informatycznych wśród mieszkańców Gminy Krosno Odrzańskie, w tym osób zagrożonych wykluczeniem cyfrowym.

Źródło: opracowanie własne

Słownik skrótów

BDL – Bank Danych Lokalnych

CEIDG - Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej

CIS – Centrum Integracji Społecznej

EFRR – Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

FWPN – Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej

GDDKiA – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

GUS – Główny Urząd Statystyczny

KSSSE – Kostrzyńsko-Słubicka Specjalna Strefa Ekonomiczna

MFW – Międzynarodowy Fundusz Wyszehradzki

NSP – Narodowy Spis Powszechny

OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej

OSiR – Ośrodek Sportu i Rekreacji

PKD – Polska Klasyfikacja Działalności

PO EWT - Program Operacyjny Europejska Współpraca Terytorialna

POIG – Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

POLIŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

POKL – Program Operacyjny Kapitał Ludzki

PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

LRPO – Lubuski Regionalny Program Operacyjny

RPO – Regionalny Program Operacyjny

SSE – Specjalna Strefa Ekonomiczna

ZSP – Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych

Spis tabel

Tabela 1 Powierzchnia i liczba ludności sołectw w Gminie Krosno Odrzańskie.....	9
Tabela 2 Obszary chronionego krajobrazu na terenie Gminy Krosno Odrzańskie	11
Tabela 3 Obszary objęte prawną ochroną przyrody, 2014 r.	11
Tabela 4 Obszary Natura 2000 obejmujące tereny w granicach administracyjnych Gminy Krosno Odrzańskie, 2013 r.	13
Tabela 5 Wskaźnik przyrostu naturalnego na 1 000 ludności w l. 2005-2014.....	17
Tabela 6 Saldo zgonów i urodzeń odnotowanych w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2005-2014	17
Tabela 7 Saldo migracji w Gminie Krosno Odrzańskie w latach 2005-2014	18
Tabela 8 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku z uwzględnieniem podziału na płeć w Gminie Krosno Odrzańskie	19
Tabela 9 Wskaźniki obciążenia demograficznego w l. 2005-2014	20
Tabela 10 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w l. 2005-2014.....	22
Tabela 11 Podmioty gospodarcze wg klas wielkości w 2014 r.....	24
Tabela 12 Porównanie wskaźników gospodarczych w 2014 r.	24
Tabela 13 Wykaz terenów inwestycyjnych w Gminie Krosno Odrzańskie	27
Tabela 14 Działalność rolnicza w Gminie Krosno Odrzańskie	29
Tabela 15 Rodzaje oraz powierzchnia gruntów i użytków rolnych w Gminie Krosno Odrzańskie	30
Tabela 16 Profil gospodarstw rolnych w Gminie Krosno Odrzańskie.....	30
Tabela 17 Bezrobocie rejestrowane w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2011-2014	34
Tabela 18 Ranking zawodów w powiecie krośnieńskim w roku 2014.	37
Tabela 19 Pozwolenia na budowę dla Gminy Krosno Odrzańskie w l. 2005-2014.....	40
Tabela 20 Dane dotyczące infrastruktury sieciowej na terenie Gminy Krosno Odrzańskie w l. 2006-2015	42
Tabela 21 Placówki przedszkolne w Gminie Krosno Odrzańskie	44
Tabela 22 Liczba urodzeń w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2010-2015	45
Tabela 23 Szkoły podstawowe w Gminie Krosno Odrzańskie	45
Tabela 24 Szkoły gimnazjalne w Gminie Krosno Odrzańskie.....	45
Tabela 25 Szkoły ponadgimnazjalne w ZSP w Krośnie Odrzańskim	46
Tabela 26 Charakterystyka wybranych obiektów zabytkowych w Gminie Krosno Odrzańskie	49
Tabela 27 Liczba przychodni na 10 tys. ludności w l. 2005-2014	56
Tabela 28 Świadczenia pomocy społecznej w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2010-2014.....	58
Tabela 29 Projekty realizowane przez OPS w Krośnie Odrzańskim współfinansowane z EFS w ramach POKL w l. 2010-2013	59
Tabela 30 Szlaki i trasy rekreacyjno-wycieczkowe w Gminie Krosno Odrzańskie	62
Tabela 31 Projekty realizowane przez Gminę Krosno Odrzańskie w ramach współpracy międzynarodowej (transgranicznej)	70
Tabela 32 Dochody Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2014 [w tys. zł]	74
Tabela 33 Dochody własne Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2014 [w tys. zł].....	75
Tabela 34 Dochody podatkowe oraz własne przypadające na 1 mieszkańca Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2014 [w zł].....	75
Tabela 35 Dochody podatkowe oraz własne przypadające na 1 mieszkańca z terenu Powiatu Krośnieńskiego w latach 2010-2014 [w zł]	76
Tabela 36 Dochody podatkowe na 1 mieszkańca gminy w latach 2010-2014 [w zł]	76
Tabela 37 Wydatki Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2014 [w zł].....	77
Tabela 38 Zadłużenie Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2014 [w tys. zł]	77
Tabela 39 Wydatki Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2014 według działów oraz ich struktura.....	80
Tabela 40 Wydatki Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2014 według działów w przeliczeniu na 1 mieszkańca [w tys. zł].....	81
Tabela 41 Wydatki bieżące w latach 2010-2014 w przeliczeniu na 1 mieszkańca Gminy Krosno Odrzańskie oraz gmin powiatu krośnieńskiego [w tys. zł]	82
Tabela 42 Wydatki majątkowe w latach 2010-2014 w przeliczeniu na 1 mieszkańca Gminy Krosno Odrzańskie oraz gmin Powiatu Krośnieńskiego [w tys. zł].....	82
Tabela 43 Wydatki w latach 2010-2014 w przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy [w zł]	83
Tabela 44 Wynik Budżetu Gminy Krosno Odrzańskie w latach 2010-2014 [w zł].....	84
Tabela 45 Prognozowany wskaźnik spłaty zobowiązań określony w art. 243 ustawy o finansach publicznych.	85

Tabela 46 Projekty inwestycyjne zrealizowane ze środków UE przez samorząd Gminy Krosno Odrzańskie i jednostki podległe w okresie programowania 2007 – 2013	88
Tabela 47 Projekty „miękkie” zrealizowane ze środków UE przez samorząd Gminy Krosno Odrzańskie i jednostki podległe w okresie programowania 2007 – 2013	91
Tabela 48 Organizacje pozarządowe w Gminie Krosno Odrzańskie w 2015 r.	93
Tabela 49 Liczba i wartość udzielonych dotacji na realizację zadań publicznych na rzecz organizacji pozarządowych	94
Tabela 50 Podział respondentów ze względu na płeć (N=261).....	101
Tabela 51 Układ celów strategicznych, operacyjnych i przypisanie zadań	121
Tabela 52 Proces wdrażania Strategii i podmioty odpowiedzialne	127
Tabela 53 Finansowanie Strategii	128
Tabela 54 System przyporządkowania zadań do celów strategicznych	131
Tabela 55 Tabela uprawnień i odpowiedzialności w zakresie wdrażania, monitorowania i ewaluacji Strategii ...	132
Tabela 56 Wskaźniki strategiczne monitorowania realizacji całości Strategii.....	133
Tabela 57 Zgodność zadań Strategii z zapisami dokumentów nadrzędnych	136

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności w Gminie Krosno Odrzańskie w latach 2005-2015.....	16
Wykres 2 Liczba ludności z podziałem na płeć w Gminie Krosno Odrzańskie w latach 2005-2015.....	17
Wykres 3 Saldo migracji ogółem w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2005-2014	18
Wykres 4 Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2005-2014.....	19
Wykres 5 Struktura podmiotów gospodarczych w Gminie Krosno Odrzańskie wg sekcji PKD w 2014 r.	23
Wykres 6 Gospodarstwa domowe z dochodem z działalności rolniczej i pozarolniczej w Gminie Krosno Odrzańskie	29
Wykres 7 Porównanie stopy bezrobocia w latach 2005-2014.....	31
Wykres 8 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych wg płci w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2005-2014	32
Wykres 9 Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych i osób pracujących w l. 2005-2014.....	32
Wykres 10 Liczba osób bezrobotnych w Gminie Krosno Odrzańskie i w powiecie krośnieńskim w l. 2005-2014	33
Wykres 11 Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2011-2014 [os.]	35
Wykres 12 Zasoby mieszkaniowe Gminy Krosno Odrzańskie w l. 2011-2015 [szt.].....	41
Wykres 13 Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2005-2014.....	44
Wykres 14 Liczba uczniów szkół podstawowych i gimnazjalnych w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2005-2015	46
Wykres 15 Liczba maturzystów w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2007-2014.....	47
Wykres 16 Liczba przychodni i aptek w Gminie Krosno Odrzańskie w l. 2005-2014	56
Wykres 17 Dynamika dochodów Gminy Krosno Odrzańskie w l. 2010-2014 [w tys. zł]	74
Wykres 18 Dynamika dochodów własnych Gminy Krosno Odrzańskie w l. 2010-2014 [w tys. zł].....	75
Wykres 19 Dynamika dochodów podatkowych i własnych na 1 mieszkańca w l. 2010-2014 [zł]	75
Wykres 20 Zadłużenie Gminy Krosno Odrzańskie w l. 2008-2015.....	78
Wykres 21 Obciążenie budżetu Gminy Krosno Odrzańskie	79
Wykres 22 Wskaźnik z art. 243 ustawy o finansach publicznych	86
Wykres 23 Wiek respondentów (N=261)	101
Wykres 24 Wykształcenie respondentów (N=261).....	102
Wykres 25 Status na rynku pracy ankietowanych (N=261)	102
Wykres 26 Ocena jakości życia w Gminie Krosno Odrzańskie wg kategorii najwyżej ocenianych (N=254)	103
Wykres 27 Ocena jakości życia w Gminie Krosno Odrzańskie wg kategorii najniżej ocenianych (N=254)	104
Wykres 28 Mocne strony Gminy Krosno Odrzańskie w opinii mieszkańców (N=261)	105
Wykres 29 Słabe strony Gminy Krosno Odrzańskie w opinii mieszkańców (N=261).....	106
Wykres 30 Stosunek mieszkańców do Gminy Krosno Odrzańskie (N=261).....	107
Wykres 31 Poziom przywiązania mieszkańców do Gminy Krosno Odrzańskie (N=261).....	108
Wykres 32 Najważniejsze przedsięwzięcia do realizacji w Gminie Krosno Odrzańskie (N=226).....	109
Wykres 33 Kierunki działania dla rozwoju Gminy Krosno Odrzańskie (N=240)	109

Spis grafik

<i>Grafika 1 Krosno Odrzańskie na tle powiatu krośnieńskiego oraz kraju .....</i>	<i>8</i>
<i>Grafika 2 Domeny planowania strategicznego.....</i>	<i>118</i>
<i>Grafika 3 Zarządzanie Strategią .....</i>	<i>126</i>

Załącznik 1. Zestawienie zadań inwestycyjnych ujętych w Strategii

CS 1/CO 1.1	Uzbrojenie terenów przemysłowych przy ul. Gubińskiej
Termin realizacji	2018-2019
Potencjalny koszt	336 000,00 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Brak dobrze skomunikowanych terenów inwestycyjnych. Brak zdefiniowanych przewag konkurencyjnych nad sąsiednimi miastami.

CS 1/ CO 1.2	Powołanie Inkubatora Przedsiębiorczości
Termin realizacji	2017
Potencjalny koszt	1 200 000 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Brak dobrze skomunikowanych terenów inwestycyjnych. Brak zdefiniowanych przewag konkurencyjnych nad sąsiednimi miastami.

CS 2/CO 2.2	Reorganizacja zieleni miejskiej, w tym parku i promenady
Termin realizacji	2016-2018
Potencjalny koszt	6 000 000,00 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Niewykorzystany potencjał gminy jakim jest przyroda, zróżnicowane położenie geograficzne i walory ekologiczne. Zdewastowany amfiteatr.

CS 2/CO 2.2	Modernizacja skweru przy ul. Kościuszki (tzw. „Szachownica”)
Termin realizacji	2017
Potencjalny koszt	500 000, 00 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Brak zdefiniowanych przewag konkurencyjnych nad sąsiednimi miastami. Brak rynku rozumianego jako centrum miasta

CS 2/CO 2.2	Modernizacja placu przy ul. Poznańskiej 19
Termin realizacji	2016
Potencjalny koszt	2 520 000,00 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Brak centrum miasta

CS 2/CO 2.2	Poprawa funkcjonalności Placu 11. Pułku
Termin realizacji	2018-2019
Potencjalny koszt	7 100 000 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Zdegradowane obiekty powojkowe. Brak infrastruktury sprzyjającej rozwojowi turystyki.

CS 2/CO 2.2	Modernizacja amfiteatru
Termin realizacji	2017 - 2018
Potencjalny koszt	600 000,00 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Zniszczony amfiteatr, co uniemożliwia wykorzystanie potencjału obiektu. Niewystarczający stan techniczny obiektów kulturalno – rozrywkowych.

CS 2/CO 2.2	Doposażenie skate parku, placów zabaw i siłowni zewnętrznych
Termin realizacji	2017
Potencjalny koszt	50 000 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Brak atrakcyjnej oferty spędzania wolnego czasu dla młodzieży.

CS 2/CO 2.2	Budowa świetlicy wiejskiej w Starym Raduszczu wraz z oddziałem przedszkolnym
Termin realizacji	2017-2018
Potencjalny koszt	1 500 000 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Brak wystarczająco rozwiniętej infrastruktury społecznej na terenach wiejskich

CS 2/CO 2.3	Budowa drogi do Komendy Powiatowej Policji w Krośnie Odrzańskim
Termin realizacji	2016
Potencjalny koszt	3 000 000 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Partnerem projektu jest Powiat Krośnieński

CS 2/CO 2.3	Dokończenie budowy infrastruktury drogowej na Osiedlu Chrobry II
Termin realizacji	2017-2018
Potencjalny koszt	1 850 000 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Zły stan techniczny dróg osiedlowych. Niewystarczająca liczba miejsc parkingowych

CS 2/CO 2.3	Dokończenie modernizacji infrastruktury drogowej na ul. A. Mickiewicza
Termin realizacji	2017
Potencjalny koszt	1 020 000 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Zły stan techniczny dróg osiedlowych. Niewystarczająca liczba miejsc parkingowych

CS 2/CO 2.3	Remont dróg na Osiedlach Piastów i Kopernika
Termin realizacji	2016-2017
Potencjalny koszt	1 050 000 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Zły stan techniczny dróg osiedlowych. Niewystarczająca liczba miejsc parkingowych

CS 2/CO 2.3	Budowa drogi na odcinku Chyże - Gostchorze
Termin realizacji	2017 - 2018
Potencjalny koszt	109 460,00 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Zły stan techniczny dróg i chodników na terenach wiejskich. Rozdrobnienie komunikacyjne wsi.

CS 2/CO 2.3	Poprawa infrastruktury drogowej w miejscowości Bielów
Termin realizacji	2017 - 2018
Potencjalny koszt	1 500 000,00 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Zły stan techniczny dróg i chodników na terenach wiejskich. Rozdrobnienie komunikacyjne wsi.

CS 2/CO 2.3	Realizacja inwestycji ujętych w „Programie budowy i remontów infrastruktury drogowej”.
Termin realizacji	2017 - 2018
Potencjalny koszt	5 000 000 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Zły stan techniczny dróg i chodników na terenach wiejskich. Rozdrobnienie komunikacyjne wsi.

CS 2/CO 2.4	Adaptacja budynku przy ul. Pocztowej 9 na mieszkania komunalne i socjalne
Termin realizacji	2017 - 2018
Potencjalny koszt	1 200 000,00 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Niewystarczające zasoby mieszkań komunalnych

CS 2/CO 2.5	Budowa nowej siedziby Przedszkola nr 2
Termin realizacji	2016
Potencjalny koszt	4 100 000 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Niewystarczający stan techniczny przedszkola

CS 2/CO 2.5	Remont sali sportowej w Szkole Podstawowej nr 3
Termin realizacji	2016
Potencjalny koszt	800 000 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Niewystarczający stan infrastruktury sportowej w niektórych placówkach oświatowych.

CS 2/CO 2.6	Modernizacja budynku przy ul. Piastów 2 lub Placu 11. Pułku na Centrum Usług Społecznych, w tym m.in. przedszkole, Dom Seniora, centrum NGO, mediateka
Termin realizacji	2016
Potencjalny koszt	1 800 000 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Brak wystarczającej liczby przedszkoli. Starzejące się społeczeństwo i niewykorzystany potencjał drzemący w seniorach. Słaba kondycja lokalnych NGO. Brak nowoczesnej biblioteki i kina.

CS 3/CO 3.1	Odbudowa Zamku Piastowskiego
Termin realizacji	2018
Potencjalny koszt	3 000 000 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Niewystarczający stan techniczny obiektów kulturalnych. Brak centrum konferencyjnego

CS 3/CO 3.1	Budowa Grodu Średniowiecznego w Gostchorzu
Termin realizacji	2019-2020
Potencjalny koszt	4 000 000 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Niewykorzystany potencjał turystyczny regionu

CS 3/CO 3.1	Działania na rzecz udostępnienia dla turystów wieży widokowej kościoła św. Jadwigi Śląskiej
Termin realizacji	2018-2019
Potencjalny koszt	10 000 000, 00 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Niewykorzystany potencjał turystyczny. Nadanie nowych funkcji zdegradowanym obszarom historycznym. Brak infrastruktury sprzyjającej rozwojowi turystyki.

CS 3/CO 3.4	Zagospodarowanie terenu wokół jeziora Glibiel w Łochowicach i Moczydło w Osiecznicy
Termin realizacji	2017-2018
Potencjalny koszt	345 000, 00 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Niewystarczająco wykorzystany potencjał turystyczny. Niewystarczający stan techniczny infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.

CS 3/CO 3.2	Budowa ścieżek i szlaków pieszych i rowerowych
Termin realizacji	2018-2020
Potencjalny koszt	1 200 000 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Niewykorzystany potencjał turystyczny; Brak zdefiniowanych przewag konkurencyjnych nad sąsiadami.

CS 3/CO 3.2	Modernizacja portu rzecznoego w Krośnie Odrzańskim i budowa przystani na kanale Odry
Termin realizacji	2017-2018
Potencjalny koszt	1 200 000, 00 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Niewykorzystany potencjał tkwiący w Odrze

CS 3/CO 3.2	Zagospodarowanie terenu wokół przystani rzecznej w Gostchorzu
Termin realizacji	2019-2020
Potencjalny koszt	430 000,00 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Niewykorzystany potencjał turystyczny regionu

CS 3/CO 3.4	Modernizacja i rozbudowa oświetlenia ulicznego z wykorzystaniem energooszczędnych źródeł światła
Termin realizacji	2015-2020
Potencjalny koszt	2 000 000,00 zł
Źródła finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Zły stan infrastruktury technicznej na terenie wiejskim. Niewystarczający stan infrastruktury technicznej w mieście.

CS 3/CO 3.4	Termomodernizacja budynków Urzędu Miasta w Krośnie Odrzańskim
Termin realizacji	2018
Potencjalny koszt	1 200 000,00 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Wysokie koszty utrzymania

CS 3/CO 3.4	Termomodernizacja budynków: Zespołu Szkół w Wężyskach
Termin realizacji	2016-2017
Potencjalny koszt	1 300 000,00 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Wysokie koszty utrzymania

CS 3/CO 3.4	Termomodernizacja Szkoły Podstawowej nr 1
Termin realizacji	2016-2017
Potencjalny koszt	1 400 000,00 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Wysokie koszty utrzymania

CS 3/CO 3.4	Termomodernizacja hali widowiskowo-sportowej przy Gimnazjum
Termin realizacji	2016-2017
Potencjalny koszt	1 300 000,00 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Wysokie koszty utrzymania

CS 3/CO 3.4	Termomodernizacja hali sportowej przy ul. Pocztowej 27
Termin realizacji	2016-2017
Potencjalny koszt	300 000,00 zł
Potencjalne źródło finansowania	Środki unijne/środki własne
Uwarunkowania	Wysokie koszty utrzymania

Załącznik 2. Karta zadania

KARTA ZADANIA	
Nazwa zadania	
Problem, na jaki zadanie odpowiada	
Proponowany okres realizacji	
Szacunkowy koszt	
Potencjalne źródło finansowania	
Odpowiedzialność (wskazanie wydziału UM lub innej jednostki)	
Partnerzy (jeśli pożądana lub konieczni)	
Typ projektu	
Poziom przygotowania zadania (dla projektów inwestycyjnych)	
Kategoryzacja (w skali od 1 do 3, gdzie 1 - zadanie szczególnie istotnie z punktu widzenia rozwoju miasta, 2 - ważne, 3 – zadanie przeznaczone do realizacji w późniejszym okresie)	
Proponowane wskaźniki	
Uwagi	